

Danijel Turina

U suton

Danijel Turina

U suton

Copyright © Danijel Turina, Zagreb, 2012.

Sva prava pridržana.

Ova knjiga se ni cjelovito ni djelomično ne smije umnožavati, fotokopirati ili na bilo koji način reproducirati bez pismenog dopuštenja autora.

Sadržaj

Ego i autoriteti.....	3
Zvjeri iz ida.....	10
Samyama, na spasenje ili propast.....	20
Narav i evolucija duše.....	27
Nebitnost teorije za uspješnost prakse.....	34
Iluzornost svjetonazora.....	41
O savršenim spisima.....	47
Daršana yoga.....	54
Svjetlost i tama.....	69
Bhakti.....	77
Učenici.....	85
Guru.....	91
Znakovi, simptomi i siddhi.....	102
Kundalini.....	109
Strujni krug.....	117
Nevidljivi zid.....	124
Raznolikost i opasnosti duhovnog.....	140
Jñana.....	149
O dobru i pravoj strani.....	159
Etička kvaliteta djelatnosti i kauzalne petlje.....	166
Kad dobri ne čine ništa.....	184
Granice osobnog uvida.....	188
O nužnosti i korisnosti neznanja.....	199
Duhovni kompas.....	206
Opasnost želje za sigurnim znanjem.....	221
O skepsi, skepticima i podrugljivom sarkazmu Sotoninom.....	232
Kraj.....	246

Ego i autoriteti

Razmišljao sam ovih dana o tome kolike su ljudi ovce, koliko su skloni bez propitivanja usvajati koncepte koje ne razumiju, ali koji su im prezentirani kao autoritativni.

U ovom konkretnom slučaju radi se o konceptu ega.

Svi vjerojatno znate o čemu se radi: ego je veliko zlo iz kojeg proizlaze posjed, sebičnost, ljubomora, mržnja, nasilje, ratovi i slične grozne stvari, ego je neka vrsta zlog malog ružnog gnoma koji stoji između duše i prosvjetljenja, i ako se oslobodite ega spoznat ćete da je Sve Jedno. Tu obično dolazi citat autoritativnih istočnjačkih tekstova kojim se to dokazuje, i stvar je naprosto neupitna, svi “duhovnjaci” s njom rade kao s apsolutnom činjenicom.

Što je u svemu tome istina? Ego kao koncept je nastao u 19. stoljeću u Europi, a u istočnjačke filozofije je uguran na razini nasilnih komentara i prijevoda načinjenih u 19. stoljeću, u doba kad je većina takvih tekstova nastajala, pa su prevodioci i komentatori bili pod jaki utjecajem filozofija koje su u Europi tog doba prevladavale, a tu prije svega mislim na scijentistički svjetonazor po kojem je nešto ili znanstveno ili nije istinito, a tadašnja “znanost” o psihičkim pojavama je bila pod ogromnim, da ne velim totalnim utjecajem Freuda i njegove psihoanalize. Dakle koncept ega u istočnjačku filozofiju nisu uveli ni Buda ni Šankara, nego Freud i Jung.

Vjerojatno ćete primjetiti da u izvornim istočnjačkim tekstovima poput Bhagavad-gite postoji spomen ega kao nečega što stoji na putu spoznaje, i da se to nešto zove mamata i ahamkara. To je istina, ali te riječi ne znače “ego”, nego “sebičnost” i “bahatost”. Mamata naime znači “svojatanje”, “posjedništvo”, u smislu “ovo je moje, to sam ja stekao, na to ja imam pravo”, a ahamkara znači doslovno “ja činim”, odnosno stav “ja sam gospodar svoje sudbine, ja sam ovo napravio, ja odlučujem što će s ovim biti”. To je, ukratko, stav bahate seljačine s terencem, koja se šepuri po gradu i ponaša se kao veliki “bajo”. Svima je, dakako, jasno da je takav stav nespojiv sa sofisticiranom duhovnošću, i upravo to je ono što istočnjački tekstovi žele reći. Stvar je jasna kao dan, ali nema nikakve veze s “egom”.

Ego, kao frojdovski koncept, u istočnjačkoj filozofiji uopće ne postoji, a kamo li da bi se savjetovala borba protiv njega. Dapače, temeljni koncepti na koje se zapadnjački koncept ega oslanja u istočnjačkoj su misli posve drugačije shvaćeni i stoga je prenošenje te vrste konceptata i pojmova koji ih imaju označavati nemoguće.

“Ego” na latinskom znači doslovno “ja”, to je koncept “sebstva”, odnosno “jastva”. To je daleko bliže onome što Patandali zove “asmita”, odnosno “tvar jastvenosti” prepoznata u živom biću (đivan). Taj koncept nema nikakve veze s konceptom mamata i ahamkara, i daleko je bliži konceptu atmana, kojeg Šankaračarya preporučuje tražiti upravo počevši od osjećaja jastvenosti, odnosno “ega”, postavljanjem pitanja “tko” sam zapravo “ja”, odnosno što nisam. On se tu bavi detaljnim raščlanjivanjem koncepata krive identifikacije s nametnutim ograničenjima i iluzijama, radi kojih se Jastvo identificira s “posudom” u kojoj se nalazi; upanišadi tu često spominju refleksiju Mjeseca u posudi s vodom, ili mlijeko pomiješano s vodom, koje znalac (uspoređen s labudom, za kojeg

se mislilo da ima sposobnost razdvajanja mlijeka od vode) zna filtrirati, odnosno razlikovati stvarnost Jastva od iluzije ograničenog i smrtnog bića.

Tako na koncept jastvenosti gledaju yoga i vedanta. Budizam, pak, ima naizgled oprečno viđenje problematike – on smatra da “jastvo” uopće ne postoji, odnosno da je ono što se smatra “stvarnim Ja” jednako fiktivno kao flogiston i impetus, te da sam koncept vječne i savršene komponente prisutne u ljudskoj stvarnosti predstavlja iluziju koja zapravo vezuje i obmanjuje. Naizgled, budizam naučava da je ljudsko jastvo, odnosno ego, samo funkcija sinteze sastavnih komponenata uma, isto kao što je brzina samo funkcija međudjelovanja sastavnih dijelova automobila, ali nije moguće raščlaniti automobil i izolirati brzinu kao komponentu. Velim, “naizgled”, budući da veliki učitelji budizma, poput Milarepe, naučavaju upravo spoznaju stvarnog Jastva, što zvuči kao nauk po svemu identičan vedanti a suprotan budizmu kakvim ga se obično shvaća. Dugo sam razmišljao o tome i došao sam do vrlo zanimljivog zaključka. Naime, Budu izgleda uopće nije zanimalo opisivanje cilja duhovne prakse. On je smatrao da bilo što opisano naprosto kreira još jednu sliku u umu slušatelja, a ta slika će biti nužno iluzorna i vjerojatno vezujuća. On se stoga koncentrirao na objašnjavanje puta, a ne cilja, dakle na ono što treba činiti i način na koji se treba postaviti prema stvarima. Dakle poanta je u ispravnom stavu koji za posljedicu ima duhovnu transformaciju. Uslijed duhovne transformacije praktikant stječe spoznaje, kakve nije mogao steći tako što bi mu netko nešto naprosto opisao. Sfera religije upravo vrvi dogmama i slikama koje religijski sustavi pokušavaju ucijepiti u umove sljedbenika, koji onda s tim misaonim konstrukcijama rade kao sa stvarnostima, a zapravo se radi o pukom umišljanju, o entitetima poput jednoroga i hobbita, koji postoje kao bića iz bajke, koja si je moguće zamisliti i s njima

raditi kao sa stvarnima, ali svejedno ona postoje samo u umu. Tamo gdje religija kaže “zamislite vatru”, tamo budizam kaže “uzmite povećalo, fokusirajte sunčevu svjetlost na papir i opažajte fenomen koji nastaje”. Rezultat ovog drugog je stvarna vatra, a ne zamišljanje.

U slučaju vatre radi se o pojavi koja pripada sferi opće poznatog i svi je imaju u iskustvu, tako da riječ “vatra” invocira iskustvo zbiljske vatre, a ne umišljanje, ali zamislite da netko nema nikakvo iskustvo vatre i nema ni najmanju ideju o čemu bi se moglo raditi; primjerice, kad biste pokušavali nekom inteligentnom delfinu prenijeti taj pojam. Ne možete se oslanjati na riječ “vatra”, niti možete usporedbom sa sličnim pojavama izazvati korektnu ideju, budući da delfinu naprosto nedostaje iskustava pomoću kojih bi mogao ispravno shvatiti ono o čemu mu govorite, budući da je cijeli život proveo u vodi, okruženju u kojem je vatra nemoguća pojava. Jedino što možete je pozvati ga da izađe izvan vode, tamo zapaliti vatru i reći mu “evo, gledaj, to je vatra”.

Budizam dakle polazi od tog principa, da je govoriti o transcendenciji beskorisno, i da je jedina smisljena stvar naprosto dati upute za njeno postizanje. Govor o transcendenciji je ionako besmislen budući da riječi pokazuju na objekte unutar uma, koji pak mogu pokazivati na transcendentalno samo ukoliko osoba već ima takvo iskustvo, ali podrazumijevati postojanje transcendentalnog iskustva nije korisno u slučaju kad ga ciljani auditorij nema.

Budizam, dakle, koristi posve zaobilaznu metodu pristupa problematici: on vam govori da je manje-više sve u vašem iskustvu jedna ogromna zapetljancija, načinjena od iluzorne percepcije, projekcija vječnog i bitnog u prolazno i nebitno, te vezanosti koje

slijede iz pokušaja da uhvatite neku od tih fatamorgana i posjedujete je, gdje pak opet dolazimo do koncepata posjedništva i iluzije kontrole nad vlastitom sudbinom, dakle mamata i ahamkara. Ono što budizam savjetuje nije “borba protiv ega”, nego prije svega “hlađenje”, odnosno stvaranja distance u odnosu na sve percipirane i željene stvari, kako bismo se od njih raspeljali i vidjeli da se tu zapravo nikad ne radi o samim stvarima, nego o zamišljenom značenju tih stvari za našu psihu, dakle počinje se sa shvaćanjem da mi zapravo ne radimo sa samim stvarima nego sa značenjem koje te stvari imaju za nas, dakle sa slikama, otiscima koje su te stvari ostavile u našem umu. Budizam savjetuje divesticiju, odnosno prestanak investiranja vlastite osobnosti, te projiciranja sreće i ispunjenja u stvari koje opažamo. Što će se desiti kad otpustimo sve takve stvari i posve uklonimo investicije sebe, te projekcije svojeg – to je nešto što je nemoguće objasniti zato što se radi o transformaciji, o promjeni oblika postojanja i bivanja, koju nije moguće objasniti na takav način da objašnjenje u umu postigne koristan i konstruktivan učinak, ali je moguće proći kroz taj transformacijski proces i osjetiti njegove progresivne učinke i tako steći vrlo konkretnu predodžbu. Ako vam to zvuči prekomplikirano, sjetite se samo da u iskustvu imate stvari koje nikako ne biste mogli shvatiti iz pukog opisa, ali kad ih iskusite, one mijenjaju vašu stvarnost. Jedno takvo iskustvo je orgazam – nikakva količina slikovitih opisa zapravo ne može objasniti to iskustvo, a u stvari slikovitost opisa može stvoriti krivi dojam o naravi iskustva, stvarajući predodžbu da se tu mora raditi o tko zna čemu. Na sličan način je nemoguće nekome objasniti doživljaj koji stvara osjetilo kojim od rođenja ne raspolaže.

Ukratko, cijela stvar je bitno, bitno kompliciranija nego si ljudi obično misle, i sve što ste ikad čuli o tome vjerojatno je pojednostavljenje do točke posve promašenog i netočnog. Unatoč

tome, razni “duhovni učitelji” vam kao maloj djeci na svojim “duhovnim predavanjima” objašnjavaju “osnovne koncepte” poput borbe protiv zlog ega koji stoji na putu spoznaji stvarnog Jastva, i jedini rezultat svega toga su umišljanje, sektaštvo i umišljenost lažne duhovnosti koja stoji na putu stvarnom spoznavanju bilo kakve stvarnosti.

Ego nije smetnja. Naprotiv, kako Šankaračaya naučava, ego je početna točka od koje apsolutno morate krenuti u spoznaji atmana, koji je istovjetan brahmanu. Da nema ega, bili biste anatmičko biće, poput računala, i za vas spoznaja brahmana ne bi bila moguća. Samo kroz ego, koji je zapravo točka proboja atmana kroz tijelo i um, u obliku samosvjesti, moguće je izoliranje fenomena i potraga za njegovim izvorom i stvarnom prirodom.

Budizam naizgled naučava suprotno, ali zapitajte se: što je ono prazno duhovno platno koje budistička praksa nastoji postići? Tko je promatrač koji promatra povlačenje iz svijeta, iz osjetila, iz mentalnih slika, te projekcija i želja? Tko je taj koji opaža rastvaranje svih tih stvari? Ako je nirvana blaženstvo, to blaženstvo mora postojati kao iskustvo, a iskustva nema bez iskusitelja. Očito je dakle da se radi o nekoj vrsti pozitivnog, nadljudskog oblika postojanja lišenog ograničenja i vezanosti, ali koje je u tolikoj mjeri neljudsko i nespojivo s ljudskim svakodnevnim iskustvom, da je Buda namjerno odrezao svaku mogućnost poistovjećenja tog stanja s bilo čime iz sfere ljudima poznatog, kako bi onemogućio fantaziranje i zabijavanje.

Stvari su, očito, daleko kompliciranije nego bi vas razni “autoriteti” željeli uvjeriti.

Možda zato što nikakvi “autoriteti”, u smislu u kojem se ta riječ

obično misli, zapravo ne postoje? Jedini autoritet, u tom smislu, jest neposredno iskustvo i transformacija vlastite psihe, vlastitog bivanja i stvarnosti. Sve drugo, kako bi vam rekao Buda, bez vrijednosti je.

Zvjeri iz ida

Umjetni problem po imenu “ego” uveden je u priče o duhovnosti zato što je stvarni problem s jedne strane jednostavniji za razumijevanje, s druge strane rješiv, a s treće neupotrebljiv za sektaško poziranje i manipulaciju.

Naime, stvarni problem nije “ego”, nego identifikacija “jastva” s generalnom situacijom koja po automatici sustava i logici stvari kreira automatske postupke – dakle strahovi, nagoni, želje, vezanosti, animalno ponašanje prepoznatljive i prikrivene vrste – sve to su zapravo stvari koje “ljudska životinja” automatski radi, a “jastvo”, dakle atman ili asmita, u tom je vlaku samo putnik, svjedok. To tumačenje nije moj izum – možete ga naći u jednom često citiranom a slabo shvaćenom dijelu Bhagavad-gite:

Svevišnji Gospod reče:

*Onaj koji ne prezire svjetlo,
djelatnost i zabludu kad su prisutni,
niti žudi za njima kad nisu;*

*Koji je ravnodušan i neometan od guna.
Taj, koji je učvršćen i smiren
u spoznaji da samo gune djeluju,*

*Onaj, tko je jednak u zadovoljstvu i bolu,
koji boravi u Jastvu,
kome su zemlja i zlato isti,
tko je isti u ugodnom i neugodnom,*

*tko ima spoznaju,
tko ne mari za hvalu i grdnju,*

*Tko je isti u slavi i sramoti,
isti prema prijatelju i neprijatelju,
koji je napustio sva stremljenja,
za njega se kaže
da je otišao onkraj guna.
(Bhagavad-gita 14,22-25)*

Naravno, to je sve potpuno pogrešno. Ravnodušnost nije put do prosvjetljenja, nego do krajnje duhovne bijede. Ravnodušnost je ono što Gita zove tamo-gunom, kvalitetom pomračenja i niskosti. Ljudi koji su isti u ugodnom i neugodnom, koji ne mare ni za pohvale ni za pokude, isti u slavi i sramoti, prema prijatelju i neprijatelju, kamenu i zlatu, nisu prosvjetljeni, iako takvi ljudi doista postoje. To su, naime, ljudi u dubokoj komi, i ljudi s teško oštećenim mozgom, toliko oštećenim da nisu u stanju procesirati osjetilne inpute i stvoriti koncept osobnog identiteta.

Obično komentator tih stihova napomene da je u transcendenciji tako veliko blaženstvo, da biće ispunjeno tim blaženstvom i u takvom stanju ekspanzije svijesti gubi svaku tjelesnu svijest, a eventualne tjelesne funkcije obavlja automatski i bez ikakve angažiranosti, budući da takvoj osobi blaženstvo brahmana posve obuzima pažnju.

To je točno, i takvo stanje doista postoji, ali u takvom stanju je moguće egzistirati vrlo kratko vrijeme, prije no što se tjelesne funkcije posve ne ugase. To dakle nije uputa za fizički život, nego opis stanja koje prethodi smrti ili pak nastupa nakon nje. Opis

doživljaja NDE iskustva u velikoj mjeri podsjeća na opisano ovim stihovima – naime, onaj tko je to iskusio, tome ne pada na pamet vraćati se fizičkoj egzistenciji, koja je bijedno stanje, i iz te perspektive se bilo što fizičko doista doima jednako loše – zlato, kamen, svejedno je, to je samo materija, čija su jedina svojstva ograničenje duše i patnja. Isto tako, odnosi poput “prijatelj” i “neprijatelj” rijetko su duhovno definirani, i uglavnom se tu radi o sukobima oko materijalnih stvari, koji se po napuštanju tijela opažaju kao trivijalnost i smiješna zabluda. Na sličan način se obustavljaju neprijateljstva između hrvatskih i srpskih Haaških zatvorenika koje su njihove države odbacile i predale stranim silama radi političkih ustupaka – koliko god su svojedobno bili spremni ratovati i raditi svašta radi koncepta domovine, nakon što su ih njihove domovine odbacile kao svoje “sunarodnjake” prepoznaju druge zatočenike, a ne one koji su ih bacili u tamnicu. Ljudska neprijateljstva su, dakle, najčešće jako relativna i uvjetovana materijalnim silama, odnosno “gunama”. Ima tu, dakako, i neprijateljstva koja su drugačije naravi, recimo kad yogina mrze zbog njegove duhovne snage i svetosti, onako kako su Krišnu demoni mrzili i pokušavali ubiti od djetinjstva. Ta mržnja pripada duhovnoj, transcendentalnoj sferi, odnosno sukobu između bića svjetla i bića tame, i nema nikakve veze s materijom i prolaznim stanjima. Onaj tko mrzi utjelovljenog Boga, to čini zbog svoje instinktivne mržnje prema neutjelovljenom, transcendentalnom Bogu, a utjelovljeni Bog mu služi kao svojevrsni vidljivi aspekt nevidljivog predmeta mržnje, na kojemu može iskaliti svoj bijes onako kako to na transcendentalnom Bogu ne može. Mržnja demonskih duša prema Bogu dakle transcendiraju materijalnu sferu, i to nam govori da činjenica da nešto transcendiraju materiju ne znači da je bolje od nje, jer su najveća zla zapravo sišla u materiju iz transcendentalnih područja. Vrag i demoni nisu materijalna nego duhovna bića.

To sad otvara jedan posve novi pogled na fizičku egzistenciju. Naime, daleko od toga da bi stvari koje se ovdje dešavaju bile svedive na “blago koje izjedaju hrđa i moljci”, dakle na zbir materijalnih nevolja i lažnih vrijednosti koje sve gube važnost smrću: neke stvari koje se na fizičkom planu odvijaju odraz su duhovne borbe kozmičkog dobra i kozmičkog zla, sukoba dobrih i zlih duhovnih bića koja su pak utjelovljenja dobrih i zlih duhovnih sila, koje se pak mogu svesti na one koje manifestiraju brahman, koji je sat-ćit-ananda (stvarnost-svijest-blaženstvo), i one koje manifestiraju različite aspekte pomračenja svijesti, pomračenja istine i pomračenja sreće. Sad ćete se pitati zašto bi se neko biće razvijalo u smjeru pomračenja pozitivnih kvaliteta, a moj odgovor će glasiti da su razlog za tu pojavu i njegovo razumijevanje nebitni. Činjenica je da takva bića postoje i u to se svi mogu osvjedočiti budući da potpuno zlih bića na ovom svijetu ima daleko više nego potpuno dobrih, i obično su moćnija (zato što se ovaj svijet, po svojim temeljnim svojstavima, nalazi bliže potpunoj tami nego potpunoj vrlini) pa mogu raditi veće zlo. Dakle razlog iz kojeg su ta bića zla je posve nebitan, bitno je ne dati se duhovno poraziti od takvih, a bilo bi ih dobro i istrijebiti ako je ikako moguće. Naime, ako se takva bića nastave “reciklirati” procesom reinkarnacije, i u svakom krugu naprave još neko veliko zlo ili barem spriječe neko dobro, kumulativna štetnost takvih bića je ogromna i to je daleko ozbiljniji problem od posve materijalnih sila poput poplava i potresa. Naime, jedna od omiljenih preokupacija zlih duša je kreiranje obmanjujućih ideologija koje povećavaju oslanjanje na materijalno a smanjuju participaciju transcendentnog u fizičkoj egzistenciji bića. U takvoj “materijalizaciji”, kao suprotnosti spiritualizaciji, velike mase ljudi dovode se u stanje da više vjeruju različitim sofizmima i “dokazima” unutar perceptivnog horizonta, nego svojem vlastitom duhovnom osjećaju za ispravno i dobro. Rezultat su masovna grozna djela poput onih u velikim ratovima,

gdje se ljudi jedni prema drugima ponašaju gore od zvjeri. Nadam se da je sad jasnija moja velika averzija prema misaonim sustavima koji slabe vjeru u duhovno i koriste se nečime što izgleda kao razum i logika, dok se u stvarnosti radi o sofisticiranoj prijevari za čije razobličavanje većina ljudi naprosto nema potrebnu intelektualnu izvježbanost. Naime, kad vas sustavno obmanjuje profesor s Oxforda koji je istovremeno iznimno inteligentan, iznimno obrazovan i stručan u logičkim smicalicama, vjerojatnost da shvatite gdje vas obmanjuje, zašto to čini, i koji je odgovor na njegove argumente, teži nuli. Takvo nešto može razobličiti stručni mislilac s velikim fondom pročitane literature i vješt u govorništvu, ali takvih je malo. Naravno, druga strana medalje su zlodusi koji koriste ljudsku sklonost ka transcendentnom kako bi ih obmanuli lažnim religijskim učenjima, koja vode prije svega u duhovnu tamu.

Činjenica je, dakle, da smo samom inkarnacijom na fizičkom planu izloženi velikom broju raznolikih duhovnih opasnosti.

Prva, temeljna opasnost proizlazi iz same pomračujuće naravi inkarnacije u životinjsko tijelo vođeno nagonima i osjetilima, suženog perceptivnog horizonta, oganičenog spoznajnog aparata, i blokiranog pristupa sjećanjima na oblik postojanja koji je prethodio fizičkoj inkarnaciji, te blokiranih sposobnosti za “natprirodno” rješavanje fizičkih problema.

Druga opasnost proizlazi iz drugih bića koja koriste tu situaciju kako bi obmanutim bićima “prodali foru” i “logikom” ih naveli na postupke protivne njihovim vlastitim dugoročnim duhovnim interesima.

Treća opasnost su vlastite inherentne duhovne slabosti i sklonosti

ka lošem.

Tu sad dolazimo do potrebe za objašnjenjem moje tvrdnje s početka teksta, da je umjetni problem po imenu “ego” uveden u priče o duhovnosti zato što je stvarni problem s jedne strane jednostavniji za razumijevanje, s druge strane rješiv, a s treće neupotrebljiv za sektaško poziranje i manipulaciju. Stvarni problem je činjenica da iskustvo fizičke inkarnacije vrši ogroman ograničavajući pritisak na dušu, s potencijalno fatalnim učincima, ukoliko duša na pritisak reagira loše i okrene se zlu, i na takav način promijeni svojstva vlastitog duhovnog vektora. Dodatni problem s tim je što učinci takve transformacije nisu posebno jasno vidljivi za trajanja fizičke inkarnacije, tako da je moguće u duhovnom se smislu posve upropastiti a da vam se čini da vam se nije desilo ništa bitno. Zbog takve iluzije koja navodi na potcjenjivanje stvarnih učinaka kapitalnih duhovnih izbora moguće je maskiranje problema sve do točke gdje nikakva pomoć više nije moguća – analogija bi bila neka vrsta raka koja nema nikakvih simptoma sve do terminalne faze bolesti, dakle kad osjetite prve simptome znači da vam je tijelo već toliko uništeno da imate tri tjedna života.

Dakle, daleko od toga da je problem ljudske egzistencije moguće formulirati u par trivijalnih rečenica na temu “ego ne valja, kad ga pobijedite bit ćete prosvijetljeni”. Stvar je upravo suprotna – ono što se percipira kao “jaki” ego, dakle bahatost, preseravanje, bezobzirnost prema drugima i spremnost za žrtvovanje bilo čega radi vlastitog dupeta, zapravo su simptomi slabog ega, dakle slabog prodora višeg duhovnog principa i njegove infuzije u i kroz animalne instinkte i mehanizme. Taj “ego” je zapravo instinktivna životinja, ono što bi Freud okrstio pojmom “id”. Ta životinja želi biti fizički sigurna, želi se razmnožavati, želi dominirati, želi imati,

želi biti društveno ugledna i prihvaćena. U nedostatku spiritualizacije tih animalnih instinktivnih mehanizama dobivamo ono što “duhovnjaci” nazivaju egom, dakle životinjsku seljačinu s velikim terencem, zlatnim lancem od pola kile oko vrata, koja se ceri na temu “ima se para, ima se za pičke”. Ironija u tome je što većina “duhovnjaka” prakticira te iste animalne mehanizme, samo zakamuflirane u drugačiji žargon i primjenjene na sferu sekta i “ugleda u duhovnim krugovima”, gdje su celibat i vegetarijanstvo ekvivalent terenca, rolexa i sisate ženke, dakle simboli uspjeha kojim se iskompleksirana životinjica razmeće pred drugima unutar svojeg socijalnog kruga, što naravno prate duhovnjački žargon i glumatanje po kojima se “pravi” duhovnjaci međusobno prepoznaju na isti način na koji se “pravi baje” prepoznaju po marki terenca, modelu rolexa i cijeni odjeće na ženki.

Paradoks “duhovnjačkih” sljedbi je dakle u tome da njihovi sljedbenici troše ogromnu količinu vremena i truda na emuliranje spiritualizacije animalnih mehanizama poradi ostvarenja istih onih temeljnih ciljeva koje seljo-beljo ostvaruje preprodajom krumpira i lubenica uz veliku proviziju, dakle za stjecanje bolje socijalne pozicije. Ta vrsta “duhovnosti” je, dakle, da parafraziram Von Clausewitza, ostvarenje životinjskih ciljeva drugim sredstvima, i očito je da tu nikakve istinske spiritualizacije zapravo nema, i da u tom “egu” ima najmanje jastvenosti, odnosno emancipacije Jastva, a najviše neosviještene instinktivne animalnosti koja upravlja postupcima, dok je Jastvo u svemu tome samo bespomoćni, pasivni putnik i svjedok sablazni koje se čine u njegovo ime.

Iz navedenoga slijedi da se prisustvo ega, odnosno jastva u animalnoj egzistenciji očituje prije svega u sposobnosti da se kaže “stop”, da se “id” zaustavi i kaže mu se “e nećeš, ne u moje ime”. Ta distanca u odnosu na vlastitu animalnost predstavlja znak

buđenja duše u tijelu, znak sposobnosti za nametanje vlastitog autoriteta i kontrole tjelesnom. Kad duša postane dovoljno svjesna vlastite uzvišene pozicije i dostojanstva, i kad odbije ponižavati se djelima protiv kojih animalni aspekt čovjeka ne bi imao ništa protiv, tek tada možemo govoriti o spiritualizaciji animalnog, jer je duša nametnula svoju kontrolu i utjecaj, svojom silom je prožela animalni mehanizam i podvrgnula ga svojoj vlasti.

Što to u praksi znači? Očito je da je animalne mehanizme nemoguće blokirati jer će to dovesti ili do tjelesne smrti ili do ozbiljnog poremećaja u tjelesnim funkcijama. Jasno je da nije pametno blokirati disanje, uzimanje vode i hrane, govor, izlučivanje i seksualne funkcije, ali ih je moguće podvrgnuti vlasti duše, dakle odbiti ponašati se nedostojanstveno i životinjski u svemu što radimo, recimo odbiti napiti se kao svinja i izgubiti kontrolu nad tjelesnim funkcijama, odbiti seksualne odnose s krivim ljudima, odbiti stjecanje novca i imovine neetičnim sredstvima koja dovode do duhovne degradacije, i općenito, to znači konformiranje fizičke egzistencije vlastitim duhovnim idealima, umjesto da ideale progresivno napuštamo pod pritiskom nekontrolirane animalnosti. Dakako, nije sve u odbijanju – treba znati i prihvatiti stvari koje prepoznajemo kao ostvarenje vlastitih duhovnih ciljeva, a ne samo odbijati. Treba znati što prihvatiti, a što odbiti; cijela stvar je umjetnost održavanja ravnoteže. Ponekad je emancipacija duše u odbijanju, a ponekad u prihvaćanju, dakle treba znati gdje reći “ne”, a gdje “da”. Pojednostavljene fore na temu da je sve materijalno zapravo prljavo i da je najbolje sve blokirati, od seksa do uzimanja hrane (da, postoje ljudi koji se ponose time što ne uzimaju hranu i žive od prane, barem dok ne umru) zapravo su odraz brijačine i nesposobnosti za finesu. Naprosto, potpuno odbijanje svega povezanog s fizičkom egzistencijom prije je odraz očajne slabosti i panike duše uslijed nemoguć-

nosti izlaženja na kraj s materijom, nego superiorne duhovnosti koja dominira nad materijom. Duhovna emancipacija u materiji nalazi se u smjeru kvalitetnih izbora koji odražavaju narav duše. Ta emancipacija duše i ovladavanje animalnim, “id” aspektom čovjekove egzistencije za rezultat ima jaki, formirani ego, koji je zapravo sjemenka prosvijetljenog ega koji manifestira totalitet Božanske stvarnosti kroz fizičko tijelo, dakle ne samo da je podvrgao animalne aspekte svoje egzistencije svjesnoj kontroli, nego je te animalne aspekte pretvorio u “dragulje”, u aspekte Božanske stvarnosti, svetinje kroz koje je moguće gledati u Božansko, gledati u brahman.

Ono što “duhovnjaci” savjetuju, dakle borba protiv ega, služi dakle jedino poziranju i time je nemoguće ostvariti nijedan duhovni cilj vrijedan spomena. Svi koji su se bavili pokušajem “borbe protiv ega” zapravo su se ukopali na mjestu i desetljećima u duhovnom smislu ne postižu ništa, a istovremeno postaju žrtvama iste one animalnosti protiv koje se deklarativno bore, pa tako nema gorih opačina od onih koje se vrše u religijskim sljedbama – malima i velikima podjednako.

S druge strane, jednostavna metoda obuzdavanja neumjerenosti, propitivanja vlastitih postupaka i želja u kontekstu naših duhovnih težnji i ciljeva, i jednostavan kriterij ocjene ispravnosti postupaka po tome osjećate li se više ili manje “kao vi” dok nešto činite, dakle po kriteriju uvećavanja ili umanjivanja vlastite osobnosti, gdje uvijek birate ono što vas čini većima, boljima, slobodnijima, dostojanstvenijima – ta metoda odmah daje rezultate, koristi sve aspekte osobne stvarnosti, zdravog razuma, savjesti i ostalih duhovnih aspekata s kojima ostvarujete dodir, i potpuno je imuna na zabrijavanje, poziranje i manipulaciju. Naime, ako vam je primarni kriterij osobno dostojanstvo i veličina, a ne tuđe

odobranje, time ste automatski nadvladali jedan od jačih mehanizama kojima animalna priroda kontrolira dušu, i to obično na vrlo podmukle, prikrivene načine. Primjerice, skromnost se često prezentira kao bitna kvaliteta “duhovnog tragaoca”, a zapravo se radi o animalnom socijalnom mehanizmu kojim se pojedinac potčinjava zajednici i njenom sudu, te prepušta drugima da odrede njegovu vrijednost, na što zajednica instinktivno pozitivno reagira, a sve prate energetske razmjene u području anahata čakre. Radi se dakle o vrlo perfidnom animalnom mehanizmu kojeg se obično ne prepoznaje kao animalnost, dok se s druge strane u seksu u pravilu vidi čistu animalnost, a u stvarnosti se radi o potencijalno iznimno vrijednom i moćnom instrumentu duhovnog spajanja i razmjene, koji ima više veze s duhovnim od bilo kakvog religijskog obreda.

Samyama, na spasenje ili propast

Teren na kojem se nalazimo je nevjerovatno sklizak. Naime, s jedne strane je nevjerovatno lako pretjerati i gušiti prirodne, animalno-instinktivne pobude u svim mogućim i nemogućim situacijama, a s druge strane je lako dopuštati si sve i svašta, i pravdati svako potonuće u animalnost i permisivnost. Kao (vjerovatno) svi koji se “bave duhovnošću”, i ja sam dosta godina razbijao glavu oko prave ravnoteže tih stvari, dok u jednoj točki nisam došao do rješenja, koje je zapravo šokantno u svojoj jednostavnosti. Naime, ništa od toga nije bitno.

Naime, potpuno je nebitno što radite ili ne radite, bitno je samo da vas to što radite ili ne radite zadržava u ispravnom duhovnom stanju, da vam ne kolabira vertikala i da ne kompromitirate vlastitu duhovnu jezgru. Sfera djelovanja je naprosto prekomplicirana da bi bilo moguće podijeliti djelatnosti na ispravne i neispravne po bilo kojim kriterijima i kategorijama, budući da je njihovo vrednovanje posve dinamička stvar, i da je svaki trenutak, svaka situacija novi svemir s novim pravilima i zakonitostima, i ništa od onoga što ste ispravno ili neispravno odlučili jučer nije upotrebljivo kao shema za vrednovanje današnjeg.

To, dakako, nije filozofija koja bi početnicima mogla biti od pretjerane koristi, i već vidim cijeli ocean zlouporaba koji bi slijedio iz nje – svaka budala bi sva svoja zvjerstva iz ida pravdala kao spontanu duhovnost, a ako netko ima problema s tim, tko ga jebe. Potrebno je, dakle, prije takvih izleta u spontanost i otpuštanja restrikcija “izdresirati” svoje animalnosti određenim

oblikom čvrste samodiscipline. Tu, dakako, ne mislim na trivijalnu samodisciplinu, nego na teške i mukotrpne vježbe održavanja meditativnog stanja u budnom stanju i djelovanju, što je na početku praktički nemoguće, jer su mehanizmi djelovanja tako grubi i neprofinjeni da početnika trenutno izbacuju iz meditativnog stanja. Na početku je moguće integrirati tek najjednostavnije oblike djelovanja, i to samo na par sekundi, a prva riječ koju izgovorite baca vas iz meditacije, zato što nemate izgrađene neuronske trase koje bi spajale meditativno stanje s djelovanjem; te stvari funkcioniraju kao paralelna, međusobno isključiva stanja, i morate si praktički “preštrikati” mozak kako biste stvorili uvjete za meditaciju u djelovanju. Stvar je s jedne strane posve jednostavna, ali je brutalno zahtjevna, i upravo zbog te zahtjevnosti i nedramatičnosti rezultata početnici biraju liniju manjeg otpora i metode koje im daju brzu emulaciju naprednih rezultata, ali predstavljaju slijepu ulicu i falsifikat duhovnosti. Da biste postigli bitnije rezultate u ovoj tehnici, potrebno je nekoliko mjeseci stalne vježbe – pola godine je očekivano – a i tada ne očekujte čuda, nego tek solidno približavanje točki potpunog uklanjanja vremenskog odmaka između dohvaćanja duhovnog stanja i sposobnosti njegovog pretakanja u misli, riječi i djela. Tek nakon par godina možete očekivati potpunu protočnost u normalnim situacijama.

Stvar je, dakle, totalno jednostavna, i nema tu neke komplicirane i egzotične tehnike. Naprosto, potrebno je održavati se u meditativnom stanju kroz djelovanje, i ukoliko djelovanje uspijete provesti a da si ne slomite meditativno stanje, znači da je ono točan odraz vaše duhovne vertikale. Budući da je stvar teška, rezultati neće biti nešto čime ćete se moći hvaliti pred drugim “duhovnjacima”, tako da tu tehniku iz očiglednih razloga zaobilaze sektaši, odnosno ljudi kojima je duhovna praksa oblik socijalnog napredovanja.

Ako vam je “meditativno stanje” preapstraktan pojam, za početak je dovoljno naći točku u kojoj ste zadovoljni sobom, dakle točku osobnog dostojanstva i ravnoteže, i naprosto ne radite stvari koje bi vaše osobno dostojanstvo i ravnotežu dovele u pitanje. Opet, zvuči jednostavno, ali tu dolazimo do onoga što ja cijelo vrijeme ponavljam, a to je da yoga nije sport ni zajebancija, nego temeljno stanje oko kojeg si čovjek organizira život, dakle temelj iz kojeg sve ostalo raste. Ako vam je yoga samo jedna ladica sa sadržajem, onda je takva praksa bez vrijednosti. Yoga dakle nije nešto na temu “yoga, karate, programiranje, fotografija”, nego je yoga temelj a karate, programiranje i fotografija su stvari koje je moguće prakticirati na yogijski ili neyogijski način. Yoga je povezivanje duše i djelovanja. To nije nešto što možete staviti na stranu i prakticirati pola sata dnevno. Takve prakse su govno. Yoga je način na koji radite sve ostale stvari i po definiciji je transformacija vašeg osnovnog, temeljnog pristupa svemu ostalom.

Tu dolazimo do možda najozbiljnijeg problema, kojeg sam dao naslutiti kad sam u prethodnom tekstu kao bitan problem spomenuo inherentne duhovne slabosti praktikanta. Naime, problem s prenošenjem duhovnog stanja u fizičko djelovanje podrazumijeva da ste biće koje ima zdravu jezgru. Ako Sotona svoje duhovno stanje korektno prenese u djelovanje, imat ćete sotonsko djelovanje. Dakle tu imamo GIGO princip – garbage in, garbage out. Ako vam je duša govno, ispravno djelovanje će vam biti hrpa sranja.

Nemojte misliti da se nisam pitao što napraviti u takvom slučaju. Jesam. Odgovor vam se neće dopasti. Naime, zaključio sam da je duša, odnosno centralna karmička masa koja se inkarnira u tijelo, produkt milijuna, ako ne i milijardi godina polagane karmičke agregacije i usložnjavanja duhovnih struktura. Ako ste milijardu

godina od sebe pravili govno, iluzorno je očekivati da će vas sad nekakva duhovna tehnika pretvoriti u cvjetić. To je naprosto nemoguće. Zbog tog razloga sam zaključio da ima smisla profiltrirati ciljnu publiku i naprosto potjerati osobe koje su mračne, pokvarene i sotonske, od njih napraviti posvećene neprijatelje kako im nikad ne bi palo na pamet da se bave yogom i postanu ozbiljniji problem, a yogu učiti samo osobe koje su inkarnacija iznimno visoke duhovne supstancije, bez bitne participacije bilo čega što bi i iz daljine ličilo na zlo. Ako ičega na svijetu ima previše, to su zle duše, i samo mi još fali naučiti takve kako da postanu super-demoni. Baš bi mi to trebalo u životu. Zbog toga namjerno funkcioniram na način koji će takve kompletno iziritirati i izbaciti iz ravnoteže, i po mogućnosti potpuno psihički rastrojiti i uništiti. Da, ja namjerno uništavam određeni profil duša, to smatram jednako korisnim oblikom djelovanja kao i podučavanje velikih duša kako da postignu savršenstvo u djelovanju. Duhovno rastrojavanje demona do točke karmičke disocijacije predstavlja hvale vrijedan cilj, jer ih se time dugoročno miče iz opticaja i na takav se način uklanja jedan od većih uzroka zla u svijetu. Naime, primarni uzrok zla u svijetu nisu ni bolesti ni potresi ni poplave, nego demonski ljudi u vlasti Sotone. Što se prije takve makne iz opticaja, prije će ostali imati mira.

Kako se to uklapa u priče o ahimsi i ljubavi prema svim bićima, pitat ćete? Pa nikako, ni za jednu od tih stvari me u osnovi nije briga, isto kao što me nije briga što ću točno pojesti sve dok je to ukusno i hranjivo. Dakle ja stvari gledam daleko općenitije, ne na razini bića nego na razini temeljnih duhovnih stanja koja bića utjelovljuju. Suprotno od uobičajenog u “duhovnim krugovima”, ja ne gledam biće kao praisvornu datost koloriranu svojstvima, koja bi trebalo ignorirati u pristupu tako da se bude jednak prema svima, nego gledam svojstva kao centralnu stvar, kao praisvornu

datost, a bića gledam tek kao točku manifestacije svojstava, dakle kao inženjerski privid. To u praksi znači da ja gledam sat-ćit-ananda kao pra-datost, a pojedinačna bića gledam kao nakupine duhovne tvari koje u manjoj ili većoj mjeri odražavaju tu pradatost i nose njena svojstva. Sva moja odanost i, ako ćemo pjesnikovati, ljubav, pripada brahmanu, odnosno sat-ćit-ananda. Moj odnos prema bićima je totalna, apsolutna refleksija njihovog odnosa prema sat-ćit-ananda. Ako je neko biće zaljubljeno u brahman, meditira o njemu, nosi njegove kvalitete i teži u njega uroniti dublje, piti ga više i živjeti ga u svijetu, ja to biće obožavam i posvećujem svoj život službi njemu. Ako neko biće pak posveti svoj život zatiranju svojstava brahmana u svemu što vidi i može doseći, to biće je moj neprijatelj i zgazit ću ga, ne samo bez najmanjeg osjećaja krivnje, nego s velikom posvećenošću, brižnošću, pažnjom i zadovoljstvom. Uništenje takvih je veliko dobro, a njihov život je veliko zlo. Takve namjerno mamim da počine fatalna grešna djela koja će ih posve uništiti, da ništa od njih ne ostane, i prema njima nemam apsolutno ni trunčice milosti.

Sad će se netko pitati jesam li ja to svjesno i namjerno odlučio jednima dati instrument prosvjetljenja a druge provocirati da se upropaste, i moj odgovor će na opće iznenađenje biti “ne”. Ja sam samo slijedio vodstvo “odozgora”, od bogova koji su me ovdje poslali i koji zapravo upravljaju mojom sudbinom. Kad sam shvatio da njima zapravo uopće nije cilj, dapače ni nešto bitno, da se sva bića prosvijetle, nego im je cilj da naprave konačne izbore, da donesu svoje odluke i profiliraju se do kraja na dobro ili zlo, odnosno do točke da jedni postanu bogovi a druge konačno vrag odnese, moje iznenađenje je bilo veliko i dosta dugo sam provjeravao jesam li ja tu pogriješio u procjeni, ali rezultat je bio ne samo jednoznačan nego i čvrst kao stijena. Naime, čini se da je ovima gore daleko bitnije da se raščisti situacija, da se razni gadni

mrakovi prestanu ovdje vući kao magla iznad šugavog brda i izvlačiti se na to da nešto nisu znali, nisu dobro shvatili, da nisu imali prilike napraviti stvarni i konačni izbor i da im se mora dati još jedna prilika, budući da je konačno uništenje neopoziva stvar i tu se ne smije ostaviti mogućnost greške i krive odluke. Budući da su takvi mrakovi stručnjaci za izmotavanje, a ovaj svijet je čudno mjesto s još čudnijim zakonitostima koje mogu ostaviti jako puno nejasnoća, u osnovi se tu nakupila ogromna količina demonskih duša koje su prolaskom vremena postizale sve veću koncentraciju u populaciji i sve veću međusobnu koherenciju i, za sve praktične svrhe, usklađenost s Vragom i njegovim planovima. Jasno je da su se takvi u velikoj mjeri bavili zagorčavanjem života dobrima, te smišljanjem različitih iluzija, zamki i podvala koje će tu stavljati u opticaj kako se nitko ne bi imao šanse izvući, oni bi imali vlast i moć, i u osnovi bi mogli posrati tako veliko govno da ga ni Bog osobno ne bi mogao počistiti.

To je tako trajalo valjda tisućama, ako ne milijunima godina, i u nekoj točki su ovi gore zaključili da je vrijeme za obustavu zajebancije i da će sad tu uvesti reda, a mene su tu stavili otrprilike kao glistu na udicu, na koju će se svi ovako ili onako upecati – jedni na spasenje, a drugi na propast. Ja sam, naime, neka vrsta katalizatora, i to od savršene, neodoljive vrste: na mene nitko ne ostaje ravnodušan. Jedni reagiraju snažno pozitivno i tako se jako usmjere na kvalitete brahmana koje kroz mene opažaju da time naprave bitne duhovne izbore i pomake prema brahmanu koji ih miču iz ovdašnje duhovne močvare. Mrakovi pak reagiraju dijametralno suprotno – kad me vide, apsolutno pobjesne od mržnje, zavisti, ljubomore i zloće, i neprestano se izjedaju mržnjom prema meni, koja ih iznutra spali i reducira na manje-više ništa, tako da smrću njihovih tijela više ni ne preostaje bog-znakoliko supstancije s kojom bi trebalo nešto napraviti, tako da tu

njihova priča završava. Proces je apsolutno pravedan, apsolutno konačan i apsolutno neopoziv, koliko sam vidio, i odraz je istovremeno velike mudrosti i velike nadržkanosti bogova.

Sad će se netko od politkorektnih duhovnjaka pitati kakvi su to bogovi koji mogu biti nadržkani, a odgovor je da jebeš boga koji na njih ne bi bio nadržkan.

Poanta je, dakle u samyami, odnosno nepodijeljenoj meditativnoj usredotočenosti na predložak, gdje sam ja ovdje bačen kao predložak na koji se svi imaju neodoljivu potrebu usmjeriti i prema njemu se odrediti. Na spasenje, ili propast.

Narav i evolucija duše

Ideja po kojoj se neće svi prosvjetliti, nego se tu radi o evolucijskim procesima koji nemaju unaprijed definiran i izvjestan kraj, duboko je nepopularna u istočnjačkim krugovima, vjerojatno stoga što se za istočnjačke religije na Zapadu odlučuju prije svega ljudi kojima se ne dopadaju abrahamske monoteističke religije poput kršćanstva, u kojima je centralna tema upravo mogućnost pakla i neizvjesnost spasenja. Ako se nekome to učinilo ekstremnim ili besmislenim, obično si je našao neku new age filozofiju utemeljenu na vedanti ili budizmu, po kojoj su sva bića u svojoj biti vječni i savršeni atman, ili, alternativno, u kojoj je budastvo inherentno svim bićima i sva bića će na kraju postići prosvjetljenje.

Ne kažem da istočnjačke religije to ne naučavaju; doista, vedanta naučava da su individualna bića privid a jedina istina je atman, a u budizmu doista postoje struje koje naučavaju da je budastvo inherentno bićima i da ga samo treba aktivirati uklanjanjem nečistoća, postoje narodne priče iz budističke tradicije po kojima Buda govori da će čak i Devadatta, koji je u tim pričama portretiran kao teški nitkov i zlotvor, postići budastvo. Takve priče, spojene s pričama o bodhisattvama i njihovom neograničenom suosjećanju, prožimaju mahayana budizam, i razumljivo je zašto se taj narativ obično smatra neupitnim. Po tom narativu, biće je u svojoj praisvornoj naravi savršeno čisto, a sve ono što se obično opaža kao duhovna prljavština, sklonost niskostima itd., tumači se karmičkim zaprljanjima, koja se nalaze na vanjskom sloju duše, bliže sferi izbora i djelatnosti nego unutarnjoj naravi. Koliko god taj narativ u budizmu bio na razini kasnijih tumačenja i

transformacija izvornog nauka, toliko je u vedanti on prisutan na razini centralne teorije.

Unatoč svemu tome, taj narativ je pogrešan. Vedanta i mahayana budizam u tom smislu griješe, a izvorni budizam je daleko bliži stvarnosti.

Naime, u izvornom budizmu ne postoji “praizvorna jezgra bića”. To je kasniji koncept. U izvornom budizmu, karma nije “vanjski sloj” energije, nakupljene djelatnošću, superponiran na stvarno biće. U izvornom budizmu ne postoji koncept stvarnog bića različitog od karme.

To je radikalni koncept koji je zapadnjacima bitno teže objasniti od koncepta vedante (dualne ili nedualne, svejedno), zato što je nespojiv s kršćanskim konceptom duše, koji također funkcionira po principu da duša postoji na jednom sloju, a njena djela i njihove posljedice na drugom. S druge strane, zapadna fizika radi s konceptima koji su daleko bliži budističkom shvaćanju problematike, te ću se stoga poslužiti fizikom kako bih objasnio o čemu se radi. Naime, ono što izvorni budizam naučava jest da atom kao koncept ne postoji kad maknete protone, neutrone i elektronski omotač. Objasnjenju te teorije detaljnije sam se posvetio u knjizi “Dragulj u lotosu”, gdje sam ga objasnio na konceptu jabuke, koji se bitno razlikuje u hermetičkim svjetonazorima s jedne strane, te u znanosti i budizmu s druge strane. Hermetički svjetonazori smatraju da je jabuka nesavršena i prolazna manifestacija savršene idejne jabuke, koja postoji negdje u astralnom planu u savršenoj i vječnoj formi, a sve zemaljske jabuke su joj tek nesavršeni odraz. Znanost i budizam pak tvrde da je jabuka tek privid, i da je mentalna slika jabuke zapravo samo iluzija, a stvarnost je hrpa atoma i molekula od kojih nijedan nema nikakve veze s jabukom.

Budizam o duši misli isto što i o jabuci: da je to agregat, sintetički entitet koji nastaje kompleksnim procesom karmičke evolucije, akrecijom karmičke tvari u sve veću i složeniju strukturu, koja progresivno uključuje sve složenije tvari. Takav proces evolucije nije nikakva nužnost i prirodni slijed događaja, nego tek mogućnost. Budastvo je, također, tek mogućnost, a nikako izvjesnost, a ponajmanje nije svima namijenjeno. Goleme razlike među dušama budizam ne tumači razlikom u količini karmičke prljavštine superponirane na praizvorno savršenstvo, nego naprosto nedostatnom razvijenošću, dakle kvantitativnom i kvalitativnom inferiornošću nerazvijenih duša u usporedbi s razvijenima. To je tako logično – kad malo razmislite, teorija po kojoj je pijani primitivac koji tuče ženu, siluje kćer i sluša narodnjake u svojoj biti zapravo buda, samo prekriven s više loše karme, posve je besmislena. To je kao da velite da je kamen u svojoj prirodi istobitan čovjeku, samo prekriven s još više karmičke prljavštine. Ništa od toga nema smisla. Teorija po kojoj se ta bića razlikuju po složenosti duše, pa je pijani seljober naprosto pijani seljober, biće koje nema razvijenu dušu i sastoji se od bitno jednostavnijih karmičkih struktura bitno manje energetske razine od duše kakvu ima sofisticirana, profinjena osoba visokih duhovnih težnji – to je teorija koja objašnjava sve pojave bez potrebe za suludim skokovima i citiranjem dogmi. Ta teorija, dakako, nikad neće biti popularna među širim masama, koje bi daleko radije vjerovala u to da su ljudi u svojoj izvornoj biti jednaki, a da su razlike površinske. U stvarnosti, istina je suprotna: upravo sličnosti među ljudima su površinske. Sličnosti su rezultat inkarnacije u istu biološku vrstu s malim varijacijama u svojstvima između primjereka, u kombinaciji sa svojstvom fizičkog plana da blokira neposredno djelovanje duše na tvar razine. U takvoj situaciji, uniformnost biološke platforme maskira ogromne kvantitativne i kvalitativne razlike među dušama, pa se tako stvara privid da su

entiteti načinjeni od malo astralne tvari, koji bi se osjećali sasvim kod kuće u bićima poput insekata, zmija, hrčaka i vjeverica, te Bogovi načinjeni od tvari Puruše, oko kojih orbitiraju “oružja” i “odore” od vadri, zapravo “tu negdje”, da su “ravnopravni” ili čak “jednaki” samo zato što su inkarnirani u istu životinjsku vrstu.

Zaboravite ravnopravnost i jednakost. To vam nema nikakve veze s duhovnim istinama. To su bajke koje služe socijalnoj povezanosti ljudske zajednice, dakle radi se o animalnosti ne bitno različitoj od mehanizma koji povezuje pčele u košnicu. Fizički gledano, ljudi su manje-više svi isti. Po pitanju intelekta postoje bitno veće razlike, ali po pitanju veličine duše, razlike znaju biti kao između atoma vodika i centra galaksije, a fizička sličnost tijela u kojima te različite duše ostvaruju prisutnost na svijetu zapravo je najveća iluzija koja stvara strašne nepravde principom ravnopravnosti na kojeg se sve to na kraju svede.

Sad će netko reći da je činjenica da yogin u stanju samadhija prelazi u stanje u kojem postoji samo Jedan, i da je to temelj teorije istobitnosti i ravnopravnosti duša, jer je stvarna bit svih duša taj brahman i ništa drugo.

Tamo gdje je taj Jedan, tamo nema mnoštva. Tamo nema ljudi, nema jednakosti, nema odnosa među stvarima, ukratko, nema relativnog, jer to je Apsolut. Stvari koje važe za Apsolut nije moguće preslikavati na odnose među relativnim bićima i tako praviti teorije. Istina je da je Apsolut Jedan, ali isto tako je istina da je Apsolut sat-ćit-ananda, totalitet stvarnost-svijest-blaženstva. Bilo bi fer reći da Jednost odražavate otprilike onoliko koliko odražavate sat-ćit-ananda, dakle praktički nimalo. Ljudski čopori i duhovna tama njihovih unutarnjih odnosa nemaju apsolutno nikakve veze sa stanjem Jednog, dakle bilo bi pogrešno

međuljudske veze bilo koje vrste proglašavati oblikom manifestacije Jednosti brahmana. Ukratko, stanje brahmana nema primjenjivosti na sferu svakodnevnog iskustva, i zbog toga je pogrešno temeljiti teoriju vječne duše na stanju Apsoluta. Koliko vi znate, vaša duša možda s Apsolutom nema ništa vječniju vezu nego vaše propadljivo materijalno tijelo. Onako kako je brahman svjedok tjelesne egzistencije, tako je svjedok i astralne i tko zna kakve još egzistencije. Iz toga izvlačiti zaključak da su sve duše zapravo brahman i kao takve jednakopravne jednako je smisleno kao reći da su jedan dolar i jedna milijarda dolara manifestacija istog koncepta novca i kao takve su jednako vrijedne. Super, ako su jednako vrijedne evo vama jedan dolar, ja ću si uzeti milijardu.

Tumačiti razliku između duša time što su jedne duše karmički “čišće” od drugih jednako je pametno kao reći da je razlika između sveučilišnog profesora i šljakera u tome što je šljakerov um ispunjen lošim sadržajem. Nije ispunjen lošim sadržajem nego nikakvim, jer šljaker nije razvijao svoj um, pa ovaj ima manju složenost i slabije kvalitetan sadržaj. Profesor je svoj um razvijao i punio ga kvalitetnim sadržajem a šljaker nije. U tome je razlika; nisu obojica krenuli kao supergenijalci pa se šljaker u međuvremenu jače intelektualno sjebao, nego su obojica krenula kao djeca s praznim glavama, s tim da je šljaker igrao nogomet i zajebavao se a profesor je učio. Teorija vedante o različitom stupnju zaprljanosti izvorno savršenog atmana je dakle potpuno pogrešna i suprotna istini, a izvorna budistička teorija o progresivnom usložnjavanju i nastanku duše od ničega je pun pogodak. Dakle ne da ste na početku bili savršena duša stvorena na sliku Božju, nego niste uopće bili. To sad ima dva osnovna korolara: ugodan i neugodan. Neugodan korolar je da se ne možete oslanjati na to da imate dobrog tatu na nebu koji vas voli i sav se uzjebe svaki put kad vi napravite ovo ili ono. Ugodan korolar je isto to, kad

razmislite. Nemate nebeskog tatu koji će vam nešto srat a da vas ništa ne uči, tatu koji puno očekuje a da vam ništa ne daje. Niste stvoreno biće, ništa ne dugujete nekom stvoritelju – ako išta, sami ste sebi stvoritelj, budući da je vaša duša nastala kao rezultat vaših osobnih, jedinstvenih izbora i odluka. Svaka odluka vas je klesala onako kako kipar kleše kip i uklanja “višak”. Svaki izbor vas je definirao, govorio je što jeste i što niste.

Neću sad ulaziti u detalje koji se tiču energetike koja stoji iza toga, jer je to ovdje nebitno. Ono što je bitno je da su vas vaši postupci stvorili ovakvima kakvi jeste. Ako ste kao klinac radije čitali i učili nego se zajebavali i krali, postali ste intelektualac a ne probisvjet i lopov. Vaši postupci su vas definirali. Ako ste iskoristili priliku da nekoga zajebete a ne da mu pomognete, vaši postupci su vas definirali. Ako ste vidjeli nešto lijepo i tome se narugali umjesto da stanete i osjetite zahvalnost što takvo nešto postoji, vaši postupci su vas definirali. Ako ste vidjeli nešto ružno i zlo, i niste osjetili gnušanje i potrebu da se tom zlu na neki način usprotivite, nego ste se podrugljivo nasmijali žrtvi zla, vaši postupci su vas definirali.

Vi ste sami sebi Bog Otac Stvoritelj, vi ste vlastiti Michellangelo koji vas je istesao iz primordijalne duhovne tvari, a to izgledate li kao David ili kao Michellangelovo govno, to ste si isključivo sami krivi ili ste za to zaslužni. Nema bogova kojima biste zbog toga trebali reći “hvala” ili ih psovati. Sami ste krivi, sami ste zaslužni, i vaša stvarnost je direktni rezultat vaše volje i viđenja brahmana. To je razlog zašto su neke duše sitna mala govanca od prljavog astrala, a neke su oceani svijesti, moći i svjetla koji daleko nadilaze sve čemu se vjernici klanjaju kao bogovima. Izbori. Iz riznice koja je brahman neki odaberu dragulje svijesti, stvarnosti i sreće, a neki govno koje je čuvar pas posrao.

Postoje Bogovi, doista, ali oni nisu vaši stvoritelji. Oni su svoji stvoritelji, jednako kao i vi. To je s jedne strane poražavajuće, ako gledate samo razliku u rezultatima, ali je isto tako i nevjerovatno ohrabrujuće, ako pogledate što je moguće postići. U svakom slučaju, ako ste niškoristi, to nije datost za koju vam ostaje kriviti nekakvog stvoritelja, nego nešto po pitanju čega možete odmah i sada nešto poduzeti s ciljem da se promijeni. S druge strane, ako ste velika duša iza koje stoje mnoga vrijedna postignuća, nema Boga koji će vam za ta postignuća oteti zaslugu. Ona je vaša.

Nebitnost teorije za uspješnost prakse

Pitanja koja se logično nameću nakon svega ovoga spadaju u sferu “kako”, dakle tiču se fizike duhovnog. Ukoliko nešto postoji i funkcionira, mora postojati mehanizam po kojem funkcionira, zakonitosti po kojima funkcionira, i sfera unutar koje je to funkcioniranje definirano, onako kako je gravitacija definirana unutar materijalnog svemira.

Gravitacija je zapravo dobar primjer, budući da postoji jako dobro razumijevanje “kako” funkcionira, dakle svi mehanizmi su poznati, imamo formule koje su posve pouzdane i savršeno predviđaju ponašanje materije čak i u ekstremnim uvjetima, ali unatoč tome ne znamo “što” je gravitacija, odnosno kako ta sila zapravo funkcionira, štoviše nije sasvim jasno radi li se uopće o sili ili naprosto o geometrijskom zakrivljenju svemira, po kojem gravitacija nije toliko sila koliko je masa koordinatna os, poput širine, visine i dubine. Dakle sasvim je moguće da čak i u materijalnom svemiru postoji sila koja je toliko fundamentalna da bez nje ne bi bilo poznatog svemira, koja prožima apsolutno sve aspekte naše materijalne egzistencije i svima im je temelj, čije ponašanje je posve shvaćeno i predvidljivo, a da unatoč tome ne znamo što je ona točno. To govorim zato da shvatite kako razumijevanje točnog mehanizma nije nužno. NASA nije morala znati što je gravitacija da bi poslala satelite u orbitu i ljude na Mjesec; bilo je bitno jedino znati kako gravitacija djeluje, dakle poznavati precizne formule koje opisuju ponašanje masivnih objekata u gravitacijskom polju. Te formule su poznate i zbog toga nemamo nikakvih problema s

planiranjem i provođenjem svemirskih letova, unatoč tome što fizičari muku muče s konceptom gravitacije i nije im jasno postoji li neka egzotična vrsta bozona po imenu “graviton” koja stvara gravitacijsku privlačnost, ili je Feynman u pravu kad govori o gravitaciji kao svojstvu prostorne geometrije, što bi objasnilo zašto je nemoguće napraviti sveobuhvatnu fizikalnu teoriju koja bi obuhvatila istovremeno gravitaciju i ostale sile.

Ako stvari mogu tako stajati u slučaju fizičkog svemira i materije, što je opipljiva domena podložna jednostavnoj osjetilnoj provjeri i eksperimentu, zamislite koliko su stvari tek osjetljivije s duhovnom sferom. Ustanoviti da tu nešto uopće postoji je jako teško. Ustanoviti opća pravila po kojima nešto funkcionira je neizmjereno teže. Ustanoviti “što” je to točno, praktički je nemoguće. U stvari, čini se da se i moderna fizika našla u škripcu, zato što se njene teorije mogu eksperimentalno provjeravati samo do neke točke. Kad dođu do koncepta po kojem cjelokupna materijalna pojava predstavlja samo sićušni dio daleko kompleksnije šire slike, dakle n -dimenzionalnih superstruna ili nečega sličnog, dolaze do pozicije u kojoj se duhovne znanosti nalaze od početka.

Zbog navedenih teškoća, različitim religijskim, odnosno duhovnim sustavima tradicionalno bolje ide opisivanje postupaka koji daju dobre rezultate, nego opisivanje unutarnjih mehanizama sustava koji bi trebali objasniti zašto i kako stvari funkcioniraju. Naime, kod identificiranja stvari koje djeluju moguće je primjeniti znanstvenu metodu – probaš što daje kakve rezultate i nakon nekoliko generacija praktikanata završiš s vrlo korektnim sustavom, koji ima glavu, rep i rezultate koji ponovljivo funkcioniraju, iako se naravno radi o pokušaju mapiranja nepoznatog fenomena manje-više na slijepo, što često daje rezultate koji funkcioniraju u svojem vrlo ograničenom rasponu, ali jedino tamo.

Nije, stoga, nikakvo čudo da se religije međusobno najmanje razlikuju na sloju preporučenog ponašanja, a najviše na sloju “zašto”, dakle na sloju objašnjenja zašto je točno nešto dobro raditi. To je stoga što je razmjerno lako empirijski ustanoviti koja vrsta djelatnosti za rezultat ima povoljne duhovne promjene, a tumačenje zašto je tome tako je, očito, svatko smišljao sukladno svojim sklonostima.

To, naravno, kao korolar ima vrlo vjerojatnu mogućnost da svi zapravo rade na razini na kojoj je astronomija bila u doba starog Babilona – postoji opažanje pojava, ali ne i njihovo razumijevanje, i zato umjesto astronomije imate neku vrstu astrologije u kojoj se gatanje iz iznutrica smatra ravnopravnim promatranju kretanja planeta, u pokušaju predviđanja uroda jesenske žetve. Naime, pokušaj predviđanja bez ispravnog teorijskog modela za rezultat ima neku vrstu gatanja. Na toj razini je, bojim se, većina religijskih sustava, i tu sa žaljenjem moram uključiti i one najbolje.

Sad ćete vjerojatno očekivati da, poput svih ostalih sustava, sebe navedem kao veliku iznimku od pravila, ali ništa takvo mi ne pada na pamet. Dapače, moje iskustvo i praksa mogli bi biti odlična ilustracija općeg pravila, s tom iznimkom što sam ja, za razliku od većine, svjestan svoje pozicije.

Uzmimo za primjer tehnike yoge koje sam formulirao u finalnom obliku još 1997. godine. Tehnike sam složio temeljem onoga za što sam ustanovio da u praksi djeluje. Znao sam točno što treba napraviti da bi se postigao određeni rezultat, znao sam kako se određene energije ponašaju kad se svijest usmjeri na određeni način, i to sam formulirao u tehnički sustav. Ali da me je netko tada pitao “što” se tu točno dešava, ja bih dakako imao spremno objašnjenje, ali bio sam svjestan toga da je to objašnjenje jako

daleko od točnog, budući da ni sam nisam točno znao što se tu dešava. Znao sam što treba napraviti da bi se postiglo određene rezultate, isto onako kako kuhar zna ispeći kolač, ali kad biste ga pitali kakvi fizikalni i kemijski procesi se odvijaju za vrijeme miješanja sastojaka i njihove termičke obrade, objašnjenje koje bi vam on mogao dati bilo bi jako daleko od istinitog i potpunog. To, pak, ne znači da kolač nije dobar i da je on loš kuhar. Naprosto, potpuno poznavanje teorije i principa koji stoje u pozadini nekog fenomena ne spada u isti skup vještina kao poznavanje prakse utemeljene na tim principima. To su dvije odvojene stvari. Primjerice, svjetski prvak u rallyju koristi se fizikom prilikom upravljanja vozila, ali ne očekujte od njega da vam računa integrale i vektore; on samo zna kako proći zavoj maksimalnom brzinom koja je moguća na tom terenu i s tim autom. S druge strane, ne očekujte od fizičara koji će takve stvari biti u stanju precizno izračunati, da sjedne u auto i vozi kao prvak rallyja. To nema veze jedno s drugim, i netko bi morao biti gadan seronja da bi fizičaru rekao “kakav si ti to fizičar kad ne znaš dobro voziti” ili vozaču “kakav si ti to vozač ako ne znaš što radiš”. To ne spada u domenu legitimnog prigovora, nego u domenu sofizama i igranja riječima u zle svrhe. Znete li kad sam ja shvatio veći dio teorijske podloge svoje tehnike unutarnjeg prostora? Razmjerno nedavno; 2010. godine. To je 13 godina od trenutka kad sam tehniku izvorno formulirao. I znate što bih sada promijenio u izvornoj formulaciji tehnike? Apsolutno ništa, savršena je od početka do kraja. Razumijevanje što se tu točno dešava s kalapama i njihovim agregatima potpuno je irelevantno za formulaciju i funkcionalnost tehnike. Isto tako sam mogao, primjerice, igrati tenis 13 godina a tek nakon 13 godina naučiti dovoljno fizike sa strane da bih mogao u cijelosti razumijeti i izračunati putanju loptice, njenu elastičnu deformaciju i oslobađanje pohranjene energije. Dakle teorija je super, to je sve divno i krasno, ali ne mora nužno imati pretjerane

veze s praksom; štoviše, dramatično različite teorije, čak i u smislu da je jedna potpuno pogrešna a druga potpuno ispravna, mogu imati praktički zanemariv učinak na praktičnu situaciju, kao što je to primjerice bilo s teorijom nebeske mehanike. Štoviše, do Newtona je potpuno pogrešan Ptolomejev geocentrični sustav davao točnija predviđanja kretanja nebeskih tijela od načelno točnijeg heliocentričnog, iza kojeg pak nije stajala dovoljno usavršena matematika pa nije imao tako dobru sposobnost predviđanja, i na čistom znanstvenom testu bi naprosto pao. Naime ako imate dva sustava, od kojih jedan predviđa bolje, jasno je da ćete mu biti skloniji. Moguće je, dakle, da bolja teorija daje lošije rezultate, makar privremeno, a da lošija teorija daje bolje rezultate, barem u određenom rasponu.

Ono što je u mojem slučaju bitno primjetiti jest da praktično iskustvo ne daje odmah dobru teoriju. Teorijski sustav koji bi intelektualno gledano držao vodu ne slijedi automatski iz praktičnog znanja, iz duhovnog iskustva, iz razumijevanja korisnih i štetnih mehanizama itd. - teorija je potpuno drugačiji red veličine, i talent za formuliranje teorije razlikuje se od "osjećaja" za duhovnu praksu onoliko koliko se talent za vožnju rallyja razlikuje od talenta za izračunavanje fizikalnih parametara te iste vožnje. To vam nema veze jedno s drugim, to je nebo i zemlja. Stvar se razlikuje otprilike kao kapacitet za ljubav od sposobnosti formuliranja biokemijskih parametara ljubavi, u smislu mjerenja koncentracije endorfina u mozgu i mapiranja aktivnosti određenih moždanih centara, i kao doživljavanje orgazma od kvantitativne laboratorijske analize ejakulata.

Iz nekog razloga ljudi su od mene očekivali nekakvu teoriju, i ja bih im smislio nešto, budući da mi takve stvari dobro idu, ali teoriju sam cijelo vrijeme modificirao ovisno o tome kako je u

međuvremenu evoluiralo moje razumijevanje. S druge strane, praksu jedva da sam imalo mijenjao, budući da sam praksu formulirao još jako davno. Od 1998. godine praktički ništa novo nisam dodao, osim veće vještine, silovitosti i brzine s kojom sam radio iste stvari; praksa iz 1997. se pokazala iznimno dobrom, fleksibilnom i učinkovitom, naprosto zato što je nastala kao rezultat povratne sprege sa stvarnošću, dakle par godina sam aktivno radio na tome da ustanovim što točno funkcionira, identificirao sam mehanizme i ti mehanizmi rade kao takvi, a to što nisam razumio teoriju koja stoji iza toga apsolutno nimalo nije smetalo učinkovitosti tehnike. Kad čitam svoje stare tekstove u kojima sam učenicima opisivao što trebaju raditi, to su iste stvari koje bih im rekao s današnjim znanjem, posve neovisno o tome što bolje razumijem teorijske principe. Naprosto, onda sam na instinkt govorio prave stvari, znao sam što treba napraviti iako nisam znao točno zašto. Samo sam znao što funkcionira, i s punim pravom sam očekivao da me se sluša. To vam je kao da vam majstor kick boksa veli kako trebate udariti boksačku vreću. Ako napravite točno ono što vam je rekao, naučit ćete ispravnu tehniku, i to potpuno neovisno o tome što on ne zna kako se zovu svi mišići, ligamenti, zglobovi i kosti u ruci. To je nebitno; čak i ako veli nešto pogrešno o anatomiji to nema nikakve veze s njegovim stupnjem praktične vještine. Kick bokser ne mora položiti anatomiju da bi znao udariti nekoga šakom u glavu tako da ovaj padne u nesvijest. Kad u retrospektivi gledam što sam ljudima govorio kroz godine, apsolutno sve bi imalo odlične rezultate da su to ljudi doslovno i marljivo primjenjivali. Uopće nema loših uputa, unatoč tome što je moje razumijevanje bitno evoluiralo.

To pak ne znači da su sve upute s kojima religije zasipaju svoje sljedbenike univerzalno dobre i korisne; dapače, puno toga je rezultat čudnih racionalizacija i loših tumačenja. Odličan primjer

ironiziranja te pojave sam pročitao nedavno u jednoj modernoj knjizi za djecu napisanoj na osnovi starogrčkih mitova, u kojoj jedan satir, mješavina jarca i čovjeka, traži svog izgubljenog boga Pana, i u jednom trenutku osjeti “dah divljine” koji je nepogrešivi znak njegovog boga. Kasnije je pokušavao shvatiti što je bio uzrok tog iskustva, i pogrešno zaključio da je u pitanju bila kava koju je u tom trenutku pio, i nakon toga se mjesecima nalijevao kavom pokušavajući re-kreirati iskustvo. Stvari u sferi religije češće su manifestacije te vrste logičke pogreške, nego ispravnog razumijevanja pojava. Često se desi da osoba doživi duhovno iskustvo iz jednog razloga, ili uopće bez ikakvog razloga, a pripiše iskustvo nečemu što je u tom trenutku radila a što ne mora nužno imati bilo kakve uzročno-posljedične veze s iskustvom. To su stvari koje treba imati u vidu kad analiziramo “svete spise” i tekstove ljudi koji su imali duhovna iskustva i na temelju toga su izgradili nekakvu teoriju koja bi imala objasniti iskustva i način njihovog postizanja. Većina toga je, naime, čisti promašaj.

Iluzornost svjetonazora

Ljudi si u sferi religije zamišljaju stvari koje nemaju pretjerane veze sa stvarnošću. Primjerice, postoji uvjerenje da prenošenje znanja odozgo prema dolje, u “opunomoćenog učitelja”, funkcionira manje-više kao download fajla s interneta u kućno računalo. To bi valjda funkcioniralo po principu da “tamo gore” postoji znanje, yogin to znanje prekopira u svoj fizički mozak i s njim raspolaže, i to je odmah prisutno u savršenoj formi i nema tu nikakvih revizija i modifikacija. Ako učitelj po putu modificira bilo što, znači da izvorno nije dobio savršenu verziju znanja i da stvar po putu usavršava, a ako ju usavršava onda nije učitelj nego učenik.

Ukratko, to i takvo razmišljanje je svojstveno debilima koji su u sferu duhovnosti zalutali iz dječjeg vrtića, i koji definitivno nikad nisu imali duhovno iskustvo ozbiljnijeg reda veličine, jer da jesu, bilo bi im jasno da stvari uopće tako ne funkcioniraju. Dapače, sama ideja o tome da stvari tako funkcioniraju siguran je znak da je osoba koja tako misli šarlatan i nema nikakav stupanj iniciranosti.

Duhovno iskustvo i iniciranost ne funkcionira kao kopiranje fajla, nego kao izloženost snažnom magnetskom polju, koje proizvodi djelomičnu magnetiziranost feromagnetskog materijala čak i nakon kraće izloženosti. Ta magnetiziranost može potrajati čak i dulje vrijeme, ali je nepotpuna, sličnija fragmentu holograma koji sadrži cijelu sliku ali blijedu i nejasnu, i potrebno je višestruko izlaganje polju kako bi se slika utisnula kvalitetnije, ali uslijed svojstava fizičke materije, nesavršenosti fizičkog mozga, i nepostojanja

mogućnosti direktnog 1:1 preslikavanja viših stvarnosti na materiju, otisak će uvijek i bez iznimke biti nepotpun. To vam je kao s dvodimenzionalnom projekcijom trodimenzionalnog tijela. Koliko god dobro da je nacrtate, to je i dalje slika na plohi, a ne volumen. Preslikavanje je samo nesavršeni prikaz, i to iz samo jedne pozicije. Zarotirate 3d objekt i on stvara drugačiju 2d sliku.

Idemo s apstraktnog na konkretno, na primjer duhovnog iskustva. Recimo da ste pročitali nekoliko tekstova o yogi i pokušali meditirati. U nekoj točki vam stvarno uspije postići duhovno iskustvo, i doživite nešto što izgleda istovremeno kao proširenje svijesti, snažni bljesak radosti i blaženstva, uklanjanje težine i pritiska koji su posljedica tjeskobne naravi tjelesne egzistencije, i veliki osjećaj više stvarnosti tog iskustva u odnosu na tjelesna, osjetilna iskustva. To iskustvo traje desetak sekundi, nakon čega prestaje, a vi ostajete u “wow!” stanju. Pokušavate shvatiti što ste zapravo iskusili, i automatski stvarate narativ, priču koja ima objasniti iskustvo. Vi tako stvarate teorije, ali ništa od toga niti ponovo dovodi do istog iskustva, niti nužno ima ikakvog smisla.

Nakon par mjeseci ili godina posve slučajno, u dok se vozite tramvajem i mislite o nečemu, doživite sljedeće iskustvo: osjetite snažan impuls energije od kojeg se naježite od glave do pete kao da vas je netko izložio iznimno snažnom svjetlu, s tim da svjetlo nije fizičko nego je više svijest i duhovna moć. Shvatite da to svjetlo predstavlja samo osjećaj prisutnosti svjesnog bića koje je reagiralo na neku od vaših misli i došlo vam dati odgovor budući da ste u razmišljanju krenuli u krivom smjeru. Biće vam se obrati nečime što je sekvenca misli, odnosno “spoznaja”, a ne jezik, iako naravno sve takve stvari automatski pokušavate pretvoriti u linearne misli i verbalne konstrukcije, s tim da dobivate “vruće-hladno” povratnu informaciju u realnom vremenu ovisno o tome

koliko ste točno verbalizirali, pa ako pogriješite stvar se ponavlja sve dok ispravno ne shvatite poruku. Nakon što je poruka prenesena, biće nestaje iz vaše svijesti, više ne osjećate njegovu prisutnost. Opet, vi smišljate narativ koji objašnjava iskustvo.

Nakon idućih par mjeseci imate dojam da nešto nikako ne uspijevate shvatiti i frustrirani ste time što vam nitko ništa ne objašnjava a očekuje se da shvatite, i u tom trenutku vam se iz svijesti ukloni dio iluzije koji prikriva takve stvari i vi osjećate prisutnost moćnog duhovnog bića, ali potpuno drugačijeg od onog iz prijašnjeg iskustva. Moćno je, svjesno i briljantno, ali potpuno drugačije od onog prvog, recimo da se razlikuje od njega kao muškarac od žene ili matematičar od povijesničara. To biće vam ne prenosi nikakve poruke, nego naprosto iz njegove “aure”, iz načina na koji ono postoji i iz sfere u kojoj ono postoji automatski prijedete u stanje najprije savikalpa, a neposredno nakon toga i nirvikalpa samadhija, dakle doživljavate iskustvo kozmičke svijesti, spoznaje da Ja Jesam, u svim stvarima, da sam Jedan i Nepodijeljen, bez Drugoga. Ja sam taj brahman, Moja narav je sat-čit-ananda. Na prelasku između toga i ljudskog stanja svijesti vam kroz svijest zabljesne veliki broj spoznaja, vrlo kratkih, koje ne uspijevate kako spada dešifrirati i koje nemaju jednoznačno tumačenje. Kad vas netko pita da opišete stvar, možete odabrati jedno od tih tumačenja. U drugoj situaciji će vam se prikladnijim učiniti drugo tumačenje. U svakom slučaju ništa od toga nema nikakve veze s onim što si ljudi obično zamišljaju: da je duhovnost prenošenje “duhovnog znanja”, valjda poput kopiranja knjiga, kao da je duhovno znanje nešto što funkcioniра po principima po kojima se u školi štreba kemija ili matematika. To nema apsolutno nikakve veze s tim.

Nakon tog iskustva opet pokušavate složiti svjetonazor. Što to sve

skupa znači? Postoje stvari koje su očite i stvari koje nisu. Očito je da postoji transcendentalno, i da je ono stvarnost višeg reda u odnosu na materijalnu egzistenciju. Očito je da tu postoje svjesna bića s različitim svojstvima, ali su sva moćna, silovita, blažena i ogromne svijesti. Također su blagonaklona, pojave se povremeno kad osjete da je to potrebno i prenesu neko bitno znanje i spoznaju. Iskustva su povremeno “impersonalna”, kako bi to rekli hare krišne, dakle stvara se dojam da je centralna stvar stanje svijesti poput struje blaženstva i svijesti, a ponekad su nevjerojatno osobna, i stvara se dojam da je osobno božansko biće ono iz kojeg zrače i svijest i moć i stvarnost. U istom trenutku se stvar okrene pa se čini da je to biće samo osobni oblik ogromnog oceana svijesti, stvarnosti i sreće.

Koja teorija je točnija? Baš me zanima što bi tu rekli pametnjakovići koji smatraju da je duhovno znanje nešto što ili prekopirate u finalnoj formi ili ga zapravo i nemate? Što je intelektualno točnije, i koliko je takva točnost uopće bitna? Je li iskustvo pravo ako niste sigurni koje njegovo tumačenje ima više smisla? Je li iskustvo upitno ako mijenjate tumačenja, znajući da se tu radi o jednadžbi s više rješenja, i da je u pitanju nešto poput integrala, dakle da se točnost opisa povećava s većim brojem iteracija, dakle da možete deset godina meditirati na isto stanje i iz takvog usmjerenja svijesti na Božansko stanje emaniraju spoznaje s progresivno sve većim stupnjem točnosti?

Razumijete li da je moguće imati totalnu, savršenu i apsolutnu spoznaju transcendentalnog, a istovremeno ne biti u stanju o tome reći tri suvisle rečenice? Ako vam to nije jasno, nikad niste imali transcendentalno iskustvo i svo vaše razmišljanje o tome je puko laprdanje neznalice.

Simptom problema nije kad netko o duhovnim iskustvima govori neodređeno ili svaki put drugačije, nego kad govori upravo previše određeno, što je obično znak da se radi ili o šarlatanu, ili o nisko duhovno razvijenoj osobi koja naprosto nije u stanju osloboditi svoj um čvrstih, materijom uvjetovanih struktura, ili pak o nekom pametnom tko za vas smišlja takve priče zato što ste ograničeni. To su, ipak, najčešće oni koji imaju iskustvo duhovne svjetlosti, i onda zaključe da je to sigurno bio Isus, jer ne može biti nitko drugi – u Bibliji Isus veli da je svjetlo svijeta, dakle to mora da je bio Isus. I onda odmah zabriju da ako su vidjeli Isusa, da je to potvrda doslovne istinitosti svega što su pročitali u Bibliji, i na kraju idu okolo i propovijedaju protiv pobačaja i homoseksualnosti jer Isus to želi od njih, dapače, rekao im je to osobno. A što je u svemu tome istina: da su vidjeli duhovno svjetlo. Sve ostalo je laprdanje uma koji pokušava na silu stvoriti nekakav smisao. To je, uostalom, posao uma: on pokušava povezati iskustva u cjelinu, u nekakav smisljeni jednoznačni narativ, odnosno napraviti mapu stvarnosti kako biste se mogli snaći u svijetu. Problem nastaje ako vam to nije jasno, pa ne razlikujete iskustvo od interpretacije, i sami povjerujete u te budalaštine. Na temelju istog iskustva možete dokazivati kršćanstvo, advaita vedantu, dvaita vedantu, budizam, monoteizam, politeizam i islam. U svemu tome, istina je u pravilu jedino samo iskustvo, a sve ostalo je blebetanje uma koji pokušava stvoriti privid kontrole nad nečim što ga nadilazi.

Možete vi sad reći da je krivac za sve ego ili sotona ili što sve ne, ali činjenica je da je mozak procesor inputa, on je biološki usmjeren prema jednoj jedinoj svrsi, a to je da poveže inpute u smisljeni svjetonazor kako biste se mogli snaći u svijetu, preživjeti, razmnožavati se i ostvariti bolju društvenu poziciju. Kad mozak dobije na raspolaganje duhovne inpute, on s njima radi iste stvari kao i sa svim ostalim što u njega dođe: pokušava kreirati smisljeni

narativ koji će poboljšati njegovu poziciju u svijetu. Toga se treba paziti, zato što mozak nije uzrokovao duhovno iskustvo i na njega ne polaže nikakvo pravo; ako išta, do duhovnog iskustva je došlo unatoč njemu a ne zbog njega. Manje-više sve što mozak radi sa sjećanjem na duhovno iskustvo bit će sranje sastavljeno u korist animalnog čovjekovog aspekta – u osnovi, mozak s tim radi isto što je u slučaju tisuća vaših predaka radio kad je vidio štap: razmišljao je bi li se od njega mogla napraviti dobra toljaga s kojom će nekoga lemnuti po glavi. Zbog toga svi pametni duhovni sustavi opominju sljedbenike protiv korištenja duhovnih iskustava za preseravanje pred publikom, jer će rezultat biti taj da će im iskustvo o kojem pričaju biti posljednje. Naime, kad taj animalni aspekt čovjekove egzistencije jednom stvori “duhovni narativ” koji mu je socijalno koristan a pogrešan, tu stvar će vam toliko jako zacementirati u glavi, dakle napraviti će toliko jaku mentalnu strukturu povezanu s konceptima obrane vlastite egzistencije i dobrobiti, da će vam sve to skupa stajati u glavi kao zapreka svakom daljnjem duhovnom napretku, jer biste sve to morali pustiti kako biste krenuli dalje, a imate dojam da ako to pustite, svijet će vam se srušiti. Bitno je, dakle, korisnije vidjeti duhovnu svjetlost i reći da ste vidjeli duhovnu svjetlost čije vam značenje nije poznato, nego reći da ste vidjeli Isusa koji stoji zdesna ocu, koji je svjetlo svijeta, protivni se abortusu i mrzi pedere, da je to potvrda da je istina sve što piše u Bibliji i da je vaša crkva jedina prava crkva.

O savršenim spisima

Već anticipiram očekivanu zamjerku. Ako je prenošenje znanja od strane viših duhovnih bića ljudima toliko neegzaktno i podložno dvosmislenostima, greškama i proizvoljnostima, kako onda objašnjavam cijele svete spise koje je Bog izdiktirao ljudima, od prvog do zadnjeg slova? Kako objašnjavam vrlo precizne zapovjedi i zakone koje su bogovi prenijeli ljudima?

I ja sam se svojedobno pitao glede tih stvari. Naime, od Veda preko Kur'ana, deset zapovjedi, ponovljenog zakona, pa do new age channelinga postoje tvrdnje o doslovnom božanskom autorstvu, dakle čak ne ni nadahnuću teksta višim duhovnim utjecajem, nego doslovno o autorstvu, dakle Bog ili anđeli su izgovorili tekst a ljudi su ga doslovno tako zapisali.

Svi drevni tekstovi sadrže određeni oblik mitološke kozmologije i fizike, odnosno objašnjavaju kako svijet funkcionira. Čovjek bi očekivao da smo na temelju tako dobrih objašnjenja funkcioniranja svijeta još u antici imali nuklearnu tehnologiju, informatiku, aeronautiku i svemirske letove. Ništa od toga – imali smo geocentrični model funkcioniranja nebeske mehanike kojeg je crkva podržavala zato što se najbolje slagao s Biblijom. Medicina nije postojala, fizika nije postojala, kemija nije postojala, biologija nije postojala, i umjesto teorije evolucije imali smo kreacionističke bajke – pogađate, sankcionirane Biblijom, odnosno alternativnim spisima drugih religija. OK, ako vam Biblija nije dovoljno “doslovno Božanska”, pogledajte si Kur'an i Vede. Za Vede se veli da su doslovno glas Božji kojeg su Rišiji zapamtili i prenosili usmenom

predajom. Za Kur'an se veli da ga je doslovno od riječi do riječi anđeo Gabrijel diktirao Muhamedu. Koja je razina praktičnih, znanstvenih spoznaja prenesenih na taj način? Jesu li ti tekstovi dali ljudima posebno znanje o funkcioniranju Svemira, specifično znanje koje bi odgovaralo tvrdnjama da je stvoritelj i vrhovni vladar Svemira, sa svojim apsolutnim znanjem i mudrošću smislio i izrecitirao ljudima opsežni tekst, i pazio da svako slovo bude ispravno preneseno?

Dajte me nemojte zajebavat. Pogledajte te tekstove i vidjet ćete da ih je netko izvadio iz dupeta. Nikad se tu ljudima ne veli nešto korisno, npr. "Temeljni zakon u materijalnom svijetu je gravitacija. To je sila kojom masivni predmeti privlače jedni druge proporcionalno svojoj masi i obrnuto proporcionalno kvadratu udaljenosti. Uslijed te sile, sažimanjem su nastale zvijezde, u kojima se materija od jednostavnih formi usložnjavala, sve dok zvijezde ne bi potrošile svoje gorivo i eksplodirale, raspršujući složenu materiju koju su formirale širom svemira. Ta složena materija bi se u svemirskim prostranstvima pomiješala s primordijalnim lakim plinom, i uslijed gravitacijskog sažimanja nastale bi nove zvijezde. Nakon nekoliko generacija tog procesa, nastalo je dovoljno složene materije da stvori planete; nakupine čvrste tvari koje za razliku od zvijezda ne proizvode svjetlost i toplinu, ali na kojima je zato moguće dodatno usložnjavanje materije koje je u nekoj točki proizvelo život. Život je najprije postojao u obliku sićušnih, nevidljivih bića, koja su se prilagođavala svojoj okolini i razvijala principom preživljavanja najuspješnijih, razvijajući se u mnoštvu smjerova i oblika, formirajući sve oblike života koje vi danas poznajete, te beskrajno mnoštvo onih koji su im prethodili i u međuvremenu izumrli uslijed evolucijske selekcije i prirodnih katastrofa. Cijeli taj proces usložnjavanja materije ima za svrhu manifestaciju sve većeg stupnja Božanske duhovne kvalitete, koja

je stvarnost, svijest i blaženstvo. Ljudi, kao najnapredniji proizvod evolucije materije na ovoj planeti, posjeduju najveći kapacitet za manifestaciju tih kvaliteta, i Moja je volja da rastete u tom smjeru, te da činite djela koja će imati kvalitetu spoznaje, stvarnosti i sreće. Sve misli, riječi i djela koja činite, činite imajući to na umu.”

Zanimljivo, u “svetom spisu” za kojeg vele da je doslovna Božja riječ nema takvih stvari. Umjesto toga imate upute za klanjanje nekakvom božanstvu koje je jako nadrkano ako mu se ne klanjate, upute za žrtvovanje životinja tom božanstvu, upute za borbu protiv nevjernika i upute o tome kakva treba biti krava za žrtvovanje da bi božanstvo bilo sretno. Ukratko, taj tekst je napisao debil sa shizofrenijom i rekao da mu je tekst diktirao Bog osobno od riječi do riječi.

Dajte si samo zamislite kolika je to glupost? Pa da je Bog osobno ljudima išta diktirao, ti spisi bi bili nešto korisno, a ne smeće od kojeg zavlada srednji vijek i doba najcrnje duhovne tame i materijalne bijede kad god se netko sjeti primjeniti tu “Božju objavu” u praksi. Europa je izašla iz duhovne tame tek kad je izmislila znanost, kojoj je temeljni princip ne Božja objava, nego naprosto koncept po kojem bi teorije trebalo provjeravati u praksi, pa je ono što se dokaže istina, a ono što se opovrgne je laž. Već sam taj koncept, koji je protivan cijeloj teoriji Božje objave i svetih spisa, bio je dovoljan da unutar par stoljeća ljudska vrsta prijeđe iz civilizacije koja je koristila životinjsku zapregu za prijevoz i oranje, uljanice za rasvjetu, gušćje pero za pisanje, koja je “liječila” ljude puštanjem krvi a protiv zaraznih bolesti se borila magijom, mislila da je Zemlja centar svijeta, da su zvijezde rupice na nebeskom svodu kroz koje prolazi svjetlost iz raja, u kojem postoji Bog koji je tako dobar, da je morao sam sebe ubiti kao žrtvu za grijeh koji je protiv njega počinio pračovjek koji je s

drveta pojeo plod koji mu je on zabranio – dakle iz takvog sranja i duhovne bijede uzrokovane religijom unutar par stoljeća došli smo do poznavanja nebeske mehanike dovoljno dobrog da možemo ustanoviti masu, veličinu i temperaturu planeta koje orbitiraju oko udaljenih zvijezda i da možemo gledati događaje sa samog praga mogućnosti, iz doba nastanka prvih zvijezda prije deset milijardi godina. Došli smo do točke u kojoj šaljemo robote na Mars koji se tamo godinama kreću i šalju fotografije na Zemlju. Došli smo do točke u kojoj je glavni razlog zašto nismo poslali ljude na druga tijela sunčevog sustava cijena. Došli smo do točke u kojoj se ljudi kreću svijetom u vozilima na vlastiti pogon koja pomoću satelita u orbiti i računala vozaču daju upute o smjeru kojim se treba kretati kako bi stigao na cilj. Došli smo do točke u kojoj manje-više svatko ima računalo spojeno u globalnu mrežu pomoću koje je trenutno moguće komunicirati s ljudima na drugoj strani planete, uključujući dvosmjerni video. Došli smo do točke u kojoj svatko u džepu ima osobni komunikacijski uređaj koji služi i kao sredstvo za satelitsku navigaciju, sredstvo za komunikaciju s drugim ljudima glasom, i sredstvo za spajanje na globalnu komunikacijsku mrežu s koje je moguće lako povući podatke koji su vam u tom trenutku potrebni, s kojeg možete čitati knjige i slušati glazbu, a ja ovaj tekst pišem na prijenosnom računalu koje je smislio Steve Jobs a ne Bog, a da smo slušali idiote koji su s puno samopouzdanja govorili da im je Bog objavio savršeno znanje, ja bih ovo pisao na pergamentu guščjim perom, ako već ne bih umro od kuge.

Ukratko, to vam je sve luk i voda. Ako je išta apsolutno sigurno glede religije, onda je to činjenica da nikakva transcendentalna sila ljudima nikad nije prenijela informacije koje bi bile doslovno točne, precizne, prenesene od riječi do riječi, i korisne za bilo što praktično. Ono što je izvjesno jest da temeljno ograničenje sposobnosti manifestacije transcendentalnog na svijetu postavlja

stupanj profinjenosti i razvijenosti fizičkog mozga i intelekta materijalnih bića.

To si sad ponavljajte dok ne shvatite, jer je to najbitnija lekcija o duhovnim iskustvima i njihovom tumačenju. Ako tu lekciju ne naučite, nikad od vas ništa.

Ja sam svojedobno percipirao razliku između svojih iskustava s transcendentnim i onoga o čemu govore religije, njihovi utemeljitelji i sljedbenici, i zaključio da sam sigurno ja na nižem stupnju spoznaje, čim netko drugi prima koherentne, duge objave verbalnog materijala, a ja ne; kako sam dublje proučavao te “objavljene” materijale, ustanovljavao sam da se tu radi ili o proizvodima ljudskog nesvjesnog područja, ili naprosto o izmišljotinama sastavljenim s ciljem uspostavljanja autoriteta nad drugim ljudima – a pozivanje na bogove je oduvijek dobra metoda dominacije čovjeka nad drugim čovjekom. Kako sam se sve dublje upućivao u problematiku, tako mi je postajalo sve jasnije da je moj oblik percepcije tih stvari zapravo pravilo a ne iznimka, a da pretjerana preciznost, detaljnost i linearnost nekih “opisa” zapravo predstavlja rezultat nepoštenja onih koji su takve tekstove napisali. Naime, u najboljem slučaju takvi su zapisali jedno moguće tumačenje iskustva i naprosto prešutjeli stvarni oblik iskustva kako bi si dali na vjerodostojnosti kod sljedbenika. Naime, reći da si vidio svjetlo koje je u tebe ulilo spoznaju koju je nemoguće riječima opisati daleko je manje “impresivno” od tvrdnje da ti se ukazao Isus okružen anđelima, da ti je rekao da je Biblija doslovno istinita i da se zato sad boriš protiv pedera i abortusa protiv kojih Biblija naučava.

Dakle, način na koji ja percipiram takve stvari nije nikakva iznimka, nego pravilo, a razlika između mene i većine je u tome

što ja imam dovoljno intelektualnog poštenja da velim kako ta stvar točno funkcionira umjesto da pričam bajke. Naravno, onima koji vjeruju u svoje bajke to se obično ne dopada.

Dodatna razlika između mene i većine onih s duhovnim iskustvom je u tome što sam ja naučio funkcionirati ne-linearno, dakle pratiti više mogućih “narativa” istodobno, raditi s mogućnošću istodobne istinitosti naizgled suprotnih narativa, i općenito, u tome što većina radi s elementarnom aritmetikom u kojoj su $2+2$ uvijek 4, a ja radim s višom matematikom u kojoj postoje i kompleksni brojevi i jednadžbe s više rješenja.

Dakako, kako bih mogao bilo što reći o transcendentnom, moram ne-linearno izvorno iskustvo pretočiti u nekakav linearni narativ, ali ja sam svjestan da je to samo pričica, da je izvorno iskustvo moguće i drugačije protumačiti, i nemam nikakvih problema s povremenom promjenom narativa. Narativ evoluirao skupa s mojom sposobnošću razumijevanja transcendentne stvarnosti. Neke stvari kontinuirano interpretiram desetljećima, stalno vadeći nove elemente iz iskustva koje je trajalo par sekundi, a sadržavalo je, primjerice, jedan trenutak u kojem mi je pokazan sadržaj cijelog mog života iz perspektive neke točke u budućnosti, što su takve stvari da nema jebene teorije da bi ih se dalo jednostavno “raspakirati” ljudskim mozgom. Stvar naprosto nema dovoljno fleksibilnosti, brzine i sposobnosti preslikavanja iskustva u točan intelektualni narativ; vrlo često mi se znalo desiti da “vidim” sebe, u nekoj točki u budućnosti, i to naprosto svoje stanje svijesti u toj točki, spektar u kojem se krećem, moj duhovni horizont, i u točki primanja iskustva naprosto ne znam što bi s tim počeo, osim što imam predznanje o tome da će moj oblik postojanja u budućnosti biti nešto veliko i dobro što sada ne mogu pojmiti. Nakon desetak godina mi se znalo desiti da u jednom trenutku stanem i vidim da

je to upravo onaj trenutak koji sam vidio u prošlosti, ali nisam ga mogao protumačiti jer tada nije bilo većine stvari na koje se sada mentalno oslanjam i s kojima radim, sve je to stvoreno u međuvremenu i nije mi bilo prepoznatljivo u trenutku doživljavanja iskustva.

Ukratko, cijeli koncept po kojem su takva iskustva nešto verbalno, linearno, o čemu se može ispričati nešto nedvosmisleno i jasno je nevjerojatno pogrešan i potrebno ga je odbaciti ukoliko želite napraviti bilo kakav napredak. Naime, da je cjelobrojna aritmetika sposobna dati odgovore na sva pitanja, ne bi ljudi smišljali brojeve čiji je kvadrat negativan, i sustave u kojima takvi brojevi postoje. Činjenica koju treba prihvatiti jest da je transcendentalna sfera naprosto bogatiji oblik stvarnosti i postojanja u odnosu na ovo smetlište koje je nama poznato. Koliko god dobar narativ smislili, transcendentalna stvarnost će biti nešto potpuno drugačije, bogatije i veće. Zbog toga se treba okaniti koncepta svetih spisa, unaprijed poznatih vječnih istina i teoloških koncepata iz brončanog doba, jer da su ti ljudi imali dovoljno pameti da shvate što je Bog, ne bi napasali ovce i mislili da se nebo može doseći ako napravite dovoljno visoku zgradu, čega se Bog prestrašio pa je pobrkao ljudima jezik da ih omete.

Daršana yoga

Pretpostavljam da postoji veliko tržište za knjigu s naslovom “kako postići duhovnu spoznaju a ne zabrijati, upasti u neku sektu, poblesaviti, šablonizirati se i općenito se ne upropastiti”. Nažalost, tu knjigu ne bi čitali oni kojima je najpotrebnija: takvi bi pretraživali drugi dio biblioteke, onaj sa drevnim filozofijama, savršenim tehnikama yoge, prosvijetljenim duhovnim učiteljima i preporučenom duhovnom praksom. Nažalost, to im doista i jest bolja opcija, jer tekstove na onu prvu temu pišu praktički isključivo ljudi koji su preglupi i presirovi da bi shvatili stvarne razloge iz kojih publika pretražuje ovu drugu grupu tekstova.

Doista, duhovna scena obiluje budalama, sektama, luđacima i idiotarijama, ali iz potpuno drugog razloga od očekivanog. Očekivani razlog bi bio lažnost predmeta kojim se sve te prakse bave, što je pozicija koju s velikim zadovoljstvom zastupaju materijalisti. Pravi razlog je što manje-više svi duhovni aspiranti u nekoj točki dožive duhovno iskustvo, protumače ga u religioznom kontekstu i zaključče da je to potvrda i konačan dokaz da je sve što su religije govorile o Bogu istinito i da su te stvari manje-više istoznačne, dakle Bog je netko tko je kreirao religije, religije su nešto što vodi Bogu, i sad preostaje učiti religijski objavljene istine i biti jako skroman, jer su to pisali ljudi koji su prije n tisuća godina doktorirali stvari glede kojih ste vi očito tek u vrtiću.

Čovjek bi očekivao da iskustvo transcendentalnog ljude odvede prema transcendentalnom, ali činjenica je da iskustvo transcendentalnog u praksi ljude prije odvede u neku sektu ili brijačinu u

kojoj potroše život na uzaludnosti, gluposti i ponekad čak i zla djela, i u pravilu završe u daleko gorem stanju nego na početku. Uzrok toga je vjerovanje da religije imaju monopol na duhovnost, što i nije tako glupa ideja, budući da se deklarativno njome bave i cijelo vrijeme izgovaraju stvari koje jako liče na opis onoga što ste doživjeli; svejedno, kad svoje iskustvo shvatite kao potvrdu *njihove* ispravnosti, u vašem životu se otvara nova faza. Ona u kojoj ćete gadno najebat.

Idemo početi od zaključka: da su religije tako dobra stvar, ne bi prosvijetljeni ljudi bili praktički nevidena pojava, dobri ljudi velika rijetkost, a zlo uobičajeno stanje u religijskim krugovima. Religije su govno. Ako ste doživjeli duhovno iskustvo, koliko god ono bilo stopljeno s religijskom ikonografijom, ono je znak da ste se u svojem osobnom duhovnom razvoju našli na kritičnoj točki koja je to iskustvo zahtijevala. To vam se nije desilo slučajno i nije vam se desilo radi religijske prakse. Da religijska praksa može proizvesti duhovno iskustvo, ne bi sljedbenici religija bili toliko duhovno prazni kao što jesu. Ne, to iskustvo niti pripada religiji, niti predstavlja rezultat vaše pripadnosti, sljedbeništva ili podudarnosti s religijom. Ono je rezultat podudarnosti vaših unutarnjih momenata sa stvarnošću svijeta koji nadilazi fizičko. Vama su se na trenutak otvorile duhovne “oči” i to vas je učinilo sposobnima za osjećanje stvari koje nadilaze jebanje, jedenje, spavanje i drkanje po facebooku. To što je, pretpostavimo, osnivač ili pripadnik neke religije doživio i opisao nešto slično, ne znači da ste vi iskusili “njegov” svijet. Ako išta, znači da je on iskusio “vaš”. Naime, za autentičnost vlastitog iskustva možete jamčiti, ali za autentičnost tuđeg... teško.

Da pojednostavnimo – recimo da ste curica koja je doživjela svoj prvi orgazam. Znači li to da sad pripadate svijetu kojeg opisuje

porno industrija, sa tisućama kurvi koje izvještačeno stenju i prče guzice u kameru mrtvih očiju? Ne – oni su karikatura i izopačenje seksualnog iskustva, u jednakoj mjeri u kojoj je religija izopačenje i karikatura duhovnog iskustva. Religija je pornografija duhovnog, to je sfera izvještačenih kurvi koje stenju i prče guzicu u kameru.

Zašto vam je duhovno iskustvo obojeno religijskom simbolikom i ikonografijom? Pa iz istog razloga iz kojeg bi vam seksualno iskustvo bilo obojeno pornografijom da ste kojim slučajem od rođenja izloženi tom smeću sa svih strana. Ljudski um poprima kvalitete onoga čemu je izložen, okolina ga formira, iskustva ga formiraju. Religijska simbolika stvara mentalni okvir unutar kojeg ljudi nauče misliti o duhovnosti, i logično je da kad doista doživite nešto iz te sfere, mozak pokuša pronaći najbližu strukturu kojom bi to interpretirao. Dakle do religijske simbolike dolazi na interpretacijskom sloju. Ako cijeli život slušate da je Isus svjetlo, ako vidite duhovno svjetlo prvo će vam na pamet pasti Isus – po sistemu, tko bi drugi to mogao biti, sigurno ne Mate svjetioničar. Problem je što je mozak u tom smislu vrlo agresivan tumač, pa se interpretacija toliko poveže s iskustvom da, ukoliko za to niste posebno motivirani, praktički nema šanse da ustanovite da postoji razlika. Pogledajte si po internetu razne primjere optičkih trikova i iluzija pa ćete vidjeti na što mislim. Mozak vrlo agresivno interpretira inpute pokušavajući svijesti predstaviti smisleni narativ. Ono što je “besmisleno” ignorira se, a ono što je “smisleno” je ono što je mozak negdje uspio svrstati i to suvislo prezentirati. Te “perceptivne varke” su ponekad dramatične, i samo se sjetite da na temelju toga milijuni iluzionista zarađuju za život. Vaš mozak je njihov najbolji saveznik, budući da vam prezentira “smisleni narativ” koji će potvrditi objektivnu stvarnost iluzije koju vam prezentiraju. U slučaju duhovnosti, nepojmljiva ogromnost iskustva je stvarnost. Isus je laž, iluzija koju vam je mozak

prezentirao kako bi proizveo smisleni narativ. Isus je zec iz šešira.

Dodatni problem je to što nakon takvog iskustva ljudi postanu "obraćenici" - obično smatraju da je njihov prijašnji život bio "grešan", iskustvo im je "pokazalo svjetlo" i sad namjeravaju postati dobri vjernici i prakticirati sve što ih religija uči, jer su vidjeli da je sve istina. To je, zapravo, najgora stvar koju je moguće napraviti, ali unatoč tome je svi naprave.

Naime, to iskustvo nije pokazalo da je vaš život bio grešan. Da je bio grešan ne bi doveo do takvog iskustva. Grešni život vodi u duhovnu tamu, u depresivno zlo, pakost i zvjerstvo, a ne u transcendentalno. Ono što je dovelo do transcendentalnog mora na neki način biti dobro. Obično ljudi takve stvari tumače tako što vele da ih je Bog vodio cijelog njihovog života kroz duhovnu tamu kojom su koračali, da bi im se u nekom trenutku uspio pokazati i odvesti ih u istinu. Tada postanu sljedbenici neke religije i misle da je to ono čemu ih je Bog htio odvesti.

Pa jel vama religije stvarno izgledaju kao nešto čemu bi Bog vodio one koji su mu dragi i kojima želi dobro? Prije bi one bile zdenac ludosti u koji padnu oni koji nemaju nikakve vrline i pameti.

Religije su po definiciji nekakav posrednik između Boga i čovjeka. Ako vam je Bog upravo pokazao da vam se može i te kako direktno pokazati, bez posrednika, koji će vam onda kurac religija? Mozak vam predobro radi pa ga trebate dobro izudarati kamenom? Zaželjeli ste se jebanja u guzicu bez vazelina? Što? Prestanite tražiti preko kruha pogaču i naprosto prihvatite da vam ne treba posrednik, da je to sada poznata činjenica, i da vam bilo kakav posrednik zapravo može jedino smetati. Ako vam neki religijski učitelj nije osobno izazvao duhovno iskustvo, koji kurac njega

imate pitati o Bogu i duhovnosti? Kakve to veze ima s njim? Koliko vi znate, taj možda jebe djecu u guzicu negdje gdje ga ne vide pa ne mora glumatati sveca. Dajte ljudi imajte nekakvog dostojanstva i nemojte se ponižavati pred svakakvim šupcima. Svako toliko u vijesti dođe neki “svetac” kojeg su uhvatili u nečemu sablažnjivom i skandaloznom, a da ste ga vidjeli u crkvi u religijskoj odori kako blebeće, rekli biste da je sto klasa svetiji od vas, jer eto on ima crkvu i odoru i hostiju i pehar i sav ostali cirkus, da bi mu Moira Orfei pozavidjela na atrakcijama. I što mu je to u duhovnom smislu donijelo? Duhovnu prazninu koju misli ispuniti dječjim kurcima, kad mu već blebetanje o Isusu i duhu svetome kurca nije koristilo.

Ukratko, možemo zaključiti da za solidan postotak svećenstva kurac ima veću ispunjuću vrijednost od Boga, Isusa i nauka. Ako nije kurac, onda je pička ili guzica. Sad se sjetite svojeg duhovnog iskustva, pa mi iskreno recite koliko su vam kurac, pička i guzica padali na pamet za vrijeme toga? Ono, halo?? Padali bi vam na pamet hvalospjevi Božjoj veličini a za materijalno biste toliko malo marili da bi vam morali rezati nogu pilom da primjetite da ju uopće imate. I sad bi vi za duhovne savjete pitali lika koji nema ništa pametnije za raditi nego fantazira kako bi ministranta primio za guzicu. Dajte molim vas, imajte dostojanstva.

Cijela stvar me podsjeća na situaciju iz jednog indijskog teksta, u kojoj je lik vidio kurvu s dobrim sisama i guzicom i tako se namjerio da će je jebat da nije gledao kamo ide pa je nagazio nekog sveca-pustinjaka koji se izderao na njega, u smislu: “Daj pazi kamo ideš, ja tu meditiram na vječni brahman a ti gaziš po meni.” Onda se ovaj sjetio: “Pa čekaj malo, kakva ti je to meditacija i kakav ti je to brahman, kad sam ja mogao biti toliko obuzet kurvinom guzicom da nisam više znao ni kamo idem ni po

čemu hodam, a ti meditiraš ni manje ni više nego na vječni brahman a smeta ti kad netko stane na tebe.” Kad mu je to kliknulo, shvatio je što je meditacija, shvatio je što je dharana i što je samadhi daleko bolje nego iz svih suhoparnih tekstova o yogi. Naravno, nije postigao prosvjetljenje budući da se radi o izmišljenom liku iz priče, ali tu počinje ono bitno, na što želim ukazati i što želim objasniti. Naime, meditacija i prosvjetljenje su stvari koje praktički nikad nemaju nikakve veze s religijskim entitetima i duhovnom praksom. Religija je naprosto kidnapirala te koncepte i prisvojila ih, a rezultat je takva profanizacija svega toga, takva plitkost uvida i prakse, da samim religioznim tipovima veće ispunjenje donose seksualne fantazije nego bogovi i sveci kojima se, barem deklarativno, mole. To je zapravo prava pouka skandala kojima odjekuju religijske organizacije: one ne pokazuju iskvarenost pojedinaca unutar religije, nego ispraznost, beskorisnost i uzaludnost religije kao takve. Druga pouka je lakše shvatljiva: ako Bog na vas ima manji utjecaj nego kurvina guzica na onog lika iz priče, očito radite nešto krivo i možda bi bilo bolje da se okanite Boga i počnete se baviti guzicama. Zamislite si lopova koji zna da u prostoriji do njegove ima zlata u iznosu nekoliko milijuna dolara. Pa grebat će kroz zid nohtima i zubima dok ne probije rupu dovoljnu da tamo uđe i sve pokrade, ako već nema kramp ili nešto bolje. U svakom slučaju neće igrati igrice na mobitelu i razmišljati o pizdarijama, kako to čine “sveci”. Ako na duhovne koncepte ne reagirate kao lopov na spoznaju da u prostoriji do njegove ima hrpa zlata, nego kao svećenik koji uz svu priču o Isusu zapravo razmišlja samo o ministrantovoj guzici i pimpeku, onda imam dijagnozu za vas: vi pojma nemate o duhovnosti. Uzmite si mobitel i na njemu igrajte angry birds, okanite se i Isusa i karme i reinkarnacije i budizma i islama i svega toga. Vi ste u sve to skupa zalutali, i bolje je da si nađete nešto na što reagirate onom strašću kojom napaljeni teenager reagira na pičku, nego da vam život

prolazi u ispraznosti i apatiji.

Druga opasnost za vas su materijalisti, oni koji će smatrati da to što ste iskusili predstavlja artefakt mozga a ne transcendentalno iskustvo. Iskreno, artefakt mozga počinje kad se počnete preispitivati nakon što vam takvi napune glavu svojim pogrešnim teorijama. Kakav artefakt mozga? A eto, dat ću vam jedan primjer. Svojedobno, negdje sredinom 20. stoljeća, službeno psihijatrijsko mišljenje glasilo je da “zdrave” žene nemaju seksualne fantazije, da je to bolesno stanje – i doista, žene nisu izvještavale o svojim seksualnim fantazijama. Stvar je logična – ljudi imaju potrebu ostaviti dobar dojam, a uglavnom žele biti isti kao svi drugi, žele biti normalni. Kad bi psihijatri rekli da normalno stanje uključuje viđenje zelenih krokodila kako na dvije noge hodaju ulicom, i da onaj tko to ne vidi boluje od neke čudne bolesti, ja sam siguran da bi ogroman postotak ljudi na svakodnevnoj bazi opažao zelene krokodile u odijelu i kravati – ili bi barem izvještavali o tome. Moja definicija “psihopata” je da je to osoba kojoj određeni mehanizmi ne rade dobro pa nije svjesna svih glumatanja koja treba prakticirati da bi ispala normalna, a što je doista toliko neuobičajeno da ukazuje na neki bitan psihički problem, recimo netko je previše obuzet razmišljanjem o tome da mu je CIA stavila radio u glavu s kojim ga prati, da bi psihijatrima rekao da uredno viđa svoju porciju zelenih krokodila, pa oni onda zaključe da nije normalan, i posve slučajno imaju pravo.

Dakle artefakt mozga do kojeg dolazi uslijed interakcije s materijalistima se svodi na to da će vaš mozak pokušati potisnuti iskustvo ili ga na neki način racionalizirati, a sa svrhom za koju ga je evolucija dizajnirala milijunima godina: pokušat će organizirati vaše preživljavanje. Pokušat će vas uklopiti u centar stada, zato što oni koji su gravitirali prema rubovima obično nisu ostavili

potomke; oni “normalni” su ih ili ubili, ili su ih marginalizirali i dopustili da ih nešto drugo ubije. Ljudski čopori imaju urođenu težnju nabacivati se kamenjem na one koji su “drugačiji”, tako da je u vas usađen instinkt po kojem je biti “drugačiji” jako opasna stvar, otprilike kao skakanje kroz prozor s visokog kata, i mozak će vas čak i rekonstruiranjem sjećanja i percepcije pokušati “normalizirati”. To je razlog zašto se pripadnicima istog društva sviđaju iste stvari, ne vole iste stvari i manje-više svi izgledaju isto; to nije posljedica svjesne namjere nego konformističkog instinkta. Ako mislite da takve stvari nemaju utjecaja i na fundamentalniju razinu, dakle na to kako vidite svijet, kojih vlastitih iskustava i stanja ćete se uopće moći sjetiti i kako ćete ih protumačiti, jako ste naivni. Postoje, dakako, ljudi koji su u većoj mjeri od drugih sposobni nadvladati takve instinktivne utjecaje, i takvi će se daleko više od drugih biti spremni baviti ekstremnim ili opičenim stvarima, ne nužno s dobrim rezultatima. S druge strane, postoje oni koji i nemaju puno izbora – društvo ih je iz nekog razloga odbacilo pa nužno moraju ići nekim svojim putem, tako da to nije baš stvar njihovog izbora, što ih čini jako osjetljivima na društveno prihvaćanje u nekoj točki, kasnije. Takvi su jako osjetljivi na zastranjenje u duhovnoj praksi, ako se njome ikad počnu baviti. Ako im duhovna praksa otvori vrata društvenog napretka i bolje pozicije, oni će tu priliku iskoristiti i bez ikakvih skrupula će zloupotrebljavati duhovna znanja, sposobnosti i tehnike. Budući da je dosta veliki postotak mojih bivših učenika krenuo u tom smjeru, govorim iz osobnog žalosnog iskustva. Nema tog Boga i transcendencije koji bi takvima značili više od mogućnosti da budu društveno popularni i prihvaćeni. Takvi postaju “birtaški gurui”, koji si nađu par “žrtava” koje su u stanju impresionirati, i tamo predu tkanje svoje samovažnosti. I opet, kao i u slučaju svećenika-pedofila, postavlja se pitanje od kakve je kvalitete morala biti ta želja za transcendentalnim i dubina iskustva, ako je želja za

društvenim prihvaćanjem toliko jača od nje da se duhovnost svede na puki instrument socijalne emancipacije, na razinu novog mobitela kojeg pokazujete društvu u birtiji da bi vam se divili? Nemojte potcijeniti snagu tih mehanizama. Ne samo da su ožičeni u vašem mozgu, nego do vas dolaze i pomoću drugačijih utjecaja, primjerice kroz globalni astral, kroz zajedničku psihičku kulisu cijelog vašeg civilizacijskog kruga. Da bi netko uspio održavati distancu u odnosu na te stvari mora biti ili jako odbačen od zajednice, ili jako privučen transcendentnim, a po mogućnosti oboje. Naime, nije realno očekivati da će transcendentno iskustvo biti nešto od čega možete funkcionirati na svakodnevnoj bazi kroz dulje vrijeme; takvo iskustvo je obično kratko, i većina ljudi ga ne uspije ponoviti. U nemogućnosti fokusiranja volje i pažnje na transcendentno, vaša pažnja se spontano usmjerava prema alternativnim atraktorima. To je jako bitan mehanizam u pozadini činjenice da se “duhovnjaci” većinom nakon nekog vremena pretvore u pozere, a sve njihove priče o duhovnim iskustvima i stvaranje dojma o vlastitoj duhovnosti služe jedino formiranju i jačanju društvenog ugleda.

Jedna od dosta nezgodnih opasnosti po nekoga tko se pokušava razabrati u svemu su apostati, odnosno ljudi koji su nešto probali raditi pa su od toga otpali. Naime, apostata odlikuju dvije osobine: prvo, on je nešto naučio, dakle ima glavu napunjenu nekim duhovnjačkim narativom koji je vjerojatno loše i pogrešno shvatio, ali s kojim je u stanju na negativan način impresionirati druge, u smislu da može stvarati dojam da zna daleko više nego što je to stvarno slučaj. Druga odlika apostata je snažna želja da sebe prezentira u dobrom svjetlu, a sustav od kojeg je otpao u najnegativnijem mogućem, pri čemu takvi ubrzo počnu širiti najnevjerojatnije i najluđe priče koje imaju smisla i temelja jedino u njihovoj glavi. Netko tko ne zna činjenice, a većina ljudi o

ničemu ne zna činjenice, može samo iz daljine pokušati ocijeniti što ima više smisla, a budući da za svaku stvar koju ljudi prakticiraju možete naći hrpu negativnih mišljenja koja plasiraju osobe upitnog psihičkog zdravlja, rezultat će vjerojatno biti obeshrabrenost, jer će se stvoriti dojam da apsolutno ništa ne valja i da je sve sranje.

Veći problem od apostata su kretenski sljedbenici. Ja sam budizam u manjoj ili većoj mjeri proučavao skoro 20 godina, i od njega me uvijek odbijala suhoparnost, shematiziranost i, za sve praktične svrhe, duhovna praznina koju sam osjećao kod njegovih sljedbenika. Ti ljudi su debili. Obično niti imaju kakvog duhovnog iskustva, niti im praksa išta vrijedi, bave se žvakanjem nekakvih trivijalnih sutri koje proglašavaju za velike mudrosti, i općenito izgledaju kao netko tko uzme početnicu iz matematike i duboko je proučava deset godina i prezentira to kao veliku mudrost. Stvari koje oni smatraju “dubokim učenjem” obično spadaju u domenu trivijalnih koncepata, i tu u osnovi nema ničega što bih ja smatrao bitnim. Kao da slušate Yodu is Star Warsa: vezanost stvara uznemirenje, a uzmenirenje vodi u patnju. No shit, Sherlock. Kaj ne veliš, vodi u patnju. Mene vodi u patnju kad gledam kakve gluposti i plitke ideje su ljudi u stanju smatrati velikim mudrostima. Da je Buda doista naučavao stvari na toj razini, dakle “ljudi, volite se, to vam je dobro”, budizam bi bio najgluplja filozofija svih vremena. Nažalost, takve interpretacije budizma, gdje je metta početak i kraj stvarne prakse, potječu od najstarijih vremena i u budizmu su main stream. Iz tog razloga sam još jako rano odbacio budizam kao teoriju oko koje bi se isplatilo graditi okosnicu svjetonazora, i radije sam za tu svrhu iskoristio vedantu. Vedanta je u tom smislu intelektualno daleko bogatija, obuhvaća daleko širi spektar ljudske stvarnosti i iskustva. Vedantu zaboli kurac za patnju, za početak. Vedanta veli da je patnja irelevantna; u nekim

okolnostima je loša, u nekima je čak i dobra, recimo ponekad je bolje izabrati patnju nego izgubiti osobno dostojanstvo i identitet kompromisima, ali patnja nikad nije okosnica duhovnosti nego nešto što se dešava izvana, na razini osjetila i djelatnosti. Može se reći da je patnja kao takva zlo, zato što je suprotna principu ananda, odnosno blaženstva koje je aspekt brahmana, ali postoji više oblika patnje, pa je ponekad dobro odabrati vanjsku, fizičku patnju kako bi se izbjeglo dublju, duhovnu patnju koja dolazi od činjenja grijeha i kompromitiranja vlastite duhovne jezgre. Vedanti je bitno buđenje, osvještavanje atmana, i njegovo konačno izbavljenje iz situacije u kojoj postoji kao nesvjesno platno na koje se projicira svjetovno iskustvo. Takva emancipacija atmana postiže se kroz jačanje ega, kroz formiranje “JA” jezgre. Kako taj “ja” jača, tako postaje sve više vozač a sve manje putnik u životu, postaje netko tko propituje, tko misli, tko je u stanju istraživati alternativne oblike bivanja u odnosu na nametnutu pozadinu. Takav jaki ego predstavlja jezgru, okosnicu svakog duhovnog razvoja, i zapravo se radi o vrijednom dragulju načinjenom od tvari brahmana, od asmite.

Tu se ponovo vidi razlika između načina na koji “duhovnjaci” obično shvaćaju ego, i načina na koji ga ja shvaćam. Njima je ego stanje u kojem nesigurni šupak pozira pred drugim šupcima u svojoj birtiji i pokušava ispasti cool, a zašto, zato što uopće ne zna tko je i što je, i misli da ako mu drugi ne daju važnost, da on za sve praktične svrhe ni ne postoji, budući da nema važnost koja bi stajala sama po sebi i za sebe. Ukratko, to je sve suprotno emancipiranom osobnom identitetu koji ja zovem egom. Emancipirana osobnost se ne bavi društvenim ugledom i poziranjem, nego identificiranjem i rješavanjem bitnih problema. Paradoksalno, često se dešava da upravo takve osobe, koje zaboli kurac za to što će netko reći i misliti o njima, postanu iznimno

ugledne i cijenjene u društvu, naprosto zato što iz njih zrači samosvjest i osjećaj moći, na što ljudi obično reaguju na dva načina: ili divljenjem, ili zavidnim pižđenjem, a kako to u praksi izgleda možete vidjeti na primjeru Gatesa i Jobsa. To su likovi koji imaju više novaca i ugleda od većine država a ne da im se baviti ostavljanjem dojma na svjetinu čak ni toliko koliko je potrebno da se kako spada počešljaju i stave si poštenu košulju. Ono, zaboli ih kurac za vas, imaju pametnija posla. Za vaše mišljenje, ljubav i simpatije se bore nekakve starlete, koje bi simultano pušile tri kurca pred kamerama samo da ih uočite na bilo koji način, ali to se instinktivno percipira kao znak duhovne slabosti i bijede, a ne snage. Snaga je kad nekoga zaboli kurac za vas čak i unatoč tome što živi od novaca koje zarađuje prodajući vam proizvode, i uopće ga ne zanima istraživanje tržišta s ciljem ustanovljavanja što vi želite. Zaboli njega kurac što vi želite – vi naprosto niste dovoljno pametni i nemate dovoljno ukusa da biste željeli nešto dobro i smisleno. On će vam napraviti nešto što on smatra dobrim i smislenim, reći će vam da je to dobro i smisleno, a vi ćete to kupiti, ako niste baš totalne budale bez ukusa. Tako je nastupao Steve Jobs i rezultat je bio taj da ste svi stajali u redu da mu popušite kurac. Znae da jeste, nemojte se sad pretvarati. On je snažni, formirani ego, a vi ste krdo glupana. Možete se vi sad praviti da niste tako što ćete ga kritizirati i kakti se sablažnjavati nad sljedbeništvom “ostalnih”, ali što vam to vrijedi – on je imao petlje i bio je jaka osobnost, a vi niti imate petlje niti osobnosti, a hoćete li ga kritizirati ili mu pušiti kitu, to je za sve praktične svrhe nebitno. Meni se zapravo čini da više vrijede oni koji mu puše kitu nego oni koji ga kritiziraju, jer ovi prvi barem znaju prepoznati smjer u kojem je nešto dobro, a ovi drugi su i za to preslabi. Bitno je bolja reakcija vidjeti osobu snažnog ega i reći “wow, to je to”, nego sad tu nešto zavidno i ljubomorno seruckati. Od zavidnog seruckanja se ne postaje veća osoba, ali ugledanje na moćne

primjere i uzore je tradicionalno poznata i cijenjena metoda osobnog razvoja. Ljudi uče emulacijom, a ukoliko emulirate nekoga tko nešto vrijedi imate daleko veće šanse prestati biti kurac od ovce, nego ako mu nešto seruckate i umišljate si da ste zato bitan faktor. Pretpostavljam da je i pas koji je u prolazu lajao na Einsteina sebi umišljao da je bitan faktor i da nema s njim zajebancije, ne bude on mahao repom svakoj šuški koja prolazi ulicom. Da su psa pitali, on bi mislio da je u odnosu na Einsteina bitno veća faca nego njegovi studenti koji ga gledaju puni divljenja i poštovanja. Dakle pred vama su u odnosu na moćne pojedince dvije temeljne opcije: ona studenta i ona psa. Dakako da si pas umišlja da je u odnosu na Einsteina u istoj poziciji kao Niels Bohr, koji je s njim znao žestoko raspravljati o kvantnoj fizici, ali da nije glup ko kurac znao bi bolje. Seruckanje boljima od sebe je upravo simptom slabe, neformirane osobnosti koja je duboko ukorijenjena u animalnim mehanizmima ida, i koja nema nikakve veze s egom. Sposobnost za divljenje je, pak, znak snage, za početak je znak dovoljno formirane osobnosti i vlastitog identiteta da niste u smrtnom strahu da ćete se raspasti i prestati postojati ako se poklonite pred nečim većim od sebe. Sposobnost klečanja pred većim je, paradoksalno, znak zrelosti, snage i duhovnog rasta, jer duh poprima kvalitete onoga na čemu boravi, a divljenje je zapravo mehanizam upijanja svojstava predložka. To je bitni evolucijski mehanizam kojeg treba prepoznati i iskoristiti, nije to mala stvar. Naime, većina evolucijskih mehanizama se bavi time da od vas napravi veću životinju, a ovaj ima to iznimno svojstvo da može od vas napraviti Boga.

Taj mehanizam je od davnina prepoznat u religijama. Primjerice, vede su hvalospjevi, himne divljenja – a one su najstariji religijski tekst poznat čovjeku. Hinduistički obred puđe utemeljen je na tom principu, isto kao i koncept išta devate. Išta devata je božanstvo

koje čovjek prepoznaje kao “svoje”, kao nekoga kome se divi i čije attribute teži usvojiti. U svrhu identificiranja tih atributa nastale su purane, priče o bogovima, demonima i bitnim ljudima, u kojima su identificirana određena duhovna svojstva koja treba ili usvajati ili izbjegavati, i čovjek koji čita o svojstvima i “pothvatima” svojeg išta devata, “odabranog božanstva”, osjeća na početku divljenje sasvim slično onome koje štovatelj kulta zagrižene jabuke osjeća slušajući o pothvatima Stevea Jobsa, ali razlika je u tome što su purane pisali jako pametni ljudi, npr. Vyasa i Šuka, koji su tim pričama postupno gradili i profinjavali duhovna stanja, tako da ispravno prakticiranje puđe, odnosno formalno štovanje Išta Devata u obliku nekog fizičkog kipa ili slike, popraćeno proživljavanjem slika iz purana dovodi u ekstatično stanje i stvara fizički vehikl transcendentnog iskustva. Kao što rekoh, to je smislio netko jako, jako pametan, tko je jako dobro znao što radi i naprosto sam zadivljen kvalitetom i preciznošću ideje i njene provedbe. Stvar ima sposobnost kontroliranja nižih animalnih impulsa koja beskrajno nadilazi sve što imaju za ponuditi religije koje naglašavaju “samokontrolu”. Kod puđe, samokontrola vam ne treba jer je štos s obožavanjem ideala u tome što instinktivno izbjegavate raditi sve što vas udaljava od duhovnog ideala. Vi naprosto imate potrebu izbjegavati sve što u vašem duhu narušava stanje puđe, odnosno obožavanje išta devata. U stanju puđe, vi pokušavate biti ona idealna osoba koja je u stanju egzistirati na nivou postojanja opisanom u puranama, na nivou na kojem su moguće emocije i duhovna stanja koja se tamo proživljavaju. Sve što vas baca van iz takvog stanja nanosi vam onu vrstu psihičke traume kakvu bi bogat čovjek osjetio da naglo ostane bez svih novaca i završi na ulici. To je nešto što instinktivno izbjegavate pod svaku cijenu.

Naravno, kao i uvijek, problem je u tome što kod Hindusa puđu

formalno praktikiraju svi a u stvarnosti praktički nitko. Većina se samo klanja nekakvim kipovima, stavlja na njih cvijeće, prinosi im žrtve, odverгла par rečenica hvalospjeva razmišljajući pritom o poslu i obitelji, i odu dalje baviti se svim i svačim. Dakle to bi bila izvanredna duhovna praksa kad bi je ljudi prakticirali, ali oni to ne čine.

Sad će netko reći da taj oblik sljedbeništva i obožavanja teško da može proizvesti snažan i emancipiran ego poput Stevea Jobsa, ali tu biste se opako zajebali. Puđa ne služi tome da od vas napravi ulizicu ili sljedbenika u negativnom smislu, nego da od vas napravi avatara vašeg išta devata. Kako je to Ćaitanya svojedobno lijepo formulirao, postoje dva načina za duhovno postojanje na Kršininoj razini. Prvi je biti Krišna, koji postoji kao Krišna zato što ima sva svojstva Krišne i djelatnosti mu odražavaju ta svojstva. Drugi način je biti Radha, koja postoji na Krišininoj razini zato što je cijelo vrijeme posve obuzeta Krišnom, njegovim djelatnostima i svojstvima, i neprekidno mu se divi i promišlja njegovu slavu, i na takav način njeno duhovno stanje ima čak veći stupanj Krišninih svojstava od samog Krišne. Metaforički su to Ćaitanya i njegovi učenici formulirali ovako: svojedobno je Krišna u svojem transcendentalnom boravištu osjetio želju osjećati puninu doživljavanja svojih vlastitih svojstava koja je moguća samo Radhi, i zato se odlučio inkarnirati kao Ćaitanya, vlastiti bhakta.

Metafora ili ne, ideja je jasna i genijalna, i utemeljena je na temeljnom konceptu vedante, po kojem, da ponovim po n-tnaesti put, svijest poprima kvalitete onoga na čemu boravi, što gleda i čemu se divi. Daršan je, dakle, temelj istinske yoge, i stoga sam ja svoj yogijski sustav nazvao daršanayoga, odnosno “duhovna sprega postignuta upijanjem kvaliteta Božanskog aspekta kojeg se izravno opaža”, kako bi glasio opisni prijevod vrlo koncentriranog sanskritskog pojma.

Svjetlost i tama

Tragedija ljudske gluposti sastoji se u tome da je jedna od tri najkorisnije duhovne prakse za koje sam čuo vremenom degradirana u najsmješniju, najblesaviju, najdjjetinjastiju i najpederskiju religiju ikad videnu: u Hare Krišne. Svojedobno sam glede toga imao zanimljivu dilemu: s jedne strane sam se probijao kroz Prabhupadine naopake prijevode vaišnavskih tekstova i pokušavao deducirati o čemu se tu izvorno imalo raditi, i zapanjilo me je koliko u bhagavata-purani ima moćnih ideja, odnosno antropomorfiziranih, vizualnih opisa duhovnih stanja, obrazaca i iskustava. Hrpa opisa sadrži aspekte duhovnih stanja koje je moguće poloviti samo u daršanu i samadhiju, dakle najvišim stupnjevima duhovnog iskustva, i čini se da služe postupnoj izgradnji receptora unutar ljudskog mozga, dakle slika i ideja koje imaju tvoriti mostove do duhovnog iskustva, odnosno, pojednostavljeno, “produhoviti” čovjekov um.

S druge strane, upravo zbog slikovitosti i antropomorfnosti koncepata sustav je širom otvoren za najgluplje doslovnjačke karikature, i tako su nastali Hare Krišne. Zamislite si budale koje imaju Gospodara prstenova za sveti spis i doslovno vjeruju u postojanje Gandalfa, Aragorna, hobita, orka i vilenjaka, oblače se u plašteve i izgledaju kao hrpa pедера i geekova u raznim kombinacijama. To me je zbunjivalo, dakle ta dihotomija percipiranih jako visokih stanja u tekstovima i istodobno totalnih debila praktikanata i zagovornika tog sustava, tako da sam se neko vrijeme njima bavio pokušavajući shvatiti bit problema. Doslovno, odlazio bih nedjeljom na njihova hare krišna predavanja i osjećao se glupo, dok mi jednom nije sinulo: s filozofijom je sve ok, ali hare krišne

nemaju apsolutno nikakve veze s njom. Kad mi je to kliknulo, prestao sam se njima baviti.

Zapadnjaci nemaju “kliker” za tu vrstu stvari, naime, a hare krišne su prije svega zapadnjačka sljedba. Osim toga, izvorna vaišnavska duhovnost je totalno “ženska”, a zapadnjaci su od toga napravili svojevrsni muško šovinistički pederski klub.

Što mislim pod “ženska duhovnost”? Pa, prije svega koncept divljenja i obožavanja. Muška duhovnost je “biti” i “napraviti”, a ženska duhovnost je obožavati onoga tko jest i tko radi. To vam je ono o čemu sam pričao prije – na Krišninoj razini je moguće postojati na dva načina, kao Krišna i kao Radha. Krišna je zajebant i totalna faca. On vam je lik kojemu bi došla mrtva baba i rekla “joj gospon Bog znate ja bi vam štela biti živa”, a on ju metne u toplomjer. Dođe Krišni Hanuman i veli, joj, ja bi htio biti na višoj poziciji od tebe, a Krišna ga pretvori u sliku na svojoj borbenoj zastavi koja se vijori iznad kočije. To su stvari koje se mogu očekivati od Krišne – netko ga misli zajebati, pa Krišna zajebe njega. Da ponovim dva primjera koja sam nedavno naveo:

Takvi očito nisu čitali indijske tekstove u kojima je u obliku bajki opisan mentalitet Bogova, recimo kako Višnu rješava mrakove. Nema tu duhovnog smješkanja, nego takve zajebe brutalno i po kratkom postupku, na totalno neočekivano prljav način. Recimo lik na prijeveru dobije blagoslov po kojem ga ne može ubiti ni čovjek ni životinja, ni po danu ni po noći, ni u kući ni izvan nje, ni oružjem ni rukama, i onda tako zaštićen radi totalna sranja svima, pa Višnu to riješi tako što si napravi tijelo čovjeka-lava i rastrga lika na komade svojim kandžama na kućnom pragu u sumrak.

Ono, fuck you, smartass.

Druga priča na tu temu: nekakav demon se moli Šivi da mu ispuni želju, i tako se bavi isposništvom dok se Šiva ne sažali na njega i ispuni mu da može ubiti bilo koga tako što će svaka glava koju dotakne eksplodirati. Naravno, kako to biva s mrakovima, prvo je krenuo tako ubiti Šivu, pa se ovaj prepao i bježeći naletio na Višnu i objasnio mu problem. A Višnu veli, pričekaj, ovo neće dugo trajati. Dođe demon a Višnu ga pita, "što ima?", pa mu ovaj veli da mu je Šiva dao blagoslov. Višnu mu veli "A jesi naivan, pa Šiva ti samo prodaje foru, pa ne može on nikome dati takav blagoslov. Kurca ti nije dao, evo probaj se dotaknut po glavi, neće ti niš bit." Demon se dotakne po glavi i glava mu eksplodira a Višnu pozove Šivu i veli, "evo, problem riješen".

Ne znam za vas, ali meni su te priče nevjerojatno kul; nema apsolutno ničega u zapadnjačkoj i bliskoistočnoj religioznosti što bi mi bilo i približno toliko impresivno. Iz stvari tako emanira kul da mi se po monitoru nakuplja inje dok to čitam. Naime, bliskoistočni monoteistički Bog je, psihološki gledano, iskompleksirani idiot s velikom batinom. On čitavo vrijeme ostavlja dojam agresivnog debelog zajapurenog klinca koji maltretira druge klince u školi zato što je iskompleksiran zbog svoje debele guzice. Jahve, to je Eric Cartman iz South Parka. Ako mu ne poklonite točno određenog japanskog robota točno određene boje za rođendan, popizdit će, napraviti će scenu i šutnuti vas u guzicu – ili u semitskoj ikonografiji, bacit će vas u pakao. U religijama koje imaju toliko malo ljudskog dostojanstva da si dopuštaju klanjati se tom profilu božanstva, postoji uvjerenje da će praktički svi završiti u paklu, jer je taj Bog na praktički sve nardkan i nema šanse da izbjegnute njegovom gnjevu, osim nevjerojatnom količinom totalnog ulizištva.

Uz takvog šupačkog Boga i raj ispunjen ulizicama, moram reći da

bih uvijek birao alternativu, zvala se ona pakao ili kako god. Naime, možda je tamo vruće, ali u svakom slučaju stanovnici nisu totalne pizde. Ipak, rekao bih da je strah od pakla u koji bi nas sve skupa mogao baciti nekakav Jahve posve neopravdan, budući da je taj entitet očito tek plod mašte psihički jako defektnih osoba.

Kad pogledate sljedbenike “abrahamskih religija”, ono što im je zajedničko je da se tu radi o dosadnim, posušenim spodobama koje se boje vlastite sjene, odnosno cijeli život žive u strahu da ne bi napizdili Jahveta koji baca u pakao. Takvom mentalitetu kao suprotnost navodim kult Krišne.

Krišna je u svemu suprotan Bogu bliskoistočnih monoteizama. On je zajebant, on nije uštogljen, nije ispunjen obožavanjem vlastite veličine, nije netko tko će gledati druge s visoka, nego naprotiv, zna potpuno šokirati svoje sljedbenike izrazom predanosti i obožavanja, sasvim na razini scene iz evanđelja u kojoj Isus opere noge svojim učenicima. On je netko tko će se napiti s prijateljima i pijan se potući, on je netko tko će se s kolegom ratnikom sakriti u šaš kraj rijeke i gledati cure kako se kupaju. On je utjelovljenje koncepta lile, odnosno “božanske igre”, koncepta koji prepoznaje vrlo zanimljivu činjenicu o Bogu, a to je da se on nema potrebu ponašati kao Bog. Jedina druga religija koja je prepoznala taj koncept u nekoj mjeri je kršćanstvo, s konceptom po kojem se Bog može inkarnirati u ljudskom tijelu, biti ispljuvan, razapet na križ i ubijen, a da zbog toga nije manje Bog. Inače se većina religija toliko bavi Božjim dostojanstvom i uzvišenom pozicijom, da po njihovom mišljenju Bog ne bi smio apsolutno ništa raditi jer što god bi radio, sigurno je nedostojno Božje uzvišene pozicije i slave. Između ostalog, bliskoistočni monoteizmi su opsjednuti Božjom svemoći, pa sve što Boga portretira kao manje od svemoćnog nije spojivo s njihovim konceptom Boga. Ni kršćani nisu na to imuni –

nekako su si uspjeli izracionalizirati Isusovu muku i smrt, ali za sve praktične svrhe oni unatoč tome čvrsto vjeruju da Bog koji nije sveznajuć i svemoćan nije Bog.

Indijci su tu išli bitno dalje: oni zapravo smatraju da Bog nije Bog zato što je sveznajuć i svemoćan, nego zato što je takav koncentrat transcendencije u konkretnom, lokaliziranom obliku, da sam pogled na njegovo biće u predanoj osobi (bhakti) izaziva takvu navalu transcendentnih doživljaja da to praktički trenutno dovodi do nevjerojatnog duhovnog zanosa i iskustava koja nadilaze čak i nirvikalpa samadhi naprednih yogina – obično mu takvi vele da su prije smatrali da je nirvikalpa samadhi, odnosno stanje samospoznaje brahmana i kozmička svijest, krajnji doseg kojemu su stremili, ali kad vide njegovo sveto tijelo, shvaćaju da je cilj nešto daleko više. To me je svojedobno zbunjivalo, budući da sam smatrao da u osnovi nirvikalpa samadhi *jest* cilj duhovnog razvoja, ali onda sam se sjetio kako sam ja prvi put ušao u takvo stanje: jedan od bogova dao mi je daršan, i pogled na njegovo duhovno tijelo trenutno me je uveo u nirvikalpa samadhi. O tome se dakle radi – takvo biće je kristalizacija toliko visokih duhovnih supstancija da je nirvikalpa samadhi naprosto posljedica njegovog daršana. To je teško opisati nekome tko nije doživio, najbliži ekvivalent većini je pogled u oči nekog naprednog yogina ili nirmanakaye – često i puko stajanje u fizičkoj prisutnosti takvog bića proizvodi transformaciju svijesti bhakte, dakle produbljanje, smirivanje, “hlađenje”, mirnu ekstazu i, ponekad, stanje daršana, gdje učenik ili sljedbenik u daršanu majstora može osjetiti iznimno visoke duhovne tvari koje na njega mogu imati strašan pozitivan učinak.

Daršanayoga je, između ostalog, dakle, i sposobnost takvog upijanja duhovnog utjecaja učitelja ili majstora, ali ono što od

daršana čini yogu je svjesno pristupanje takvom procesu, dakle namjerno izlaganje vlastite duše moćnom pozitivnom predlošku koji je kristalizacija iznimno visokih duhovnih stanja, odnosno kako bi se to u vaišnavizmu reklo, satcitananda vigraha, “punina stvarnost-svijest-blaženstva”. Isto tako, daršanayoga podrazumijeva svjesno korištenje napredne Kundalini-yoge i pripadnih tehnika kako bi se proces osvijestio, ubrzao i pojačao, s ciljem ubrzanog rastvaranja duhovnih nečistoća i netransparentnosti, usvajanja više svijesti i njene kristalizacije u znanje, i općenito, kako bi se doživljaj prenio iz apstraktnog u konkretno, u nešto što se može misliti i psihički obuhvatiti do razine pretakanja iskustva u fizičke forme poput riječi i djela. Daršanayoga je uzrok mojoj netipičnoj sposobnosti doticanja i opisivanja viših duhovnih stanja i njihovog pretakanja iz apstraktne izvorne pozicije u oblik nadahnutih tekstova, govora i, rjeđe, direktnog prenošenja duhovnog iskustva posredstvom energetskog zahvata. To nisu stvari koje su nastale slučajno, to je rezultat djelovanja tehnike, koja koristi kameleonsko svojstvo uma – nakon što je um dugotrajno izložen višim duhovnim stanjima i supstancijama, njegova kvaliteta se postupno transformira u nešto jako slično izvornom stanju na kojem boravi; unutar uma se postupno kristaliziraju ideje koje su rezultat dugotrajnih pokušaja da se nešto doživljeno shvati. Fizički mozak je sporo i loše sredstvo, ali dugotrajnom praksom daršanayoge moguće ga je izvježbati i učiniti sposobnim za neočekivano širok stupanj primanja i artikuliranja duhovnog kroz fizičko.

Ne biste vjerovali do čega možete doći ako deset godina u svijesti proživljavate jedno jedino duhovno iskustvo koje je trajalo tri sekunde – jedan trenutak uvida u unutarnju duhovnu bit jednog od Bogova, Puruša, može biti dovoljan da iz njega “dekomprimirate” cijelu teoriju duhovnosti. Stvar je u tome da se više duhovne stvari

ponašaju holografski – mala čestica te tvari je istodobno sveukupnost i sveubuhvatnost, summa svih duhovnih svjetova, esencija svega Božanskog. To je slikovito opisano u Bhagavata-purani, gdje se veli da je Višnu u svrhu borbe s jednim od demona poprimio oblik vepra, koji je u jednom trenutku borbe stresao sa sebe kapljice vode, i kad su te kapljice pogodile bhakte-promatrače, oni su doživjeli iznimno duboku transcendentalnu ekstazu, duboki doživljaj Božje unutarnje naravi koja je satcit-anandamaya, “stvarnosvjesnoblažena”, što možete makar približno shvatiti kroz analogiju po kojoj ste dvodimenzionalno biće u crno-bijelom svijetu i nešto vas dotakne i vi naglo osvijestite trodimenzionalni svijet u punim bojama kao viši red veličine stvarnosti u odnosu na ono što ste do sada doživljavali, ali to je samo slabašna analogija jer bi se tu radilo o ekspanziji osjetilne percepcije, a u duhovnom iskustvu se radi o ekspanziji svijesti, oblika osobnog postojanja koji postaje stvarniji, bitniji, briljantniji, ispunjeniji. Mi u ovoj blatnoj lokvi od svijeta osjetimo tek tu i tamo poneku trunčicu nečeg višeg, i toliko smo se navikli na duhovnu bijedu ovog mjesta da nam je “cool” kad vidimo nešto što nije baš totalno sranje, tako da mi je jako teško objasniti što ja pod tim mislim, u situaciji kad publika misli da je cool mobitel s AMOLED ekranom. Nema pomoći, netko mora te stvari barem u nekoj mjeri osobno iskusiti jer će inače smatrati da pretjerujem i koristim slikovite metafore koje zapravo opisuju sasvim obična iskustva kakva si oni mogu zamisliti, a to definitivno nije slučaj. Zbog toga sam u samom startu, kad sam pokušao što većem broju ljudi prenijeti svoje znanje da se ono ne izgubi sa svijeta mojim odlaskom, zaključio da sve što radim mora počivati na stvarnosti duhovnog iskustva. Isto tako, bio sam svjestan da moja spoznajna ograničenja otvaraju puno mogućnosti za pogreške svih vrsta, i formulirao sam sve tehnike yoge na takav način da budu neučinkovite bez duhovnog blagoslova viših, božanskih bića.

Dakle tehnike sam formulirao kroz dva sloja – kundalini-yoga sadhanu, i daršana siddhi. U prijevodu, praksu kundalini-yoge i postignuće izravnog uvida u Boga. Kako je daršan po definiciji nemoguće isforsirati, odnosno prisiliti Božansko biće da vam se ukaže, cijela moja tehnika podrazumijeva da će učenik marljivom praksom tehnika pročišćenja formirati “bravu”, u koju će Bogovi staviti “ključ”, odnosno prihvatit će one koji su doista dostojni i dati im daršan, koji će takvi posvećeni, inicirani učenici moći upijati na način na koji sam ja to činio u svojoj osobnoj praksi, te će tako moja situacija biti reproducirana, odnosno, moje duhovno znanje bit će ostvareno i u drugima i kao takvo će se imati prilike proširiti svijetom.

Nažalost, sve to skupa završilo je loše. Svi moji ustrajni pokušaji u tom smjeru završili su neuspjehom, što zapravo potvrđuje potrebu za polaganim procesima duhovne evolucije i opovrgava nadobudne ideje o yogi kao svojevrsnoj autocesti prema prosvjetljenju. Naime, što ti vrijedi autocesta ako si majmun pa ne znaš što bi s autom. Treba ti dva milijuna godina evolucije a ne vozačka dozvola.

Bhakti

Krišna je, u osnovi, vrlo jasan kao model duhovnosti – on ima određena duhovna svojstva koja slijede iz duhovne tvari od koje se sastoji, i čini djelatnosti koje odražavaju ta svojstva. Taj model je zapadnjacima bitno bliži i može se poistovjetiti s konceptom emancipacije ega i osobnog razvoja i rasta osobe.

Radha kao model duhovnosti bila bi posve shvatljiva i intuitivna zapadnoj civilizaciji prije 19. stoljeća, kad je pokret za “emancipaciju” žena dao sve od sebe da ženski model duhovnosti proglasi nečim nedostojnim čovjeka, simbolom poniženja, ropske pozicije i osobne neostvarenosti. Paradoksalno, pokret za emancipaciju žena uspio je poniziti žensku psihu i duhovnost više nego bilo što drugo ikad, i to naprosto time što je “muški” pristup proglasio znakom emancipiranosti, a “ženski” nečim nedostojnim čovjeka. Iz toga bi onda slijedilo da je Radha, kao žena koja obožava, divi se, služi, i konstantno promišlja predmet svog obožavanja koji joj je jedini smisao života, zapravo slaba, ovisna osoba. Upravo suprotno – jedan od velikih misterija vaišnavizma sastoji se u spoznaji da su Radha i Krišna na istom položaju, a da Radha čak doživljava veće blaženstvo od samog Krišne.

O čemu se tu zapravo radi? Ništa od toga nije nikakvo čudo ili misterij yoginima, koji razumiju kako radi svijest i što je samyama; materijalističkim osobama koje razumiju samo animalne mehanizme borbe za premoć “vlastitog ega”, a u stvarnosti borbe za preživljavanje sićušnog, slabog ega okruženog percipiranim ništavilom, cijela stvar mora zvučati ludo.

Yogin razumije da je duhovna veličina, emancipiranost, snaga, zaokruženost i, za sve praktične svrhe, bezgrešnost, uvjet mogućnosti predanog obožavanja i služenja. To je nemoguće slaboj osobi. Slaba osoba ima potrebu napuhavati se i dominirati, zato što je u neprestanom strahu od nestanka, od prestanka postojanja. Radha i Krišna, odnosno Radhakrišna, kako se taj oblik postojanja često zove, apsolutna su suprotnost takvom stanju slabosti, nesigurnosti i straha. U tom stanju potpune osobne emancipiranosti i sigurnosti, savršena bića naprosto postoje na način koji odražava njihovo ispunjenje i savršenstvo: oni zrače duhovnu puninu u svijet, odnosno postoje kao osobni oblik stvarnost-svijest-blaženstva, odnosno, terminologijom vedante, satcitananda svarupa. Pojam svarupa je bitno ispravno shvatiti, jer se često koristi i sam po sebi označava misterij – doslovno, sačinjen je od riječi “sva”, odnosno “vlastiti”, “osobni”, te riječi “rupa”, odnosno “oblik”. “Vlastiti oblik”, odnosno “osobni oblik”, kako se taj termin obično prevodi, zapravo je nezgrapna konstrukcija ali korisna upravo zbog toga što otkriva sanskritski način mišljenja bolje nego, primjerice, hrvatska riječ “uobličenje” ili “utjelovljenje”, ili srpska riječ “ovaploćenje”, ili pak generički pojmovi poput “manifestacija”. Svi ti prijevodi su točni i odražavaju neki aspekt izvornog značenja, ali problem sa sanskritom je u tome što je nezgrapniji prijevod često korisniji od elegantnog, i u idealnom slučaju morate naučiti razmišljati na sanskritu kako biste shvatili misterij određenih termina. Recimo, pojam “kundalini” i simbol sklupčane zmije spremne za skok prenose koncept potencijalne energije zbijene opruge, spremne za oslobađanje kinetičke energije. Različite kovanice koje sadrže riječi “sva” i “asmi” uglavnom prenose finese stanja samospoznaje brahmana, i manifestacije te samospoznaje u određenim aspektima stvarnosti, kao u slučaju “asmi-ta” ili “sva-rupa”, na sličan način na koji neki tibetanski simboli prenose “otajstva” duhovnih stanja,

i takve su naravi da ih može ispravno prepoznati samo drugi iskustelj tog stanja, koji će shvatiti igru riječima, finese koje drugima ne bi značile ništa. Recimo, neki istočnjački simboli poput lotosa zapadnjacima nisu intuitivni, ne prenose ono značenje koje bi im prenijeli kad bi naučili misliti u simbolima u kojima misli autor. Naime, lotos je prije svega simbol za manifestaciju transcendentnog u svjetovnom – lotos raste u močvari, kao šaš i slične vodene biljke, i odjednom “bum”, otvara se prekrasni, nježni, savršeno suptilni i čisti cvijet usred prljavštine, blata i gadosti. Takvu simboliku zapadnjaci slabo kuže zato što nisu živjeli po močvarnim pripizdinama u kojima rastu lotosi; ovdje je takav simbol ruža koja raste na gnojištu, ili prekrasni leptir koji nastaje transformacijom iz ogavnog crva, ili pak mitska ptica Feniks koja se rađa iz vlastitog pepela. Istočnjaci imaju drugačiju simboliku, tako da shvaćanje njihovog nauka zahtijeva bitno više od pukog razumijevanja jezika – morate razumjeti biljke koje kod njih rastu, životinje koje tamo žive, ekosustav u kojem to sve funkcionira i iz kojeg nastaju simboli, koji mogu imati bitno suptilnije i moćnije značenje od onoga što bi uspio deducirati netko tko nije odrastao na toj simbolici. Zapadnjacima je simbolika križa bliska i razumljiva, ali istočnjacima bi trebalo neko vrijeme da to shvate. Isto tako, simbolika kotača je istočnjacima bliska i razumljiva, a zapadnjacima bi trebalo vremena da im to “klikne”. Također, čovjeku koji je tigra vidio samo u zoološkom vrtu na praktičnoj razini nije jasna simbolika tigra kao beštije od četiri metra koja nečujno vreba u šumi i kad na nju naletite, ima vas za ručak. Kad dakle Šankaračarya veli da “U džungli stvari luta veliki tigar po imenu 'manas'. Mudri ljudi željni oslobođenja ne idu tamo”, zapadnjaku je taj simbol apstraktan, ali dajte si zamislite urbanu džunglu, recimo neko naselje u kojem stanuju jako mutni, kriminalni tipovi i ulicama lutaju naoružane bande, ili zatvor u kojem će vas bosti nožem i jebati u guzicu. Takav simbol bi

zapadnjaku prizvao slične emocije kao srednjevjekovnom Indijcu koncept džungle koja je tigrovo osobno lovište. To je simbol propasti.

Većina indijske mitologije, priča i bajki spada u tu grupu simbola, koje je potrebno razumjeti kako se ne bi palo u zamku s jedne strane doslovne interpretacije (u kakvu su upali primjerice Hare Krišne, koji smatraju da je sve napisano u Bhagavata-purani doslovna istina). Kad Šankaračarya veli da u džungli stvari luta veliki tigar po imenu manas, on ne misli da postoji neka džungla po imenu “stvari” i da u njoj luta stvarni tigar koji se zove “manas”, nego da je um procesor osjetilnih inputa koji od iskustvene domene pleće kompleksnu iluziju koja obmanjuje iskustelja, uplićući ga sve dublje u stvari koje zapravo imaju tek posredne veze s njegovim istinskim identitetom. Ako smatrate da se to samo po sebi razumije i da nitko ne može biti toliko glup da takvo nešto shvati doslovno, bit će toliko slobodan da vas uputim na Prabhupadine prijevode i komentare indijskih spisa, pa ćete vidjeti da je i te kako moguće biti toliko glup. Čovjek bi očekivao da je doslovno tumačenje nekih slika i koncepata logički kontradiktorno i besmisleno, i da bi to trebalo smjesta diskvalificirati doslovno tumačenje, ali čini se da to ljudima ne smeta, pa radije odbace pamet koja im ukazuje na zabludu, nego zabludu.

Većina slika iz Bhagavata-purane, dakle nema nikakve veze sa “stvarnošću” u kakvu ljudi obično vjeruju, dakle gdje se smatra da je stvarna osoba ona koja je rođena, živjela, umrla, i o njoj postoje povijesni podaci. To ne znači da se radi o manje zbiljskim stvarima – naime, postoji više vrsta stvarnosti. Recimo, teško da ćete u prirodi naći kompleksni broj, odnosno broj kojemu je kvadrat negativan, a svedjedno s takvim stvarima matematika radi. Isto tako, neke stvarnosti ne postoje izvan svijesti, ali su neovisno o tome

stvarne. Primjerice, ljubav, zavist, ushit, strah i slične stvari ne postoje izvan uma, ali su unatoč tome vrlo stvarne.

Također, svi će se složiti da je stvarno ono što proizvodi stvarne posljedice. Ako vidite tragove u snijegu, to znači da ih je netko ostavio. Možete vidjeti tragove srne, zeca i lisice u šumi i po tome znati da te životinje tamo stanuju, unatoč tome što ih praktički nikad ne vidite, zato što su oprezne i izbjegavaju ljude. Dakle niste vidjeli zeca, ali nešto je ostavilo zečje tragove u snijegu. Autori purana razmišljaju na takav način: ako nešto proizvodi stvarne učinke, to je sasvim dovoljno stvarno. O obliku i razini stvarnosti moguće je raspravljati, ali ako govorimo o stvarnostima koje postoje u svijesti, dakle o raznim emocijama i duhovnim stanjima, one rijetko nastaju same po sebi nego u pravilu kao reakcija na neki predložak – strah rijetko nastaje sam po sebi, nego u pravilu uslijed izloženosti zastrašujućim podražajima. Ljubav rijetko nastaje sama po sebi, nego kao reakcija na prikladan podražaj. Slično je i s transcendentalnim stanjima. Zna se desiti da do transcendentalnog iskustva dolazi na način koji se barem na prvi pogled doima slučajnim, ali u pravilu do njega dolazi uslijed reakcije na nešto. E, pa autor purana je napravio cijelu umjetnost oko kreiranja podražaja koji bi imali proizvesti duhovne reakcije koje su u svojoj naravi transcendentalne.

Stvar je upravo nevjerojatno suptilan trik: naime, osnovna pretpostavka iz koje kreće ta tehnika utjecaja na um jest da je većina onoga na što reagirate, i što proizvodi vaša duhovna stanja, zapravo iluzorno. Filmska industrija zarađuje milijarde na iluzornim stvarima koje proizvode učinke u umovima gledatelja – primjerice, od horror filma ćete se usрати od straha, unatoč tome što ništa od toga nije stvarno. Knjige, filmovi, glazba – sve to proizvodi psihičke učinke, i to uglavnom s posve iluzornim

predloščima. Priče o komadu užeta za koji u mraku mislite da je zmija standardni su element poučnih indijskih priča o iluziji koju treba razpršiti znanjem. Umjesto da apelira na potrebu za znanjem, autor purana išao je iz drugačije pozicije: ako iluzorna stvar može proizvesti stvarne mentalne učinke, recimo ako greškom mislite da vas neka osoba voli, možete osjetiti zaljubljenost, ili ako mislite da vas netko mrzi, možete osjetiti bijes – zašto ne bi iluzorni predložak pažljivo dizajnirane vrste proizvodio pozitivne učinke unutar uma, koji će posredno potaknuti transcendentalni zanos i proizvesti psihičke aktivnosti koje se inače postižu yogijskim tehnikama, ali toliko zahtjevnima da stoje na raspolaganju tek zanemarivo malom broju yogina?

Kao što rekoh, stvar je genijalna u svojoj jednostavnosti i predstavlja potpuno drugačiji pristup u odnosu na budizam i vedantu. Tamo gdje vedanta koristi koncept svjesne borbe protiv iluzije, gdje aktivno radi na diskriminaciji i pokušava izazvati disocijaciju jastva i iskustvene sfere; tamo gdje budizam pokušava razložiti složene strukture na jednostavne i tako razbijati sintetičke strukture unutar uma, na početku jednostavnom analizom pojava a kasnije vipassanom, gdje se doslovno kombinacijom disanja i otpuštanja misaoni agregati raspadaju na sastavnice, tamo Vyasa, nakon dugog razmišljanja o problematici, veli: ne, to za većinu ljudi u većini okolnosti neće funkcionirati, i to ne zato što je pogrešno nego zato što je prezahtjevno za njihovu poziciju. Većina ljudi naprosto ne raspolaže duhovnom aparaturom potrebnom za izolaciju Jastva od iskustvene sfere, za distanciranje od vlastitih umnih struktura i njihovo nepristrano promatranje i transformaciju. Većina ljudi su potpuni robovi vlastitih emocija i percepcija, imaju vrlo slabo razvijen um, ali isto tako imaju emotivni aparat koji je vrlo jednostavan, shematiziran, definiran nagonima biološke vrste i na koji se vrlo lako može utjecati predloščima i tako proizvoditi

duhovna stanja po želji. Za sve praktične svrhe, to bi bilo usporedivo s muzičkim instrumentom na kojem znalac može odsvirati melodiju, ako zna na koji način proizvesti pojedinačne tonove. Dakle, za razliku od Patandalijske yoge koja pokušava postići umirenje uma upravljanjem dahom, koncentracijom, izvlačenjem umnog fokusa iz predmeta, te usmjeravanjem energije u specifičnom smjeru, što su sve zahtjevne prakse, Vyasa ide iz pozicije da je dovoljno da čujete neku melodiju pa da vam se psiha promijeni, da počnete osjećati emocije koje melodija potiče. Dovoljno je da pročitate neku priču pa da se poistovjetite s likovima. Sve to su metode kontrole uma, i više od toga: to mogu biti metode profinjenja uma. Ako pročitate neki uzdižući tekst, vaše emocionalno stanje bit će pročišćeno i koherentno, bit će “namagnetizirano” tekstom na takav način da se energetske silnice koje inače napajaju um na takav način mogu usmjeriti brže i jednostavnije nego pranayamom i sličnim aspektima klasične yoge. Utjecajem na emocije, tekst može posredno utjecati na vaš energetski sustav i tako na njemu “odsvirati” kompleksnu yogijsku vježbu koja vas može dovesti do nevjerojatno visokih stanja i, za sve praktične svrhe, urezati vam psihičke tračnice prema prosvjetljenju. Ukratko, radi se o plodu genijalnog uma.

Naravno, kao što sam prije napisao, ta tehnika je nevjerojatno osjetljiva na “prljanje mantri” i djetinjaste interpretacije koje je prijete izopačiti na razinu najglupljeg religijskog sustava svih vremena, i teško je reći kako bi stvar funkcionirala izvan konteksta yogijske discipline i tehničkog znanja, ali u kombinaciji s njima, na način na koji sam ja koristio tu metodu, stvar je upravo nevjerojatno moćna. Taj sustav bhakti, u kombinaciji s tehnički striktnom metodologijom Kundalini-yoge, funkcionira u fizikalnoj terminologiji tako da bhakti definira smjer vektora, a yoga definira skalarnu komponentu vektora, dakle iznos sile. Bhakti unutar

vašeg uma definira predložak koncentracije, definira Gandalfa koji staje na put Balrogu, kao najveći i najjači svjesno daje svoj život štiteći cilj i, u osnovi, slabija i manja bića od sebe, kupujući im odstupnicu, definira taj čisti motiv predanosti, služenja, hrabrosti i vjere, a yoga to izolira, fokusira, čisti sve prljavštine, pojačava fokus, pojačava intenzitet dok ništa drugo ne preostane osim sile divljenja i ushita koja poput blještavog svjetla čisti i profinjuje vašu svijest i energetski sustav, dok ne postanete ta hrabrost, to služenje, čistoća, predanost i vjera.

A to što nikakav Gandalf nikad nije postojao kao osoba, to je argument koji ostavljamo osobama s koeficijentom inteligencije manjim od broja cipela. Ostalima je jasno kako Radha može biti Krišna, i koliko obožavanje, divljenje, služenje i predanost mogu biti nevjerojatno moćno sredstvo duhovne emancipacije.

Učenici

Iz mojeg opisa bi se dalo zaključiti da je bhakti marga savršena metoda duhovnog razvoja – moguća je svakome tko je u stanju osjetiti divljenje prema nečemu velikom i moćnom, i u takvom stanju ustrajati i iz njega djelovati dok ne postigne duhovno profinjenje. U praksi, to se ne dešava. Ne postoje velike mase ljudi koje su tom metodom postigle značajne duhovne rezultate, ali zato postoje velike mase različitih derivata hare krišni, koji definiraju samo dno “duhovne scene”, i po profinjenosti i po razini razumijevanja bilo čega. Očito je, dakle, da ta metoda ili nije ni približno toliko dobra koliko sam ja dao naslutiti, ili je pak mase prakticiraju posve pogrešno.

Odgovor je negdje na sredini. Naime, ta metoda je, kao i sve druge dobre stvari, zahtjevna, odnosno GIGO princip se opet pokazuje kao jedan od temeljnih zakona duhovnosti – garbage in, garbage out. Princip bhakti marga naslanja se na princip samyame, koji se pak naslanja na princip kvalitete “mantri”, odnosno duhovne kvalitete predložka na koji se meditira. Osnovni princip praktične bhakti yoge u tradiciji sastoji se u tome da učenik prima inicijaciju od učitelja, a po putu se izgubilo stvarno značenje toga, tako da su danas te inicijacije prazna formalnost. Izvorno, inicijacija se sastojala u tome da učitelj napravi punu silu samyame na svog išta devata, dakle osjeti punu duhovnu silu, i toj sili izloži učenika. Učenik bi tako osjetio duhovnu kvalitetu učiteljeve meditacije i tako primio živu mantru, stanje koje bi povezao s verbalnom manтром koja služi neprestanom osvježavanju stanja koje je dotakao prilikom inicijacije. Samo pravi, autentični učitelji

sposobni su dati takvu inicijaciju – onaj tko to ne može, nije učitelj, i to posve neovisno o “učeničkom nasljeđu” iz kojeg potječe. Isto tako, onaj tko to može, jest učitelj. Bit učitelja je sposobnost prenošenja žive mantre, sposobnost paljenja duhovne iskre u učeniku prilikom inicijacije. Ništa drugo nije bitno.

Ako je ta iskra zapaljena, a učenik je marljivo održava i pretvara u veliki plamen dolijevanjem goriva fokusa, duhovnog ushita i želje za višim duhovnim stanjima, moguće je postići više stupnjeve inicijacije unutar par mjeseci, dakle u nevjerojatno kratkom razdoblju; tu mislim čak i na najbitniji, ključni stupanj: inicijaciju u vađru, koja predstavlja ključni iskorak i potpuno izbavljenje iz sfere nižih utjecaja. Nažalost, rijetko se dešava da se poklope svi potrebni uvjeti. Ako je učitelj pravi, odnosno sposoban zapaliti iskru bhakti otkrivanjem daršana učeniku, učenik najčešće nije dovoljno kvalificiran da bi tu iskru na odgovarajući način primio i njegovao. Klasična, očekivana situacija, u kojoj svi jedva čekaju da se pojavi pravi učitelj koji će ih inicirati, a oni samo čekaju takvu situaciju u startnoj poziciji, kako bi svom snagom krenuli prema prosvjetljenju, pripada sferi mitova. Takvih potencijalnih učenika praktički nema; ne samo što praktički nitko ne traži pravog učitelja, nego se većina onih koji vele da ga traže zapravo bave traženjem dlake u jajetu svemu što je dobro, kako bi imali izliku za nerad i stagnaciju. Većina takozvanih duhovnih aspiranata su dokoni, narcisoidni idioti koji se “bave duhovnošću” naprosto zato što ne znaju što bi počeli sa sobom, a nesposobni su se baviti bilo čim konkretnim, u čemu postoje jasni kriteriji, pa su se primili “duhovnosti” zato što je to mutna voda u kojoj svakakva govna uspješno plivaju.

Iz navedenog je jasno zašto se bhakti marga kao sustav u praksi nije pokazala ništa učinkovitijom od bilo čega drugog – problem

nije u tome što bi nedostajalo dobrih sustava duhovnog razvoja, nego u tome što za duhovni razvoj nema zainteresiranih. Većina onih koji se time navodno bave u tome su radi poziranja, ego tripa i cirkusiranja, i zapravo nije pretjerano reći da većina “duhovnjaka” pati od neke vrste psihičkog poremećaja, dakle da se tu ne radi o duhovnoj kremi nego o duhovnom talogu čovječanstva.

Ipak, idemo se pozabaviti uvjetima mogućnosti, dakle objasniti kako bi u teoretski idealnom slučaju izgledala praksa bhakti marge, odnosno bhakti yoge, u slučaju kad se princip bhakti spoji sa sustavnošću yoge.

Kad bismo rekli da sve počinje trenutkom inicijacije, bili bismo u krivu. Inicijacija nije nešto što postoji u vakuumu; za nju postoje preduvjeti, dakle osoba mora imati dovoljno zrelih duhovnih interesa da uopće osjeti želju za takvim nečim. Taj interes mora imati snagu kakvu obično imaju samo potreba za hranom, seksom i sl., dakle duhovna želja mora iz sfere mikroskopskog evoluirati do sfere makroskopskog, dakle mora se raditi o nečemu što je jedan od primarnih egzistencijalnih motivatora. Takva osoba ne zna točno što traži, osim što ima generalnu ideju o smjeru, ali kad to nađe, prione uz to svom snagom i to ne pušta ni za živu glavu.

U nekoj točki takva kvalificirana, zrela osoba sretne učitelja, koji osobno utjelovljuje Božanski aspekt, ili pak neovisno o bilo kakvom fizičkom učitelju doživi daršan nekog od Bogova. Tim činom inicijacije u stvarnu duhovnost osoba spoznaje ono, čemu cijelo vrijeme teži, i što je to privlači takvom silom – nakon te spoznaje, ima s jedne strane potvrdu stvarnosti predmeta svojih težnji, a s druge strane potvrdu mogućnosti da to nešto dosegne. Ta osoba u trenutku prihvaćanja viđenog, te odabira toga kao životnog smjera, postaje iniciranim učenikom. Inicirani učenik nije ono što

biste obično smatrali učenikom ili sljedbenikom, ako ste gledali okolo razne duhovnjake. Ništa od toga. Inicirani učenik, to vam je majstor u procesu usavršavanja i brušenja moći. Najbolji opis takvog stanja imate u ratovima zvijezda, u načinu na koji funkcionira i uči Jedi Padawan – šegrt koji radi zajedno s majstorom i posjeduje veliki, čak ogromni stupanj vještine, ali majstor ga po putu cijelo vrijeme ispravlja, objašnjava mu finese, ukazuje na greške. Prelazak iz učeničkog u majstorski stupanj dakle nije nikakav vatromet, ništa dramatično – najčešće se tu radi o pukoj formalnosti, gdje majstor veli šegrtru: “da, tvoje vještine su sad potpune”, ili pak majstor i šegrt djeluju zajedno do smrti majstora, nakon čega šegrt nastavlja sam. Takva situacija je češća, jer se podrazumijeva da je razvoj “open-ended”, da ne postoji neka fiksna točka koja označava kraj učenja i usavršavanja, budući da se i majstori neprestano usavršavaju, uče nove vještine, stječu dodatnu snagu, spoznaju nove stvari. Majstorski stupanj je, dakle, proizvoljno određena točka, koju obično definira posjedovanje određenog stupnja iniciranosti, transformiranosti, discipline, vještine, kontrole, moći i znanja; u stvarnosti, prijelaz koji čini učenička inicijacija daleko je bitniji i dramatičniji.

Naime, od trenutka inicijacije učenik više nije u neizvjesnosti i tami glede naravi cilja: on je zapravo u inicijaciji vidio cilj, zna kako cilj izgleda, u svojoj svijesti nosi njegovu kvalitetu i prema njoj se usmjerava i upija je. Put je načinjen od stvari cilja. Put nije lutanje po bespućima neznanja prema neviđenom cilju – taj dio prestaje inicijacijom, a nakon nje, učenik je prije parcijalni avatar Božanskog aspekta na koji je usmjeren, nego učenik u smislu u kojem se takvo nešto obično misli.

U manje idealnom slučaju, može se desiti da zbog neadekvatne duhovne zrelosti učenički kandidat ne primi inicijaciju onako kako

bi trebalo, i zapravo nikad ne “očvrsne” u učenika – princip po kojem možeš konja dovesti do vode ali ga ne možeš natjerati da pije pokazuje se kao najbitnija stvar. Naime, upravo svjesna voljna odluka da se prihvati inicijacija, da se viđeno u daršanu odabere kao svoju osobnu stvarnost i cilj, predstavlja razliku između onih koji su vidjeli i odabrali, i onih koji su vidjeli i otpali.

To sad sve skupa izgleda jako formalno i egzaktno, ali u stvarnosti nikad nije. Naime, kad bi se svaki duhovni test sastojao od toga da vam netko ponudi anketu s nekoliko opcija, od kojih je jedna “biram daljnji put prema prosvjetljenju” i “biram stagnaciju ili propast”, naravno da bi svi odabrali prvu opciju. Stvar je u tome da vam se ponude opcija a) i opcija b), s tim da je jedna daljnji put prema prosvjetljenju a druga stagnacija i propast, ali ne piše koja je koja. To vi morate odlučiti za sebe, dakle što je ono što vi želite, što je vama rast i što je vama propast. Na propasti ne piše “propast”, a svatko o sebi voli misliti da je na pravom putu i radi dobro, to je temeljno svojstvo ljudske psihe. Zbog toga zapravo oni koji otpadnu o sebi rijetko misle kao o otpadnicima – najčešće se takvi zavaravaju i smatraju da su tek oni na pravom putu i da su izbjegli “opasnost na putu” ili “prevladali iskušenje”. To nije kao vatra, da vas boli kad u nju stavite ruku, pa po tome možete reći da ste napravili nešto krivo. Naprosto, u stanju propasti i otpadanja od duhovnog ideala vaša besmislena egzistencija ide dalje, ispunjena svakodnevnim trivijalnostima i prazninom koju poput svih drugih pokušavate ispuniti stvarima, jedino što vam takvo samozavaravanje uspijeva slabije nego onima koji nisu vidjeli nezemaljsku svjetlost, pa ne znaju što propuštaju. Otpadnici često svoju muku pokušavaju “liječiti” ocrnjujući ideal, kako bi sebi i drugima dokazali da je nedostižno grožđe zapravo barem kiselo ako ne i otrovno, ali od toga im je slaba korist. Jedini put prema naprijed je pojesti govno, priznati grešku, odbaciti sve racionalizacije, otplatiti

sve počinjene grijehe, priznati savršenstvo svjetlosti kojoj ste svojedobno svjedočili, predati joj se bez ostatka i služiti joj čitavim bićem.

Guru

Manje-više svi indijski sustavi imaju jedno zanimljivo svojstvo, a to je smatranje da je guru ne samo prosvjetljeno biće kroz koje se može opažati transcendenciju, nego idu korak dalje: guru je bolji od Boga, i učeniku je od daleko veće koristi i vrijednosti i treba mu odavati veće poštovanje.

Naravno, zapadnjacima odgojenim na semitskim tekstovima, u kojima se jasno navodi da jedino Bogu pripada štovanje i da štovanje bilo čega osim Boga predstavlja najveći grijeh, takav koncept zvuči kao kombinacija idolopoklonstva, ludila i egomanije nekakvih lažnih učitelja. Ne kažem da nema lažnih učitelja koji se koriste takvim definicijama kako bi zadovoljili svoju egomaniju, ali sam princip je zapravo posve korektan i zdrav. Naravno, nešto toliko neuobičajeno zahtijeva posebno obrazloženje.

Vaišnave kao razlog smatranja gurua boljim od Boga navode činjenicu da Bog ima puno preokupacija, a guru samo svoje učenike, tako da biste se mogli načekati dok kod Boga dođete na red, ali takvo objašnjenje je pogrešno i djetinjasto. Naime, doista se može reći da Bog ima više posla, ali ima i barem toliko više pameti i opsega moći, pa može sve stići istovremeno. Očito je, dakle, da autor takvog objašnjenja nije dobro razumio o čemu se radi, ali ima najbolju namjeru predstaviti tu uputu u dobrom svjetlu.

Radi se o nečemu drugom. Naime, svojedobno je neki od mojih neprijatelja pokušavao obmanuti moje ondašnje učenike govoreći

da je moj komentar svetih spisa nebitan, jer je bitan samo izvorni tekst. To naizgled liči na izraz poštovanja prema izvornom tekstu, ali zapravo je vrlo opasna laž. Recimo to ovako: što je vrednije, neki vrhunski matematički teorem ili proces obrazovanja uma kako bi mogao shvatiti taj teorem? Zlonamjerna osoba će reći da je najbitniji teorem, jer je on najčišći i najsavršeniji i samo na njega treba gledati, a sve niže zanemariti. Ja kažem: bullshit. Upravo suprotno je istina: bitan je jedino proces dolaska do točke razumijevanja. Kad jednom školujete svoj um na način da možete matematički misliti, da znadete koristiti matematičku simboliku i procese, svaka budala može taj teorem smisliti od nule; on kao takav je irelevantan i predstavlja nužni proizvod određene razine mišljenja. Ali ako nemate matematički misaoni aparat, taj teorem vam je samo hrpa besmislenih, nerazumljivih žvrljotina. Tek proces razumijevanja matematike taj iskaz čini smislenim i oživljava ga u umu mislioca, što je jedino mjesto na kojem neki teorem može postojati. Dakle tu se radi o sofisticiranoj prijeviri, i moj odgovor je bio takav: rekao sam da je zapravo komentar svetog spisa jedini bitan i da je on glavna vrijednost. Sam spis je postojao tisuću godina i nitko ga nije bio u stanju razumjeti niti s njim išta korisno početi, ali kad vam napišem komentar, možete razumjeti značenje teksta, možete shvatiti o čemu vam on govori, on oživljava u vašem duhu, slike koje se u njemu koriste postaju nešto smisljeno, od životne važnosti. Spis naime nije hrpa riječi, nego pokušaj rekonstrukcije određene linije razmišljanja, osjećanja, doživljavanja i u krajnjoj liniji duhovnog iskustva, u osobi koja taj spis čita i pokušava shvatiti. Ukoliko komentar eliminira tipična kriva tumačenja i razjašnjava bit stvari, onda je taj komentar zapravo katalizator koji spis pretvara iz neupotrebljive u upotrebljivu formu, dakle iz nečega s čime ne možete ništa korisno početi, u nešto što u vašoj svijesti stvara “aha!” stanje.

Ukratko, tipičan napad zlonamjernih osoba, dapače, demonskih bića na početnike u duhovnoj spoznaji, sastoji se u napadu na instrumente koji učenicima mogu biti korisni, dakle prividnim poštovanjem prema izvornom spisu obezvjeđuje se prijevod ili komentar koji taj spis pretvara iz beskorisnog u koristan, ili učitelja koji duhovne stvarnosti posve izvan osobnog dohvata učenika pretvara u opipljivu, neposrednu stvarnosti ovdje i sada.

Zato je guru bolji od Boga. Bog je ovdje cijelog vašeg života i milijardama godina prije, i što vam je to koristilo? On je tu, vi do njega ne možete, i cijela stvar je na razini da pokušavate jesti sladoled ližući reklamu za Ledo. Ali znalac brahmana, osoba koja utjelovljuje Božanske aspekte i atribute, može vas dotaknuti svojom sviješću na način koji smjesta otkriva transcendentalno i dovodi vas u stanje izravne spoznaje, daršana. Bilo što, što je u stanju postići takav učinak od najveće je vrijednosti, i zato se “lotosova stopala gurua” uspoređuju sa splavi na kojoj se može prijeći ocean iluzije. Da, Indijci su strašno skloni dramatičnim slikama i imaju taj meni neobjašnjivi fetiš na stopala, ali slika je jasna – tamo gdje biste sami razbijali glavu o nevidljivi zid, tamo vas prosvijetljena osoba može samo očešati svojim duhovnim pogledom i s vas se skida veo iluzije, do te mjere da imate dojam da je sve ovdje, sve je lako, sve je moguće, dostižno. Imate dojam da biste sad do toga ponovo mogli doći trivijalno, ali to se ne dešava – potrebne su godine, čak desetljeća postupne transformacije i profinjenja vaše svijesti kako biste sami dostigli tu razinu, a u međuvremenu je možete postići jedino dodiranjem mantričke kvalitete svete osobe čije se energetsko polje, koje prožima fizičko tijelo i okolni prostor, sastoji od duhovnih stanja koja su predmet i cilj vaše meditacije. Vi naime Božansko pokušavate dotaći, osjetiti i dovoljno dugo zadržati u svijesti da to proizvede neki učinak, a prosvijetljena osoba je cijela načinjena od tog stanja, njemu je

svijest sva napravljena od “brahmanovine”, on je osobni utjelovljeni Bog. Yogananda je opisivao kako je na njega djelovao Yuktešvar – dovoljno bi bilo da ga s poštovanjem dotakne, i s njega bi naprosto iscurile sve dnevne brige i materijalističke, površne misaone strukture. Obuzeo bi ga duboki mir i ušao bi u stanje blaženog ispunjenja. To nije metafora, to je fizika, proces entropije, samo na nefizičkoj razini. Onako kako će se entropijom i radijacijom toplina prenijeti s toplijeg na hladnije tijelo, tako se prenosi duhovno stanje, naravno ako je učenik iole kvalificiran. Imamo stotine primjera gdje kvalificirani učenik nešto percipira, a deset balvana stoji kraj njega, u prisutnosti istog učitelja, i ništa im nije jasno, ne osjećaju ništa.

Iz toga pak slijedi još jedna uputa iz tradicije: da je jedna od najgorih stvari koje možete uraditi smatranje gurua običnom osobom i ignoriranje njegovih uputa. To se smatra iznimno učinkovitim načinom da si prerežete svaku vezu s transcendentnim. Kao prvo, vrlo lako je smatrati gurua običnom osobom, pogotovo ako se s njim svakodnevno družite i ako ste blesavi glupan, kakvi ljudi uglavnom jesu. Naime u većini situacija prosvijetljena osoba će izgledati sasvim normalno, nema tu nekog velikog vatrometa. Većina prosvijetljenih će još k tome namjerno sakrivati svoje stvarno duhovno stanje, kako ono ne bi bilo vidljivo osobama kojima ga ne žele pokazati. Obični ljudi znaju loše glumiti gurue, ali guruu su daleko vještiji u glumljenju običnih ljudi. Takav može probiti zid iluzije koji se oko vas nalazi, ali to je naporan i skup posao, gurua to jako puno košta u duhovnom smislu i zato će to raditi što manje – u idealnom slučaju, pokazat će vam nešto u inicijaciji, možda tu i tamo kad se nađete u nekoj krizi, ali sve više od toga je malo vjerojatno. S druge strane, ako vi imate duhovnu osjetljivost, duhovno moćna osoba se od vas ne može sakriti. Postoje slučajevi da je netko naprosto sjedio u blizini gurua

deset godina i tako postigao prosvjetljenje. Na koju foru? Sjedio je tamo, osjećao duhovnu supstanciju koja iz gurua uvijek emanira, neovisno o onome što bi percipirao prosječni tupson, i radio samyamu na ta duhovna stanja, a rezultat je bio taj da je poprimio njihovu narav i tako postigao prosvjetljenje, ako o prosvjetljenju možemo govoriti kao o diskretnoj točki.

Guru je dakle vaša osobna točka kontakta s Bogom, i kao takav vam vrijedi sto puta više nego sami Bog bez gurua. Naime o Bogu znate sa sigurnošću samo ono što ste spoznali direktnim uvidom na temelju guruove svijesti, a sve ostalo može biti pogrešno ili pogubno. Ne samo da guru ne stoji na putu vašoj spoznaji Boga, kako bi to zapadnjaci zamišljali (gdje bi idealno bilo ubiti gurua ili ga barem omalovažiti, da “ne smeta”), nego je guru centralni instrument vaše spoznaje Boga. Bez gurua, s Bogom i svetim spisima si možete guzicu obrisati. Guru je posrednik ne u smislu nekoga tko vam uzima proviziju po transakciji pa bi vam bilo bolje bez njega, nego posrednik u smislu u kojem su biljke posrednik između vas i Sunca, i omogućuju vam da sunčevu svjetlost i toplinu dobijete u obliku koji je za vas hranjiv i podržava vaš život. Sunčevo svjetlo u sirovoj formi ne možete jesti, ali nakon što ga biljka pretvori u šećer, onda možete. Dakle ako biste se igrali zapadnjačke logike pa “uklonili posrednika”, i uništili biljke kako ne bi “stajale između vas i Sunca”, krepali biste od gladi. Guru je dakle netko tko neupotrebljivu duhovnu svjetlost, energije presofisticirane i previsoke da biste do nje u svojoj sadašnjoj fazi razvoja mogli doći izravno, pretvara u oblik koji vam je “jestiv”, u nešto što možete osjetiti, iskusiti, dotaći svojom sviješću i time biti dirnuti, ganuti do točke da se u vama počne buditi tračak transcendentnog osjećaja, kojeg onda trebate marljivo njegovati kako bi narasao veći, moćniji i jači.

Ako brahman metaforički predstavimo kao internet, onda je učitelj vaš ADSL modem ili WiFi hotspot: on je vaša točka ulaza u transcendentalno. Naravno da učitelj ne mora biti fizička osoba – u mojem slučaju nikad nije bio, ali ja sam imao daršan većeg broja Bogova koji su na mene imali izniman učinak, usporediv s učinkom koji sam ja kao fizička osoba imao na svoje učenike. Onako kako sam ja učenike mogao uvesti u pobuđeno duhovno stanje, tako su mene Bogovi znali uvesti pukim duhovnim dodirima, otkrivanjem svoje prisutnosti pred mojim unutarnjim uvidom. Moje cure su, također, imale puno takvih iskustava, kad bi im neki od Bogova došao pokazati neke stvari, dati im potvrdu, objasniti im nešto što je trebalo objasniti – dakle rijetko ili nikad se tu ne radi o situaciji da biste imali samo jednu točku pristupa transcendentalnom. Netko tko je toliko blagoslovljen da ima fizičkog učitelja praktički je uvijek blagoslovljen i daršanom Bogova. Ipak, postoji bitna razlika. Kad ste u lošem stanju, duhovno uznemireni ili poremećeni, fizički učitelj se može bitno lakše probiti do vas nego duhovna bića, koja se u takvoj situaciji teško mogu probiti do vašeg razvaljenog uma. Učitelj vam može dati verbalnu uputu, štoviše može se na vas izderati i zapovijediti vam da smjesta napravite što vam je rekao, i ono što apsolutno morate napraviti jest poslušati njegovu uputu u cijelosti i bez ostatka, i to trenutno, bez razmišljanja i propitivanja. Nema propitivanja učitelja. Propitivanje je posao tragalaca koji ustanovljavaju je li netko učitelj, i još preciznije, je li on njihov učitelj. Ali kad ste primili inicijaciju od svog učitelja, nema tu više propitivanja i pičke materine. Ako vam veli da skočite, vi pitate “koliko visoko”. Ako vam veli da uzmete bananu i češljate se njome, prvo to imate napraviti a onda se pitajte što vam želi objasniti. Dakle nemate vi tu što preispitivati, a još manje vam je dopušteno relativizirati poziciju učitelja kako biste opravdali svoju neaktivnost i neposluh. Da ponovimo tradicionalnu formulaciju:

najgore što učenik može napraviti je smatrati učitelja običnom osobom i ignorirati njegove naredbe. Naime ono po čemu vam je učitelj toliko posebno koristan je da do vas ima fizički pristup kad ste toliko ljudi, obmanuti i sjebanani da do vas ni sto Bogova ne bi moglo doći. On vas može fizičkom nogom šutnuti u fizičko dupe da se trgnete. Prva stvar koju obmanuta i luda osoba u takvoj situaciji napravi je da traži mane učitelju, pripisuje mu nekakve ljudske psihološke motivacije i racionalizira njegove upute kao nešto što nema transcendentalni izvor, ali upravo to je ona fatalna iluzija koju treba nadići i napraviti što vam se kaže kad vam to nema nikakvog smisla. Kad bi vam imalo smisla, ne biste bili ljudi.

Isto tako, budući da je guru vaša centralna točka kontakta s Božanskim, način na koji se postavite prema guruu je doslovno način na koji ste se postavili prema Bogu. To nije nikakva metafora nego doslovna istina – nitko ne može reći da prezire gurua zbog njegovih fizičkih ograničenja ali da je to samo zato što jako voli Boga u njegovom čistom i transcendentalnom stanju. Ne, to je samo racionalizacija – prigovori guruovim fizičkim ograničenjima su zapravo duhovni prigovori Bogu, to su razlozi da odbacite Boga i ludujete. Ako ste na guruu vidjeli neko zlo, to je zapravo vaša podsvijest izmislila prividni razlog odbacivanja lekcije koju ne želite naučiti. Nije guru “duhovno propao” - vi ste. Kad biste prestali pružati otpor učenju, ne bi vam kroz glavu prolazile takve ludosti. Dakle vaš fizički odnos prema guruu je doslovna materijalizacija vašeg duhovnog odnosa prema Bogu. Ako mu želite na sve načine pomagati, znači da ste predani Bogu. Ako mu tražite mane, znači da odbacujete Boga. Vrlo je jednostavno. To čak ne važi samo za inicirane učenike, nego općenito za ljude koji percipiraju druge ljude koji su svjetionici vrline. Ako su šupci, uvijek će takvim dobrim osobama tražiti nekakve nedostatke, makar izmišljene, i makar morali osobno lagati kako bi te

“nedostatke” izmislili i u njih uvjerali svijet. To možda zvuči ekstremno, ali nagledao sam se takvih stvari. Dovoljno je da se pojavi netko tko radi nešto dobro, i isti čas će se oko njega sjatiti sto mrakova koji će ga pljuvati, bez iznimke. S druge strane, kad se pojavi ljigavi šupak bez vrijednosti, sigurno će imati sto puta više sljedbenika nego neprijatelja. To je ljudska priroda.

Nemojte misliti da su navedene stvari nešto što sam ja sad tu izvadio iz dupeta – to su sve standardni elementi hinduističke i budističke duhovne tradicije, samo objašnjeni na manje formalan način od uobičajenog. Isto tako, stvar transcendiraju konkretnu teologiju i filozofiju - jedine razlike između hinduizma i budizma, u tom smislu, sastoje se u tome da hinduizam govori o Bogu a budizam o nečem apstraktnijem, poput bodhi ili dharmae, ali svi principi su zadržani, naprosto zato što su se kroz tisuće godina pokazali kao iznimno učinkovita metoda prenošenja duhovnog sadržaja. Nažalost, moje iskustvo govori da sve takve linije učeničkog nasljeđa imaju vrlo kratak vijek trajanja, i što je dulje učeničko nasljeđe, tim je manja vjerojatnost da u njemu još uvijek ima ikakvog korisnog sadržaja. Nakon što se izgubi sposobnost neposrednog prenošenja duhovnog stanja u inicijaciji, sve ostalo je prazna slama i takav sustav bi bilo idealno potpuno uništiti.

Kad smo kod prazne slame, cijelo područje “duhovnosti” zadovoljava kriterije potrebne za kvalifikaciju. Nigdje nećete naći toliko ljudskog šljama, luđaka, šarlatana, egomanijaka i lopova kao među duhovnjacima. To su općenito najgori ljudi koje sam imao nesreću igdje sresti. Bilo kakav kontakt s njima je štetan, a kamo li pokušaj da s takvim šupcima stupite u nekakvu učeničko-učiteljsku vezu. Kad se pokušam sjetiti osoba koje su stvarno sposobne za prenošenje duhovne inicijacije i koje bi mogle učenika voditi do prosvjetljenja, broj do kojeg dolazim je nula. Tu naravno

uračunavam i sebe, budući da bih si radije odrezao glavu tupim nožem nego prihvaćao učenike, poučen iskustvom iz razdoblja kad sam takve stvari radio, tako da sebe u svakom smislu unaprijed isključujem iz svakog razmatranja ove vrste.

Budući da je za sve praktične svrhe manje vjerojatno da ćete imati gurua nego da će u vašem vrtu vanzemaljci napraviti bazu, ovo poglavlje se čini jednako relevantnim kao tekst na temu “što napraviti ako mi vanzemaljci slete u dvorište”. Naime moglo bi se dati dosta savjeta, ali nije vjerojatno da ćete ikada biti u prilici iskušati bilo koji. S druge strane, smatram da je objašnjenje teorije koja stoji iza principa takvog odnosa bitno, zato što je preobilje šarlatana cijelu stvar dovelo na nevjerojatno loš glas, tako da je transmisija duhovnog uvida zadnja stvar koja će nekome pasti na pamet kao bitan element učeničko-učiteljskog odnosa, ali će se zato svi sjetiti ogavnih sekti koje vodi priglupi, pokvareni idiot koji manipulira naivce za svoju korist.

Postoji, zapravo, dobar način kako razlikovati lažni fenomen od pravog. Razlika je u stupnju sposobnosti učenika. U sektama, učenici nemaju nikakvu duhovnu sposobnost i osobnu karizmu, dakle učitelj im nije prenio nikakvu duhovnu moć i oni su reducirani na nulu, oni su samo sljedbenici kojima je namijenjena uloga pasivnog obožavanja učitelja, kojemu je namijenjena uloga sunca koje ih obasjava svojom blaženom pojavom. Primjer takvog lažnog učitelja je Sai Baba – ono što me je najviše sablaznilo kad sam došao u Indiju u njegov ašram je činjenica da je okružen osobama bez ikakve duhovne iniciranosti, koje niti što istinski razumiju, niti prakticiraju ikakav učinkovit duhovni sustav, ukratko, cijela stvar je veliki cirkus koji se okreće oko Sai Babe, koji posjeduje određeni stupanj duhovnih moći, ali sposobnost davanja inicijacije i prenošenja duhovnog stanja očito nije među

njima. Sličan dojam sam stekao u Hrvatskoj kod Makaje – također, okružen je hrpom obožavatelja, on pozira kao velika faca, ali nema transmisije duhovne moći, nitko tamo ništa ne razumije. Mahešvarananda je ista priča. Nakon nekog vremena sam zaključio da je to pravilo. Učitelj je u pravilu egomanijak i/ili pozer bez duhovnih sposobnosti ili, još gore, crni mag, a učenici su hrpa budala koje ne razumiju da tamo samo gube vrijeme i da tu nema nikakvog duhovnog sadržaja i da neće spoznati ništa od vrijednosti, samo im život prolazi u hranjenju ega prigrlupom bahatom šupku.

Dakle ako hoćete vidjeti je li neki učitelj pravi, ignorirajte njega i popričajte s njegovim jačim, naprednijim učenicima. Ako su u pitanju debili ili kriminalci, bježite glavom bez obzira. Namjerno velim da treba gledati jače, prave učenike iz unutarnjeg kruga, jer u vanjskom krugu nikad nema nikoga pametnog, to su uglavnom osobe koje s malo uspjeha pokušavaju postići status učenika i ne razumiju previše od onoga što se tu dešava. Pravih učenika je obično malo, ali stvar je u tome da bi pravi učenik trebao biti otprilike jednako impresivan kao učitelj, ako ne i više, zato što je učitelj obično pritisnut sa sto strana, a učenik ne. Takav jaki, inicirani učenik je obično na razini onoga što se obično misli pod avatarom, inkarnacijom Božanskog aspekta. Ako takvih nema, cijela priča je kurac i mičite se glavom bez obzira. Dakle kad vam netko pozira kao Yoda, pogledajte je li u blizini Obi-Wan Kenobi.

Emuliranje duhovnosti i imitiranje prosvjetljenih učitelja je popularan sport kojim se bave mnogi; sreo sam lažnjake koji su toliko dugo vježbali glumatanje, da bi se prosvijetlili da su toliko vježbali neku ozbiljnu tehniku yoge. Takav će većini uspjeti prodati foru, naprosto zato što vi procjenjujete duhovnjake na temelju kriterija iz različitih knjiga, a taj je pročitao više takvih

knjiga od vas. Ono što je bitno je točka u kojoj guma dotiče cestu, kako bi to rekli Ameri – bitan je prijenos snage, jer se odglumljena snaga ne može prenijeti na drugoga, a prava može. Zbog svega toga će lažnjak izgledati deset puta uvjerljivije kao duhovni učitelj od pravog majstora; on se bavio isključivo time da stvori “pravi dojam”, a pravog majstora zaboli kurac za dojam, on se bavi time kako da učenicima prenese svoju duhovnu moć. Zbog toga možete očekivati sresti pravog majstora praktički svuda osim u duhovnim krugovima, i možete očekivati da će izgledati kao sve, samo ne kao očekivani stereotip duhovnog učitelja.

Znakovi, simptomi i siddhi

Kako prepoznati duhovno naprednu osobu?

Indijski tekstovi su puni poučnih priča smišljenih kao pripomoć za takve svrhe, često u formi bajke, ali često i u formi anegdote. Ukratko ću prepričati jednu od zanimljivijih.

Jedan od vaišnavskih učitelja, Ramanuđa, našao se u situaciji da treba objasniti jednom od svojih učenika zašto inicira ljude neovisno o kasti i imovinskom statusu. Naime, u njegovom okruženju bilo je uobičajeno smatrati sannyasine (osobe koje su se svega odrekle, odnosno lutajuće prosjake) najduhovnijim ljudima, dok su na duhovnjačkom redosljedu ključanja “svjetovni ljudi”, odnosno imućni domaćini, stajali vrlo slabo. Problem je riješio vrlo praktično.

Poslao je učenika na kupališni ghat i rekao da sannyasinima pomiješa odjeću, sakrije se u grmlje i promatra rezultate. Kad su završili s kupanjem, svi su obukli tuđe prnje, i tako su se posvadili oko svoje “dragocjene imovine” da su se potukli.

Nakon toga, Ramanuđa je poslao istog učenika u drugu misiju: trebao je ženi jednog Ramanuđinog bogatog učenika na spavanju ukrasti nakit, sakriti se pred vratima i promatrati rezultate. I tako, učenik provali u kuću, zatekne ženu na spavanju i skinje joj naušnicu, kad se ona u snu okrene; učenik se prestraši, pobjegne i sakrije pod prozorom. Uskoro se pojavi muž i pita ženu što se desilo. Ona mu odgovori kako misli da je lokalni hram u

financijskim problemima i da bi im trebali davati više novaca nego do sada. Muž je upita zašto to misli, a ona mu odgovori da je jedan od Ramanuđinih učenika došao ukrasti njen nakit. “I, što si napravila?”, pita je muž. “Ništa posebno; nakon što mi je skinuo jednu naušnicu, okrenula sam se na drugu stranu, praveći se da spavam, kako bi mogao uzeti i drugu. Nažalost, prestrašio se i pobjegao”. Muž je bio nezadovoljan: “Eto vidiš kamo te je dovela tvoja želja za kontrolom nad situacijom. Da ga nisi prestrašila, uzeo bi više nakita.” Žena se ražalosti: “Doista, moja predanost je slaba i pod velikim utjecajem nižih aspekata psihe; nisam daleko odmakla na putu ispravnog djelovanja”.

Duboko impresioniran, učenik se vratio Ramanuđi i ispričao što je vidio: unatoč formalnom odricanju, sannyasini su u stanju biti takvi sitničavi jadnici da se potuku oko dvije prnje, a bogati domaćini mogu biti toliko nevezani da ih za dragulje uopće nije briga, već se bave isključivo čistoćom djelovanja i vrlinom. Nevezanost, dakle, nije mjerljiva količinom imovine, nego duhovnim stavom.

Drugu takvu pričicu je znao pričati Vivekananda, o yoginu koji je meditirao pod svojim drvetom i stekao neki stupanj duhovnih moći – kad su ga vrane ometale u meditaciji graktanjem, spalio bi ih pogledom. Od toga se uzoholio i pomislio da je ne znam koliko duhovno napredan. Jednom je po običaju išao od kuće prositi hranu, pa ga je jedna žena ostavila čekati jer se morala prije pobrinuti za bolesnog muža. Običaj, naime, domaćinima nalaže da se za ukućane u nevolji pobrinu prije nego za lutajuće prosjake, to se smatra ispravnim redom. Naš umišljenko je pobjesnio na tu ženu onako kako bi vranu spalio pogledom, na što mu je žena mirno odvrtila nešto u stilu “gle dečec, ja ti nisam vrana, daj se nauči kontrolirat; nisi centar svemira”. Iz njenog spomena vrane i

rezistencije na njegovu duhovnu moć yogin je shvatio da je i ta žena siddha, dakle da raspolaže natprirodnim moćima i to još većeg reda veličine od njega, pa se naglo upristojio i zamolio je da ga podučí svojoj tehnici. Ona mu je odvrtila da ne prakticira nikakvu posebnu tehniku, ali da je predano vršeci svoje svakodnevne dužnosti postigla prosvjetljenje, te je tako mogla vidjeti sadržaj njegovih misli. Ukoliko želi više znanje od toga, uputila ga je na mesara na tržnici, koji će ga poučiti nečemu što će mu biti vrlo korisno.

I tako se naš vranoubojica zaputio na tržnicu, misleći da nije pretjerano vjerojatno da će njega, velikog yogina, neki mesar iz niže kaste imati čemu podučiti. I doista, kad je vidio krupnog mesara koji trančira neku sirotu životinju i pogađa se s kupcem oko cijene, činilo se da su njegove sumnje potvrđene. Mesar ga je pogledao i rekao: “Ah, gospođa mi je poslala još jednog nadobudnog. Daj se sjedni tu dok obavim posao, a onda možemo otići kod mene doma i popričati”. Yogin se opet sablaznio – stvorenje koje mu je ličilo više na demona iz pakla nego na čovjeka očigledno je siddha, jednako kao ona gospođa, i sa savršenom lakoćom mu usred dnevne gužve čita misli, što je postignuće koje je, prema svetim spisima, moguće samo posebno pročišćenim yoginima koji su mantrama, obredima i yogijskim tehnikama postigli natprirodno stanje čistoće uma. Nakon drugog takvog iznenađenja u istom danu, više nije znao gdje mu je glava, pa je naprosto sjeo i čekao da mesar završi, nakon čega su otišli do njegove kuće, gdje se mesar okupao, okupao i nahranio svoje nemoćne roditelje, obavio ostale dužnosti i tek tada se vratio popričati s yoginom. Ovaj ga je upitao nešto o Bogu i prosvjetljenju, našto mu je mesar izrekao tekst koji je poznat po imenu Vyaddha-gita, “mesareva pjesma”, i dio je Mahabharate. Yogin se posve sablaznio dubinom mesareve mudrosti i spoznaje i

pitao ga: “Pa zašto ti, koji si postigao veću mudrost, nego se ja mogu uopće usuditi nadati, živiš ovim užasnim životom pripadnika niže kaste, i prolijevaš krv drugih bića za novac u tom groznom i nečistom obliku egzistencije?”. Mesar mu odvrati: “Nijedan oblik egzistencije nije čist ili nečist kao takav; naprosto, bića sukladno svojem položaju imaju svoje dužnosti koje mogu obavljati na čist ili nečist način. Ja nevezano vršim svoju dužnost, i samo ta praksa predanog djelovanja u nevezanosti uzrok je svemu što si vidio i čuo.”

Očito je da je i u doba Mahabharate nekome bio pun kurac umišljenih duhovnjaka, koji zbog toga što žive u siromaštvu, ne jedu meso i ne žive “svjetovnim životom” pripadaju nekoj posebno duhovnoj, privilegiranoj grupi koja ima monopol na spoznaju transcendentalnog. Poanta je dakle da stvari funkcioniraju malo drugačije nego si to licemjeri zamišljaju: oni misle da čovjek evoluirao kroz različite kaste, od nižih prema višima, i tek u najvišima se može baviti duhovnošću, a prosvjetljenje je moguće tek odbacivanjem svega svjetovnog i odlaskom u šumu u prosjačkom načinu života. Iz te pozicije, koncept mesara iz niske kaste koji sannyasinu drži predavanje o vedanti predstavlja šokantan obrat, nešto na razini da Isus sretne nekog bogatog trgovca, koji mu pročita misli, objasni mu greške u njegovom razmišljanju, otvori mu višu razinu spoznaje i uzme ga za učenika.

O duhovnosti postoje grozne predrasude. Primjerice, stvari koje su puki “lifestyle”, poput vegetarijanstva i celibata, smatraju se ni manje ni više nego plodovima duhovne pročišćenosti, pa se tako blesavi šupci međusobno “prepoznaju” po vegetarijanskim dućanima, na temu “a, i ti si duhovan pa ne jedeš meso, ako si još u celibatu onda si stvarno napredan”. U stvarnosti, takva “duhovnost” je na potpuno istoj razini kao kad se snobovi prepoznaju po

modelu mobitela - “a, imaš novi iPhone, ti si dakle kul isto kao i ja, a kakvu imaš torbicu, Pierre Cardin, wow, fakat si faca”.

Zbljuv.

Daleko od toga da ne postoje materijalne manifestacije visokog duhovnog stanja. I te kako postoje, ali te manifestacije su, zapravo, u sferi duha a ne u sferi materije, koliko god to sad čudno zvučalo – prosvijetljeni mesar ne prestaje biti mesar, on je naprosto mesar sa znanjem brahmana i dharme. On ne postaje “karijerni duhovnjak”. Krišna nije bio “karijerni duhovnjak”, nego vladar i ratnik – ono, političar i ubojica, ljudi Božji; lik je bio stručnjak za zajebati i ubiti neprijatelje. Kršina nije bio nekakav bradati lik u čistoj bijeloj haljini koji govori mirnim, blagim tonom i blago se smješka kao da se napuštao neke trave. Nije živio u celibatu nego je bio u braku s mnoštvom žena, a najbolji prijatelj mu je bio ni manje ni više nego najvještiji i najstručniji ubojica svog vremena, Arđuna, od kojeg su cijele vojske bježale u panici. I taj, također, nije živio u celibatu, nego je imao više žena, između ostalog Krišninu sestru. To je jedna od pouka Mahabharate – to je revolucionarni tekst, koji negira cijeli koncept krutog kastinskog sustava po kojem je duhovnost sport za odabrane, za fine pičkice u celibatu i pod zavjetom sannyase koje ne bi ni slučajno zaprljale ruke svijetom, zajebile nekoga, prolile krv, lagale, ubile ili nešto nekome otele. Cijeli taj koncept po kojem postoje “duhovne djelatnosti” koje su suprotne “materijalnim djelatnostima” Mahabharata baca u smeće i uvodi koncept *ispravnih* i *neispravnih* djelatnosti. Ispravne djelatnosti su one koje se vrši nevezano, sa sviješću u brahmanu, transparentno i bez podlijeganja animalnim impulsima, a neispravne su one koje se vrši vezano, iz strasti, zaluđeno i bez transcendentalne komponente, u zaluđenosti materijom. Dakle nije poanta u tome jedeš li meso ili soju, nego što

si kad jedeš, od kakve je kvalitete tvoja svijest kad jedeš, koliko si ti besmrtni, transcendentalni brahman kad jedeš brahman koji je hrana, sjediš na stolici koja je brahman i dišeš zrak koji je brahman. Jedini kriterij vrednovanja duhovnosti je svijest koja stoji iza djelatnosti, a ne formalna klasifikacija djelatnosti.

Materija je posebno opasna kao kriterij vrednovanja, zato što je onoga tko gleda samo materiju najlakše obmanuti, a obmanjivači su najveći stručnjaci za površno, za materijalnu formu onoga što žele emulirati. Obmanjivač će pogledati po svim spisima kako treba izgledati prosvijetljena osoba, i to će vježbati godinama pred ogledalom, onako kako to rade pozeri u svim drugim sferama života, i nećete moći pokazati nijedan *materijalni* aspekt takve osobe koji je “krivi”; naprosto, duh te osobe je krivi, koliko god poza bila savršena. Jedini kriterij po kojem je netko prosvijetljen je duhovni – duh te osobe mora biti prosvijetljen. Nekakve standardne fore na temu da ta osoba mora izgledati sretno ili ispunjeno duhovnim mirom također su bullshit – to se također lako kopira, a oni koji “skidaju” takve simptome predoslovno ih shvaćaju pa ne razumiju da potpuno prosvijetljena osoba praktički uvijek ima nešto oko čega brine, neko opterećenje, problem ili uznemirenje, i ne hoda okolo kao napušena budala. Zbog toga opet ponavljam da će stvarna prosvijetljena osoba na svim glupavim kriterijima pasti, a najgori prevaranti će super proći, što je razlog zašto glupi ljudi završavaju po raznim sektama koje u tu svrhu organiziraju prevaranti. Naprosto nisu u stanju prepoznati prosvijetljenu osobu na razini svijesti, pa gledaju tko se kako oblači, što jede, kako govori, kako se smješka i na temelju toga pokušavaju ustanoviti tko je prosvijetljen, i naravno uvijek i bez iznimke završe kod šarlatana. Nije prosvijetljen onaj tko se smješka osmjehom puža golaća, ili onaj tko je čuo da to više ne prolazi nego glumata nešto drugo, nego onaj čija te svijest tako

pradne da ti oči ispadnu u tanjur, a da te je samo ovlaš očešao svojim daršanom. Eto, to je prosvijetljena osoba.

Kundalini

Klasična yoga počinje od premise da je um potrebno “formatirati”, rečeno informatičkim rječnikom. Patandali iznosi vrlo jednostavnu teoriju matematičke jasnoće: po njemu, umna supstancija, citta, postoji u stanju fluksa, odnosno velikog broja valova različitih intenziteta i amplituda, koji međusobno interferiraju, zbog čega je duhovno stanje prosječnog čovjeka kaotično, ispunjeno željama, strastima, nagonima, osjetilnim varkama i sličnim stvarima, koje imaju sličan učinak na um kakav valovi na vodi imaju za njenu prozirnost. Naime, kroz valovitu površinu vode ne možete vidjeti dno, ali kad biste na vodu stavili ravnu staklenu površinu, primjerice ronilačku masku, i tako zagladili površinu vode, mogli biste vidjeti dno bez teškoća. Klasična yoga koristi prije svega pranayame i vježbe koncentracije kako bi posrednim i neposrednim sredstvima djelovala na um i postigla njegovo smirenje koje, po klasičnoj teoriji, dovodi do uvida u višu stvarnost koja se može spoznati tek po umirenju površnih fluktuacija. Stvar je, naravno, teška, i uspjeh je neizvjestan. Kad vidite redovnike i pustinjake koji nakon desetljeća prakse govore o tome kako je um teško kontrolirati i da još imaju problema s tim, znači da metode koje se koriste nisu posebno učinkovite ni u idealnim okolnostima, a kamo li u okolnostima koje prosječan čovjek realistično može očekivati.

Ja sam svojedobno te klasične teorije uzimao zdravo za gotovo, podrazumijevajući da njihovi autori znaju o čemu pričaju, te da poznati yogini koji se na klasičnu teoriju pozivaju također znaju o čemu pričaju. Dugotrajnom praksom yoge ustanovio sam

neočekivanu istinu: većina ljudi koji poziraju kao napredni yogini zapravo su početnici koji nisu kako spada ni zagreballi po ozbiljnoj praksi, i najčešće su pukim slučajem ili intervencijom pravog majstora došli do nekog iskustva koje onda pripisuju neučinkovitoj tehnici koju propovijedaju. Isto tako, većina svega što klasični tekstovi naučavaju je ili pogrešna, ili se tradicionalno krivo tumači.

Jedna od takvih klasičnih grešaka je “mir uma” - svi o njemu govore, svi misle da znaju o čemu se tu radi, svi misle da je tu sve jasno, a zapravo nitko pojma nema. Mir uma, na način na koji ga doživljavaju Buda ili Patandali uopće nema nikakve veze s onim što se pod time obično misli, dakle s blago telećim smješkastim pogledom koji je među “duhovnjacima” praktički uniforma. Kad vidite “duhovnjaka” koji u zanosu unutarnjeg ispunjenja zrači ljubav i mir prema svim bićima, možete s apsolutnom sigurnošću znati da se radi o šarlatanu i savjetujem da ga izbjegavate u širokom luku.

Kako mogu biti siguran? Za početak, ja sam za razliku od takvih likova stvarno prakticirao stvari. Čim počnete s ozbiljnijim tehnikama, dolazite do dva moguća ishoda. Prvi mogući ishod je da ništa ne funkcionira, naletite na zid tuposti iza kojeg je samo još više ničega, i onda, kako bi se zaštitili od traume neuspjeha ljudi uglavnom počnu manje-više nesvjesno glumatati drugima, jer je daleko jednostavnije odglumiti očekivane simptome prosvjetljenja nego napraviti bilo kakav iskorak.

Drugi mogući ishod je dramatično duhovno iskustvo koje je potpuno neočekivano, potpuno različito od svega očekivanog i po kvaliteti i po intenzitetu, teorijski teško ili nikako objašnjivo, i toliko silovito da se većina nakon par trenutaka instinktivno zatvori pred tim u strahu za goli život, odnosno u strahu za kontinuitet

vlastite duhovne egzistencije.

Ukoliko ste imali iskustvo iz ove druge grupe, razumjet ćete zašto većina onih koji su imali takvo iskustvo radije postanu šarlatani, posve slični onima iz prve grupe ali s posve različitim pobudama. Takvi naime postanu duhovnim učiteljima koji propovijedaju drugima na temelju vlastitog iskustva, ali ne stoga što bi htjeli drugima pomoći, nego zato što imaju intuitivan osjećaj da je takvo povezivanje s drugima u tolikoj mjeri duhovno štetno, da će po svoj prilici zaustaviti svaku mogućnost ponavljanja iskustva koje im je toliko zastrašujuće da su se od njega živi usrali, ali nemaju petlje to otvoreno reći, nego će na van glumatati kako im je to sve skupa glavni cilj i smisao života i što sve ne, ali u praksi će raditi sve da zabetoniraju vrata s čije druge strane je užas totalnog, apsolutnog gubitka kontrole nad svojom duhovnom egzistencijom. Nemojte misliti da svi oni duhovni učitelji koji s jedne strane očito imaju u iskustvu velike stvari, a s druge šlataju malu djecu po pimpeku, rade takve stvari zato što “nisu dovoljno prosvjetljeni”. Oni to rade zato što su se tako gadno usrali da će raditi sve kako bi se dovoljno sjebali da se izgubi svaka šansa da im se takvo nešto ponovo upali. Naravno, tu ne mislim na klasične šarlatane i glumce koje je lako prepoznati, nego osobe koje su stvarno nešto vidjele i mogle.

“Mir uma” o kojem govore Buda i Patandali, naime, nije ono što bi vam izvorno palo na pamet. Svi se sjete pjeva ptica u šumi, gorskog potoka, sklada s prirodom i sličnih sranja, ali to vam nema veze s tim. Takve stvari doista proizvode nekakav mir uma, kakav je običnom čovjeku dostupan i zato je svima intuitivno shvatljiv, ali to vam nema veze s onim o čemu pričaju yogini. Ne-yoginima nisu poznati neki fenomeni koji cijelu stvar stavljaju u perspektivu, primjerice fenomen Kundalini.

Kundalini je čudan pojam. Doslovno znači zavojnicu, zbijenu oprugu, odnosno potencijalnu mehaničku energiju spremnu da se u bilo kojem trenutku pretvori u kinetičku ako popusti protusila koja je drži na lancu. Dakle premisa iza pojma Kundalini je da postoji duhovna energija koja se nalazi u takvom, zbijenom stanju, spremna na udar, ali koju druge sile “drže na lancu” i ne dopuštaju joj da se aktivira u punom smislu. Valne strukture unutar umne supstancije, odnosno vrtti, imaju svoje ekvivalente u kretanju energije kroz nadije, odnosno energetske vodiče, kanale. Energetske vrtloge možete lako opažati prateći mikro-pokrete očiju, koje se nekim ritmom kreću lijevo-desno bez svjesne kontrole, a uslijed helikoidnog isparavanja Kundalini-energije koja se “dimi” kroz dva glavna nadija, idu i pingalu, koje obilaze centralni nadi, sušumnu, onako kako se obično prikazuju dvije zmije koje obilaze kaducej, što je zapravo simbolički prikaz tih organa energetskog sustava. Krila na vrhu kaduceja simbolički su prikaz isijavanja, zračenja te energije kroz krunsku čakru, s lijeve i desne strane glave¹.

Kao što rekoh, svaki ozbiljniji yogin nakon par mjeseci prakse dođe do tih stvari, i takvo otkriće predstavlja stare, kanonske tekstove u sasvim drugom svjetlu. Kad u praksi počnete otkrivati stvarne fenomene, ustanovite da su “svete spise” pisale dvije vrste ljudi: pravi stručnjaci koji su otkriveno zamaskirali u specifičan “kod” koji ima za cilj tajno znanje sakriti od neupućenih, koji bi s njim mogli napraviti neko sranje, i otkriti značenje samo osobama sa stvarnim iskustvom, koje će odmah prozrijeti kroz simboliku. Druga grupa su totalni šarlatani koji žvaču praznu slamu i od te simbolike kreiraju religiju.

---

1 <http://newine.files.wordpress.com/2010/02/caduceus.gif>

Da se vratimo na Kundalini. Prva stvar koju otkrijete kad počnete raditi s pranayamama, barem ako niste totalno nesposobni, jest da stvar pokušava utjecati na ritam rotacije energije kroz te “dvije zmijske” oko “centralnog štapa”. Nakon tog otkrića odbacujete sve klasične tehnike s omjerima kao nepotrebni i štetni balast i izravno radite s energijama, i to, paradoksalno, ne tako što ćete ih pokušavati ugušiti, nego počinjete lagano ubrzavati rotaciju, kako biste stekli osjećaj za psihičke ekvivalente koji vam se u takvoj situaciji počnu vrtjeti u svijesti. Dakle, upravljajući energijom koja kola kroz vaš sustav vi otkrivete vezu uma i energetskog sustava, odnosno energetske obrte počnete percipirati kao traumatične emocije koje prate misli i psihičke slike, i tu yogini obično smisle neku svoju tehniku pražnjenja traumatičnih emocija. Sve tehnike koje sam vidio svode se na rudimentarne verzije tehnika koje sam kodificirao kao tehniku rezonancije i tehniku up-stream kriye.

Rezonancija je u osnovi pražnjenje energije u pozadini traumatičnih emocija kroz rezonantni zvuk, zvučnu rezonantnu mantru kojoj se dopušta da poprimi oblik koji najtočnije odražava samu emocionalnu traumu koja se prazni. Dakle umjesto kontroliranog tona “om” rezonancija je više odušak stresa i traume, a tek pražnjenjem traumatičnog sadržaja i smirenjem uma dolazi se do čiste, duboke “om” note.

Tehnika up-stream kriye je nešto kompliciranija i zahtjevnija za izvođenje, ali ne bitno; i rezonanciju i kriyu u njihovim rudimentarnim formama većina ljudi instinktivno koristi kao refleksne ispušne ventile psihe, ali se takvih “pražnjenja” obično srame pa ih brzo zaustavljaju uspostavljanjem svjesne kontrole, koju jako cijene i svako popuštanje smatraju velikim znakom slabosti.

Za razliku od rezonancije, koja traumatičnu emociju superponira na rezonantni zvučni ton i tako je ispuhuje iz sustava, kriya koristi drugi mehanizam, odnosno ispuhivanje sustava kroz helikoidno isparavanje Kundalini energije kroz krunu, dakle u osnovi kroz princip kaduceja. Temeljni mehanizam koji se tu koristi je isti onaj oblik predanosti, predavanja kontrole i otpuštanja sebe, micanja vlastite svjesne prisutnosti s “upravljačkog mehanizma” koji vam omogućuje da doživite orgazam. Naime, ako pokušate zadržati svjesnu prisutnost dok doživljavate orgazam, ugušit ćete ga, reducirat ćete doživljaj na najmanju moguću razinu ili ga pak potpuno pokvariti, do točke da umjesto zadovoljstva osjećate bol. Što se jače prepustite, što više dopustite orgazmu da vas razvali, da vas posjeduje, da vas uništi svojom snagom, da njegovi valovi drmaju vašim tijelom i umom bez ograničenja, tim će iskustvo biti moćnije i intenzivnije. Predanost je, naime, ključ, i to na način koji je daleko dramatičniji od svega što vam može pasti na pamet. Naime, sjećate se one sile koja drži oprugu u stisnutom stanju, s početka? E, pa svjesna mentalna kontrola, ono što se obično misli kad se govori o egu, predstavlja tu vrstu kočnice koja reducira oslobađanje Kundalini energije na lagano “isparavanje” koje se manifestira tek kroz lagane, tek izvježbanom oku primjetne kretnje očiju. Otpuštanje te kontrole, uz istovremenu stimulaciju fizičkih ili psihičkih aspekata Kundalini energije, dovodi do njenog eksplozivnog oslobađanja – ili kroz siloviti orgazam, ili kroz up-stream kriyu, koja je njegov bliski rođak.

Mir uma, o kojem tradicije često govore, nije dakle nekakva blaga eterična nasmiješena radost kakvu glumataju “duhovnjaci”. To je uklanjanje glavnog kočionog mehanizma koji Kundalini energiju drži u suspregnutom stanju, što pak dovodi do njene silovite ekspanzije kroz energetski sustav, odnosno kroz um. Što to u praksi znači? Zamislite si da se nalazite zavezani na željezničkoj

pruzi a preko vas ogromnom brzinom, uz ogromnu buku i silu prelazi brzi vlak brzinom kojom inače lete putnički avioni. Zamislite uzbuđenje koje ste osjećali kod prvog poljupca, kad vam je prvi seksualni partner pristao na seks, kad ste doživjeli snažan orgazam sa svojim seksualnim partnerom bez ikakve kontracepcije i sa znanjem da će se desiti trudnoća koja će vam obojema promijeniti tijek života. Zamislite prvi padobranski skok iz aviona, kad ne znate hoće li sve proći u redu, hoće li se padobran otvoriti. Zamislite uzbuđenje koje ste osjećali kad ste prvi put radili nešto zabavno, uzbudljivo, novo, gdje je cijelo vaše biće uznemireno i do maksimuma uzbuđeno tim novim.

Zamislite situaciju da doživljavate svoj prvi orgazam, iskustvo je prekrasno ali ne znate hoćete li od njega umrijeti ili će vam samo biti fino, a taj orgazam ne prestaje kao što je to s orgazmom obično slučaj, nego se eksponencijalno pojačava do točke koja daleko nadilazi i osjećaj koji heroinski ovisnici osjećaju kod prvog, najjačeg “šuta” droge, koji je obično tako jak da im predstavlja najjači doživljaj u životu kojeg cijelo vrijeme bezuspješno pokušavaju ponoviti. Ekspanzija Kundalini je nešto stravično, u svojoj kombinaciji uzbuđenja, radosti, opasnosti, straha i čiste koncentracije života koju dodiruje. Takav osjećaj se u tantričkoj tradiciji opisuje kao jahanje na tigru ili hodanje na oštrici mača. Ta sila je tako moćna i divna, tako nevjerojatno zastrašujuća i užasavajuća, da se većina yogina naprosto na smrt usere i dali bi sve na svijetu da više ne moraju takvo nešto osjetiti; naprosto ih je toliko užasno strah, onoliko koliko bi vas bilo strah ulaska u nekakav kanal koji bi vas sa Zemlje ogromnom brzinom usisao u otvoreni svemir. Sakrili biste se u najmračniju zamislivu rupu samo da vam se to ne desi. Taj strah, užas, a istovremeno neodoljiva privlačnost i uzbuđenje zapravo određuju egzistenciju većine pravih, autentičnih yogina, koji su iskusili pravu bit yoge.

To vam je “duhovni mir”, takav mir da se od njega istovremeno userete od straha i digne vam se kurac do obrva, naježi vam se svaka dlaka na tijelu i ne znate što bi radije, da cijela stvar odmah prestane ili da vječno traje i ubije vas.

Zamislite kako nama koji smo te stvari iskusili izgledaju šarlatani koji se vama prodaju pod duhovne autoritete, sa svojim mirnim, staloženim tonom koji bi trebao projicirati sliku sabrane mirnoće uma i apolonijske radosti dodira s transcendentalnim. Zamislite si da ste avijatičar, pilot na Mig 29 ili F-16 i da sretnete nekakvog urođenika koji si je od blata, slame i drveta napravio kip aviona kojemu se moli i prinosi mu žrtve, proizvodeći zvuk “brmm” dok raširenih ruku trči po livadi pokušavajući magijskim obredom nadahnuti svoj kip duhom letenja, siguran da će prije ili kasnije, kad udahne dovoljno letenja u njega, kip postati pravi avion. E, tako nama yoginima izgledaju “duhovni ljudi”. To je sve hrpa idiota koji s potpunim glupostima i besmislicama rade kao da su činjenice, i emuliraju nešto za što iz knjiga misle da bi trebalo predstavljati simptome nečega o čemu zapravo tako gadno nemaju pojma, da to nisu u stanju prepoznati ni da ih šutne u dupe, i štoviše nisu u stanju prestati srati, pa stvar uvijek završi tako da takve budale pravim yoginima objašnjavaju što bi trebala biti “prava duhovnost” o kojoj su negdje čitali.

Strujni krug

Koliko sam uspio shvatiti analizirajući religije, one se svode na tri osnovna pristupa, odnosno tipa.

Prvi, najveći, je potpuno bezvrijedno smeće – balast praznovjerja, ludosti, krivih vjerovanja i besmislica koje nemaju nikakvu transcendentalnu svrhu niti izvor. To su religije koje predstavljaju tek manifestaciju psihopatologije autora. Primjer su sve religije koje štiju nekakvo nadržano, moćno božanstvo koje traži krvne žrtve i apsolutnu pokornost, te kontrolira materijalni svijet i događaje u njemu.

Drugi tip su religije koje pokušavaju postići daršan nekog transcendentalnog bića (ili pak samadhi, satori ili sličan impersonalni ekvivalent daršana). To su, u osnovi, sve mističke religije, od mističkog kršćanstva, preko sufizma i zena do bhakti marge.

Treći tip su religije, ako ih uopće tako možemo nazvati, koje se bave identificiranjem, aktiviranjem i profinjavanjem čovjekovih osobnih duhovnih kapaciteta. Primjer takvog sustava su tantrizam i yoga, u svojim hinduističkim i budističkim derivatima.

Mnogi sustavi sadrže kombinacije ta tri osnovna principa, tako da razdioba ne ide nužno između sustava, nego unutar njih. Primjerice, vaišnavizam sadrži hrpe priglupog balasta, veliki dio prakse posvećen pokušaju postizanja daršana Krišne i Radhe, te veliki dio namijenjen usavršavanju vlastite osobnosti kako bi ona bila sposobna postići taj cilj. Teško je naći sustav koji je posve

čisti primjer samo jednog od ta tri principa – čak i posve praktični sustavi sadrže hrpu teorije; sustavi koji namjeravaju buditi čovjekove duhovne resurse to u pravilu uvijek čine s ciljem dosezanja transcendentalnog, a sustavi koji prvenstveno pokušavaju postići daršan praktički uvijek se oslanjaju na određeni stupanj profinjenja i buđenja osobnih kapaciteta, te ogroman opus teorije koji sadrži predloške za kontemplaciju.

Ono što je najzanimljivije je da sustavi koji pokušavaju postići daršan u ogromnoj mjeri naglašavaju važnost buđenja Kundalini.

Naravno da na Kundalini ne postoji natpis “Kundalini” niti na daršanu natpis “daršan”, ali ako pogledamo vaišnavizam kao praktički savršen primjer mističke religije koja teži postignuću daršana (čak i šire od toga – sveobuhvatnom uključenju Božje transcendentalne stvarnosti u sve aspekte života), vidjet ćemo da se kao najviši simptomi predanosti Bogu spominju stanja koja su očito posljedica buđenja Kundalini.¹ Ekstaza predanosti praćena fizičkim simptomima koji nevjerovatno podsjećaju na histerično ponašanje (pjevanje uz naglašeno kretanje tijela, preznojavanje, ples u vjerskom zanosu, valjanje po podu, nekontrolirano smijanje i plakanje itd.) razmjerno su tipičan prizor u bhakti kultovima, koji prema tim pojavama nemaju jednoznačan stav – dok ih jedni uzdižu kao simptome najvišeg postignuća, drugi ih shvaćaju kao početnički doseg i, štoviše, zastranjenje, što je i moj stav. Naime, tu se očito radi prolasku Kundalini kroz periferne nadije, što je ekvivalent histeričnih, površnih emocionalnih stanja praćenih histeričnim fizičkim simptomima. U suvislo formuliranim yogijskim praksama takve stvari se ne bi trebale dešavati, budući da bi kretanje Kundalini trebalo biti usmjereno kroz centralne

---

1 http://en.wikipedia.org/wiki/Bhava_samadhi

nadije – sušumnu, te vađrini, ćitrini i brahmani, koje se za sve praktične svrhe percipira kao dublje slojeve sušumne. Razlika između kretanja Kundalini kroz periferne i centralne nadije je ono što bi se moglo opisati kao razlika između dionizijske i apolonijske ekstaze – dionizijska je ekstrovertirana, podsjeća na mahovitost pijanstva i u njoj je sve puno specijalnih efekata i drame. Apolonijska je, pak, introvertirana, okrenuta prema unutra, i osoba koja doživljava takvu ekstazu prije će ličiti na kip, na čovjeka koji je posve izgubio tjelesnu percepciju i osjet, i jedva da će išta u njegovoj pojavi nagovijestiti dimenzije iskustva koje proživljava. Koliko god dionizijska ekstaza na van izgledala dramatično, sa svim valjanjem po podu, plakanjem, smijanjem i histeričnim ponašanjem, takvo iskustvo je zapravo vrlo plitko i slabo, a za svu dramu je zapravo zaslužno zaprljanje sustava, te usmjerenje Kundalini kroz tanke, slabe periferne nadije koji nemaju kapacitet potreban za primanje i provođenje tog reda veličine energije. Dapače, takvo stanje je čak opasno, i ukoliko potraje izazvat će oštećenje sustava. Neurološka oštećenja poput epilepsije, te psihička oštećenja poput različitih psihotičnih stanja uopće nisu neočekivana ukoliko se netko igra s Kundalini bez stručnog vodstva, a upravo takva situacija je česta u bhakti kultovima, koji zapravo cijelo vrijeme iritiraju Kundalini ali ne znaju što točno rade, i ne znaju što bi s njom počeli jednom kad je aktiviraju. Yogijske škole tantričkog pravca, pak, cijeloj stvari pristupaju daleko studioznije, obeshrabrujući histerično ponašanje kakvo bhakti kultovi potiču, tako da u tantričkim školama skretanje Kundalini u periferne nadije zapravo ne postoji kao problem. Tehnike povlačenja svijesti iz osjetila i tijela prema unutra, tehnike poput mula bandhe i kečari mudre, sve to priprema energetski sustav na buđenje Kundalini i njeno ispravno usmjeravanje, tako da kad u kontekstu tantričke yoge dođe do buđenja Kundalini, svi mehanizmi potrebni za njeno ispravno usmjeravanje već otprije

postoje i skretanja su ekstremno malo vjerojatna, za razliku od bhakti kultova u kojima su skretanja pravilo a internalizacija iskustva iznimka.

Primjer takvih Kundalini-ludovanja su američke protestantske sljedbe koje potiču histerično ponašanje i u kojima sljedbenici očito manifestiraju simptome skretanja Kundalini u periferne nadije; vaišnavizam potiče slično ponašanje. Katolička crkva, s druge strane, potiče “apolonijski” pristup Kundalini, dakle internalizaciju iskustva – iako, naravno, nitko od njih ne govori o Kundalini.

Jedna od zabluda povezanih s Kundalini je da se ona budi seksom, ili da je s njim jako povezana. To je potpuno netočno. Ukoliko vam netko veli da seksom budi Kundalini, znajte da nema pojma, budući da je seks jako slab način buđenja Kundalini, praktički posve neučinkovit u tom smislu, budući da predstavlja lagani odušak energije, umjesto koncentriranog oslobađanja, te stavlja preveliki naglasak na fizičko tijelo, čime se praktički garantira skretanje Kundalini u periferne nadije i s tim povezane opasnosti. Najučinkovitiji način buđenja Kundalini je, zapravo, predanost Bogu, odnosno Išta Devata. Ništa drugo se ne može usporediti. Naime, kombinacija poštovanja, divljenja, obožavanja i predanosti uzvišenom biću koje utjelovljuje sve naše ideale za Kundalini je istovremeno nišanje i povlačenje okidača. Fokusom na ideal usmjeravamo duhovni fokus na najsofisticiranije duhovne supstancije koje smo u stanju dohvatiti. Predanost otvara sušumnu te u nju privlači tok prane, i potrebna je samo najmanja “iskra” kako bi se aktiviralo stanje koje je dijelom daršan, a dijelom ekspanzija Kundalini kroz sušumna nadi i van kroz krunu; u stvarnosti, nema nikakve bitne razlike između silaznog kretanja transcendentalnog prema čovjekovom svjesnom spektru, te

uzdizanja Kundalini prema gore. Ja to doživljavam kao zatvaranje strujnog kruga u kojem “gore” i “dolje” nisu jasno odvojene stvari; transcendentalno “povlači” Kundalini prema gore, a dizanje Kundalini spaja fizičku egzistenciju čovjeka s transcendentalnom duhovnom komponentom, i te dvije stvari ne postoje kao odvojene, nego kao dva načina opisivanja istog fenomena. Taj fenomen, nažalost, izostaje u slučaju “dionizijskog” aktiviranja Kundalini, dakle histeričnog lamatanja tijelom i emocijama a bez ikakve stvarne duhovne komponente, naprosto zato što je Kundalini skrenula u krive nadije i jedini rezultat toga može biti oštećenje sustava ukoliko se pojava smjesta ne zaustavi. Nažalost, nestručni ljudi bez yogijskog treninga ne razlikuju Kundalini pojave po kvaliteti – njima je sve to isto, sve su to “Kundalini simptomi”, a budući da su histerična divljanja “fotogenična”, ljudima je zapravo od Kundalini poznato samo pogrešno i izopačeno djelovanje fenomena, dok se ispravno djelovanje niti ne percipira kao Kundalini, nego kao čisti daršan ili samadhi. Razlika između dionizijske i apolonijske manifestacije Kundalini je dakle razlika u njenom usmjerenju – kroz periferne nadije, u sferu histeričnih emocija, plitkosti i pod-svijesnog ponašanja, ili kroz centralne nadije, prema dubokom transcendentalnom doživljaju koji gasi praktički cijelu sferu fizičko-osjetilnog iskustva i dovodi do ekspanzije svijesti izvan uobičajenih okvira. U osnovi, važi pravilo da su količina izvanjske drame i dubina duhovnog iskustva obrnuto proporcionalne veličine.

Ne mora svaka Kundalini aktivnost biti dramatična – dovoljno je da vas nešto duboko gane, do točke da vam krenu suze na oči, i osjetite da vam se naježila kosa na tjemenu, i to su vam sigurni simptomi Kundalini aktivnosti koja vam se “prošetala” po sušumni do krune. Takva iskustva je imao velik postotak ljudi, čak bih rekao da vjerojatno većina, tako da nema potrebe za velikim

mistificiranjem pojma Kundalini i njenim smještanjem isključivo u sferu yogijskog misticizma. Kundalini nije nešto što spada u sferu svakodnevnog iskustva, ali rekao bih da većina ljudi par puta godišnje doživi neki Kundalini fenomen – od toga da vas nešto prestraši u mraku pa vam se naježi kosa na glavi od siline protoka energije, do osjećaja oduševljenja ili ganuća nekim događajem, osobom, glazbom ili filmom. Zapravo, od svih stvari koje mi padaju na pamet kao situacije u kojima se ljudima aktivira Kundalini, seks bi valjda bio na zadnjem mjestu, a zanimljivo je da se seksa ljudi prvo sjete kad im netko spomene Kundalini. Po mojem iskustvu, deset puta je vjerojatnije da ćete doživjeti jak Kundalini izboj ako na vas iznenada zalaje pas, nego u bilo čemu seksualne prirode. Seks je, naprosto, previše na “svojem kolosjeku” i ima svoju paralelnu, jako nagonско-fizički definiranu energetiku, da bi mogao proizvesti čisti Kundalini fenomen. Dakako da stručnjak može seks integrirati s Kundalini-yogom, ali seks tu nije od neke pomoći i integracija seksa i Kundalini je prije izazovni problem nego katalizator ili korisno pomagalo. Meni se zapravo čini da je ta priča o seksu i Kundalini smišljena od strane različitih seksualno potisnutih likova koji su tu izliku koristili kako bi se naivnim učenicima uvukli u gaće, ali nisam vidio nijednog ozbiljnog yogina koji bi seks koristio za poticanje Kundalini; seks je tu više smetnja i faktor rizika nego pomagalo. Ono što se stvarno koristi je šaktipat, odnosno energetski dodir, koji se izvodi tako što majstor uđe u meditativno stanje i iz tog stanja uspostavi psihički kontakt s učenicom, probije se u njegovu stvarnost i povuče ga skupa sa sobom u transcendentalnu sferu. Za takvo nešto nije potreban ni fizički kontakt, a kamo li da bi stvar imala ikakve veze sa seksom; štoviše, fizičko tijelo se u pravilu posve ignorira za vrijeme trajanja iskustva, budući da je duh posve povučen iz osjetilne sfere i apsorbiran prema unutra. Seksualno uzbuđenje je klasična nuspojava Kundalini aktivnosti, ali iz istog onog razloga

iz kojeg ćete osjetiti seksualno uzbuđenje kad zapalite prvu cigaretu u životu ili napravite nešto slično uzbudljivo-zabranjeno, izvan sfere uobičajenog i sigurnog – to je naprosto posljedica općeg stanja uzbuđenosti duha, koje se prirodnim refleksom prenosi na tijelo. Dakle suprotno “klasičnoj mudrosti”, Kundalini će prije izazvati seksualno uzbuđenje nego će seksualno uzbuđenje aktivirati Kundalini.

Klasični kanon buđenja Kundalini sastoji se, dakle, od nekoliko komponenti. Prva komponenta je usmjerenje svijesti prema transcendentalnom. Druga komponenta je predanost, a treća komponenta je eliminiranje distrakcija, odnosno izbjegavanje skretanja energije u periferne nadije. Stvar je dakle jednostavna, a kad pogledamo različite sustave duhovne prakse vidjet ćemo da se te komponente prepoznaje kao manje-više opća mjesta. Zazivaj Boga, usmjeri se prema Bogu s predanošću i vjerom, i izbjegavaj skretanje svijesti prema vanjskim stvarima; to bi kao svoje upute mogla prepoznati bilo koja mistička škola bilo koje religije.

Nevidljivi zid

Ukoliko ste pratili do sada napisano, i ukoliko ste upućeni u tehnike yoge koje sam krajem devedesetih godina objavio u svojoj prvoj knjizi i u najstarijoj verziji web sajta, jasno vam je da su sva iznesena znanja uključena u te najstarije verzije nauka koji sam pokušao prenijeti ljudima za koje sam smatrao da bi mogli imati šanse te stvari primiti, shvatiti i koristiti. Nema tu nikakvih novih otkrića, to su stare stvari; tehnike sam u konačnoj formi formulirao negdje 1997. godine, prije no što sam prihvatio prve učenike. Teorija koja stoji iza njih iskušana je i dokazana u praksi, i ništa od onoga što sam shvatio kasnije ne revidira ni jednu rečenicu tih izvornih metoda. Naprosto, to su stvari koje funkcioniraju, nešto poput Newtonove mehanike. Nova otkrića te stvari mogu staviti u širi kontekst, ali ih ne ukidaju i ne negiraju njihovu vrijednost i korisnost. Tehnika temeljne meditacije zasnovana je na principu izbora i štovanja Išta Devata, a uspjeh u praksi te tehnike je rezultat samoselekcije kvalificiranih; nekvalificirani kandidati naprosto ne postižu rezultate jer nemaju duhovnih preduvjeta za ispravno prakticiranje po uputama. Rezonancija, up-stream kriya i unutarnji prostor tehnike su koje nisam nimalo revidirao od početka jer sam ih već daleko prije stavljanja na papir doveo do savršenstva. U međuvremenu sam smislio još puno toga, ali radi se o jako specifičnim stvarima koje mogu biti od koristi samo osobama koje su već postigle izniman stupanj vladanja principima koji stoje iza temeljnih tehnika, a tu sam imao razloga za vjerovanje da će svaki napredni praktikant formulirati svoje osobne, idiosinkratske tehnike koje će najbolje odgovarati njegovom sustavu i odražavati aspekte njegovog Išta Devata, tako

da nisam vidio razloga za zapisivanje takvih idiosinkratskih tehnika koje ja osobno koristim.

Ono što sam zapisivao su otkrića iz drugih sfera – ne iz sfere yogijske energetike, nego iz sfere svjetonazora, odnosno shvaćanja mehanizama koji funkcioniraju u svijetu, te bitnih ciljeva, tipičnih zabluda, te smjera u kojem se treba kretati kako bi se izbjeglo zamke koje spadaju u domenu univerzalnog, dakle prijete svima bez razlike.

Ipak, postavljaju se pitanja.

Za početak, zašto neke stvari nisam jasno objasnio, nego sam samo govorio ljudima što trebaju napraviti, a ne zašto? Zašto sam se pravio blesavijim no što jesam, zašto sam prešutio toliko stvari koje sam znao i umjesto toga konformirao svoje izlaganja tradicionalno raširenim sustavima poput kršćanstva? Zašto učenicima nisam direktnije zapovijedio što trebaju raditi i direktno im zabranio raditi stvari koje su se pokazale pogubnima? Zašto nisam učenicima koji su mi u lice lagali rekao “lažeš”, nego sam se naizgled slagao sa svim izrečenim i zadivljeno klimao glavom? Zašto nisam spriječio neka zla koja su ti ljudi radili u svoje i moje ime? Ukratko, zašto nisam suspendirao njihovu slobodnu volju i zabranio im da je primjenjuju na način koji su oni osobno odabrali, a koji se kasnije po njih pokazao pogubnim?

Zato što to nije moj posao. Štoviše, zabranjeno mi je.

Prigovor koji ima nešto više smisla je “zašto sam ih prekomjerno hvalio, zašto sam stalno prekomjerno naglašavao njihove vrline, čak i one koje su posjedovali tek u tragovima, a prešućivao njihove mane i nedostatke čak i onda kad su bili očigledni”? Naravno, taj

prigovor ima smisla samo ljudima koji ne razumiju ništa o yogijskoj energetici, jer bi inače znali da je naglašavanje nedostataka i traženje mana fatalan sport koji je u stanju zatrti svaku sjemenku duhovnog rasta i ugaziti plamen upaljen inicijacijom. Učenik pod svaku cijenu treba održavati pozitivno energetske stanje koje mu omogućuje da se prisjeti stanja daršana i uspostavi uzlaznu energetske struju Kundalini, u stanju zanosa i predanosti. Prekomjerna, čak i opravdana kritika može kolabirati energetske sustav učenika i zauvijek mu zatvoriti duhovna vrata otvorena inicijacijom. Iz tog istog razloga su zavidni neprijatelji mojih učenika neumorno po cijele dane radili na tome da im uruše duhovno stanje, da u njima potiču sumnje, osjećaj nevrijednosti, da ih potiču u gledanju i činjenju zla, u sumnji, skepsi, nevjeri, bahatosti i lijenosti, i bojim se da su u tome bili učinkovitiji nego ja u poticanju vrlina, naprosto zato što su učenici više vjerovali u svoje mane nego u svoje vrline, i štoviše gajili bi negativne osjećaje prema meni i mislili da živim u iluziji kad bih o njima govorio dobro i kad se činilo da svi vide neko zlo osim mene. Svatko tko je iole upućen u način na koji ja razmišljam morao je ovo znati, a opet, čini se da je većini to promaklo. Naime, ja imam drugačije viđenje istine od uobičajenog. Meni nije istina da je jabuka žuta, nebo plavo i sunce vruće. Meni je istina da je kompletna materijalna stvarnost zapravo kompleksna iluzija, a da je transcendencija te iluzije jedino o čemu se može govoriti kao o stvarnom. Dakle stvarno je ono od čega nadidete uvjetovanost duše materijalnom percepcijom, a ne sklad između “objektivne stvarnosti” i subjektivne percepcije, kako bi se obično definiralo istinu. Zamislite si da ste u matrixu, ukopčani u elektranu i generator sintetičkih snova. Sve što vi percipirate je iluzija koju generira računalo, ali iz vaše pozicije, “istina” je kad jedete odrezak i velite da jedete odrezak.

Ne. Istina je kad jedete odrezak i velite “ovo je iluzija koju računalo projicira u moj mozak, a ispod te iluzije je potisnuta stvarnost koja glasi da mi je u mozak ugrađen konektor, u konektor je uključena sonda spojena s računalom, a preko tog sustava se moju glavu puni percepcijom jedenja odreska koja je u cijelosti iluzorna.

Iz pozicije jednog yogina, nije bitno je li Isus postojao ili nije. Bitno je samo može li se meditacijom na takvog Isusa postići transcendentalno iskustvo. Nije bitno je li postojala zubić vila, djed mraz ili uskršnji zec. Nije bitno jesu li postojali Krišna i gopije, i jesu li doista u selu na obali Yamune imali svoje lile. Je li to sve povijesna činjenica ili bajka potpuno je nebitno. Bitno je samo je li to dovoljno kvalitetan predložak za meditaciju, odnosno može li se kroz taj predložak postići transcendentalno iskustvo, odnosno daršan nekog od Bogova koji će taj intelektualno-emocionalni vehikl iskoristiti kako bi kroz njega čovjeku ulio više aspekte stvarnosti u svjesni spektar.

Na sličan način, nije bitno je li neki lijek placebo ili ne, sve dok je pacijent izliječen. To je jedino bitno, konačni rezultat. Budući da je sve oko nas neka vrsta iluzije, yogin se naravno služi manipuliranjem različitih vrsta iluzije kako bi u učenicima postigao poželjne duhovne efekte. Taj efekt, dakle viša stvarnost koja je dotakla učenika, daleko je stvarnija od fizičkog svijeta. Daleko je stvarnija od činjenice da je nebo “plavo” ili da je zlato “žuto”. Daleko je stvarnija od jabuke, koju je dovoljno povećati pod mikroskopom pa da iluzija njenog postojanja nestane, unatoč tome što bi se svi dali zakleti da jabuka postoji jer je, eto, svojim očima gledaju. Riječima vedante: samo je brahman stvaran, percipirani svijet je iluzija, a jivan je u svojoj istinskoj biti brahman - “brahma satyam, jagan mithya, jivo brahmaiva naparah”.

Zbog te bitne razlike u načinu na koji sam ja gledao na istinu i načinu na koji svjetovni ljudi gledaju na istinu, dešavale su se smiješne situacije, poput one u kojoj jedan od mojih učenika svoju omiljenu fantaziju priča kao da je stvarni događaj, a ja prihvatim priču i razgovaram s njim kao da je to stvarnost, i potvrđujem to pred drugima. Naime lik je isfantazirao da je bio na Tibetu i tamo imao učitelja, a ja jasno vidim da je sve to samo u njegovoj glavi. Zašto ja nisam rekao “prestani lagati”? Zato što je lik očito psihički sjeban, jer mu inače takve fantazije ne bi trebale. Budući da mu trebaju, znači da je u jako krhkom emocionalnom stanju i treba mu nekakva poštapalica koja će mu dati vrijednost. Bilo mi je potpuno jasno da ako mu velim da mi je jasno da laže, mogu odmah odustati od svakog pokušaja da mu pomognem i pokažem mu put prema stvarnoj duhovnosti. Osim toga, fizička stvarnost je irelevantna u tim stvarima – moja tehnika temeljne meditacije ionako preporučuje da si isfantazirate lik svojeg Išta Devata, oblik u kojem najbolje doživljavate Božansko. Ovaj si je već isfantazirao cijeli Tibet i učitelja na njemu, plus šest godina naukovanja. Znači temelje je već postavio, duhovnost mu je bila dovoljno bitna da mu je takva fantazija stvarnija od sobe u kojoj stanuje, i kao takav bi mogao biti vrlo dobar učenički kandidat. Tako sam ja razmišljao. Ukoliko mu pokažem nešto dovoljno stvarno, ukoliko mu dam svoj daršan i šaktipat inicijacijom mu probudim Kundalini, naučit će ga stvarne tehnike yoge, vrlo brzo će postati stvarni yogin, i njegova fantazija stvorena iz očajničke, neostvarive želje za duhovnom podukom spontano će otpasti onako kako cvijet otpadne kad se formira plod. Kad duhovna želja bude ispunjena u stvarnosti, sve iluzije kreirane uslijed frustracije otpast će, onako kako seksualne fantazije o nedefiniranom seksualnom partneru otpadnu kad si čovjek nađe stvarnog seksualnog partnera.

To vam je manje-više doslovni transkript mojeg razmišljanja iz tog

doba – ne navodim ga kao primjer nečega što je dobro, ispravno i preporučeno, nego naprosto kao svjedočanstvo, u svrhu dokumentacije mogeg tadašnjeg razmišljanja.

Kako biste shvatili dublje razloge iza tog mogeg razmišljanja, moram vam objasniti više o tehnici yoge kojom sam se ja koristio i postigao velike stvari. Ja sam, naime, počeo kao praktikant autogenog treninga, odnosno modificiranog oblika autohipnoze. Tom tehnikom sam naučio modificirati fizičke funkcije, te inducirati meditativno stanje u kojem vizualizacije i proživljavanja imaju veću čistoću i intenzitet nego u običnom stanju. Jedna od stvari koje sam na takav način vježbao je učenje “karmičkih lekcija” na kontroliran način, bez potrebe za fizičkim iskustvom koje bi kreiralo novu materijalnu inkarnaciju. Naprosto, identificirao bih neku svoju želju, i kreirao cijelu situaciju u kojoj se ta želja može ostvariti, kako bih naučio isto ono što bih inače morao naučiti ponovnim rođenjem u takvoj karmičkoj situaciji. U toj tehnici sam se iznimno izvještio, i nemojte misliti da se tu radi o klasičnim fantazijama kakve svi ljudi imaju. Ono što sam ja radio je detaljna simulacija, dakle zamišljao bih da sam građevinski radnik koji radi na skeli, ima um građevinskog radnika, sva ograničenja građevinskog radnika, profinjenost svijesti građevinskog radnika, želje građevinskog radnika, ukratko, potpuno bih se identificirao s takvom situacijom. To vam je ona vrsta simulacije koja vam omogućava da “hodate par kilometara u nečijim cipelama”, da osjetite poziciju te osobe bez prosuđivanja, iz pozicije prvog lica, da osjetite moć identifikacije s pozicijom koja vas vježba u vairagyi, u distanci u odnosu na vlastitu tjelesnu poziciju. Lopov koji je uhvaćen u krađi, vojnik koji čuva koncentracioni logor, pas koji čeka da gazda dođe doma, žena u osmom mjesecu trudnoće koju bole leđa i nakon napornog dana ide autobusom doma, astronaut koji po stoti put ponavlja rutinski

manevar u neudobnom simulatoru i peče ga znoj koji mu se ispod kacige lagano slijeva u oči a ne može ga otrti rukom. Kao što rekoh, te simulacije su jako, jako detaljne, i bavio sam se njima kako bih naučio što više o ljudima čije iskustvo je po mogućnosti što različitiije od mojeg, a detaljnošću simulacija ispunjavao sam istu onu svrhu koju u slučaju većine ljudi ispunjava gruba stvarnost koja ih suoči s činjenicom da njihove fantazije pretvorene u stvarnost nimalo ne liče na ono što su zamišljali. Ljudske fantazije su uglavnom tako idealizirana verzija da to sa nikakvom fizičkom stvarnošću nema veze, ali ja tu grešku nisam pravio. Moje simulacije su uključivale neudobne cipele, gaće koje ti se uvuku u guzicu a neugodno ti je izvaditi ih jer znaš da te ljudi gledaju, neudobnost i bol uslijed neugodne fizičke pozicije, umor, i sve ostale frustrirajuće, neugodne aspekte ljudske egzistencije. Te moje simulacije su bile jednako učinkovite za raspršivanje iluzija o nekom drugom, “boljem” obliku tjelesne egzistencije kao i najbrutalnije budističke vježbe za spoznavanje prolaznosti materijalnih formi, s tim da moje vizualizacije nisu imale naglasak samo na neugodnom. Vizualizirao sam ja i sve ugodne, pozitivne aspekte ljudskog iskustva, sve zanose, nade, radosti, ljubavi i užitke, ali stavljene u kontekst svega ostalog što sačinjava ljudsku stvarnost. Tu tehniku sam vježbao dosta dugo, uz ostale stvari nekoliko godina, a rezultati su bili strašni. Za početak, koristeći sposobnost za osjećanje ljudskog astrala, “snimio” bih neku osobu u javnom prijevozu i proživio njen život – smrdljiva kumica koja nosi cekere na plac. Baba puna predrasuda koja kćeri objašnjava kakve su muškarci svinje. Njena kćer koja koluta očima i fantazira o nekom dečku iz razreda koji joj se sviđa, ali ne zna baš što bi s tim emocijama počela. Pijanac. Vozač autobusa. Cura sređena za izlazak. Umorni radnik koji ide doma s posla. Pilot ratnog zrakoplovstva. Tajnica generalnog direktora, zaposlena po vezi, koja se boji da će svi vidjeti da je glupa, pa si na silu nabrijava

samopouzdanje. Narkoman koji razmišlja što bi mogao ukrasti i prodati da dobije novac za drogu. Sto dosadnih, običnih ljudi s njihovim dosadnim, običnim životima, koji svi fantaziraju o tome da je nekom drugom bolje, da bi im bilo bolje da su drugog zanimanja, drugog spola, drugog imovinskog statusa. Ako ste se ikad pitali kako i zašto ja tako dobro razumijem ljude i znam svima sve objasniti na način koji im je blizak i razumljiv, eto vam razloga. Ja sam godinama vježbao samyamu na druga bića. Ja razumijem kako se osjeća mačka, zato što sam *bio* mačka.

Zašto sam to vježbao? Zato što sam shvatio da je vjerojatno centralni motor iza reinkarnacije zapravo iluzija da je trava zelenija s druge strane plotu, da je nekom drugom bolje, da je u nekom drugom obliku postojanja sve super, da se tamo nalazi ostvarenje naših želja. Budući da sam bio jako zainteresiran da se više nikad ne moram roditi u ovoj rupetini, možete shvatiti moju motivaciju da propušem sve zakutke svijesti i podsvijesti u kojima bi se mogla nalaziti neka projekcija ili želja koja bi kreirala moju iduću materijalnu inkarnaciju. Bio sam toliko marljiv i učinkovit u toj vježbi, da sam zapravo ovladao totalitetom ljudskog emocionalnog spektra, i to ne govorim olako. Dovoljno je da si zamislite što sam ja sa svojom koncentracijom, pameću i disciplinom morao provrtjeti kroz svijest u nekoliko godina vježbe pa će vam odmah biti jasno da tu nema nikakvog pretjerivanja.

Nakon što u ljudskom iskustvu više nije bilo ničeg zanimljivog i nepoznatog, budući da sam sve propuhao barem nekoliko puta iz nekoliko perspektiva (što i nije tako teško, budući da su ljudski životi uglavnom iznimno stereotipni i dosadni), počeo sam raditi na nečemu drugom, naime na istovremenom razvijanju sposobnosti za ljubav i sposobnosti za nevezanost, za neposjedovanje voljenog. To bih radio tako što bih vidio lijepu curu u gradu, iznutra osjetio

čistu radost zbog činjenice njenog postojanja, koje bih osjetio onako kako suncokret upija sunčevu svjetlost svojim laticama, osjetio bih čitavu njenu stvarnost i prema njoj osjetio ljubav koja je sreća zbog činjenice postojanja lijepog i dobrog, poklonio bih se u sebi ljepoti i dobru koje je ta osoba, sa zahvalnošću što me svojim postojanjem dotakla, i pustio je da ode iz mog života bez i najmanje želje da je zadržim, posjedujem, s njom uspostavim bilo kakav kontakt koji bi značio afirmaciju ego-pozicije koja želi kontrolirati, biti u kontaktu, biti uvažena, bilo što. I sve to unutar nekoliko sekundi, u prolazu. Budući da sam prethodnim vježbama već postigao iznimnu mentalnu vještinu, ovo nisam morao ponavljati puno puta kako bih stvar izveo savršeno, ali nakon što sam to izveo par puta, nakon što sam hodao okolo kao svjetionik koji emitira apsolutno čistu notu anahate, u smislu totalne bezuvjetne ljubavi i prihvaćanja, desilo se nešto čudno, neočekivano i potpuno neplanirano.

Počeo je, sam od sebe, proces inicijacije u vadru.

Da se razumijemo, inicijacija u više duhovno stanje, daršan i samadhi meni nisu bili nikakva nepoznanica ili novost. Godine 1991. naučio sam autogeni trening i prakticirao ga svakodnevno do 2003., kad sam nakon čitanja tantričkih upanišada spojio duboko autogeno stanje s određenim osjećajem koji sam pokupio čitajući upanišade, i u cijelom tijelu i mentalnom prostoru osjetio snažnu rezonantnu vibraciju “om!”, otprilike onakve vrste kao da vam unutar svijesti “puhne” jedna od onih “HOOOooooOOONK!!!” sirena na komprimirani zrak, uz rezultirajući šok kao da vas je netko istovremeno spojio na struju i šutnuo nogom u dupe. Recimo samo da sam bio jako sretan što sam već prije prestao pušiti, a odmah sam za svaki slučaj prestao jesti meso po hinduističkim uputama, jer sam imao dojam da mi je sistem nepročišćen i da je to

iskustvo rezultat toga, i da ako se ne dovedem u bolje stanje moglo bi se desiti da me stružu sa zidova, ako se slično iskustvo ponovi. Nešto kasnije, u jednoj Sai Babinoj knjizi pročitao sam uputu o meditaciji: “Nije bitno na koji Božji lik se koncentrirate, sve dok to radite iskreno i svim srcem; bitno je da odaberete lik koji vam je najbliži, koji u vama u najvećoj mjeri budi osjećaj svetog i Božanskog, i predajte mu se svim bićem.” Budući da sam prije par dana na TV čuo nešto zanimljivo – Hare Krišna redovnika koji je rekao nešto na temu “Ljudi si među drugim ljudima pokušavaju naći ljubavnika, osobu koju će voljeti, i uslijed nesavršenstva tih osoba susreću se s mnogim frustracijama. Budite radije ljubavnici Boga – on je ovdje, kraj vas, i voli vas više nego vas bilo koja ograničena osoba može voljeti. Naučite voljeti Boga.” - u kombinaciji, te dvije stvari su mi “kliknule”. Ušao sam u autogeno stanje i počeo zamišljati Isusa u najjačim trenucima moći, za vrijeme propovjedi. To je, naime, tada bio najjači duhovni predložak koji sam mogao prizvati. Rezultat je bio strašan. Ono što sam osjetio, kasnije sam opisivao kao “orgazam pomnožen s atomskom bombom”, i to nije nikakvo pretjerivanje. Iskustvo sam identificirao kao “ananda”, blaženstvo, tvar od koje je načinjen Bog. Ogromno, silovito, vibrirajuće svjesno blaženstvo, koje je bilo, da parafraziram sv. Tereziju Avilsku, toliko divno da bih poželio da vječito traje, i toliko silovito i moćno da sam se bojao da ću smjesta umrijeti ako odmah ne prestane. Nakon što je iskustvo počelo slabiti, svijest mi je ispunio osjećaj duhovne prisutnosti i znanje da je biti bhakta veća stvar od najveće stvari koja mi je do tada bila zamisliva.

Dakle, jasno vam je zašto mi dramatična duhovna iskustva nisu bila nikakva nepoznanca.

Nakon tog iskustva, postao sam klasični sektaš. Radio sam sve što preporučuju sveti spisi; Hare Krišne i Sai Babovci bi bili ponosni na mene, postao sam točno takav suhi, naporni i dosadni prdonja poput njih. Nakon cca. godine dana, pobjesnio sam i poslao sve to skupa u kurac, zaključio sam da jebeš takvu duhovnost i Boga kojemu se tako služi, da je sve to skupa bezvrijedno i da sam osjećao veći fokus svijesti programirajući engine objektne baze podataka u Pascalu nego meditirajući. Dan prije čitao sam tekstove od Vivekanande i imao sam problema sa shvaćanjem impersonalnog Božjeg aspekta, dakle stanja jedinstva atmana i brahmana, smatrajući to stanje negacijom individualne osobnosti i u osnovi nečim negativnim. Sav zdrkan, uzeo sam jednu Sai Babinu knjigu i pročitao dio u kojem piše da je Bog uvijek u blaženstvu, i totalno sam popizdio. “Pa zaboli me jebeni kurac što si ti u blaženstvu, naravno da si ti u blaženstvu, a gdje sam ja? U kurcu sam, eto gdje. Nalazim se tu u proklesoj materiji, ne vidim ništa, nitko mi ništa ne govori, nesretan sam i neispunjen, i baš mi je dobro znati da si ti u blaženstvu, od toga imam upravo nevjerojatne koristi. Jebi se i ti i tvoje blaženstvo.” Isti čas mi se sa svijesti makla prije neprimjetna koprena i osjetio sam daršan jednog od Bogova – mirnu, duboku prisutnost. Naprosto sam ga osjetio tamo i smjesta sam ušao u nirvikalpa samadhi, spoznao sam da sam Ja taj brahman, Ja sam sat-čit-ananda, gledao sam u svijest tog bića i naprosto doživio totalnu samospoznaju istog tog trenutka. Naime to je svojstvo Bogova, oni su načinjeni od tvari atma-brahma-jnane, samospoznaje brahmana, od sat-čitananda, hari om tat sat, On je ta stvarnost, Ja Jesam. Vidio sam da sam Ja taj Bog koji je uvijek u blaženstvu, uvijek, da je Bog nesretan kad sam ja nesretan zato što je On sva bića, nikad nijedno moje stanje nije izvan Njegovog iskustva i kad ja patim, On pati. Isto tako, uvijek i u svim iskustvima Ja sam transcendentalni brahman, zlatna ptica na drvetu vječno nedirnuti i savršena dok obična svjetovna ptica jede slatke i

gorke plodove osjetilne, svjetovne egzistencije, do spoznaje da je ona ta savršena, zlatna ptica, vječno nedirnuti, vječno satcītanandamaya. Ja sam Krišna, Ja sam Arđuna koji štuje Krišnu, Ja sam taj brahman, Ja sam samospoznaja, Ja sam jedina, temeljna stvarnost.

Da. Kao što rekoh – moćna stanja i duboka transformirajuća iskusva nisu mi strana. Bavio sam se ozbiljnim stvarima i doživio puno toga. Ali, da se vratim na početak, inicijacija u vađru, tri godine nakon ovog iskustva samadhija, bila je možda najčudnije, najmanje očekivano i najšokantnije iskustvo koje sam ikad doživio.

Te tri godine nisam proveo gledajući u bijeli zid, naravno. Kao što sam već opisao, vježbao sam simulaciju karmičkih obrazaca, radio sam samyamu na različite oblike postojanja i na takav način postigao savršenstvo vairagye, nevezanosti za svoju osobnu poziciju. Isto tako sam počeo doživljavati progresivno sve jače Kundalini simptome, formulirao sam tehniku up-stream kriye i rezonancije, vježbao fokus, distancu, jasnoću misli i emocija, i na kraju, vježbao čistu notu nevezane ljubavi, budisti bi to nazvali “metta”, s tim da oni pod tim obično misle bitno slabiju i manje “energičnu” emociju od one koju sam ja držao. U jednom trenutku, sjećam se točno kojem – nosio sam knjige nazad u knjižnicu u Velikoj Gorici, mislim da sam vraćao Mahabharatu i Yoga upanišad, a posudio novi prijevod “Gospodara Prstenova” - stvar je polako počela, osjećaj prisutnosti svijesti u području grla. U retrospektivi, imam dojam da me je netko jako precizno vodio, budući da sam već prije u nekoj CD-teki u Zagrebu posudio CD “Islands” od Oldfielda, koji sam pustio na liniji i počeo čitati Tolkiena. Kako sam slušao i čitao, imao sam dojam da se proces transformacije odvija u pozadini. Povremeno sam imao potrebu

pomagati mu fokusom na neki vid energije, na nekom dijelu tijela. Na neki interesantan način kombinacija glazbe i knjige koju sam čitao je dodatno otvarala neke aspekte svijesti koji su mi do tada bili nepoznati, potpuno izvan iskustva. Ono što je bilo u najvećoj mjeri šokantno je bio totalni nedostatak mette, ljubavi čije sam zračenje do tada vježbao. To mi je bilo šokantno zato što sam očekivao da nakon ljubavi slijedi veća, moćnija, silovitija verzija ljubavi, onako kako se to obično u duhovnim tekstovima govori – nakon ljudske, uvjetovane ljubavi, postoji veća, čista, savršena i bezuvjetna Božanska ljubav. Ono što sam ustanovio jest da je to potpuno, totalno, apsolutno pogrešno. Nakon ljubavi, slijedi nešto što nema apsolutno nikakve veze s ljubavlju, nešto što je iznad ljubavi koliko je ljubav iznad komada kamena. Ovo ne da je drugačija emocija, nego se od emocije razlikuje koliko emocija od tvari. Stanje svijesti koje sam osjećao, točnije rečeno postao, je grom-dijamant, tvar u usporedbi s kojom je obična materija poput pramena magle, tvar koja je “gušća”, tvrđa, stvarnija od bilo čega zamislivog, naprosto veći red veličine stvarnosti od bilo čega poznatog. Riječ “vađra” mi je pala na pamet kao jedino objašnjenje, iako se prije nisam posebno bavio tekstovima koji opisuju takve stvari budući da ih nisam imao s čime povezati pa su mi bili posve apstraktni i neupotrebljivi, ali unatoč toga sam zapamtio tu i tamo poneku riječ. Taj proces transformacije je trajao preko tjedan dana. Za to vrijeme sam čitao, hodao, meditirao, šetao po groblju i odgovarao na potrebe procesa, recimo u jednom razdoblju sam imao potrebu proći kroz “četiri elementa”, i “osjetiti njihova savršenstva”. Možete si zamisliti koliko je to ludo i apsurdno jednom fizičaru, imati silovitu potrebu osjetiti savršenstvo zemlje, vode, vatre i zraka, po čakrama mulaadhara, svaadhisthana, manipura i anahata; tu sam zapravo htio-ne htio otkrio tehniku unutarnjeg prostora unutar par minuta, i kriyom, vizualizacijama i mantrama kroz koje sam vođen pročistio

preostale nečistoće na elementima unutar par sati, nakon čega je slijedilo gašenje četiri elementa i totalna sublimacija u vađru. Neću se ni truditi objašnjavati kako to izgleda, zato što nitko tko nije doživio takvu transformaciju ne može shvatiti o čemu se radi. Stvar je naime toliko iznad ljudskog iskustva, da u usporedbi s tim ni daršan, ni samadhi ni bilo što takvo nije ni približno toliko dramatično, naprosto zato što su to iskustva koja prolaze kroz ljudsku egzistenciju, podrazumijevaju je kao takvu i u njoj ostavljaju trag, a inicijacija u vađru totalno transformira same temelje te ljudske egzistencije, svega što vas sačinjava – svih ideja o stvarnosti, o osjetilima, umu, emocijama, duhovnim iskustvima i njihovim kategorizacijama, sustavu vrijednosti – apsolutno sve ide u smeće i na njegovo mjesto dolazi nešto što se najbolje dade opisati kao svijest načinjena od ledene svjetlosti električnog luka koja je gušća od neutronijuma, gušća je od singulariteta, materija je tek magla, i imate problema s disanjem jer zrak nema dovoljnu gustoću i tvarnost, ne možete jesti i piti jer su voda i hrana magla koja ne može zadovoljiti vaše nove potrebe, samo vađra može, a proces još nije gotov pa je ne možete “jesti” kroz grlenu čakru i jezik u onim količinama koje bi zadovoljile novo tijelo.

Svijest mi se transformirala jednako kao i tijelo, tako da sam mogao direktno vidjeti duše i energetska tijela bića koja se kreću oko mene, i to je bilo iznenađenje, budući da je moj vedantinski svjetonazor podrazumijevao da ispod nečistoća upadhija i koša u biću postoji savršeno čista jezgra koja je atman, ali ono što sam vidio je bilo suprotno – postoji samo tvar bića, atman uopće nije na toj razini, on nije dio bića niti s njim ima ikakve veze, atman je samo tihi svjedok, transcendentalan i ne-tvaran. Tvar od koje su načinjena bića je anatmička, i kad bi se uništilo biće ne bi ostao čisti atman nego naprosto uništeno biće, biće je ta “prljavština”, tvar koja naprosto nije evoluirala, dakle koncept vedante je bio

potpuno pogrešan, i ta spoznaja je bila toliko dramatična da mi je zapravo trebalo deset godina da bih shvatio što ja to zapravo gledam, dakle da je to ono o čemu govori budizam kad govori o bićima kao agregatima, kad govori o doktrini anatmana, kad potiče transformaciju i evoluciju te gašenje četiri elementa i inicijaciju u vadru. Cijela ta teorija mi nije sinula odmah, nego postupno, kroz godine, budući da je to teško sve skupa intelektualno povezati, a vedanta je bila toliko centralni dio mojeg svjetonazora, potvrđen s toliko iskustava, da sam na intelektualnoj razini naprosto funkcionirao na dva kolosjeka – s jedne strane sam znao da je istinit nauk vedante jer sam to vidio, a s druge strane sam znao da je cilj evolucija, da je cilj u smjeru vadre a ne u smjeru samadhija, jer samadhi ne dira relativnu egzistenciju kojoj je posve transcendentalan, i nema svojstvo ni evolucije bića ni oslobođenja od svjetovnog. Tek transformacija kroz koju sam postupno, godinama odozgora bio vođen predstavlja odgovor, dakle totalno raskapanje, pročišćavanje i gašenje četiri “elementa” koja sačinjavaju niži oblik duhovne egzistencije, te buđenje novog oblika postojanja u vadri.

I sad mi netko dođe pa mi veli da bih trebao posebno mariti za to što mi je neki učenik lagao i svoje umišljanje prezentirao kao stvarno iskustvo. Halo??? Nakon što sam vidio kakav oblak magle je materija, koja je narav prave, više stvarnosti koja je cilj, i kakva čistoća energetskog zračenja se može postići razdvajanjem osobnog doživljaja od “stvarnosti”, dakle ne marenjem za “istinitost” predložka na koji se koncentrirate, nego naprosto razvojem poželjnih kvaliteta svijesti, ja bih kakti trebao mariti za to što je netko odvojio svoju svijest od fizičke stvarnosti i u mašti proživljavao iskustva koja su u njemu stvarala jake duhovne osjećaje? Pa to i jest ono što bih preporučio kao tehniku meditacije, pa sam to toj osobi uzeo kao plus a ne kao minus. Dakako, bilo mi

je jasno da je lik sav sjeban i da ima razvaljen osjećaj vlastite vrijednosti pa zato priča lažne priče koje ga trebaju predstaviti u dobrom svjetlu, ali to sam protumačio kao težnju ka dobru, ka usavršavanju. Dakako da sam vidio kako mu izgledaju energetska tijela, da je cijeli od astrala i da iznad nema ništa više, dakle nije iniciran u vađru, ali mislio sam da ako ga uspijem naučiti predanosti, služenju, ako ga naučim da mene prepozna kao učitelja kojeg je tražio, da ću ga bez ikakvih problema izvući.

I uspjelo mi je. Trebalo mi je cca. pet godina ali doveo sam ga do ruba inicijacije u vađru. On je bio prva osoba nakon mene, kojoj je to uspjelo. I znate što se desilo? On ima čast biti jedina osoba za koju znam, ikad, da je odbila inicijaciju u vađru zato što je bila toliko vezana za ograničavajuće koncepte, da je mislio da mora biti kažnjen za to što mi je lagao, što je postupio “nečasno”, nije se usudio priznati da mi je lagao i da nije nikakva velika faca nego samo mali, zbunjeni i nesigurni siročić koji me htio impresionirati pričicama. Lik je pukao i urušio se, od njega su ostale samo pojačane verzije njegovih mana. U osnovi, moj pokušaj da ljudima prenesem ono što sam naučio, da druge dovedem do iste inicijacijske točke, da zadržim stvar na svijetu i ne dopustim da dragocjeno znanje ode sa mnom, rodio se i umro s tom osobom – u spoznaji da uspjeh nije jedini mogući ishod.

Raznolikost i opasnosti duhovnog

Protivno onome što uglavnom možete čuti, duhovnost nije privatna stvar između vas i Boga. Jedan od razloga je taj što Bog – u nekom monoteističkom značenju u kojem zapadnjaci tu riječ, nekako, uvijek tumače – zapravo ne postoji. Postoji brahman, Apsolut. Postoje relativna, duhovna bića koja utjelovljuju svojstva brahmana u većoj ili manjoj mjeri. Ali ne postoji veliki nebeski tata koji sve to skupa drži pod čizmom.

Zapadnjaci odgojeni na aristotelijanskim principima smatraju da je logično da postoji nekakva nebeska hijerarhija – na vrhu Bog, ispod njega arhanđeli, pa anđeli, pa sveci i na kraju obični ljudi, a s druge strane nebeskog tora vrag, demoni i grešni ljudi. Ne kažem da je takvo umovanje u cijelosti neosnovano, ali ono nije dobar opis stvarnosti. Doista, postoje različita duhovna bića, dobra i zla. Postoji stratifikacija, odnosno raslojavanje bića sukladno njihovoj duhovnoj veličini, tako da se ne nalaze svi na istom “mjestu”, nego viša bića imaju viši položaj, određen, za sve praktične svrhe, njihovom duhovnom “frekvencijom”, onako kako je određen položaj crvene boje u elektromagnetskom spektru. Onako kako 650 nm određuje poziciju crvene, tako duhovne tvari koje sačinjavaju njegovo energetske tijelo određuju “poziciju” nekog bića. Na fizičkom planu važe drugačija pravila – ovdje su svi pomiješani bez uvažavanja duhovne pozicije, naprosto činjenicom inkarnacije u fizičko tijelo određene biološke vrste – ali napuštanjem fizičkog tijela bića se raslojavaju, odnosno svako odlazi na “poziciju” određenu njegovim duhovnim svojstvima. Sad ćete reći “da, ali nije li logično da najvišu poziciju zauzima Bog?”. Jest,

logično je, ali u stvarnosti stvari ne stoje baš tako. Za početak, istu poziciju može zauzimati više bića. Nadalje, uzvišenu poziciju koju bi monoteisti namijenili Bogu ne zauzima jedno biće nego više njih. I na kraju, istu poziciju mogu zauzimati bića koja su različita, dakle nisu svi Bogovi fotokopije načinjene po istom prauzoru koji definira poziciju, nego različita bića koja su nastala različitim načinom doživljavanja duhovnih stanja iste suptilnosti. O tome na neki način govori hinduizam kad na istu razinu smješta božanske parove – Radhu i Krišnu, recimo, te Šivu i Šakti. Njihov koncept glasi da je na istoj božanskoj razini moguća koegzistencija bića koja se međusobno razlikuju kao muškarac i žena, kao obožavatelj i obožavani, sluga i gospodar, i da je sve to oblik egzistencije koji je svojstven toj razini, koju je dakle moguće živjeti na različite načine, ovisno o karakteru i sklonostima određene duše. Vaišnave, dapače, govore da na uzvišenom svijetu Vaikunthe postoje ne samo Radha i Krišna, nego i mnoštvo Krišninih bhakta, u različitim svojstvima, od čuvara na vratima do pčela i cvijeća. Ako to sve skupa shvatimo kao metaforu, ostaje spoznaja raznolikosti duhovnih svjetova, koji su jako, jako daleko od stereotipnosti i uniformnosti kakvu ljudi očekuju. Ljudi su skloni mapirati svoje ideje o ljudskim čoporima na nebo, a u ljudskim čoporima se zna tko je glavni a tko ima slušati. Dakako da je glavni samo jedan, a sljedbenika je mnogo, i iz takvog shvaćanja slijedi monoteistički raj, u kojem postoji pluralizam na razini sljedbenika, ali ne i na razini vođe i vladara. U ljudskim čoporima na antičkom bliskom istoku stvari su doista tako funkcionirale, ali duhovni svjetovi su malo kompliciranija i kvalitetnija stvarnost. Za početak, imate više bića koja različitim oblikom osobnosti i osobne uloge žive isto duhovno stanje. Jedno biće na toj razini postoji manifestacijom svojstava te razine, a drugo obožavanjem svojstava koje taj manifestira. Treći postoje na toj razini obranom te razine od svega nižeg. Četvrti postoje na toj razini kao aspekti obilja te razine,

utjelovljujući neki njen aspekt koji najviše osjećaju kao sebe, recimo istinu, stvarnost, mudrost, pravednost, služenje, usklađivanje više drugih aspekata, itd. Onda pak imate paralelne svjetove jednake suptilnosti ali ponešto drugačije konstitucije, odnosno omjera različitih “okusa vrline”, što je način na koji se razlikuju primjerice Šivino i Višnuovo boravište. Šiva i njegovi imaju različiti “ukus” od Višnua i njegovih. To su stvari koje su jednako dobre, ali različite, otprilike onako kao što su BMW i Mercedes jednako dobri, ali različiti automobili. Nekome se sviđa jedan, nekome drugi, ovisno o tome preferira li udobnost ili sportski karakter, ali tu se ne može govoriti o boljem i lošijem, odnosno višem i nižem, nego o ravnopravnom a različitom.

Korolar toga da na istoj razini može postojati više oblika i stanja je i to da više razina može postojati kroz sličan oblik i slično stanje. Dakle možete imati gospodara i slugu na različitim razinama stvarnosti, od najviše Božanske do najniže demonske, možete imati muža i ženu na najvišoj božanskoj i najnižoj demonskoj razini, možete imati ideal i sljedbenike na najvišoj i najnižoj razini stvarnosti, a slično važi i za ono što bi se obično smatralo primarnim emocijama. Mržnja može postojati na najnižoj demonskoj i najvišoj božanskoj razini. Strah može postojati na najnižoj demonskoj i najvišoj božanskoj razini, a slično važi i za druge emocije.

Sve to dakako ima smisla do neke razine i ja dakako pretjerujem kad govorim o “najvišoj božanskoj razini” - iz onoga što sam prije pisao jasno je da na razini vadre više nema ničega takvog, ali recimo da postoji veliki broj duhovnih svjetova na kojima doista postoji mnoštvo gradacija nečega što bi se naizgled moglo protumačiti kao ista emocija. Primjerice, strah od povlačenja poteza kojim će se izdati vlastite ideale ili napraviti nešto u bitnom

smislu pogrešno, ili pak nešto što će dovesti do gubitka veze sa stanjem ili osobama koje su vam bitne i vrijedne, izazvat će strah i tjeskobu, ali od iznimno suptilne, profinjene duhovne kvalitete. Taj strah u osnovi nema previše zajedničko sa strahom lopova od kazne, ili sa strahom svjetovne osobe od neke svjetovne opasnosti. To je definitivno strah, ali “strah” je samo vehikl, nositelj duhovnog stanja, koje može postojati u mnoštvu gradacija suptilnosti, od posve bijednog do neizmjereno uzvišenog. Dakle koncept po kojem će “duhovno razvijene osobe” nadići strah ili bijes ili mržnju spada u dječji vrtić duhovnosti. Neće ih nadići, ali će se bojati drugačijih stvari, ljutit će se iz različitih razloga i mrziti različite stvari. Vaišnave su takve stvari razumjeli, i odatle priče o transcendentalnom bijesu, mržnji, strahu ili tjeskobi avatara i svetaca. Vehikl emocije je isti, ali njen sadržaj je dramatično različit, što možete lako ustanoviti ako samo stanete i razmislite, odbacujući glupe predrasude. Primjerice, svetac će se bez razmišljanja baciti lavovima ako to zahtijeva dosljednost u vjeri, ali trest će se od straha ukoliko postoji mogućnost da izgubi svoj odnos s bogom. Za to se veli da je transcendentalni strah – strah od toga da vam se Bog neće ukazati, strah Rame oko toga što će biti sa Sitom, strah gopija i gopala kad se Krišna bori s demonima, to je sveti strah, strah koji je znak posjedovanja transcendentalnih duhovnih kvaliteta, strah koji je znak posjedovanja više kvalitete svijesti, koji je znak pripadnosti višem duhovnom svijetu, odnosno višoj duhovnoj razini.

Isto važi za mržnju, koja je neopravdano ocrnjena emocija. Ako razmislite – što jedan svetac mora osjećati prema nečemu što je po svojstvima suprotno Bogu kojeg obožava? To će biti neka kombinacija mržnje, gađenja, prezira i sablažnjenosti činjenicom postojanja takvog zla, i zazivanja svetog i savršenog Boga da to uništi i tako uspostavi red i dobro. To je transcendentalna mržnja –

a zašto, zato što se u njoj osjeća i zaziva Boga, isto kao što je transcendentalni strah onaj u kojem se osjeća Boga, dakle temeljna nota emocije je veza s Bogom, a odrednice poput ljubavi, mržnje, straha, ekstaze i sl. samo su modulacija vanjskog sloja, de facto ambalaže. Zbog toga se možete slobodno opustiti i ne “sjeckati” svoje emocije onako kako to čine religijski licemjeri, koji smatraju da je jedna emocija uvijek loša a druga uvijek dobra. Nema ničega što je uvijek loše ili uvijek dobro, nego je nešto dobro ili loše ovisno o odnosu toga prema transcendentalnom, dakle ako nešto uspostavlja vezu s transcendentalnim to je dobro, a ako tu vezu kompromitira onda je loše.

Isto kao što jedna emocija može biti i dobra i loša, ovisno o dubljem sadržajnom sloju, tako bilo koja forma može biti ispunjena bilo kakvim sadržajem. Bog može poprimiti lik crvenog bradatog stvora s rogovima i repom, a vrag može poprimiti lik Isusa u bijeloj haljini, iz kojeg zrači bijela svjetlost. Purane su pune opisa Šive u kojima on izgleda kao poglavica vragova, a u stvarnosti je čista vrlina i transcendencija. Dakle ne treba se obmanuti formom, treba gledati dublje od površinskih privida, u stvarni duhovni sadržaj koji transcendira formu.

Odličan primjer toga sam sreo čitajući knjigu “Pisma s pustinjačkog otoka” od Čedomila Veljačića. Naime, on spominje situaciju da budistički redovnici, početnici u meditaciji, često znaju imati vizije Božice, ženskog božanstva kakvo se masovno štuje na jugu Indije (a kakvo je primjerice štovao i Ramakrišna), i uslijed takvog iskustva prekinu s budističkom praksom i preobrate se na hinduistički obred puđe u kojem obožavaju Božicu kao svog išta devata.

Kad sam to pročitao, prva reakcija mi je bilo pitanje “što je loše u

tome?”. Naime, po nekoj teoriji, kad se netko počne baviti duhovnošću, za očekivati je da ga netko iz viših sfera u tome ohrabri i izađe mu u susret, i tako pojača vrijednost njegove duhovne prakse. Ipak, onda sam se sjetio nečeg drugog: kad veliki broj ljudi meditira na određenu duhovnu formu, ta forma postaje konkretnija, čvršća, ima veću “tvornost” i stvarnost. Na Tibetu su takvi entiteti poznati pod imenom “tulpa”, što se odnosi na astralnu strukturu kreiranu mentalnim fokusom maga ili yogina koji ju je stvorio. Takve strukture je opisivala Alexandre David-Neel; štoviše, jednu je i sama kreirala, u obliku simpatičnog redovnika, koji je odvajanjem od njenog neposrednog fokusa počeo poprimati sve gora svojstva, dok ga nije bila prisiljena diskreirati, uz utrošak velikog truda i energije. Također, u određenim tantričkim školama je uobičajeno da učitelj iskušava učenike tako što im kao vježbu propiše vizualiziranje određenog božanstva, dok njihova vizualizacija ne poprimi dovoljnu autonomiju da se u odnosu na njih počne ponašati kao odvojeni, samostalni entitet. Tada im učitelj veli da su “diplomirali”, da ih on više nema čemu podučiti i da imaju transcendentalnog, bestjelesnog učitelja koji će ih daleko bolje i izravnije podučavati. Neki učenici su dovoljno bijedni da se do kraja života igraju s tom svojom astralnom tvorevinom, ali većina u nekoj točki shvati o čemu se radi i vrati se stvarnom učitelju, koji ih tada može poučiti o tulpama i moći uma nad astralnom supstancijom. Sposobnost kreiranja i diskreiranja astralnih entiteta spada, naime, u jednu od klasičnih yogijskih disciplina kojima vrijedi ovladati, ako ništa drugo onda zato da biste iz prve ruke upoznali detalje mehanizama po kojima se astralna tvar ponaša.

To je, dakle, ono što mi je palo na pamet kao opasnost puđe kao tehnike. Naime, za početnika bez znanja, bez učitelja, bez poznavanja teorije, bez vladanja temeljnim astralnim tehnikama i

zakonitostima, puđa je doslovno zazivanje nevolje. Nije čak ni potrebno da sami kreirate tulpe koje će vam se predstavljati kao predmeti štovanja – mnoštvo takvih struktura već postoji u globalnom astralu, te u lokalnom astralu civilizacije kojoj pripadate. Za stanovnika južne Indije to će biti lik Kali, za pripadnike europske civilizacije to će biti lik Isusa ili Marije, ali u svakom slučaju znajte da je ono što će vam se pokazati u viziji struktura stvorena vizualizacijom milijuna pobožnih vjernika, i nema transcendentalni izvor. Opasnost takvih masivnih struktura, ojačanih molitvom i meditacijom milijuna, prije svega je u tome što sadrže i linkove prema vrlo jakim silama, prije svega iz područja anahata čakre, dakle ljubavi, prihvaćanja, razumijevanja, odnosa roditelj-dijete itd., dakle takav entitet nema samo formu, nego i dio sadržaja koji bi sljedbenik očekivao od božanstva, ali ono što takve stvari razlikuje od stvarnih duhovnih bića je stereotipnost, shematiziranost, jednodimenzionalnost, ne-individualnost i, za sve praktične svrhe, dosadnost. Prava stvar je strašna u svojoj dinamičnosti, lucidnosti, u sposobnosti pogađanja u bit stvari, u nevjerojatoj osobnosti iskomuniciranog, u činjenici da vas daršan takvog bića čini stvarnijim, da poznaje i priziva bolju, savršeniju, višedimenzionalniju verziju vas od onoga što je čak i vama bilo poznato. Od pravog daršana vi ste veća, bolja, stvarnija verzija sebe, a od iskustva s tulpom ste eventualno zaslijepljeni sljedbenik, ali niste ništa pametniji, veći i stvarniji nego prije. Dakle nije poanta u tome kako izgleda ono što ste vidjeli, nego kako izgledate vi kad vam se to nešto ukaže. Ljubav, prihvaćanje i slične emocije nisu ništa – to su ljudska stanja, to je u tulpu mogao udahnuti netko sličan vama, tko je vizualizirao neke idealizirane, najčešće roditeljske aspekte u obožavanoj formi. Ono stvarno bitno je viša stvarnost. To ćete znati prepoznati tek kad iskusite. Ako ne znate što pod time mislim, ako vam nije savršeno kristalno jasno, onda je sve što ste vidjeli zapravo sranje. Ono što

je meni osobno siguran znak da sam vidio nekog od Bogova je način na koji poznaju moje misli, osjećaje i želje daleko bolje nego ja sam. Ono što mi “poruče” je kratko, jezgrovito, i šokantno u smislu u kojem je šokantno kad vas netko pozna bolje nego vi sami sebe, kad zna što želite i što biste napravili u nekoj situaciji i to s potpunom sigurnošću, a vama samima je to dosta u magli. Ta vrsta inteligencije i uvida vas naprosto “kristalizira”, odnosno razbistri, pretvori vas u jasniju, lucidniju, kvalitetniju verziju vas samih. Doslovno, u uvidu takvog bića postojite na jasniji način nego u svom životu – način na koji vas taj vidi je viša, stvarnija verzija vas. To su stvari po kojima možete prepoznati bogove, a ne po izgledu i površnom dojmu. Imao sam iskustva kod kojih nisam mogao biti siguran radi li se o nižem biću koje me je htjelo obmanuti ili višem biću koje se spustilo do konkretnije, formalnije razine i komuniciralo linearnije od onoga na što sam od bogova navikao, ali isto tako sam imao iskustva kod kojih je odmah apsolutno sigurno božansko porijeklo, ali upravo takva su najteže shvatljiva, zato što se takav nije potrudio linearizirati poruku do razine misli i riječi, nego mi je pokazao neko duhovno stanje, pa što sam iz njega izvukao, izvukao sam.

Ipak, treba biti oprezan. To što ste “vidjeli Isusa” ne znači da ste vidjeli Isusa. Zapravo, po svoj prilici ste vidjeli strukturu koju su pobožni kršćani stvorili molitvama, i do koje se vrlo lako probiti jer je sveprisutna u astralu Zemlje, a prije svega u astralu zapadne civilizacije. Iz istog izvora ljudi popiju općenite stavove o različitim pitanjima – naprosto im je intuitivno jasno, popiju odgovore “iz ethera”, “glas srca im otkrije istinu”, ali daleko je takva “istina” od istine, i sve to skupa od transcendentalne stvarnosti. Početnike, dakle, vrebaju svakakve zamke, od kojih neke ne izgledaju kao zamke nego kao duhovna iskustva ili potvrde.

Naravno, o tome kakva ste vrsta duše jako puno ovisi što ćete doživjeti i u kojem smjeru će se kretati vaša iskustva. Ako ste avatar, odnosno trikaya, dakako da ćete doživljavati iskustva manje-više najvišeg reda veličine i o vašoj duhovnosti će se jako brinuti bogovi osobno. S druge strane, ako ste obična osoba čija je duša načinjena od astralne tvari niske čistoće i koherencije, doživjet ćete po svoj prilici ništa, ili pak astralnu viziju nižeg reda. Doživljaj, dakle, ovisi o sili i dubini kojom je vaša duša u stanju načiniti zarez na tkivu svemira, i to nije baš metafora. Doslovno se radi o tome da su se neki u stanju probiti dublje od drugih u narav stvarnosti, i dakako da će iskustva do kojih su u stanju doći biti onolike dubine koliko dubok ste napravili zarez, odnosno proboj. Zbog toga je razvoj dobrih osobnih kvaliteta imperativ bez kojeg je opasno i štetno pokušati prakticirati yogijske tehnike vizualizacije i probolja. Postoji jak razlog zašto Patandali na prvo mjesto stavlja yamu i niyamu, odnosno propise i zabrane kojih se praktikant ima držati ukoliko aspirira na ovladavanje yogom. Tek onaj tko je ovladao takvim vrlinama može početi raditi s energetikom, naprosto zato što će u protivnom njegov um velikom snagom nabijati razne grešne, vezujuće i iluzorne strukture, i time ga velikom snagom uvjetovati, vezati za niskosti, u njegovu stvarnost prizvati svakakva zla i opasnosti, i općenito ga upropastiti. Zamislite si da imate duha u boci koji izvršava sve vaše želje. Dakako da je u toj situaciji pametno kontrolirati svoje želje, da ne bi bilo kao u onom vicu, kad je Mujo uhvatio zlatnu ribicu, rekao “e jebo mi pas mater ako je ovo zlatna ribica koja ispunjava želje”, došao doma a uplakana majka mu veli “Mujo, nećeš vjerovati što mi se upravo desilo”.

Dakle to što vi mislite da ste napravili i da se dešava, i to što ste stvarno napravili i što se stvarno dešava, to su u slučaju početnika jako rijetko iste stvari.

Jñana

U “duhovnjačkim krugovima” je “samospoznaja” pojam koji se spominje češće nego BDP u politici; u pravilu, smatra se da je samospoznaja centralna stvar, kao da svi naši problemi potječu od neispravnog doživljavanja sebe. Instant odgovor glasi da uslijed obmanjujućeg djelovanja lažnog ega, iluzorne energije ili čega već smatramo da smo ograničena relativna bića a ne Apsolut na koji se ta slika projicira. Spoznajom Sebe kao Apsoluta, navodno, riješit će se svi naši problemi.

Ja bih stvarno volio sresti lika koji je tu teoriju smislio, da ga pitam odakle njemu to. Naime, cijela stvar je pogrešno postavljena, jer naš problem nije definiran nespoznavom Apsoluta, nego nespoznavom naše cjelokupne pozicije, te stoga znanje o Sebi kao Apsolutu rješava tek zanemarivi djelić našeg problema.

Razmislite samo: osnovna teorija glasi da ste vi cijelo vrijeme zapravo Apsolut, ali to ne znate, i doživljavate sebe kao ograničeno biće uslijed projekcije određenih kvaliteta na vas. Ali nije rečeno koji su uvjeti mogućnosti takvog ograničenja, odnosno projekcije: što ih omogućuje, i kada one prestaju. Šankaračarya veli da prestaju trenutkom spoznaje, onako kako iluzija da je konop zmija prestaje kad upalite svjetlo u sobi, ali to naprosto nije istina. Samospoznavom brahmana uklanja se određeno pogrešno doživljavanje temeljnih stvari, recimo nakon toga više nećete moći gledati svijet ni na vjernički ni na materijalistički način, budući da shvaćate da vam je temelj Božanski i da niste “crv koji je nastao iz zemlje”, kako vas uvjeravaju religije, ili još gore, da vas je stvorio Bog kojemu ste zbog toga nešto dužni. Nije vas nitko stvorio, u

vašem temelju je jednaka vječnost kao i u Božjem temelju. Stvorili ste sami sebe donoseći odluke koje vas definiraju – kao dobrotvora ili zlotvora, kao ravnodušnog ili angažiranog, kao kukavicu ili junaka, kao slabića ili osobu s petljom. Svako “učiniti ili ne učiniti” je zapravo “biti ili ne biti”, u smislu da činjenjem definirate što jeste, a što niste. U tom smislu, vi ste svoj vlastiti Bog Stvoritelj, nitko vas nije toliko oblikovao koliko vaše odluke, kao ono što ste se usudili ili ne. Naravno da su parametri unutar kojih možete odlučivati uvijek ograničeni – ne možete, primjerice, odlučiti da vam izrastu krila i poletjeti, ali možete, primjerice, birati između toga da pasivno trpite okolnosti i toga da uđete u rizik i nešto poduzmete. Možete birati između toga da visite na facebooku i razmjenjujete trivijalne rečenice s ljudima s kojima održavate trivijalne kontakte, ili poslati to k vragu i otići na kavu s osobama s kojima se stvarno dobro poznajete, i satima pričati o bitnim stvarima. Možete otići u birtiju i tamo sjediti među ljudima, ili se maknuti od ljudi i otići u šumu brati gljive. Možete završiti formalno obrazovanje, naći sigurni posao i “smiriti se” uz “sigurnu plaću”, ili nastaviti učiti, nastaviti istraživati, stalno se usavršavati i raditi uvijek drugačije poslove u rizičnoj poslovnoj okolini, ali uz potencijal zarade koji daleko nadmašuje onaj na “sigurnom” poslu, dakako uz rizik da stradate. Možete kroz život ići kao roboti s algoritmom od pet linija, ili kao misleća bića.

I što je tu sad samospoznaja? Je li samospoznaja da su svi zapravo brahman, ili je samospoznaja proces kojim sebe identificirate kroz čin izbora i odluke u svakom trenutku? Što u većoj mjeri definira ono što doista jeste? To što ste brahman ili to što se ne usudite proturiječiti šefu zato što se bojite otkaza? To što ste brahman ili to što ste se bezobrazno obratili osobi koja je posjednik vrlina? To što ste brahman ili to što ste ravnodušni prema životinji koja vam se obratila? To što ste brahman ili to što ste nekoga klevetali i po

njemu projicirali svoje osobne negativnosti? Kakav ste vi to brahman? Je li brahman sinonim za “kukavički zavidni licemjer”, pa ste u tom smislu brahman?

Na duhovnjačkoj sceni su to zabranjena pitanja, to je apsolutni tabu. Naime, ljudi se “bave duhovnošću” upravo zato da bi izbjegli sve frustracije koje obilježavaju život, da bi izbjegli odgovornosti i pritiske koji slijede iz bitnosti svakodnevnih odluka i pronašli jednostavnu prečicu do vlastite bitnosti i, što je još važnije, neodgovornosti. Naime, ako se ljudi ičega boje, ako išta žele izbjeći, onda je to odgovornost, dakle mogućnost povlačenja poteza koji imaju ozbiljne, stvarne posljedice. Sustav u kojem je sve uvijek u redu, u kojem nije bitno jeste li crv ili Bog, jeste li klošar ili milijarder, jeste li učeni intelektualac ili baba s placa, jer je sve zapravo atman, a samospoznaja atmana je konačni cilj koji rješava sve probleme – takav sustav je zapravo ideal kukavica i luzera. Reći da samospoznaja atmana predstavlja trivijalno postignuće oko kojeg se ne isplati posebno ni truditi, a da je relativni život, onaj kojeg “duhovnjaci” na sve načine pokušavaju trivijalizirati, zapravo centralna stvar i bojno polje na kojem se odvija stvarni proces samospoznaje i samostvaranja, na kojem bića zapravo nastaju i rastu, uče prepoznavati što jesu a što nisu, uče uključiti u svoj karmički ustroj nova svojstva, znanja, perspektive i načine doživljavanja, te prave kvantitativne i kvalitativne iskorake u do tada neiskušana područja – to je vrhovna hereza koja će vam pribaviti prezrivi, nadmoćni smješak “duhovnog autoriteta” koji će s visoka zaključiti da vi još imate puno za učiti.

Imate, istina. Ali daleko manje od njega.

Sljedeća zabluda u koju ljudi upadnu kad zaključe da ovaj svijet ima ulogu formiranja duše putem procesa izbora je da zaključe da

je svijet zapravo jako dobro i korisno mjesto koje je Bog napravio za njih, kako bi im omogućio duhovni razvoj. Ne vidim nikakve osnove za takav zaključak; dapače, vidim sve osnove za suprotni zaključak, da je ovaj svijet napravio vrag s ciljem degradacije i uništenja duša, jer je upravo to najčešći i najvjerojatniji ishod procesa koji se ovdje odvijaju. Evolucija je glista na udici koju duše progutaju prije nego završe ovdje – nešto poput verzije iz tibetanske knjige mrtvih, u kojoj je opisano da duša, privučena radošću koju dvoje bića osjeća prilikom seksa, završi u maternici, zalijepljena za taj oblik doživljavanja stvarnosti, ali kad je jednom ovdje, ustanovljava da fizička egzistencija ima najmanje sličnosti s blještavim zadovoljstvom orgazma koji ju je privukao u taj oblik postojanja, a najviše sa stvarima koje su orgazmu suprotnost – naime, fizička egzistencija je načinjena uglavnom od nelagode, od različitih vrsta frustracije i patnje, izloženosti stvarima koje ne možete kontrolirati, suočavanja s vlastitom nemoći da napravite stvari koje želite i izbjegnute stvari koje mrzite. Fizička egzistencija je, u osnovi, svakodnevno suočavanje sa stvarima koje ne možete napraviti, sa stvarima koje su jače od vas a ne bi trebale biti, sa zlom koje je moćno a znate da ne bi smjelo biti, i s dobrom koje je slabo i nemoćno a znate da ne bi smjelo biti. Prije ili kasnije većina duša u očaju i frustraciji popusti pod pritiskom i krene linijom manjeg otpora, u proces duhovne degradacije u kojem otpisuju vlastite ideale i naprosto rade ono što ovdje daje dobre rezultate, a ovo je svijet na kojem dobre rezultate daje sve ono što vas u duhovnom smislu degradira i upropaštava. U pravilu, najbolje ćete proći ako nekome otmete neki resurs, ako nekoga obespravite i uništite, ako nekoga zajebete, ako mu prodate za pet dolara ono što ne vrijedi ni jedan, ako iskoristite njegove želje i strahove za svoju korist i na tome zaradite novac. Ukratko, ovdje ćete najbolje proći ako se ponašate po sotonskim principima, što je glavni razlog zašto smatram da je ovaj svijet napravio Vrag a ne

Bog. Da ga je napravio Bog, onda vrlina ovdje ne bi bila ruglo nego temeljni princip napredovanja, ali u stvarnosti, ovdje ćete uspjeti ako funkcionirate po principima sotonizma, a ako funkcionirate po principima dharme bit ćete ruglo. Ako se trudite biti dobri prema drugim bićima, smatrat će vas slabićem, iskoristit će vas i upropastiti na sve načine. Ako ste s drugima okrutni i nemilosrdni, poštovat će vas i bit ćete ugledni. Ako ste dobri prema životinjama, to će imati bitno lošije učinke po vas nego ako ste prema njima okrutni i nemilosrdni pa ih uzgajate za hranu i krzno u ogavnim uvjetima. Blagost i dobrota će za rezultat imati siromaštvo i bijedu, a okrutnost i nemilosrdnost bogatstvo i ugled. Ukratko, ovdje daje dobre rezultate ono zbog čega ćete se karmički toliko degradirati, da ćete još biti sretni ako samo završite u paklu nakon ovog života, i jasno je da onaj tko je smišljao ovakav svijet nije imao na umu vaše dobro, nego je stvar u najboljem slučaju tek anomalija, rezultat stjecaja okolnosti i proizvod slućaja, isto kao što neke rupe nitko nije iskopao a svejedno u njih možete pasti i ubiti se. U najgorem slućaju, a nažalost imam sve razloge smatrati da se upravo o tome radi, ovo mjesto je rezultat pažljivog dizajna, gdje su povratne sprege namjerno smišljene tako da dušama daju pogubnu povratnu informaciju, te afirmiraju ponašanje koje je duhovno degradirajuće, a obeshrabruju ono koje je duhovno izgrađujuće.

Postoji, dakle, više oblika samospoznaje, i postizanje tek jednog neće vam puno znaćiti. Prvi oblik samospoznaje je spoznaja Apsoluta kao temelja stvarnosti, spoznaja da je brahman temeljna stvarnost, temeljna “tvar” svega što doista jest. Taj brahman je satćit-ananda, i svaki rast mora biti rast u kvalitetama koje su satćitanandamaya, rast u stvarnosti, svijesti i blaženstvu. Spoznaja brahmana kao temelja jastvenosti je dakle spoznaja naravi cilja, to je orijentir duhovnog razvoja, razumijevanje smjera u kojem se

treba kretati, kriterija po kojem treba vrednovati osobe, pojave, iskustva i stvari, dakle spoznavanje apsolutnog temelja etike.

Drugi sloj samospoznaje je razumijevanje vlastite sadašnje situacije, dakle vlastitih vrlina i mana, ograničenja i sposobnosti, želja i vezanosti.

Treći sloj je razumijevanje vlastitog karmičkog ustroja, odnosno sebe kao bića, svoje duhovne stvarnosti koja nadilazi ovu privremenu materijalnu egzistenciju, dakle spoznaje onoga što ostaje kad s vas ogule fizičko tijelo koje vas ograničava preko svake mjere, ali bez uranjanja u totalitet brahmana – što ste vi kao duhovno biće, dokle ste utjelovili svojstva Apsoluta, koliko su profinjene duhovne tvari od kojih se sastojite, na čemu trebate raditi kako biste bili bolji, kako ste postali ovo što jeste, i što trebate mijenjati kako biste postali nešto daleko, daleko bolje?

Sva tri sloja su bitna. Bez samospoznaje brahmana nećete imati apsolutni orijentir duhovnog razvoja, i postoji mogućnost dezorijentacije i skretanja u krivom smjeru. Bez spoznaje istinskih parametara vaše sadašnje situacije sva vaša vjerovanja i postupci po svoj će prilici biti tek samozavaravanje i slijepo, bespomoćno batrganje u mreži u koju ste upleteni, gdje svaki pokret steže zamku. Bez razumijevanja vlastite stvarne duhovne pozicije, vas kao duše, sve ostalo je nebitno. Tek u toj točki, sve ostalo dolazi na mjesto i tu se može govoriti o tome da ste u vlastitom životu ako već ne vozač, onda barem svjesni putnik, a ne komad prtljage.

Naime, postoji jedna vrlo korisna izreka: “kad si u rupi, prestani kopati”. Razumijevanje vlastite pozicije i situacije u kojoj se nalazite nužno je kako svi vaši postupci ne bi, zapravo, pogoršavali vaš položaj. Ako ste završili u zatvoru zbog nasilničkog ponašanja,

bilo bi korisno da to osvijestite, i prestanete pizditi na sve i sva, smirite se i promijenite svoj stav. Ako vas je netko mlatnuo po glavi i zatvorio u svoj podrum i sad vas namjerava jebati u guzicu, za početak je korisno shvatiti što se tu zapravo deřava, dakle da je u pitanju kriminalac a ne policija i država, da je ono što vam se deřava nasilje i zlostavljanje a ne pravedna kazna, i da lik koji od vas traži da ga zovete “tata” zapravo nije vaš otac nego luđak, kriminalac i vaš neprijatelj.

To je ono što mislim pod spoznajom naravi vlastite situacije.

Spoznaja vlastite duhovne pozicije nevjerojatno je bitan element u razumijevanju vaše situacije. Naime, recimo da se nađete u situaciji da se ne možete sjetiti tko ste, a svi se prema vama ponařaju s određenim očekivanjima i na određeni naćin. Recimo da se nađete u poziciji da vas pet uniformiranih osoba mlati pendrecima. Za razumijevanje naravi vaše situacije strařno je bitno znati tko ste vi, tko su vaři mućitelji, i zařto vam to rade. Naime, nije svejedno jeste li teřki zloćinac kojeg su uhvatili policajci i mlate vas kako bi vas dovoljno onesposobili da ne možete više nikoga ubiti, ili ste novinar kojeg je uhvatila paravojna teroristićka organizacija koja se sad na njemu iživljava. Batine koje dobivate se nimalo ne mijenjaju spoznajom razloga, ali one nisu definirajuće svojstvo situacije. Ne – vařa pozicija, vařa narav i uloga su ono što definira situaciju.

Zamislite si da ste žena koja se osvijesti usred seksualnog odnosa s muřkarcem i nema nikakvih sjećanja o tome tko je ona, tko je taj muřkarac i kakav je njihov odnos. Osjećate seksualnu stimulaciju od koje vam je fino, ali ne znate je li taj muřkarac vaš muř, pa ste izgubili pamćenje uslijed prethodnog vrlo jakog orgazma, ili stranac koji vas je mlatnuo po glavi batinom pa ste izgubili

pamćenje uslijed traume, a sad vas siluje? Hoćete li na jednaki način protumačiti situaciju?

Uzmimo drugi primjer: nepoznata osoba vam stavlja čudne metalne predmete u genitalije. Nije svejedno radi li se o ginekološkom pregledu ili o tome da vas je neki idiot zavezao i na vama se izživljava. Dakle same fizičke činjenice neke situacije mogu biti doživljene na ovaj ili onaj način ovisno o shvaćanju naravi situacije. Isti seksualni čin može biti doživljen kao ispunjavajuće ili degradirajuće iskustvo, kao nešto što vas afirmira ili ponižava, a spoznaja naravi situacije je sve. To je posebno relevantno u situaciji kad ste se našli na nepoznatom svijetu bez sjećanja, bez znanja o tome što je bilo prije, i od vas se očekuje da s bićima i svijetom koji vas okružuju uspostavite neki odnos.

Složit ćete se sa mnom da nije svejedno jeste li se rodili među prijateljskim, dobronamjernim bićima u čije ruke vas je stavio dobri Bog koji vam želi svako dobro, koji vas čuva i bdije nad vašim duhovnim razvojem, ili ste se rodili među zlonamjernim, neprijateljskim bićima koja vam je dodijelio Vrag koji vas je prijeverom uhvatio u zamku, izbrisao vam sjećanje i dodijelio vas najgorim demonima koje je mogao naći, a s ciljem da vas uvjeri da ste bitno manje biće od onoga što doista jeste, da vas sustavno duhovno slama, maltretira i ponižava kako nikad ne biste uspjeli povjerovati u to da ste doista veliko, moćno biće, daleko veće i savršenije od njega, koji vam ovdje glumata Boga Oca Stvoritelja kojemu ste užasno puno dužni zato što je on strašno dobar i svet, a vi ste niski, grešni i mali.

To vam je dakle ista stvar kao u onom primjeru sa seksom – ovisno o razumijevanju situacije, istu situaciju ćete protumačiti ili kao ispunjavajući, pozitivan čin razmjene nježnosti s voljenom

osobom, ili kao brutalni čin silovanja. Shvaćate, pretpostavljam, zašto nije bitno samo razumijevanje same situacije, nego i vaše osobne stvarne pozicije, koja tu situaciju smješta u kontekst? Jedno je razumijeti da se seksate s nekim, a drugo je razumjeti da ste toj osobi s kojom se seksate žena. To situaciju stavlja u posve drugačiji kontekst nego spoznaja da ste osobi s kojom se seksate susjeda, i s njom varate muža, ili ste toj osobi žrtva silovanja – a najveći paradoks u cijeloj situaciji je da je interpretacija jedina stvar koja tvori razliku, a ona se svodi prije svega na integritet sjećanja. Bez integriteta sjećanja, silovatelj vas može uvjeriti da vam je muž. Bez integriteta sjećanja muža možete smatrati silovateljem. Bez integriteta sjećanja, Turke koji su vas oteli od roditelja i trenirali kao janjičara možete proglasiti svojim narodom, svojim dobročiniteljima i roditeljima, a svoje roditelje neprijateljima, nižom vrstom i nekim koga je dobro ubijati i pljačkati. Bez integriteta sjećanja, vraga koji vam radi o glavi možete smatrati Bogom Ocem i predano mu se moliti da vam oprostí grijehé koji su totalna fikcija, stvar krive interpretacije iskustva, a stvarnog Boga smatrati vragom koji ima za cilj da se uzoholite i odbacite Boga, da sebe proglasite Bogom. To je, dakako, posebno ironična situacija ako ste doista bitno veće duhovno biće od Vraga koji vas je na prijevaru dobio u praonicu mozga i bacio vas u neku svoju osobnu ludnicu gdje vas izlaže sustavnom maltretiranju s ciljem da vas ponizi i slomi i tako vam dokaže da to što vi imate više vrlina od njega nije bitno – bitno je da on ima više grijeha i laži kojima može sve te vrline izvrnuti ruglu i relativizirati.

Jedna je stvar znati da ste u rupi, ali jeste li tamo zato što ste kažnjenik, zato što ste talac, zato što ste vi grešni ili zato što su vaši tamničari grešni? Jedno je biti pred streljačkim vodom zato što ste kukavica i pokušali ste dezertirati, a drugo zato što ste imali

petlje odbiti ubijati žene i djecu pa vas zločinačka vojska koja vas je regrutirala strijelja radi neposluha. Razumijevanje razloga ne mijenja fizički aspekt situacije – u oba slučaja će vas strijeljati – ali za vas, razumijevanje mijenja sve, zato što ste najbitniji aspekt situacije vi sami. Što ste vi u toj situaciji, tko ste vi u toj situaciji, koji je odnos te situacije prema vama, to je sve što je zapravo bitno, i samospoznaja u smislu vedante tu najmanje znači. To što ste vi brahman i streljački vod je brahman, meci su brahman i zid je brahman, definitivno je utješna pozicija, u smislu da eliminira materijalističko shvaćanje po kojem vam slijedi prestanak postojanja, ali ne odgovara na pitanje zašto vas strijeljaju, a to je bitno pitanje koje određuje način na koji ćete interpretirati situaciju i prema njoj se postaviti. Ako ste napravili sranje, ima se smisla kajati, ali ako ste napravili dobru stvar ima smisla biti ponosan – a ispravan stav moguć je samo onome tko ima pravo, potpuno razumijevanje situacije.

O dobru i pravoj strani

Relativnost percepcije je ozbiljan problem, vjerojatno centralni problem ljudske egzistencije, uz nemoć. O čemu se radi?

Recimo da imate osobu koja zastupa određenu nepopularnu političku opciju. Tu osobu policija progona kao zločinca, stavi u zatvor i ubije. Ta osoba je zločinac i o njemu se smije misliti jedino kao o takvom, iz straha od progona. Nakon nekoliko godina, njegova politička opcija ojača i svrgne vlast. Ta osoba više nije zločinac, nego narodni heroj po kojem se nazivaju škole.

Dakle, vrijednosna kategorizacija osobe nije apsolutna nego ovisi o političkom kontekstu. Netko tko je u jednom sustavu smatran kriminalnim subverzivnim elementom, u drugom sustavu može biti smatran ekvivalentom sveca. Često je i doslovno tako – velik broj ranokršćanskih svetaca su “mučenici”, odnosno osobe koje su zbog ispovijedanja vjere bile ubijene od strane tadašnje vlasti, dakle “kriminalci”, odnosno “subverzivni elementi”. Dolaskom njihove opcije na vlast, njihova vrijednosna kategorizacija se mijenja iz one vrijedne prezira u onu vrijednu nasljedovanja.

Čini se da je u genetski kod ljudske vrste uprogramirano očekivanje takvog ponašanja svijeta – svi na neki način pokušavaju svojim postupcima kreirati “narativ”, odnosno viđenje stvarnosti u kojem su oni dobri, a pripadnici drugih opcija, dakle oni koji su se odlučili za nešto što su oni odbacili, zli. Te stvari ponekad izgledaju kao karikatura, kao u situaciji kad se ljudi koji su presveti da bi jeli krave masovno kolju s ljudima koji su presveti da bi jeli

svinje. Slični tome su naporni vegetarijanci koji smatraju ni manje ni više nego da ne jedenjem mesa spašavaju svijet i da njihovo govno manje smrdi. Svi marljivo nastoje na tome da suprotna strana izgubi, odnosno da bude kvalificirana kao suprotnost dobru, kako bi slijedom stvari oni ispali – zna se.

To sad pak znači dvije stvari. Prvo, ljudi imaju nevjerovatno jaku želju smatrati sebe dobrima, odnosno barem manje lošima od ostalih. Drugo, za ostvarenje tog cilja spremni su gaziti po leševima do nevjerovatnih granica, a sve uslijed duboko usađenog, sasvim sigurno genetskog, uvjerenja da ne postoji apsolutna istina, i da povijest, odnosno vrijednosne kvalifikacije, pišu pobjednici.

Budući da je stvar genetska, ljudi se tako ponašaju posve nesvjesno, bez ikakve intelektualne proračunatosti i na potpuno automatskoj razini, i zbog toga im je praktički nemoguće objasniti da u duhovnom smislu takva logika nema smisla i da je pogubna.

Da objasnim.

Recimo da ste klinac od svojih 16 godina kojemu se sviđa određena cura, da ste sakupili hrabrost i pitali je hoće li izaći s vama u kino. Ako pristane, vama se aktivira anahata, sretni ste, volite je i super vam je. Ako vas odbije, vaš povrijeđeni “ego”, odnosno duhovni organ u spektru anahate zadužen za to da smatrate da ste super, da je s vama sve u redu i da ste na pravoj strani, reagirat će kako bi vas zaštitio od emocionalne traume, smišljanjem scenarija u kojem ste vi super, divni i krasni, a ta cura je zapravo loša osoba, s njom nešto ne valja, i tako nastaju situacije u kojima takvu curu tračate pred prijateljima, izmišljate o njoj lažne priče i općenito gradite svijet fantazija koji nema veze s bilo kakvom stvarnošću, a sve zato što imate potrebu imati dobro

mišljenje o sebi i osjećati se dobro.

U duhovnom smislu, takvi postupci su pogubni. Oni vas možda kratkoročno štite od traume, ali to čine po cijenu razvoja psihoze, odnosno patološke percepcije stvarnosti i vlastite stvarne pozicije. Stvarna pozicija je da vas je cura koja vam se sviđa odbila i vi zbog toga patite. Kad biste si priznali da je takva situacija moguća unatoč tome što je i s vama i s njom sve u redu, ispuhali biste svoj osjećaj povrijeđenosti kojemu su uzrok projekcije i kriva očekivanja, ne biste po nikome mrakovali i smišljali lude fantazije, i cijela stvar bi ostala na tome. Nažalost, ljudi su u stanju cijeli svoj život posvetiti tome da sebe definiraju kao dobre osobe crtajući ekstremno patološku sliku svijeta, u kojoj je takva kvalifikacija njih samih moguća i logična. Jedan od načina na koji to ljudi rade je svrstavanje sebe u neku manje-više proizvoljnu grupu koju se definira kao dobru, a različite se definira kao loše. To može biti po kriteriju rase, nacije, mjesta rođenja, pripadnosti navijačkoj skupini, bandi, političkoj stranci, filozofskom opredjeljenju i sl., ali uglavnom, ljudi teže kreirati svjetonazor po kojem oni pripadaju među “dobre”, a ostali pripadaju među “zle”. To je slučaj i s osobama koje o sebi misle kao o tolerantnim kozmopolitima – oni su sposobni za nevjerovatan stupanj mržnje prema “netolerantnim” osobama, koje ne dijele njihov svjetonazor, i koje bi počastili tretmanom u rasponu od ludnice do streljačkog voda. Ništa bolji nisu ni oni koji svoju seksualnu orijentaciju definiraju kao “normalnu”, a “nenormalne” bi “liječili”, što se u praksi definira kao zatvaranje u neki mračni podrum ludnice i uništavanje mozga drogama. Umjesto “seksualne orijentacije” možete staviti “politički izbor”, “svjetonazor”, ukoliko bilo što – siguran sam da bi vegetarijanci, da su kojim slučajem većina, na sličan način poželjeli “liječiti” mesoždere, onako kako bi Dawkins, da ima moć, “liječio” osobe koje vjeruju da postoje duhovne stvarnosti

kao sasvim realan i moguć predmet osobnog iskustva.

Ukratko, ljudsku egzistenciju u ogromnoj mjeri definira ta strašna želja za pripadnošću “pravoj strani”, koja je vjerojatno nastala uslijed mnoštva genocidnih plemenskih ratova u kojima su ljudi bez puno milosti ubijali “različite”, koje se, praktički sam u to siguran, moglo definirati kao ne-ljude, i naprosto loviti i jesti kao što ljudi danas životinje definiraju kao entitet prema kojem se postupa kao prema predmetu i hrani a ne kao prema osobi. Promatrajući današnje ponašanje ljudske vrste imam vrlo konkretnu sliku o tome što se krajem Pleistocena moralo dešavati u područjima kontakta između neandertalaca i ljudi. Ili su ih integrirali u svoje pleme kao članove i s njima se parili, ili su ih ubili i pojeli. Ne vidim puno mjesta za treću opciju. Pripadnost “dobroj strani” je dakle doslovno stvar života i smrti, bila i ostala – podsjetimo se samo Bleiburga, i stotina tisuća ubijenih ratnih zarobljenika klasificiranih kao “narodni neprijatelji”, “zločinci” i “gamad”, nakon čega je povijest prepravljena tako da ispadne da su ubijeni zaslužili svoju sudbinu, pripisani su im svakakvi, uglavnom izmišljeni zločini, a njihovi ubojice su pretvoreni u svece po kojima su nazivane škole.

U smislu fizičke egzistencije i ljudske povijesti, dakle, takvi postupci imaju smisla, i doista se može reći ne samo da povijest pišu pobjednici, nego se štoviše jedino pobjednici razmnožavaju, a poraženi su ili pojedeni (u starijoj verziji) ili im kosti trunu u nekoj jami (u novijoj, civiliziranoj verziji). Instinktivna želja da se bude “dobar”, odnosno “na pravoj strani”, predstavlja dakle evolucijski imperativ jednak želji za razmnožavanjem, jer oni koji takvu želju nisu imali nisu ostavili potomke. Biti popularan, voljen, “dobar” i socijalno afirmiran jednako je, dakle, bitno za preživljavanje gena kao želja za doživljavanjem orgazma sa seksualnim partnerom

svojih snova.

U duhovnom smislu, cijela ta stvar je praktički fatalna, i Buda jako dobro zna o čemu priča kad govori o kotaču samsare, čije okretanje hranite vlastitim postupcima i ulažete energiju u stroj koji na kraju uvijek drobi vaš bespomoćni leš i povlači vas u iduću maternicu, u novo rođenje na liniji kretanja kotača. Zbog želje da budete dobri, vi stvarate vlastite iluzije i činite vezana, vezujuća djela u duhovnoj tami ispunjenoj jedino genetskim, evolucijskim imperativima, pri čemu je duša manje od putnika – njoj je namijenjena uloga budale koja se identificira sa situacijom koja s njom kao takvom nema previše veze, kao one babe koje plaćaju misu za likove iz omiljene sapunice, kojima se svi smiju a zapravo i sami rade isto na manje očiglednim mjestima. U takve iluzorne situacije duša ulaže vlastitu energiju, čineći djela koja su u pravilu grozna, ali zbog “ega”, dakle mehanizma samoopravdavanja, ta zla djela proglašava dobrima, kako bi održala iluziju vlastite ispravnosti, pravednosti i dobrote, te tako o bitnim pitanjima ima nužno iluzornu, izopačenu perspektivu koja uvjetuje lude i naopake, grešne i vezujuće postupke i tako hrani kretanje kotača samsare.

Najveći paradoks ljudske egzistencije je to što ljudi o sebi misle kao o dobrim bićima – bilo koga da pitate, smatrat će da je “u osnovi” ili čak posve dobar, a rezultat djelovanja svih tih “dobrih” bića je totalni pakao. Svijet se crni od zla, svom tom zlu uzrok su ljudi, a praktički nigdje nećete vidjeti čovjeka koji sebe iskreno smatra zlim bićem – dapače, ako takvoga nađete, vjerojatno imate posla s autentičnim svecem, svjesnim zlih mehanizama unutar ljudske psihe, koje je osvijestio, u stanju ih je sagledati s distance i ne braniti ih.

Ljudi svoje genetske imperative projiciraju na sferu duhovnosti, stvarajući svjetonazor u kojem je najbitnije biti na pravoj strani, jer će na kraju Bog procijeniti koji su njegovi, njih će pustiti u raj, a ostale će baciti u pakao. Varijacije na tu temu možete vidjeti svuda, jer su očito na takav način postupali glavari ljudskih plemena kroz povijest, pa su takvi postupci projicirani u sferu duhovnog - “dobri” su dijelili plijen, a “zli” su bili pobijeni i bačeni u jamu kao smeće. Ljudi stoga smatraju da pripadnike “one druge” grupe smiju izuzeti iz pravila za pristojno ophođenje, pa onda kao rezultat imate “dobre kršćane” koji na temelju čitanja Biblije smatraju da su oni u Božjim očima bolji od homoseksualaca, pa na homoseksualce bacaju kamenje, nazivaju ih pogrdnim imenima i općenito bi ih najradije ubili, unatoč tome što ista ta Biblija u onom svom dijelu koji je za kršćane najrelevantniji, dakle u evanđeljima, nalaže univerzalnu dobrotu, čak i prema neprijateljima. Budući da ljudima takva uputa ne odgovara, na sve će je načine izvrdati i naći onaj dio Biblije koji govori da pedere treba kamenovati ili baciti s litice, i proglasiti ga relevantnijim. Tu vidimo kako je želja za pripadnošću “odabranima”, “dobrima”, u stanju proizvesti selektivnost u čitanju religijskih spisa i kreiranju pseudoreligijskog svjetonazora koji je, za sve praktične svrhe, isključivo ego trip. Nije daleko od pameti teorija po kojoj su i sami religijski tekstovi nastali kao odraz te ljudske želje da se bude na pravoj strani, među “odabranima”, kako se ne bi našli među “odbačenima”, što je kroz povijest ljudske vrste značilo “gehenu”, odnosno goruće smetlište na koje su u biblijska vremena bacani leševi poraženih neprijatelja, kriminalaca i životinja, zajedno s ostalim komunalnim otpadom.

Distanca u odnosu na želju da se smatramo dobrima i ispravnima je, dakle, iznimno bitna stvar u duhovnom životu i može je se izjednačiti s novim rođenjem. Točka u kojoj ste u stanju spoznati

da ste vi možda na krivoj strani, da činite nešto loše i da biste se trebali promijeniti, obično je točka u kojoj prestajete po tračnicama ići u pakao. Imajte u vidu da se “dobrima” mogu smatrati ili inicijati vađre, dakle osobe koje su supstancijalno nadišle temeljne odrednice vezane, niže egzistencije, ili zaludene osobe koje uslijed samozavaravanja kreiraju neki svoj svijet snova. Ako niste inicijati vađre a smatrate se dobrom osobom koja je na pravoj strani i pravom putu, sva je prilika da već znate na kojoj ste strani, doista.

Etička kvaliteta djelatnosti i kauzalne petlje

Postoji jedan vrlo ozbiljan problem koji nije svojstven toliko fizičkom planu kao takvom, nego bih prije rekao da je inherentan relativnoj egzistenciji. Radi se, naime, o kauzalnim petljama, odnosno problemu ustanovljavanja istinitosti nekog događaja sve do zatvaranja horizonta njegove mogućnosti.

To sad zvuči komplicirano, i doista jest komplicirano, ali moguće je ilustrirati tu pojavu jednostavnim primjerima.

Recimo da imate jednostavnu kombinaciju pitanje-odgovor. Žena vas pita “jesi li kupio kruh?”, a vi možete odgovoriti “da” ili “ne”. Ako odgovorite “da”, a niste kupili kruh, vi lažete. Ako odgovorite “ne”, govorite istinu. Ali što ako kažete “kupit ću ga za deset minuta”? Ta jednostavna tvrdnja otvara kauzalnu (uzročno-posljedičnu) petlju: ako unutar deset minuta ispunite obećanje, tvrdnja je bila istinita. Ako ga ne ispunite, tvrdnja je bila lažna. U oba slučaja, nemoguće je ustanoviti njenu istinitost sve dok ili niste kupili kruh, ili se pak zatvara mogućnost da ga unutar obećanog vremena na bilo koji način kupite. Dakle, tek kad se zatvori mogućnost da unutar zadanog vremena dođete doma s kruhom, može se reći da ste lagali, ali prije toga, vi možete tvrditi da ste rekli istinu, da će vrijeme pokazati da ste imali pravo, i formalno vas nitko ne može kazniti za laž čak i ukoliko nemate nikakvu namjeru ispuniti obećano. Kad mogućnost da ipak nabavite kruh prestane, kaže se da je izašla izvan horizonta mogućeg.

Dakle, netko je mogao s visokim stupnjem sigurnosti znati da vi ne namjeravate kupiti kruh, ali nije vam mogao dokazati krivnju sve do točke zalaska mogućnosti ispod horizonta, što obično znači istek zadanog roka, ali ne nužno – ponekad to može značiti i fizikalnu nemogućnost da u preostalom vremenu dođete do prekare ili dućana, kupite kruh i vratite se nazad, ali to je već teže dokazati. Naime, uvijek postoji mogućnost, koliko god mala, da vam se u dnevnom boravku materijalizira Isus s kruhom, vinom i ribama točno u trenutku isteka zadanog vremena, pa vi na čudesan način ispunite zadanu riječ; kako je takve stvari nemoguće posve isključiti, nego se mora reći tek da je vjerojatnost njihovog događanja iznimno mala, kauzalne petlje se u pravilu zatvaraju tek kad je vjerojatnost nula.

Zašto je sve to bitno?

Zamislimo da karmička retribucija ovisi o stanju otvorenosti kauzalne petlje. Dakle sve dok nije moguće sa sigurnošću ustanoviti je li neko djelo dobro ili zlo, nije moguće dozirati kaznu ili nagradu za to djelo. Ista se dakle mora odgoditi sve do prestanka mogućnosti dvosmislenog tumačenja događaja.

To sad otvara jedan ogroman problem, a to je da netko tko ima prisno poznavanje takvih “pravila igre” može vječno izvrđavati kaznu, jer je razmjerno lako dizajnirati komplicirane kauzalne petlje koje je praktički nemoguće zatvoriti, odnosno takve u koje ćete uplesti odluke drugih bića koje će utjecati na ishod, pa se možete pravdati da je uslijed njihove intervencije stvar ispala loše, a po vašem planu bi ispala dobro. Budući da je nemoguće sa sigurnošću dokazati suprotno, mogli biste izvrđati odgovornost.

Isto tako, na materijalnom planu je praktički nemoguće dati

jednoznačan sud o apsolutnoj etičkoj vrijednosti bilo čega. Sad ćete reći da je to i te kako moguće – uzmimo primjer Hitlera i Miloševića. Zasigurno je moguće ustvrditi da su barem oni posve zli, odnosno da su njihovi postupci bili pogrešni?

To nije tako jednostavno. Zasigurno vam je poznat Machiavelli i njegova tvrdnja da cilj opravdava sredstvo? Dakle ako cilj ispadne dobar, nema veze što su sredstva njegovog ostvarivanja bila naizgled zla. U krajnjoj liniji, i kad vam zubar daje injekciju novokaina, to boli, ali služi tome da vas manje boli ono što će raditi kasnije. Recimo da se pokaže da bosanski Muslimani postanu mostobran islama u Europi i jedan od uzročnika velikog genocidnog rata u Europi u kojem bude nekoliko milijuna mrtvih uz ogromna razaranja, između ostalog nuklearnim oružjem, i da se pokaže da je islam sto puta gore zlo od nacizma. Milošević bi naglo ispao vizionar koji se protiv tog zla borio na jedini način koji se kasnije pokazao kao učinkovit, i to je činio daleko prije svih ostalih, dakle on bi ispaio maltene svetac mučenik zapadne civilizacije, unatoč toga što ga sada pamtimo kao dizajnera genocida.

Isto važi za Hitlera. Recimo da Židovi sad izbombardiraju iranska nuklearna postrojenja i to dovede do nuklearnog rata između Amerike i Kine, kao što su se Kinezi prijetili. Dakle izraelsko agresivno ponašanje dovede do redukcije ljudske civilizacije na razinu kamenog doba. Hitlerovo viđenje Židova kao najvećeg zla i najveće prijetnje civilizaciji u retrospektivi bi se pokazalo kao nevjerovatno točno i vizionarsko, i sva njegova djela usmjerena ka istrebljenju Židova pokazala bi se kao opravdana.

Ako vam se cijela stvar čini čudovišnom i pogrešnom, možete odahnuti - “dečki gore” nisu debili da bi ih se tako moglo

obmanjivati. Ako pogledate NDE iskustva s “bićem od svjetla”, primjetit ćete da je moralna validacija svakog čina upravo nevjerojatno atomizirana. Svaka emocija, svaki postupak stoji sam za sebe bez ikakvog konteksta i apsolutno ništa ga ne može opravdati. Ako ste nekome napravili sranje, slijedi udar, potpuno neovisno o tome što ste vi to sranje racionalizirali nekakvom najboljom namjerom. Naime, svaka budala ima teoriju, i svaki zločinac racionalizaciju. Svi su u svojoj glavi opravdani, sveti i savršeni, odnosno za njihova zlodjela je netko drugi kriv. Ništa od toga vam nitko “gore” ne puši. Ako ste nekome radili sranje zato što ste mu zavidni, badave se opravdavate da je on sigurno zla osoba, i pokušavate to dokazati, pa makar ga morali svojim postupcima pretvoriti u zlu osobu kako biste se time opravdali. Ništa od toga vam ne važi – svako takvo djelo se gleda u kontekstu vaše stvarne namjere, a ne u kontekstu vaše racionalizacije, ili, čak, mogućnosti da se uslijed složenih okolnosti stvori privid da ste u pravu. Ovi gore nisu budale, znaju jako dobro što vam je “u srcu” kad ste nešto zamislili ili poželjeli ostvariti; priča “za publiku” njih ne zanima i nebitna je. Vi ste bili zavidni i poželjeli ste nekome zlo. To je sve što njih zanima, a to što je ta osoba kojoj ste činili zlo u nekoj točki pobjesnila i na to vaše zlo reagirala na neprimjeren način, to je posve odvojena kategorija koju nije moguće koristiti kao input u racionalizaciji vaših pobuda. Nije se “pokazalo” da ta osoba “opravdava” vaše postupke. Vaši postupci su zli sami za sebe i nema im opravdanja. Ukoliko je ta osoba na zlo reagirala zlim, zapravo se gleda duhovni sadržaj te reakcije, a ne njena vanjska forma, i to analizira netko tko ima potpuni, totalni uvid u stvarni sadržaj vaše emocije. Nema glumatanja, nema racionalizacije, nema izvrđavanja, nema uvjeravanja publike koja nema pravi uvid pa joj preostaje vjerovati argumentima. Ništa od toga ne postoji kad se govori o karmičkoj validaciji nećijih postupaka, i to upravo zato što karma nema veze sa samim djelima.

Naime, kad kamen padne i nekoga ubije, to je karmički ništavno, unatoč tome što je netko ubijen – naime, nema ubojice, jer kamen nema dušu koja bi donijela neku odluku iz nekih pobuda, pa da bi je takva odluka karmički definirala i vezivala. Kamen je karmički gledano ne-biće, a karma postoji jedino u odnosu na biće. Za kamen je karma definirana na razini da padne i razbije se ili ga voda erodira, ali za biće je karma definirana na razini da se definira, “kleše” svojim odlukama, da time odredi što ono jest a što nije – je li ravnodušno ili suosjećajno, velikodušno ili sebično, kukavica ili heroj, zločinac ili dobročinitelj, netko tko cijeni znanje ili netko tko je prema znanju ravnodušan. Takve odluke same po sebi definiraju biće, ne definira ga odluka nekog odbora koji će prosuđivati krajnje, konačne posljedice svakog čina i sukladno tome odrediti je li on bio dobar ili loš, te propisati nagradu ili kaznu. Vaša duhovna motivacija jako dobro “zna” kakva je, od kakve je energetske kvalitete, i ta energetska kvaliteta je doista jedina bitna. Ako ste nekoga prezirali i gledali s visine a istovremeno mu dali novac ili mu na drugi način pomogli, vaše djelo se vrednuje na kompleksan način: gledanje osobe s visine vas na ogroman način određuje, to je 99.9999% postupka, a što se tiče toga da ste mu ipak dali novac, to ima neku malu mjeru važnosti, ali za sve praktične svrhe važi pravilo da ako ste prema toj osobi osjećali prezir kakav bi osjećali da ste na nju pljunuli, onda novac koji ste joj dali ima sva svojstva pljuvačke.

Nije sve, dakako, baš tako jednostavno, ali za početak možemo raditi s tim principom kao s općenitim pravilom koje se onda korigira kako bi se uvažilo i druge čimbenike. Moramo odnekud početi, a najsigurnije je početi od dominantnog vektora, dakle glavne sile, koju se onda malo korigira zbrajanjem s drugim vektorima kako bi se uvažilo složene aspekte stvarnosti.

Problem je dakle u tome što iz pozicije materijalne korisnosti nešto može biti dobro, ali iz karmičke pozicije ta ista stvar može biti pogubna. Također, nešto može biti iz materijalne pozicije loše, ali iz karmičke pozicije odlično.

Primjerice, Vlad Tepeš, također poznat kao “Drakula” i kao “Vlad koji nabija na kolac”, vrlo je učinkovito branio Rumunjsku od Turaka i to tako što je trideset tisuća turskih ratnih zarobljenika nabio na kolac, a kad je glavnina turske vojske vidjela tu šumu nabijenih na kolac, naprosto se užasnuta vratila nazad u Tursku i odustala od osvajanja. Dakle iz pozicije ratne strategije takav postupak je imao smisla i bio je “dobar”. Iz karmičke pozicije, lik je bio vjerojatno najgori sadistički luđak svih vremena. Kad se uslijed spleta povijesnih okolnosti i političkih spletki našao u zatvoru, vrijeme je kratio nabijajući nedužne životinje poput miševa i ptica žive na štapić onako kako je inače ljude nabijao na kolac. Dakle radi se o osobi prema kojoj je Adolf Hitler uzor humanosti i dobrote, i karmički gledano, taj je doista napravio stvari koje opravdavaju njegovu literarnu transformaciju u vampira koji tisuću godina opsjeda Transilvanijski dvorac i neopreznim ljudima pije krv. Je li bio učinkovit protiv Turaka? O da. Je li ta učinkovitost značila da je njegov narod bio pošteđen turske vladavine i zla koje bi iz toga slijedilo? Da. Jesu li njegovi zli postupci time opravdani? Možda u nekom materijalnom smislu. Ali u duhovnom, karmičkom smislu, gleda se samo ono što je njemu bilo “u srcu” kad je uživao u patnji ljudi koje je nabijao na kolac i kad je tražio najmanji povod da nekoga na tako brutalan način pogubi. Samo to je bitno, i za ništa drugo nikoga “gore” nije briga, niti išta drugo determinira njegovu duhovnu budućnost i oblik postojanja.

To je sad dosta nezgodna situacija: naime, ako činite samo ono što

će po vas imati dobre duhovne posljedice, to sa sobom nosi rizik jedne specifične vrste kukavičluka, zbog koje ćete recimo predati svoj narod okrutnom osvajaču koji će ga maltretirati petsto godina zato da ne bi “ogriješili dušu” i protiv tog neprijatelja napravili nešto okrutno i nasilno. Naravno da je takav kukavičluk zapravo karmička determinanta vaših postupaka, i da ste se time pak definirali na vrlo ružan način i da takav smjer neće imati dobre posljedice po vaš duhovni razvoj, blago rečeno.

Dakako, nisu Vlad Nabijač i Ivo Pizdun jedine opcije. Kao opcija postoji i Nikola Šubić Zrinski, osoba koja je narodni heroj u Mađarskoj i Hrvatskoj, a u Turskoj povijesti je poznat kao veliki, herojski neprijatelj; svi povijesni izvještaji o bici kod Szigetvára do nas su došli od preživjelih Hrvata koje su, vjerovali ili ne, turski vojnici poštjedjeli i dali im tursku odjeću te ih sakrili među sobom, toliko su bili impresionirani njihovim junaštvom. Naime garnizon Nikole Šubića Zrinskog od 2300 ljudi zaustavio je čitavu osvajačku armiju Sulejmana Veličanstvenog od 102000 ljudi na putu prema Beču, u bici je poginuo sam Sulejman i 20000 Turaka, a kad su Zrinski i njegovi ostali bez mogućnosti dalje obrane, otvorili su vrata tvrđave i krenuli u juriš na tursku vojsku i svi izginuli osim onih par koje su janjičari valjda uspjeli uvjeriti da im se ne nabiju na mač.

Recimo da je taj oblik vojne taktike imao jednako jake ako ne i jače materijalne rezultate nego Drakulina taktika, ali uz posve drugačije karmičke rezultate. Drakula je svojim djelima zaslužio najgori pakao, a Zrinski, pa, teško je reći bez detaljnijeg poznavanja njegove osobnosti, ali recimo da mu je pogreb sa svim počastima organizirao Turčin koji mu je prije toga bio ratni zarobljenik. Očito je dakle da se radilo o osobi koja je iznimno držala do vrline, pa je stoga razumno pretpostaviti da je vrlina

definirala njegovu daljnju sudbinu. Njegovi postupci, dakle, ukazuju na smjer kojim se treba kretati u materijalnom životu. Povremeno treba ubiti, na kraju treba poginuti u obrani svojeg, ali sve to je moguće činiti na pravedan, častan i dostojanstven način, dakle s temeljem u vrlini i dobru, a ne u zlu, okrutnosti i grijehu. Jedno je naime ubiti neprijatelja iz ljubavi prema onome što on ugrožava, a sasvim drugo koristiti sukob kao izliku za okrutnost i zlo koji su zapravo vaša istinska nakana. To je ono što definira temeljnu razliku u etičnosti postupaka, posve neovisno o njihovoj materijalnoj korisnosti i dugoročnim ishodima, jer je iz primjera Zrinskog očito da etički valjan postupak može istodobno biti i materijalno koristan, odnosno strateški i taktički zdrav.

Kao što vidimo, etička kvaliteta djelatnosti nije nužno povezana sa stanjem otvorenosti kauzalne petlje, odnosno konačni rezultat ne determinira nužno etičku kvalitetu postupaka. Ipak, postoje situacije u kojima je materijalni aspekt najbitniji, a duhovni elementi zbivanja posve su sporedni. Primjer: kad vas kirurg operira i spasi vam život, posve vam je nebitno kakvo je njegovo duhovno stanje i je li on dobra ili zla osoba. Sve dok dobro operira i vi ste nakon njegove operacije zdravi, to je sve što vas zanima. Isto tako, ukoliko ste majka kojoj dijete umire od gladi, a netko vam da bočicu dječje hrane, pobude te osobe vama su irelevantne, jer možete djetetu spasiti život, i ta bočica hrane za vas determinira situaciju, a za duhovne aspekte vas baš briga.

Kako sad tu biti pametan? S jedne strane, iz NDE svjedočanstava možemo vidjeti da je duhovni sadržaj djela ono što za djelatnika u cijelosti definira karakter situacije – samo djelo je nebitno, bitno je ono što ste vi bili dok ste ga činili. S druge strane, ako ste siromašni student i neki bogati biznismen vam financira stipendiju, on je vaš heroj, i uopće vas ne zanimaju njegove stvarne pobude,

koje su možda loše i sebične. Za vas, taj novac čini razliku između uspjeha i propasti, dakle sam fizički novac je sve što vam je bitno i on za vas posve definira karakter situacije: prije niste imali što za jesti i stanodavac vas je htio izbaciti na ulicu, a sad imate što za jesti i uredno plaćate stanarinu. Dakle sam novac je definirao sve što je vama u toj situaciji bitno i što vas zanima. Očito postoji puno perspektiva situacije, i ista situacija za više ljudi može biti više stvari.

To u ovom primjeru nije toliko veliki problem, ali uz malo promijenjene okolnosti i te kako bi mogao biti. Primjerice, ako ste žena koja samo želi prehraniti gladno dijete, a bogataš joj dobaci sitan novac, veliku razliku bi mogle činiti okolnosti takvog događaja. Ako taj bogataš s njom nije ni u kakvom odnosu, sasvim lako je zamisliti da zanemari sve osim novca. Ali zamislite situaciju da muž potjera ženu s djetetom na ulicu, bez ikakve milosti. Nakon par mjeseci je sretne kao prosjakinju na ulici i uz podsmjeh joj dobaci sitan novac. Pretpostavljam da vam je jasno kako takve okolnosti mogu dramatično promijeniti pogled na situaciju. Jasno je dakle kako kontekst zapravo u najvećoj mjeri definira sve stvari, koliko god s druge strane važila činjenica da se sve stvari etički vrednuju atomizirano, dakle svaka za sebe.

Ako na takav način mogu biti vrednovane situacije, kako stoji stvar s životima? Koliko kontekst u koji je netko stavljen zapravo vrijednosno determinira njegove postupke? Već sam navodio primjer zatvorenika, a mogao bih navesti i primjer nekog od duhovnih učitelja koji su oko sebe okupili sljedbu i onda “duhovno propali”. Klasični narativ je da imate osobu s jakim egom koja se našla u situaciji da joj se potčinjeni ljudi bacaju pred noge i nude joj se na pladnju, i u nekoj točki takav naprosto izgubi kompas i počne se ponašati kao “pijani grof”, kršeći najtemeljnije principe

etike, i onda dobijete Rađiniša, Sai Babu, Mahešvaranandu i tko zna kolike druge koje je pratila aura skandala. Ali, što ako je taj narativ pogrešan, a ja na temelju svojeg iskustva mogu posvjedočiti da bi vrlo lako mogao biti? Što ako je stvar u tome da se takav učitelj energetski povezao s učenicima koji ne samo da nisu kvalificirani za učenje, nego u svojoj svijesti i podsvijesti kriju mehanizme koji znaju biti upravo grozno prljavi, a učitelj se pomoću duhovne energetike prisno poveže s njima, i ukoliko nije posebno izvježban u izlaženju na kraj s ekstremno silovitim, traumatičnim emocijama (a nemam nikakvih razloga vjerovati da je itko osim mene to vježbao; ostali su uglavnom u meditaciji pokušavali postići “mir i ljubav”, dok sam ja ispuhivao traumatične reakcije na razne horror scene i tako se vježbao u distanci u odnosu na razne užase), naprosto će podleći i postati vehikl u kojem će se te gadosti izraziti. Koliko sam vidio, narativ po kojem su u sektama učenici žrtve lažnog gurua je praktički uvijek pogrešan. U pravilu, guru je žrtva ambicioznih gadova iz “unutarnjeg kruga” učenika, što indirektno, kroz mehanizme yogijske energetike s kojima nije u stanju izaći na kraj zato što je takav obično došao iz Indije gdje je u miru učio od svojeg gurua i naprosto nema izgrađene sposobnosti izlaženja na kraj s onim što prolazi kroz svijest zapadnjaka sa sjebanim egom, potisnutim ambicijama, razjebanom seksualnošću i sl., a što direktno, kroz spletkarenja u “unutarnjem krugu”, gdje se ambiciozniji učenici bore za vlast i manevriraju tako da prema vanjskom krugu iskoriste karizmu učitelja za vlastitu promociju i pozicioniranje, u unutarnjem krugu “istrijebe” konkurenciju, te učitelja reduciraju na marionetu i simbol koji će služiti isključivo tome da oni žive i ponašaju se poput kraljeva. Nemojte misliti da pričam napamet i teoretiziram, imao sam par takvih kraj sebe, ali ja sam imao petlje napraviti nešto nevideno: razvalio sam cijeli sustav kad sam vidio što se tu dešava i kad sam shvatio mehanizam po kojem te stvari rade. Ja

sam, naime, iz cijele stvari naučio daleko više od tih mojih “učenika”, koji su se tu u pravilu zajebavali i igrali ego-igrice dok sam ja pokušavao shvatiti kako stvari funkcioniraju. Očito je, dakle, da ljudi instinktivno pokušavaju manipulirati stvari u svoju korist prezentiranjem stvari u obliku određenog narativa, koji “kreira istinu” kakva njima odgovara, odnosno u kontekstu u kojem oni ispadnu “dobri”, a to je, čini se, većini ljudi jedina stvar do koje im je istinski stalo, pa su spremni gaziti po leševima kako bi kreirali narativ po kojem oni ispadaju pozitivci. U slučaju sekte, “učenici” su spremni namjerno sabotirati, te duhovno upropastiti učitelja kako bi ga konformirali s arhetipom lažnog učitelja, dakle pravoga će gaziti po energetskom sustavu dok ne pukne i poludi a onda će ga prezentirati na van kao lažnog, a sebe će portretirati kao plemenite žrtve koje su proživjele traumu i razočaranje, ali sad će se oni uzdići iz toga i apsorbirati sva tapšanja po ramenu i slične stvari koje u zapadnoj civilizaciji pripadaju žrtvama, pogotovo žrtvama nepopularnih stvari kakve su gurui i sekte.

Narativ i prezentacija su dakle instrument pomoću kojeg se zločinci rutinski prezentiraju kao žrtve i junačke, plemenite osobnosti, a plemenite osobe koje su im željele pomoći postaju zgažena krpa, od koje se takvi odraze svojim čizmama u “bolju budućnost”, netko kome je pripala upitna čast da budu spaljeni kao princ Fašnik, kao simbol svih kolektivnih grijeha i gadosti zapadne civilizacije, tako da ispadne da ste vi zapravo super – gurui ne valjaju. Ako ikome treba pripisati odgovornost, to su oni, jer da su oni valjali, vi, ovakvo cvijeće, odmah biste postali svecima.

Spin, dakle, nije nešto čime se bave samo političari. Spin, odnosno igranje percepcijama i selektivnom prezentacijom činjenica prema onima koji nemaju sve potrebne informacije i sveukupnost uvida u situaciju, dakle prema svima osim Bogova, uobičajena je ljudska

aktivnost. Ako ste imalo iskreni prema sebi, sjetit ćete se hrpe situacija gdje ste formulirali činjenice na takav način. Bojim se da je to ljudskoj vrsti svojstveno na razini instinkta za preživljavanjem i manevriranjem u socijalnim zajednicama. Jedan od temeljnih ljudskih instinkata je, dakle, laganje, odnosno stvaranje izmišljene priče koja selektivno interpretira elemente vlastitog života kako biste stvorili fiktivnu osobnost, odnosno virtualnu verziju sebe koja je super, koja je sve dobro napravila, na pravom je putu i na strani dobra. To ocrta vrlo mračnu sliku ljudske prirode, ali nažalost posve realističnu i sukladnu opažanju stanja u svijetu, koje nikako ne bi moglo biti ovakvo kakvo je da ljudi imaju urođenu sklonost ka dobru, kojom se uvijek ponose.

Situacija bi bila dovoljno zamršena i ovako, ali, nažalost, u praksi je još i gore, zato što uz sve već nabrojane faktore imamo još i biće koje je, za sve praktične svrhe, ovome svijetu gospodar, a odaziva se na puno imena – obično na ona kojom religije zovu svoje vrhovne bogove ili herojske likove. Čak i tamo gdje ga mrze i zovu vragom, obično mu daju neku lijepu titulu, poput kneza ovog svijeta, ili Lučonoše, sina Zore, Zvijezde Danice. Teozofi ga zovu Kraljem, s osobnim imenom Sanat Kumara. On je, u osnovi, lokalni gospodar rođenja. Prije nego dođete ovdje, morate pred njegovim vratima ostaviti svoja oružja i štitove i krvlju potpisati ugovor po kojem pristajete da se na vas primjenjuju njegova pravila, i da u slučaju spora važi njegovo tumačenje istih. Ukoliko želite izvući živu glavu, na izlasku morate potpisati da ga smatrate nedužnim i na sebe prihvaćate svu krivicu za događaje, i, dakako, dat ćete sve od sebe da ispravite sve što ste “skrivali”, čime se dakako stavljate u njegovu vlast i slijedi vam ponovno rođenje na ovom mjestu, sve dok vam toliko ne opere mozak da pred njime klečite poput crva i molite ga da vam oprostí to što uopće postojite, jer sigurno ste nešto zgriješili kad vam je tako loše.

Kauzalne petlje, dvosmislenosti, nedorečenosti, nejasnoće i, općenito, stvari koje bi se prije dale opisati složenim matematičkim modelom nego riječima, njemu su ono što je bicikl biciklistu, fotoapararat fotografu i puška vojniku: osnovno sredstvo za rad. Nažalost, on je upravo nevjerojatno stručan u tome da vam napravi maksimalne moguće gadosti i pritom ne samo izbjegne odgovornost za to, nego da vas još isprevesla tako da morate karmički platiti za zlo koje je on vama napravio, nakon što vas je naveo da mu oprostite (misleći da ćete se tako osloboditi vezanosti za jednu tako prizemnu stvar kao što su osveta i pravda), čime ste počinili karmički prekršaj amnestirajući krivca, pa vam kao kaznu pripíše odrađivanje njegove vlastite zle karme koju je zaradio radeći vam zlo. Ukratko, stvari koje on radi vrhunski su domet muljanja, pokvarenosti, laži, licemjerja i gadosti, ali on je u tome takav stručnjak da će vas nakon pet manevara dobiti da ga na koljenima molite da vam oprostí “grijehe” koji su zapravo simptom duhovnog nasilja koje je upravo on počinio nad vama, a koje vas je naveo protumačiti na način povoljan po njega a nepovoljan po vas – on je, uklatko, ovca koja je u stanju lava uvjeriti ne samo da je ovca i da treba pasti travu, nego i da joj treba platiti za travu koju joj je popasla s njene livade, a budući da nema novaca, mora dopustiti ovci da odredi “valuu” u kojoj je plaćanje prihvatljivo, a to može biti vuna, mlijeko ili pak krv i meso. Ukratko, ako ste prije u odnosu na njega bili kao lav u odnosu na ovcu, nakon što vam on ovdje opere mozak četkom i sapunom, ne samo da ćete blejati i pasti travu nego ćete mu za tu privilegiju plaćati na sve načine koje vam on odredi.

Imajte samo u vidu da se na ovom svijetu radate s izbrisanim, odnosno blokiranim sjećanjima, i posve ograničeni i definirani parametrima fizičkog tijela koje nema izgrađenu sposobnost ni za tumačenje vlastitog stanja, niti za bilo kakav oblik djelovanja.

Sjećanje je strašna stvar, i praktički potpuno određuje način na koji ćete doživjeti sebe i svoju poziciju, kao što sam opisao u prethodnom poglavlju. Ako se probudite u zatvoru bez sjećanja, logičan zaključak će biti da ste kriminalac koji je tamo završio zbog nekog zločina, ali to uopće ne mora biti istina. Možda ste tamo zato što vas je netko prevario, opljačkao, odalamio ciglom po glavi od čega ste izgubili pamćenje, i onda namjestio lažne dokaze da vas smjesti u zatvor. Ako se ničega od toga ne sjećate, ne možete na ispravan način vrednovati vašu situaciju. Ako zaključite da ste kriminalac zato što ste u zatvoru, logična reakcija je kajati se i pokušati se iskupiti. Ali ako ste pravednik i žrtva zločina koju su uvjerali da je kriminalac, upravo je nevjerojatno cinično i nepravedno da se vi tu kajete zbog vlastitih “zlodjela”, dok stvarni zločinac koji vas je tu stavio trlja ruke uživajući u vašoj imovini koje vas je lišio, i ne samo da na račun vašeg života uživa u nečemu na što nema nikakvo pravo, nego još k tome i vas drži u zabludi o istinskom karakteru vaše situacije i tako se dodatno osigurava na svojoj poziciji, jer umjesto da ga planirate zgaziti vi kukate kako ste se o njega jadnoga ogriješili i kako morate puno okajavati svoja zlodjela.

U situaciji u kojoj se na svijetu radate bez znanja tko ste i bez sjećanja na svoju prošlost, naivno je pretpostaviti da je onaj tko vas je u tu situaciju stavio dobronamjeran na bilo koji način. Tako, naime, izgledaju samo smrtonosne klopke, a bojim se da je sama narav ove klopke takva, da bez smrti njenog autora i njenog potpunog uništenja nitko nigdje neće biti siguran. Spasenje i oslobođenje nisu dovoljni; prije ili kasnije, ili vi ili netko do koga vam je stalo napraviti će nešto što će okinuti neki mehanizam klopke koji će ga dovesti u situaciju da se ovdje inkarnira, a onda ćete ga morati spašavati i time i sami ući u rizik da vas ovo mjesto duhovno iskvari i veže. To je kao minsko polje ili živi pijesak: dok

to postoji, nitko nije siguran, i ne može reći da je dovoljno to što on živi na drugom kraju svijeta i tako je “spašen”. Analogija bi bila da ne možete dopustiti da u nekom dijelu svijeta ljudi žive kao stoka i rade totalne gadarije jedni drugima, jer se može desiti da vam dijete tamo ode na službeni put i netko ga ubije. Koncept “oslobođenja” od ovog svijeta, dakle, nije dovoljan, i to je Budina velika greška. On je smatrao svojim velikim postignućem to što je porazio Maru i izvukao se. Kakva je to “pobjeda” i kakvo je to izbavljenje ako si izašao iz minskog polja a mine su i dalje tamo, kao prijatna i tebi ako krivo kihneš pa izađeš iz nirvane, ili recimo nekome koga voliš, a tko kihne i izađe iz nirvane pa se probudi u nečijoj maternici i smatra da je mladunče bezdskog majmuna.

Sve dok ovaj svijet postoji na ovakav način, kao ovako ogavna zamka, nitko nigdje ne može reći da je doista slobodan i doista siguran. Ako je moguće da ja budem ovdje, ograničen, obmanut, bespomoćan – tko može reći da je siguran? Prema tome, rekao bih da su različiti “sveci” kroz povijest bili u krivu. Oni naime oduvijek naučavaju da je sa svijetom manje-više sve u redu, a da je problem u dušama koje ovdje zaglave.

Ja bih nastupio iz suprotne pozicije: s dušama je manje-više sve u redu (zanemarimo sad onaj uvijek prisutni postotak totalnih mrakova). Problem je u svijetu. On je zamka, izvor i uzrok svih grijeha, on je poticaj na zlo i uzrok duhovne degradacije. Problem s dušama je jedino nedostatak snage za nadvladavanje svijeta, pa koja je slabija, nju zlo inherentno svijetu nadvlada i onda duša misli da je “grešna”, svaljuje krivicu na sebe. A što je zapravo zlo? Zlo su niži tjelesni instinkti inherentni ljudskoj vrsti, a bez duhovne protusile koja ih dovodi u red – a sve to još dodatno pojačano sotonskim energetskim poljem koje to zlo pojačava i dovodi u koherenciju. Da nije tako, ne bi zli ljudi bili međusobno

slični kao jaje jajetu, kao da ih je netko proizveo na tekućoj vrpici; samo se dobri i veliki međusobno razlikuju. Jaka duša može zloj sili koja je inherentna ljudskosti pružati otpor i nadvladati pritiske, ali to vam samo govori odakle dolazi vrlina a odakle grijeh. Grijeh, to je defaultno stanje koje dobijete kad nema velike duše koja bi djelovala u suprotnom smjeru.

Grijeh dakle nije nešto što je vama svojstveno. Za grijeh je krivo biće koje vjerojatno zovete Bogom – on je kreirao sustav, vi ste tu samo putnici; kako Krišna veli, to samo svjetovne energije djeluju, a duša je svjedok. Taj koji je to stvorio nije netko tko je čist, divan i savršen, a vi ste nešto uprskali i sad to morate okajavati. Ne – daleko je vjerojatnije da ste *vi* bili čisti, divni i savršeni, a zlo koje smatrate svojim je naprosto rezultat vaše nemoći da savladate i podvrgnete kontroli zlu životinju čiju egzistenciju dijelite. Istinski krivac za svo zlo ovog svijeta je Sanat Kumara, Lucifer. Kad vi niste koncentrirani, fokusirani i prisutni u tijelu, ono što preostaje je automatsko animalno djelovanje ispunjeno i usmjereno pozadinskim energetske poljem, koje teozofi zovu aumom Kralja Svijeta, koja, jel'te, profinjuje svijet i ubrzava duhovnu evoluciju. To energetske polje je zlo koje preostaje kad nema velike duše koja bi zaorala duboku brazdu u suprotnom smjeru. Ono što opažamo kao svijet ispunjen zlim bićima zapravo je svijet u kojem postoji vrlo malo dovoljno moćnih bića da nadvladaju sotonski temelj zlog svijeta.

Možda najveći spin koji je vrag smislio je da je nemoguće donijeti konačni sud o etičkoj kvaliteti ovog svijeta prije samoga kraja, prije nego se pokaže konačni cilj koji on tisućama godina pokušava postići. To mi je čak osobno rekao, kroz nekoliko vehikala kojima je za tu svrhu u posebno pojačanom smislu ovladao kako bi mogao artikulirati svoje stvarne misli.

Moj odgovor je isti kao na početku teksta: kvalitetu nekog djela ne određuju nekakvi konačni kozmički ciljevi i svrhe. Kvalitetu djela određuje ono što ste imali “u srcu” kad ste to djelo činili. To je konačna, apsolutna istina tog djela. Ako ste nekome iz pakosti napravili zlo, a on to okrene na dobro, time vi niste amnestirani. Ako nekome iz ljubavi napravite dobro, a on to okrene na zlo, vi time niste zaprljani. Ono što vas definira jest vaša vlastita narav izražena kroz temeljnu emociju iz koje ste djelovali, a u slučaju Sanat Kumare, temeljna emocija je narcisoidnost, oholost, umišljenost, tretiranje “nižih duša” kao pukih instrumenata u njegovom osobnom dokazivanju pred većim i starijim Bogovima – ukratko, on sebe doživljava kao Velikog Kralja Svjetla na prijestolju Shambale, kojeg obožava zadivljeno mnoštvo, a Bogovi moraju priznati da je on imao pravo i da je zapravo najveći, najbolji i najmudriji od svih njih. To su njegove želje, ciljevi i namjere i to tvori kvalitetu svih njegovih postupaka, i nije potrebno čekati kraj vremena da se sa sigurnošću ustanovi da je on zao, isto kao što Hitleru nije trebalo dopustiti da ostvari sve što je zamislio prije nego bi bilo moguće donijeti konačni sud o etičkoj kvaliteti njegovih postupaka. Koga uopće za to briga. Dovoljno je pogledati bezobzirnost, okrutnost i bahatost kojom je taj gazio po leševima ne misleći na ništa drugo osim ostvarivanja svojih megalomanskih ciljeva, pa da smjer njegovog vektora odmah postane jasan.

U teoriji, moguće je sa sigurnošću ocijeniti kvalitetu nečega tek kad sve opcije osim jedne padnu ispod horizonta mogućnosti i kauzalna petlja se zatvori. U stvarnom životu, takve stvari se praktički nikad ne dešavaju, i tko bi čekao da se “pokaže istina”, napravio bi najveću glupost i život bi mu prošao u čekanju da se sve pokaže a da on bude siguran. To nije ni realistična ni pametna opcija. Ono što je realistično je procijeniti što želite biti a što mrzite, i na temelju toga se odrediti prema svakoj pojedinačnoj

stvari, bez znanja o njenoj istinskoj prirodi. Nije dakle poanta u tome da definirate svijet kao ovakav ili onakav. Poanta je u tome da vi u kontekstu svijeta odredite svoj vektor: što je za vas dobro a što zlo, i na temelju toga djelujete, mijenjajući stvarnost svijeta uključivanjem vlastitih izbora i postupaka u širu tapiseriju događaja. Čekajući sa strane da se “sve pokaže” zapravo sve više žetona stavljate na stranu želje da se pokaže da neka dobra opcija nije bila doista dobra, jer ako je bila, a vi ste čekali, vaš gubitak postaje sve veći, i vi ćete nesvjesno kreirati narativ po kojem to zapravo nije valjalo, i ulagat ćete energiju u njegovo uništenje, sve veću što je vaš gubitak izvjesniji i tragičniji.

Ljudi su, naime, pokretne tvornice laži i samoopravdanja. Takvima ih je stvorio Sanat Kumara, Kralj ovoga svijeta, na svoju sliku, i potrebna je doslovno nadljudska duhovna snaga kako bi se nadjačao njegov utjecaj.

Kad dobri ne čine ništa

Da ponovimo malo sve ovo, jer predviđam jako puno zbunjenih reakcija.

Dakle, ako napravite neko zlo, niste krivi vi nego Sanat Kumara, a ako napravite neko dobro, vi ste za njega zaslužni? Svaki gad može napraviti totalno zlo i reći “nisam ja ništa kriv, zli Sanat Kumara me natjerao da to napravim”?

To bi bilo jako naivno gledanje na stvari, i značilo bi da me niste pažljivo slušali. Naime, ako se kroz vaše tijelo činilo zlo, vaše reakcije su tu jako bitne. Dobra duša koja nema dovoljno snage ili vještine da nadvlada zlo naprosto će pokrenuti proces dezinkarnacije, odnosno, pustit će da njeno tijelo umre, radije nego da se okalja zlom. U krajnjoj liniji, ako jednom dopusti da kroz njenu egzistenciju prodjeluje zlo, osjetit će veliko gađenje i nad tim zlom i nad samom sobom, te će okrenuti ploču, promijenit će odluku i zaustaviti cijelu stvar. Dakle, da biste dopustili da se kroz egzistenciju koju dijelite vrši zlo, vi zapravo morate biti duša tako slabe kvalitete da je zapravo koncept dobra i zla na vas primjenjiv otprilike kao na kamen. Vi se ne razlikujete bitno od pozadinske note Sanat Kumarinog globalnog polja, i tu opet dolazimo do početka – ako zlu niste pružali otpor, to je ili zato što ne smatrate da je to zlo, nego dobro, ili pak zato što ste tako slaba duša da je vaše postojanje zapravo irelevantno, i Vrag preostaje kao jedina relevantna sila u vašoj tjelesnoj egzistenciji. Je li vaša odsutnost rezultat slabog stupnja inkarniranosti velike duše, ili pak punog stupnja inkarniranosti male duše, ne čini neku razliku na razini

rezultata, koji glasi da ako neka velika dobra sila ne pruža otpor, ono što kroz čovjeka po defaultu djeluje jest sotonsko zlo.

Ako ste tako mala duša da ste kapitulirali pred zlom, iskreno, nemamo o čemu pričati – to znači da ste neznatni, nebitni i vaša egzistencija je irelevantna u svakom smislu. Takva kapitulacija pred zlom u pravilu znači i kapitulaciju pred egzistencijom, i takvim “dušama”, ako se to tako uopće može nazvati, slijedi nestanak – što je logični ishod egzistencije koja se to nije usudila postati. Ako se niste usudili biti, slijedi vam nebitak.

Ako ste pak velika duša koja se, suočena sa zlom, nije snašla i nije uspjela inkarnirati se, našli ste svoje granice, očito. Imam neki stupanj razumijevanja za takve – ovo mjesto je teška ludnica, i “jezik” na kojem vam govore osjetila kroz fizičko tijelo praktički je potpuno nespojiv i neuskladiv s načinom na koji stvari funkcioniraju na višim razinama stvarnosti. Takve velike duše koje se ovdje ne uspijevaju razabrati definitivno neće odabrati zlo, ali neće uspjeti napraviti ni nikakvo dobro – primjer su, recimo, autistične osobe koje se zatvore u neki svoj unutarnji svijet zato što vanjski, osjetilni nisu u stanju procesirati i s njim izaći na kraj. U nemogućnosti da kroz fizičko tijelo identificira i odabere bilo što, što je u stanju prepoznati kao “dobro”, takva će duša odabrati ne činiti i ne birati ništa, posve se izolirajući od fizičkog iskustva na jedini način koji poznaje. Razumijem tu opciju. Kao što rekoh, fizički plan je velika ludnica i tvornica laži; ovdje vam osjetila govore stvari koje su potpuno suprotne onome što velike duše, navikle na drugačije, više supstancije stvarnosti, mogu prepoznati kao istinu i stvarnost. Duši koja je nenavikla na ovo mjesto, koja nema već unapred spremnu biblioteku iskustava stečenu prethodnim inkarnacijama, teško se u svemu ovome razabrati i postaviti. Ali, takva duša ima dovoljno snage da tijelu nametne

totalnu paralizu – njen izbor nije utapanje u struji i linija manjeg otpora, nego totalna negacija fizičkog iskustva. Ne isključujem postojanje korelacije između povećanog broja autistične djece i povećanog kaosa fizičke egzistencije u zadnjem stoljeću. Sve to je, možda, postalo preludo da bi netko normalan to bio u stanju procesirati, tako da ovdje uspješno funkcioniraju ili oni koji su toliko ludi da ne primjećuju problem, ili pak oni koji imaju izgrađenu biblioteku “drivera” za snalaženje u ludnicama, dakle stručnjaci za različite kozmičke psihoze. Ipak, autizam smatram ekstremnom opcijom i, ipak, svojevrsnom kapitulacijom. Velike duše bi trebale imati i veliku sposobnost modulacije energetskih među-slojeva, dakle astralnih i praničkih struktura koje će posredovati između stvarno visokih razina i fizičkog tijela. Napredni yogin mora između ostalog biti i vješt crni mag, dakle mora imati mogućnost kontrolirane manipulacije astralnom tvari s ciljem provođenja svoje volje na astralnom planu, kako astralni plan ne bi provodio svoju volju nad njim. Isto važi za fizički plan, kao oblik kondenzirane, usporene astralne supstancije. Velika duša, nakon početne zbunjenosti u djetinjstvu, ima realističnu opciju ovladavanja astralnom magijom, odnosno osnovnim instrumentarijem yoge, čime će se u odnosu na fizički plan postaviti iz pozicije nekoga tko se ne da samo tako vući za nos i u vlastitom vozilu biti putnik. Za razliku od običnih “pašava” kojima su takve stvari u pravilu neshvatljive i totalno apstraktne, velike duše, jednom kad “polove” stvar, iznimno jednostavno stvaraju vrlo kompleksne psihičke strukture, što varira od kompleksnih intelektualnih ideja do sofisticiranih duhovno-fizičkih artefakata poput glazbe, slika, znanstvenih i filozofskih koncepata, inženjerskih artefakata i tome sličnog, čemu je zajednička materijalizacija viših aspekata reda i duhovne sile u materijalnom. To je pravo objašnjenje velikih genija koji su u djetinjstvu graničili s autizmom, a u nekoj točki su eksplodirali kreativnošću.

Nema nikakvog opravdanja za ne-borbu protiv zla. Svako dobro biće koje vidi zlo instinktivno će se boriti protiv njega, a apatija, nenasilje i letargija svojstvo su i izbor bijednika. Ukoliko se ne borite, priznajete da vam zlo ili odgovara ili da ste kompletno nesposobni. Odlučite se koje od tog dvojeg, ali nijedno nije neka sreća, tako da bih vam preporučio da razvijete barem toliko virtualnih muda da umrete boreći se, umjesto da vegetirate kao zadnje pizde.

Granice osobnog uvida

Postoji dosta uzrečica na temu da najviše treba vjerovati vlastitim očima, ali to, zapravo, nije posebno dobra ideja. Vjerojatno očekujete da ću sad navesti primjer svojedobnog vjerovanja da je Zemlja ravna ploča oko koje se kreće Sunce, ali neću posegnuti za tako trivijalnom ilustracijom.

Umjesto toga, poslužit ću se globalnim zagrijavanjem kao primjerom.

Ustanovljavanje postojanja globalnog zagrijavanja nije nešto oko čega se možete poslužiti "vlastitim očima", odnosno promatranjem svijeta oko sebe i izvođenjem zaključaka. Isto kao što teoriju evolucije ne možete provjeriti promatranjem svijeta oko sebe, budući da se evolucija naprosto odvija presporo da biste mogli uočiti organizme koji evoluiraju, tako ni globalno zagrijavanje ne možete uočiti promatranjem lokalnih fenomena. Svaki put kad snijeg padne u rekordnim količinama na mjestu na kojem prije nije padao jave se pametnjakovići koji ismijavaju koncept globalnog zatopljenja. Mediji su tako ispunjeni glupostima, pseudoznanostu, propagandom, lažima i namjernim obmanjivanjem javnosti o tom pitanju, da sam odlučio uzeti stvari u svoje ruke i napraviti "dubinsko oranje" raspoloživih znanstvenih činjenica, hipoteza i podataka s ciljem ustanovljavanja istine. Tu me nije zanimalo samo globalno zagrijavanje, nego općenito ponašanje klime planeta Zemlje, budući da sam već na početku ustanovio da se pitanje globalnog zagrijavanja i efekta staklenika svodi na pitanje ponašanja klime, a ponašanje klime nije moguće razumjeti bez

shvaćanja mehanizama na koje se ona naslanja.

Ukoliko sad krenem u detalje svojeg istraživanja, te navedem sve procese koje sam prošao ustanovljavajući stanje stvari, tekst bi mogao završiti s opsegom debele knjige, a to nije njegova svrha, tako da ću radije ići u drugi ekstrem, onaj slabe razumljivosti. Dakle ukratko, zaključio sam da je globalno zagrijavanje činjenica, da mu je najvjerojatniji uzrok povećanje udjela CO₂ u atmosferi uslijed sagorjevanja fosilnih goriva, ali predviđati budućnost na temelju samo te činjenice nije zahvalan zadatak budući da se mi trenutno nalazimo unutar jednog interglacijalnog razdoblja unutar Pleistocena, i bez razumijevanja mehanizama koji dovode do smjene glacijalnih i interglacijalnih razdoblja nije moguće znati kako će taj povećani udio CO₂ međudjelovati s dubljim mehanizmima koji uzrokuju pleistocenska ledena doba.

Sam neposredni uzrok pleistocenskih klimatskih oscilacija poznat je već dulje vrijeme: radi se o Milankovićevim ciklusima, odnosno o kombinaciji varijacija u ekscentricitetu orbite, nagiba zemljine osi i precesije ekvinoxija. Izračun tih parametara postoji već od doba prvog svjetskog rata, i nije bitnije revidiran, a unatoč tome u znanstvenoj zajednici postoji kontroverza oko istodobnog priznavanja korelacije između Milankovićevih ciklusa i rezultata mjerenja, i velikih problema glede preciznosti mjerenja, gdje se iz nekih mjerenja čak činilo da glacijalni maksimumi padaju u razdoblja kad Milanković predviđa minimume i obratno. Tek analizom izotopa iz antarktičkih ledenih jezgri izvađenih u ruskoj stanici Vostok dobiveni su precizni podaci za zadnjih 400000 godina, koji s jedne strane potvrđuju Milankovićevu teoriju, a s druge strane dokazuju snažnu korelaciju između koncentracije CO₂ u atmosferi i klimatskih varijacija, čime je za sve praktične svrhe dokazana teorija stakleničkih plinova kao najvećeg pojačala

klimatskih učinaka.

Naime, problem s Milankovićevim ciklusima se sastoji u tome što su varijacije koje oni predviđaju neznatne. Sami po sebi, bez dodatnih klimatskih pojačala, Milankovićevi ciklusi ne bi proizveli nikakav bitniji učinak na klimu planete, što je lako dokazivo: Milankovićevi ciklusi funkcioniraju samo unutar Pleistocena, a ne i prije njega. Naime, ciklus ledenih doba postoji tek u zadnjih dva i pol milijuna godina, iako se i unutar Pliocena, geološkog razdoblja koje prethodi Pleistocenu, uočava trend hlađenja cijele planete s prijašnjih trendova koji su postojali desecima, vjerojatno i stotinama milijuna godina. Naime, kroz većinu Mezozoika, a pogotovo u razdoblju Krede, temperaturni gradijent između ekvatora i polova bio je praktički nepostojeći. To znači da na polovima nije bilo leda, da nisu postojala praktički nikakva godišnja doba, te da stvari koje mi danas podrazumijevamo zdravo za gotovo, poput uragana, zime, vegetacijskih ciklusa, migracije životinja i sl., nisu postojale. S druge strane, razina mora bila je daleko viša, zato što voda nije bila zarobljena polarnom ledu. Razina CO₂ tijekom Krede nalazila se na 150% modernih vrijednosti (odnosno, šest puta viša od pred-industrijskog razdoblja), a globalna temperatura je bila 4°C viša od današnje. Prosječna temperatura na planeti kretala se oko 18°C. Na mjestu današnjih polarnih kapa živjele su biljke i životinje prilagođene toploj klimi. Ukratko, to je bio planet koji uopće ne bismo prepoznali kao nešto što liči na ovaj na kojem živimo, a ipak, iz nekog razloga smatramo da je situacija u kojoj su polovi prekriveni ledom, u kojoj postoje velike razlike među godišnjim dobima koje prisiljavaju životinje na migraciju a listopadno drveće na odbacivanje lišća svake jeseni i novi vegetacijski ciklus svakog proljeća, normalna – dapače, da se radi o "toplom", interglacijalnom razdoblju.

Što se to desilo krajem Trijasa, da je pretvorilo cijeli planet u svojevrsni tropski raj koji je kulminirao u Kredu, i što se to desilo nakon Krede, tijekom Paleogena, da se cijeli planet počne hladiti, uspostavljajući režim godišnjih doba, polarne kape i, u Pleistocenu, režim globalnih glacijalnih maksimuma i minimuma, kao jedan od najvećih klimatskih ekstrema koji je planet vidio u svojem postojanju?

Prva stvar koja svima padne na pamet je Sunce, ali nakon kraćeg istraživanja ustanovio sam da je Sunce zapravo nevjerojatno stabilna zvijezda nesklona oscilacijama u outputu. Druga stvar koja mi je pala na pamet su veće oscilacije u orbiti, ali orbite planeta Sunčevog sustava su zapravo iznimno dobre aproksimacije kružnice, što pak znači da tu milijardama godina nije bilo većih poremećaja, uzrokovanih primjerice prolaskom nekog masivnog objekta kroz Sunčev sustav. Sve u Sunčevom sustavu ukazuje da nakon velikog kaosa tijekom formativnog procesa i "late heavy bombardment" faze nije bilo bitnijih poremećaja. Čak ni veliki kozmički eventni poput Perm-Trijas i Kreda-Paleogen udara nisu proizveli nikakve primjetne varijacije u orbitalnim parametrima i nagibu osi Zemlje.

Što onda može biti uzrok tako dramatičnim klimatskim oscilacijama na skali stotina milijuna godina?

Prva stvar koja mi je pala na pamet su, dakako, staklenički plinovi – metan i ugljični dioksid – ali nisam imao valjano objašnjenje zašto bi tijekom Mezozoika ti plinovi bili na toliko višoj razini nego inače. Vulkanske erupcije su valjano objašnjenje, ali tijekom geološke povijesti postojale su samo dvije erupcije reda veličine koji bi objašnjavao takve koncentracije stakleničkih plinova. Mehanizam tih erupcija je složen, i opažen je i na drugim tijelima

sunčevog sustava, između ostalih na Merkur, Zemljinom Mjesecu te na Saturnovom mjesecu Mimas. Naime, kinetička energija proizvedena velikim asteroidnim udarom propagira se kroz tekući plašt planeta u obliku vala, koji interferira na antipodu, proizvodeći ogromne vulkanske erupcije koje mogu trajati milijunima godina i u stanju su lavom prekriti čitave kontinente. "Mora" na Mjesecu rezultat su takvih udara na nama nevidljivoj strani, na njihovom antipodu. Isto tako, tzv. Sibirske trape nalazile su se se točno na antipodu velikog udarnog kratera u Wilkesovoj zemlji na Antarktici, prije 250 milijuna godina, na Perm-Trijas granici, u doba "velikog umiranja" kada je skoro nestao sav život na Zemlji. Postojao je samo još jedan takav par, između Chicxulub kratera na području Yucatana, i Dekanskih trapa u Indiji, oboje prije 65 milijuna godina, na Kreda-Paleogen granici koja označava veliko izumiranje dinosaura.

Unatoč izvjesnosti postojanja velikih vulkanskih evenata u Zemljinoj geološkoj povijesti, oni teško mogu objasniti mezozoički termalni maksimum. Za početak, Perm-Trijas event, najveći takav, neposredno je prethodio razdoblju cikličke klime u Trijasu, vrlo slične današnjoj. Tada je razina CO₂ u atmosferi iznosila 80% današnje, pa je dakle razina od 150% današnje zabilježena u Kredi neobjašnjiva sibirskim vulkanizmom, budući da je on maksimum koncentracije CO₂ proizveo do -251 M godina, dakle do početka Trijasa, a paradoksalni rezultat je upravo umjerena, ciklička klima Trijasa slična današnjoj. Drugi kapitalni vulkanski event krajem Krede također je prethodio postupnom globalnom hlađenju tijekom Paleogena, tako da bismo morali izvući paradoksalni zaključak po kojem ekstremni vulkanizam koji tijekom milijuna godina proizvodi upravo nevjerojatne količine stakleničkih plinova proizvodi globalno zahlađenje, ako uopće ima ikakvog dugoročnog utjecaja na klimu, a čini se da nema. Vulkanizam, dakle, nije

vjerojatan kandidat.

Dakle uzrok nisu kozmički eventii poput varijacija u solarnom outputu ili dramatičnih promjena orbite, a ni kapitalni vulkanski eventii, koji mogu imati tek kratkoročne učinke na globalnu klimu. Milankovićevi ciklusi imaju tako slab učinak, da je bilo potrebno sustavno hlađenje u trajanju 60 milijuna godina kako bi se topla staklenička klima Krede dovoljno ohladila i kako bi se moderirajući staklenički efekti dovoljno oslabili da planet dođe u toliko nestabilno stanje da čak i takve neznatne varijacije u nagibu osi i ekscentricitetu orbite mogu baciti planet u glacialne ekstreme. Rješenje tog paradoksa je zapravo razmjerno jednostavno i posve geološko.

Naime, klimu planeta Zemlje formiraju prije svega termoslana strujanja (eng. thermohaline circulation) morske vode, odnosno globalno prenošenje termalne energije putem fluida, s tim da dakako treba imati u vidu i drugi fluid, atmosferu, koji također posreduje u razmjeni topline i vlage. Taj mehanizam je upravo nevjerovatno složen, toliko složen da ni uz najmodernije računalne modele i satelitske snimke teško možemo doživjeti točnu prognozu vremena za tjedan dana unaprijed. Uglavnom, mehanizam funkcionira pomoću različitog ponašanja morske vode različitog stupnja slanosti i temperature, što formira tople i hladne morske struje, a glavni "motori" te sile su Coriolisov efekt (rotacija Zemlje) i termalni gradijent između ekvatora i polova.

Krajem Krede, došlo je do odvajanja Južne Amerike od Antarktike i njenog kretanja prema Sjevernoj Americi, čime je istovremeno zatvoren panamski prolaz za ekvatorijalnu morsku struju, a kontinent Antarktika posve je okružen oceanskim prstenom, te tako ocean pogonjen Coriolisovom silom poput planetarnog klima

uređaja izvlači toplinu iz Antarktike. Na Antarktici se tada počinje formirati polarna ledena kapa, koja s jedne strane izvlači vlagu iz atmosfere, koncentrirajući je u obliku leda, a s druge strane počinje tzv. albedo povratna sprega, gdje polarni led diže albedo planeta, odnosno povećava odraz solarne energije nazad u Svemir, čime se planet postupno hladi, što pak opet povećava količinu leda na polovima što pak opet povećava albedo. Taj proces prati pad koncentracije ugljičnog dioksida u atmosferi, za što je primarni mehanizam po svoj prilici pojačana topivost CO_2 u hladnoj morskoj vodi, iako nije razumno zanemariti ni fosilne ugljikovodike iz biomase, koje upravo trošimo kao gorivo, a koji su izlučeni iz atmosfere i zarobljeni u tlu. U svakom slučaju, Vostok jezgre pokazuju jasnu korelaciju po kojoj pad temperature uzrokuje pad koncentracije CO_2 u atmosferi. Proces pada koncentracije CO_2 u atmosferi i pada globalne temperature povezani su nekom vrstom polagane povratne sprege, ali je zato povratna sprega globalnog zagrijavanja upravo nevjerojatno brza: tamo gdje globalno hlađenje može trajati milijunima godina, globalno zagrijavanje mijenja cijeli planet unutar nekoliko godina, proizvodeći vrlo dramatične, brze klimatske promjene. Vostok jezgre pokazuju vrlo jasne šiljke globalnog zagrijavanja koji znače da kraj glacijalnog i početak interglacijalnog razdoblja nastupa unutar tri godine, za razliku od polaganog nastupanja glacijalnog razdoblja koje traje tisućama godina.

Kretanje kontinentalnih ploča, dakle, otvara ili zatvara prolaz morskim strujama koje u određenoj konfiguraciji djeluju kao toplinska pumpa koja izvlači toplinu s polova, ukoliko djelovanje Coriolisove sile na oceane nije ograničeno mehaničkom zaprekom u vidu rasporeda kontinentalnih masa. Takva Coriolisova pumpa je u funkciji danas i općenito zadnjih cca. 65 milijuna godina, od čega je zadnjih 2.5 milijuna godina hlađenje planeta došlo do

kritične točke u kojoj su čak i tako trivijalne razlike u insolaciji proizvedene Milankovićevim ciklusima dovoljne da, pomoću albedo povratne sprege, uvedu planet u stanje ekstremne klimatske klackalice iz koje ga je, o paradoksa i ironije, izvela upravo ljudska vrsta sagorijevanjem ogromnih količina fosilnih goriva, čime je u atmosferu vraćen veliki postotak ugljika koji se uslijed cirkum-antarktičke Coriolisove pumpe postupno izlučivao iz atmosfere, uklanjajući prirodni "amortizer" koji je moderirao klimu stotinama milijuna godina, tijekom većine Mezozoika, bacajući je zadnjih 2.5 milijuna godina u stanje ekstremne nestabilnosti s potencijalnim rezultatom ekstremne glacijacije kakva je nastupila prije 650 milijuna godina, kad je cijela Zemlja pretvorena u golemi ledenjak. Imajući u vidu da su kontinentalne mase tada bile koncentrirane pretežno u ekvatorijalnom pojasu, na superkontinentu Rodinia, nije teško pretpostaviti da je Coriolisova pumpa tada igrala bitnu ulogu u procesu glacijacije. Dapače, ako imamo u vidu da je u doba Krede kontinentalna masa posve blokirala cirkumpolarne struje i tako onemogućavala Coriolis-albedo povratnu spregu, čini se da hipoteza jako dobro drži vodu i rekao bih da se tu radi o primarnom mehanizmu klime kroz geološku povijest Zemlje, i da su time objašnjena ne samo Pleistocenska ledena doba, nego i "snowball earth" fenomeni sa samog početka života na Zemlji, iz doba prije Kambrijske eksplozije.

Također, ako gledamo dovoljno dugoročno, možemo uočiti trend: početkom Kenozoika, Južna Amerika se odvaja od Antarktike i formira se cirkumpolarna struja. Započinje polagano hlađenje i isušivanje Zemlje i koncentracija vode u obliku polarnog leda, čime se povećava Zemljin albedo. Taj proces traje cca. 65 milijuna godina, od čega zadnjih 2.5 milijuna godina, tijekom Pleistocena, u kojem se, usput rečeno, još uvijek nalazimo, nastupa ekstremni klimatski režim u kojem su čak i mikrovarijacije Milankovićevih

ciklusa dovoljne da bace Zemlju u glacijalni maksimum, iz kojeg se Zemlja do sada uspijevala vratiti. Ako produljimo skalu, ono što logički slijedi je završetak Pleistocena u točki u kojoj Coriolisova pumpa ohladi Zemlju ispod razine u kojoj bi Milankovićevi ciklusi mogli proizvesti glacijalni minimum, odnosno zagrijati planetu dovoljno da dovedu do kraja ledenog doba, čemu bi uslijedilo ponavljanje prekambrijskog "snowball earth" fenomena, odnosno potpune glacijacije, gdje bi ekvatorijalna područja bila ohlađena na razinu moderne Antarktike. Imajući u vidu mogućnost održavanja ljudskog života i života općenito u tim uvjetima, to stavlja efekt staklenika i globalno zagrijavanje u sasvim novu perspektivu. Ukratko, problem nije u tome što sagorijevamo ugljen i naftu i tako oslobađamo CO₂ u atmosferu. Problem je što će se desiti kad potrošimo svu naftu i ugljen i prijeđemo na "čistu energiju", budući da cirkumantarktičku Coriolis pumpu nismo zaustavili, a slabo je vjerojatno da će šiljak u koncentraciji CO₂ koji smo uspjeli uspostaviti imati trajni učinak na globalnu klimu. Ono što smo vjerojatno postigli je tek odgađanje idućeg glacijalnog maksimuma, ali bojim se da ćemo morati oslobađati bitno više "stakleničkih plinova" i otapati bitno više polarnog leda kako bismo vratili "geološki sat" bliže umjerenom pojasu, a dalje od fatalnih klimatskih ekstrema Pleistocena. Dakako da će se razina mora u procesu podići za nekoliko desetaka metara i da ćemo izgubiti sve priobalne gradove, ali to je zanemariva sitnica u usporedbi s apsolutnom katastrofom koju bi donio idući pleistocenski glacijalni maksimum, a da ne pričam o globalnoj glacijaciji kojoj to sve skupa neminovno vodi. Globalno zagrijavanje bi nam odnijelo sadašnji priobalni pojas, ali s druge strane bi povećalo globalnu vlažnost, čime bi pustinje postale travnjaci, nestankom termalnog gradijenta polovi bi postali nastanjiva područja umjerene klime, i općenito, može se reći da bi takvo razdoblje predstavljalo novo zlatno doba, za razliku od glacijacije,

koja je razdoblje velikih izumiranja koje čovječanstvo možda i bi preživjelo, ali civilizacija, znanost i tehnologija teško. Pokušajte si samo zamisliti poljoprivredu u situaciji da su vam polja ljeti u stanju permafrosta a zimska temperatura pada do -60°C , pa ćete steći neku ideju o razlogu zašto se čovjek za vrijeme zadnjeg glacijalnog maksimuma nije bavio poljoprivredom, i zašto je ljudska populacija u Europi za vrijeme zadnjeg glacijalnog maksimuma prije 25000 godina bila bliska potpunom izumiranju, pa je Neandertalac posve izumro a Kromanjonac preživio zahvaljujući bijegu u toplije krajeve. Nagađanja o razlogu izumiranja Neandertalaca i preživljavanju Kromanjonaca mogu, dakle, imati posve prozaičan zaključak – naprosto, Kromanjonci su možda bili bolje socijalno i tehnološki prilagođeni velikim migracijama pa su uspjeli pobjeći na jug, a Neandertalci su se pouzdali u svoju bolju adaptaciju na hladnoću, ostali su na sjeveru i naprosto su se smrzli, svi do zadnjega, zato što je hladnoća nadišla njihovu sposobnost da s njom izađu na kraj – između ostalog zbog izumiranja biljaka kojima su se hranile životinje koje su oni lovili.

Zbog čega sve ovo pričam? Zbog toga što sve navedeno spada u domenu jako dobro utemeljenih znanstvenih hipoteza i činjenica. Ništa od navedenog nisu ni fantazije ni divlja nagađanja. Ipak, apsolutno ništa od navedenog nije moguće ustanoviti oslanjajući se na "vlastite oči", dakle na sposobnost osobnog ustanovljavanja i provjeravanja činjenica. Bez tehnologije datiranja izračunom radioaktivnog raspada, bez vađenja kilometara ledenih jezgri s Antarktike, bez napredne geologije i astronomije, te obilatog korištenja matematike, apsolutno ništa od navedenog ne bi bilo moguće ustanoviti, i o svemu bismo znali otprilike isto kao ljudi 19. stoljeća, koji su još uvijek vjerovali da je Biblija istinita i da su dinosauri izumrli u Potopu. Korištenje metoda "vlastitih očiju" i

”zdrave pameti” očigledno je precijenjeno, odnosno količina ”osjetilnih pojačala” i ”intelektualnih pojačala” potrebnih za ustanovljavanje istina koje nadilaze uobičajeni perceptivni i egzistencijalni horizont ljudske egzistencije daleko nadilazi ono što prosječni čovjek smatra mogućim.

Razmislite o tome idući put kad vam se neka teorija učini ”apsurdnom” i nespojivom sa ”zdravom pameću”. Nekad se, naime, ljudima to činilo o teoriji evolucije, ili o teoriji po kojoj je Europa prije desetak tisuća godina bila pod ledenjacima, a s druge strane im se teorija o zmiji koja govori, rajskom vrtu, potopu i egipatskom ropstvu činila posve razumnom. Uslijed svojeg kratkog životnog vijeka te osjetilnih i kognitivnih ograničenja, ljudi imaju vrlo slabu sposobnost spoznavanja istine, te moderna znanost sa svojom metodologijom koja bitno divergira u odnosu na konvencionalnu metodologiju korištenu tijekom većine povijesti ljudske vrste u tom smislu predstavlja veliku iznimku.

O nužnosti i korisnosti neznanja

Ljudi vole pojednostavljenja. Jednostavne istine čovjeku daju osjećaj sigurnosti i kontrole nad vlastitom sudbinom – globalno zagrijavanje je tipičan primjer. Pojednostavljena “istina” glasi da je Zemlja savršeno regulirani sustav na kojem je sve bilo u redu dok se nisu pojavili ljudi, i to ne bilo kakvi ljudi, nego tehnološka civilizacija industrijskog doba, koja “ne živi u skladu s prirodom” i u atmosferu ispušta previše CO₂, koji proizvodi efekt staklenika koji remeti savršeni prirodni red i prijeti prebacivanjem planeta u staklenički režim, u kojem će se otopiti polarni led i izumrijet će pingvini i polarni medvjedi, poplaviti će se priobalna područja i nastat će katastrofa nesagledivih razmjera.

Istina je, dakako, složenija. Za početak, skoro sve pojedinačne činjenice iz te pojednostavljene verzije stoje. Tehnološka civilizacija doista ispušta preveliku količinu stakleničkih plinova. Doista se nalazimo u procesu globalnog zatopljanja kojega je po svojoj prilici uzrokovao taj ljudski input. Polarni medvjedi će doista izumrijeti, a priobalni krajevi bit će poplavljeni. To će doista biti najveća prirodna katastrofa u zadnjih deset tisuća godina.

Ali ta slika nije potpuna. Ona polazi od pogrešne premise koja glasi da je Zemlja oduvijek bila manje-više ovakva kakva je sada, a ta pogrešna premisa ima uzrok u kratkovječnosti čovjeka kao jedinke, te ljudske kulture i civilizacije kao takve. Imajmo u vidu da Hrvati “sedmo stoljeće” smatraju davnom prošlošću, i nemaju nikakvo povijesno sjećanje na vlastito postojanje prije tog doba. Sjećanje na zadnje ledeno doba ne postoji ni u jednoj kulturi, a

sjećanje na zadnje veliko otapanje leda postoji eventualno u jako mitologiziranoj priči o velikom potopu. Mi, kao vrsta, nemamo nikakav kontinuitet povezanosti s kulturama zadnjeg glacijalnog maksimuma, a kamo li s kulturama koje su im prethodile. Naše povijesno pamćenje seže maksimalno deset tisuća godina unazad, do “velikog potopa” na početku holocena. Kroz cijelo naše povijesno pamćenje, Zemlja doista jest izgledala praktički identično kao danas, klima je bila praktički identična današnjoj (uz par malih srednjovjekovnih podsjetnika na ledeno doba), i to stvara iluziju savršene prirodne ravnoteže koju može poremetiti samo nešto neprirodno, i tu Čovjek igra ulogu velikog kozmičkog negativca, koji remeti prirodnu ravnotežu svojom gramzivošću i prijeti opstanku života na Zemlji.

To je iluzija. Ta iluzija je uvjerljiva ukoliko zadnje glacijalno razdoblje smatramo sveukupnošću povijesti svijeta, ali dovoljno je da promijenimo povećanje s kojim opažamo vremensku liniju, i ukazuje se posve drugačija slika. Ne samo da je ovo naše “interglacijalno razdoblje” koje znamo kao Holocen samo privremeno zatopljavanje unutar divljih klimatskih oscilacija Pleistocena, nego stvarni trend, onaj dugoročno, na skali od 65 milijuna godina, priča sasvim drugu priču. Mi se, naime, nalazimo u jako dugačkom razdoblju globalnog hlađenja koje je počelo odvajanjem Južne Amerike od Antarktike i formiranjem cirkumpolarne struje koja sustavno hladi Antarktiku i izlučuje CO₂ iz atmosfere, izbacujući planet iz toplog stakleničkog režima u kojem se nalazio stotinama milijuna godina. U zadnjih 2.5 milijuna godina planet je ušao u kritičnu fazu hlađenja, iz koje ga periodički uspijevaju izbaciti Milankovićeve ciklusi, i svaki idući glacijalni maksimum može biti upravo onaj koji će doseći kritičnu točku nakon koje Milankovićeve ciklusi više nemaju dovoljno “snage” za otapanje leda, što bi dovelo do potpune glacijacije, tzv. “snowball

earth”, odnosno u slobodnom prijevodu “planetarne grude snijega”.

U tom kontekstu, ono što se činilo kao veliki zločin koji je sebična ljudska vrsta počinila protiv savršenog prirodnog sklada koji vlada svijetom (valjda zato što ga je takvim stvorio Bog, ili u što već ljudi vjeruju) poprima posve druge dimenzije: naime, upravo taj dodatni input CO₂ iz industrijskih izvora mogao bi biti sila koja će usporiti prirodni proces globalnog hlađenja koji bi unutar nekoliko milijuna godina doveo do nestanka života na Zemlji, odnosno barem do njegove redukcije na razinu koja danas postoji na Antarktici. Kad to pogledamo iz te perspektive, ljudski “sebični čin” poprima aspekte kozmičke intervencije Razuma protiv neminovnosti ledene smrti. Jesu li ljudi “virus” na tijelu Gee, ili su pak aspekt koji je ona razvila u borbi protiv Leda, čiji je nadolazak “predosjetila” negdje početkom Pleistocena? Možemo svašta nagađati, ali očito je da se iste stvari mogu tumačiti na potpuno suprotne načine, ovisno o tome iz koje daljine ih gledamo, i ovisno o tome koliko smo skloni pjesničkim slikama i metaforama. Moguće je da pri idućem Heinrichovom eventu kompletno propadne ljudska tehnološka civilizacija, pa čak i da ljudska vrsta izumre, a da sav CO₂ koji su ljudi pustili u atmosferu u industrijsko doba bude brzo apsorbiran u oceane u tom hladnom razdoblju, pa se sav ljudski input na kraju pokaže tek kao sitna, nebitna “štucavica” bez ikakvog dugoročnog značenja, što bojim se i jest najizgledniji razvoj događaja. U svakom slučaju, proširenje perspektive pokazuje činjenice u posve drugačijem svjetlu od onoga koje smo navikli slušati iz medija.

Ako takva promjena perspektive može posve promijeniti značenje činjenica u znanosti, zašto ne bi mogla igrati istu ulogu i u duhovnosti?

U duhovnosti, naime, ljudi također teže jednostavnim objašnjenjima duhovnih iskustava, i vrlo rijetko ćete imati situaciju da netko doživi duhovno iskustvo a da odmah nema spremno njegovo tumačenje. Budući da ljudi očekuju nekakvo tumačenje, ja bih obično smislio neko prikladno, ali osobno nisam previše držao do tih stvari, naprosto zato što razumijem složenost problematike, koja uključuje ljudska spoznajna ograničenja. Često su duhovna iskustva znala imati oblik “viđenja” neke točke iz budućnosti, i to na vrlo specifičan način, dakle da postojim, u tom jednom trenutku, kao neka buduća verzija sebe. Zamislite da kao dijete imate “viziju” sebe s trideset godina, i to viziju iz pozicije prvog lica, dakle da *jeste* ta osoba, dakle da niste više klinac koji ide u školu nego netko tko ima posao, stan, obitelj, i sve te stvari ne vidite direktno, nego ih možete tek posredno naslutiti iz svojeg doživljavanja sebe u tom kratkom bljesku iskustva. Naime kao bogat čovjek se osjećate drugačije nego kao siromašan čovjek; kao oženjen čovjek osjećate se drugačije nego kao dijete. Sve te stvari koloriraju vašu percepciju sebe, a “vizija” se, recimo, sastoji samo i isključivo od te percepcije sebe, ne i od konkretnih informacija, koje sve morate pokušati ekstrapolirati. Kad vas netko pita što ste iskusili, što ćete mu odgovoriti? Pokušat ćete ispričati neku priču za koju se nadate da će u njegovom umu stvoriti kvalitetnu predodžbu o onome što ste iskusili, ali ako vas tjera da mu kažete konkretne detalje, on naprosto griješi u svojem shvaćanju prirode tog iskustva. Navedeni primjer je, dakako, daleko bliži ljudskoj mogućnosti shvaćanja i tumačenja od većine duhovnih iskustava, jer je buduća verzija sebe nešto što je moguće shvatiti pomoću velikog broja simbola i iskustava koje o ljudskoj egzistenciji u njenim različitim oblicima i pojavnostima posjedujemo u obliku zapisa u mozgu, između kojih mozak može probrati one koji najbolje odgovaraju iskustvu i od tih elemenata načiniti slagalicu koja ima popriličnu vjerojatnost korektnog prikazivanja stvarnosti.

U većini slučajeva, u mozgu ne postoji ništa što bi moglo opisati iskustvo, odnosno postoje posve neodgovarajući simboli od kojih se ne da složiti ništa suvislo i logički konzistentno, pa je u takvim slučajevima bolje pribjeći poeziji i slikama, kao autor Bhagavad-gite u opisu Arđunine vizije Krišnine stvarne forme.

Slični problemi postoje i prilikom pokušaja da se iz vlastitih iskustava složiti svjetonazor koji će obuhvaćati kozmologiju, etiku, teologiju i slične aspekte, dakle koji će pokušati objasniti pravu narav stvarnosti, pravu bit dobra i zla, te narav nematerijalnih, duhovnih bića. Uvjeran sam da velika većina religija ima za temelj određene vrste duhovnih iskustava, ali ta iskustva je onda čovjek pokušao povezati u neku vrstu smislene cjeline, koja će davati odgovore na praktična pitanja i predstavljat će koherentan narativ, a u tom grmu leži zec, jer je koherentnost tog narativa praktički uvijek tek nagađanje, pokušaj da se kontradiktorno i nepoznatljivo pretvori u smisljeno i poučno, a taj pokušaj osmišljavanja učinjen je prerano, u fazi nedostatnog razumijevanja viđenog, i uz preveliki stupanj nadomještanja nepoznatih elemenata “logičnim” i “smislenim” zaključcima, koji se s dovoljne distance doimaju posve djetinjasto, onako kako bi se nama doimao opis automobila koji bi nam dao pračovjek koji tu stvar vidi prvi put.

Primjer takvih pokušaja da se iz duhovnog iskustva ekstrapolira cijeli svjetonazor ne moramo daleko tražiti – Šankaračarya vedanta i budizam postoje kao bliski primjeri. Šankaračarya je iz onoga što je očito duboko iskustvo samadhija pokušao izvući teoriju relativne egzistencije, te je tako složio logičnu, ali posve pogrešnu teoriju karme. Buda je, pak, iz vrlo dobrog poznavanja ponašanja karmičke tvari, odnosno duhovnih supstancija različitih razina suptilnosti stvorio teoriju elemenata, projekcija i vezanosti, a iz toga izvukao svoja temeljna pravila o vezanosti, patnji i

izbavljenju, ali je iz te dobre teorije ekstrapolirao koncept anatmana, koji doista ima smisla u nekom kontekstu, dakle u kontekstu da je sama karmička tvar sastavnica duše, a da duša ne postoji kao treći entitet koji “posjeduje” karmu – unatoč tome, njegovoj teoriji nedostaje Šankaračaryino poznavanje samadhija, odnosno pozicije brahmana. I jedno i drugo izgleda kao teorija utemeljena u opsežnom duhovnom iskustvu i izravnom uvidu, ali čak i vrhunske teorije poput te dvije, koje sačinjavaju sam vrh ljudske duhovne misli, mogu patiti od problema nepotpune perspektive i nagađanja iz pozicije ljudskih ograničenja. Neke druge religije ne stoje ni približno tako dobro. Abrahamske religije imaju toliko loših svojstava, očitih ljudskih izmišljotina, krivotvorina i niskosti da ih se bolje u cijelosti kloniti, a ni primitivni politeizmi, koji antropomorfiziraju prirodne sile kao božanstva, ne stoje bitno bolje.

Koliko vidim, osnovna opasnost leži u potrebi da imamo sve odgovore, odnosno cjeloviti, koherentni svjetonazor prije nego što je to objektivno moguće, imajući u vidu našu trenutnu razinu znanja. Ta potreba onda dovodi do pokušaja izmišljanja nedostajućih komponenti kako bi se sve skupa zaokružilo u cjelinu, onako kako arheolozi od gipsa naprave nedostajuće dijelove lubanje neke izumrle životinje, i nadaju se da su ispravno nagađali. Ako su nedostajući dijelovi mali, sva je prilika da će rekonstrukcija biti točna, ali ako imate komadić vilice i lijevu obrvu, iz kojih pokušavate rekonstruirati čitav kostur pračovjeka, sva je prilika da će vaš uradak buduće generacije arheologa gledati hvatajući se za glavu i crveneći se od sramote. Ne izmišljam – doista su se takve stvari dešavale, i ugledni znanstvenici su znali počinuti sramotne greške kad su u svojim zaključcima pokušavali ići dalje no što su dokazi objektivno dopuštali. Naprosto, imali su snažnu želju ponuditi kvalitetne, konačne odgovore na pitanja svojih

“konkurenata”, često ideoloških protivnika, i taj imperativ je učinio da zaborave na nužnu mjeru opreza. Ukoliko su takvi propusti mogući znanstvenicima, koje se kroz cijeli obrazovni proces uči oprezu i skepsi u donošenju zaključaka, jasno je da će isti, a vjerojatno i daleko intenzivniji oblik istog problema mučiti i istraživače duhovnog. Religijske teorije je stoga nužno uzimati s određenim stupnjem opreza i skepse, ali nije ih razumno u cijelosti odbaciti bez pomnog istraživanja, budući da moje iskustvo govori da je upitna nadgradnja često složena oko jezgre zdravih činjenica, i te činjenice treba izdvojiti i prepoznati, i pristupiti im s dužnim poštovanjem – koje, dakako, uključuje veći oprez pri izvođenju zaključaka i kreiranju upitne nadgradnje, no što su pokazali njihovi izvorni otkrivači.

Duhovni kompas

Osjetila su podložna varkama. Um je podložan zabludama. Duša je podložna različitim utjecajima i nalazi se u inherentno nepovoljnom položaju, u situaciji u kojoj je lišena sjećanja i posebnih duhovnih moći kakve je na svim drugim svjetovima prirodno prate.

Kako se u svemu tome razabrati, te uspostaviti i zadržati ispravno usmjerenje?

Na to pitanje religije nude instant-odgovor poput “slijedi glas srca”, ali taj je odgovor zapravo cirkularan, budući da na “kako da znam koji je glas ispravan” odgovaraju sa “slijedi ispravni glas”. Apsolutno svaki duhovni sadržaj se, naime, može protumačiti kao “glas srca”. Glas srca se ljudima aktivira kad vide dobre sise, kad im netko veli nešto ugodno, kad dobiju puno novaca – to je, u najmanju ruku, osjećaj prožet instinktivnim reakcijama i animalnostima, i sam po sebi, bez dodatnih uputa, po mogućnosti jako detaljnih, nije pouzdan vodič čak ni u najgrubljem smislu. Ljudima naime “glas srca” veli da sve super rade kad se nađu u krevetu sa zgodnom curom, ali kad cura ostane trudna a oni sa sedamnaest godina završe u nekoj kamp kućici s dvoje djece i mizernim primanjima, glas srca im veli da su se totalno sjebali.

Da se razumijemo, ja se tu namjerno pravim blesav budući da jako dobro znam na što je mislio onaj tko je govorio o “glasu srca” u religijsko-duhovnom kontekstu. Stvar je naprosto u tome što sam vidio kako ljudi krivo tumače takve stvari, pogotovo kad su

motivirani krivo ih tumačiti. Čak i netko tko je uspio ispravno identificirati vlastitu vertikalnu duhovnu liniju, što je jedan mogući smisao tog višeznačnog pojma, može u određenim okolnostima, kad je jako motiviran, zamijeniti jaki instinkt za osjećaj ispravnosti. Netko tko tek pokušava identificirati takav osjećaj nalazi se u kvalitativno daleko lošijoj poziciji i takvome bih preporučio daleko studiozniji pristup problematici.

Kako, dakle, identificirati i razviti osjećaj za ispravnost, odnosno “kompas” koji pokazuje “prema gore” u duhovnom smislu? Kako u svoj zbrci različitih duhovnih podražaja koji sačinjavaju sadržaj naše psihe identificirati upravo ono što vodi prema, u nedostatku bolje riječi, Bogu? Je li uopće razumno pretpostaviti da baš svi, bez iznimke, posjeduju takav “glas”, odnosno da on svima govori istu stvar? Što ako je takav “glas” zapravo pjesnička slika za vaš dominantni karmički vektor, pa vam osjećaj ispravnosti govori kad se nalazite na *vašoj* liniji ispravnosti, koja može biti sasvim drugačija od nečije tuđe? Ako kao ilustraciju uzmemo likove iz Mahabharate, jednom Duryodhani će “glas srca” govoriti potpuno drugačije stvari nego jednom Arđuni, naprosto zato što imaju različite duhovne vektore. Arđunin duhovni vektor pokazuje prema vrlini i transcendenciji, a Duryodhanin duhovni vektor prema zlu, sebičnosti i pokvarenosti. Budući da je tip duše kojem ta dvojica pripadaju različit, njima je i “glas savjesti” različit, jer to uopće nije glas s istog izvora, makar se manifestirao na sličan način. Indijci su, naime, svoj sustav složili daleko bolje nego kršćani. Kršćani smatraju da sve ljudske duše pripadaju istom tipu, a Indijci smatraju da duše pripadaju različitim tipovima koji su u osnovi odraz različitih “dijelova” kozmičkog Puruše, odnosno duhovnog pra-uzora. Brahmane su tako nastali iz njegovih usta, kšatrije iz ruku, vaišiye iz bedara a šudre iz stopala. Ovisno o svom porijeklu duše dakle manifestiraju različita svojstva i sklonosti. Budisti

imaju drugačije vjerovanje, manje slikovito a više matematičko, po kojem su duše nastale evolucijom, kombinacijom akrecije karmičke tvari i različitih unutarnjih procesa unutar te tvari koji potiču ili kristalizaciju ili fragmentaciju. Metta, odnosno duhovna kvaliteta blažene neosobne i nevezane ljubavi i blagosti potiče koherenciju unutar karmičkog tijela i njegovo transformiranje iz amorfne mase karmičkog blata u neku vrstu “duhovnog kristala”, o kakvima se često govori, i to u značenju koje je daleko manje metaforičko nego se obično misli; kad se dakle govori o “dragulju razumijevanja”, često se misli doista na karmičku tvar čije su “elementarne čestice”, odnosno kalape, fokusom i usmjerenošću na jedno tako posložene da sve gledaju u jednom smjeru, što doista stvara duhovni entitet koji podsjeća na kristal po svojoj jednobojnosti, prozirnosti i čistoći. Duše tamo mogu težiti različitim ciljevima, i sukladno ciljevima “kristalizirati” svoju gradivnu tvar u “dragulje” različitih temeljnih svojstava. Jasno, u slučaju većine duša njihova gradivna tvar više liči na oblak obojene svjetlosti, odnosno neku vrstu magle, jer su u svojem razvoju nedovoljno odmakle, ali princip je zdrav – duše nisu sve od iste kvalitete. Različitost zrelih proizvoda takvog razvoja zapravo je manje vrijedan korolar tog principa, a ono što je nama najbitnije za našu trenutnu temu jest različito djelovanje različitih oblika usmjerenja svijesti na karmičku tvar od koje je načinjena duša. Kao što sam već napisao, budizam s pravom daje veliku važnost *metti*, otprilike jednaku kakvu vedanta daje *šatsampati*, “šest dragocjenosti” (šama, dama, uparati, titikša, šradha i samadhana). Metta, u engleskom prijevodu “lovingkindness”, formativna je kvaliteta, odnosno radi se o energetskom stanju koje na dušu djeluje harmonizirajuće i pročišćujuće. Ta kvaliteta uklanja negativne utjecaje kakvi su bijes, mržnja, sumnja, nesigurnost, dezorijentacija i slični. Ona dovodi do umirenja uma, proizvodeći tako isti osnovni rezultat kao yoga, koja također koristi

energetska stanja kako bi harmonizirala psihu i uklanjala smetnje i mentalnu buku, kako bi se duboko ispod mogao ukazati vrijedan, kvalitetan sadržaj samospoznaje brahmana, te, konačno, postiglo izbavljenje (kaivalya).

Onako kako *metta* harmonizira duhovno tijelo, tako ga stanja poput laži, mržnje, straha i sličnih prljaju i fragmentiraju, te tako energetskej strukturi kao cjelini mogu promijeniti “boju”, odnosno “radnu frekvenciju”, ili je pak razbiti na nekoliko labavo povezanih entiteta, od kojih neki mogu biti zatvoreni iza energetskih barijera traume. Pojave začahurivanja određenih sjećanja, kakve su psiholozima poznate, zapravo se unutar budističke yoge sagledavaju jako “tvarno” i nimalo metaforički, dakle radi se doslovno o tome da trauma proizvede fragmentaciju energetskog tijela i separaciju traumatičnog sadržaja od glavne duhovne mase, stvarajući ono što je u krugovima zapadne magije poznato kao “larva”, što sasvim dobro ocrta bit stvari. Ako si zamislite ličinku kukca koja oko sebe isprede kukuljicu unutar koje se transformira u leptira, imate dovoljno dobru predodžbu o općem dojmu te pojave, iako je ono što se dešava unutar takve “larve” daleko bliže dubokom smrzavanju stvari s kojima vaša psiha ne zna što bi počela, kako bi ih se izoliralo od glavne mase i spriječilo kolaps cijelog sustava uslijed nerješive traume, i odgodilo suočavanje s njima za neku buduću priliku, kad vaše iskustvo i znanje postanu dostatnima za takav pothvat. Iz opisa takvih “larvi”, odnosno začahurenih “toksičnih” fragmenata unutar duhovnog tijela, jasno je da postoje ekvivalenti između vizualnih opisa takvih pojava i njihovog emocionalnog doživljaja, i tu možemo izvesti zaključak da pojave koje vode fragmentaciji duhovnog tijela postoje prije svega u kontekstu emocionalne traume i iznimno snažnih ružnih iskustava s kojima duša nije u stanju izaći na kraj, ili pak snažne želje dominantnog dijela

osobnosti da negira neku istinu, do stupnja da će radije podijeliti sebe na više dijelova i “nepoželjne” dijelove energetski separirati, nego da trpi traumatu suočavanja s istinom. Primjetio sam da zlotvori i lažljivci često pribjegavaju ovoj vrsti psihičke kirurgije, enkapsulirajući nepoželjna sjećanja i emocije u odvojeni dio osobnosti kojeg drže negdje iza čvrsto zatvorenih vrata, dok se na kraju njihova psiha ne podijeli na toliko zatvorenih odjeljaka koji ne znaju jedni za druge, da glavna masa ostane reducirana na praktički ništa, te takva osoba izgubi golemi dio svoje izvorne složenosti i sofisticiranosti, ostajući reducirana na nekakav trivijalni obrazac.

Inverzni proces uključuje integraciju odvojenih segmenata, odnosno “larvi” u centralnu masu duše, što uključuje vrlo neugodan proces suočavanja s onom traumom koju smo izvorno željeli izbjeći začahurivanjem takvih struktura. Postoje tehnike yoge koje olakšavaju preživljavanje takve traume, ali na kraju se sve svodi zapravo na kombinaciju suočavanja, prihvaćanja i trpljenja.

Iz ovoga je jasno koliko je zapravo koncept “glasa srca” i “pravog puta” varljiv i opasan. Naime, “glas srca” će vam govoriti da ste “na pravom putu” kad sklad u vašoj centralnoj duhovnoj masi ne remeti ništa od neriješenih traumatičnih iskustava koja leže začahurena na marginama “slobodnog prostora” unutar kojeg se možete kretati unutar vlastite svijesti a da ne naletite na nešto “nepoželjno”. Kad naletite na nešto traumatično, reakcija će biti toliko neugodna da je instinktivna reakcija opet začahuriti cijelu stvar iza sedam zidova, čime obnavljate “larvu” i de facto niste riješili ništa. Oslanjanje na nekakve “glasove srca” dakle dovodi do situacije u kojoj ćete sustavno izbjegavati sve neugodne stvari i zapravo pojačati destruktivne procese začahurivanja stvari s

kojima se niste u stanju suočiti. Integracija osobnosti, naime, leži u smjeru u kojem se nalaze užasne stvari, toliko užasne da ste oko njih stvorili debele energetske zidove koji vas čuvaju od traume, a ti energetske zidovi ne samo da troše većinu vaše psihičke energije (budući da ih treba stalno osvježavati i pojačavati) nego vašu dušu dijele na dio koji koristite, a koji je često manji, i onaj u kojem skladištite čahure s užasnim stvarima, a koji je često veći. Put duhovnog razvoja nije dakle onako jednostavan i linearan kako si to ljudi obično zamišljaju – on često vodi prvo u jednom smjeru, a onda u drugom, kako biste se mogli usmjeriti prema nečemu trećem. Zamislite put od Zagreba prema Australiji, koji vodi preko Londona. London naizgled leži u krivom smjeru u odnosu na Australiju, ali stvar je u tome da iz Zagreba nema izravnih letova za Sidney, a iz Londona ima, tako da iz Zagreba morate prvo letjeti do nekog većeg grada iz kojeg postoje letovi za Australiju, a tek tada počinje put do pravog cilja. Insistiranje na najkraćem putu ne bi vas odvelo nikamo. Isto tako, u duhovnom razvoju tehnike koje zvuče intuitivno rijetko doista funkcioniraju; jedna takva je, primjerice, Maharišijeva transcendentalna meditacija. To je u osnovi dobra tehnika meditacije koja ima jedan ključni nedostatak: ona pokušava odmah, bez energetskog čišćenja i integracije postići koherentno stanje centralne duhovne mase. Kako vam ne bi smetale stvari koje vam iskaču u um, vi prakticirajući tu dobru meditativnu tehniku pojačavate stijenke čahura s nepoželjnim emocionalnim sadržajem negdje na rubovima djelatnog segmenta vlastite svijesti, i ono što vi zapravo radite energetski izgleda kao da metlom gurate smeće prema rubovima prostorije i tamo formirate sve čvršći i kompaktniji zid od smeća, a sve situacije u kojima vam nešto od tog smeća ipak preplavi svijest rješavate s više meditacije, odnosno jačim kompaktiranjem smeća prema rubovima svjesnog područja. Zbog toga ta meditativna tehnika, kao i sve njoj slične, proizvode dramatične rezultate unutar prvih

tjedan-dva prakse, ali unutar idućih deset godina možete imati puko održanje postojećeg stanja bez ikakvog napretka. Kako biste krenuli dalje, potrebno je potpuno promijeniti pristup i, zapravo, odbaciti tu meditativnu tehniku unatoč činjenici da ona doista dobro radi svoj posao. Stvar je naprosto u tome što za tu vrstu posla još nije došlo vrijeme, i što određene stvari treba raditi određenim redom. Naime, ako je u nekoj kući živjela ljudska svinja, koja iz kuće nije iznosila smeće godinama, prvo je potrebno iznijeti smeće, odnosno više toga baciti nego zadržati, a preostalo dobro oribati, dezinficirati i vratiti u funkcionalno stanje, i tek tada, kad ste sve okrenuli naopačke i oribali do čiste, izvorne tvari, možemo govoriti o nekakvom poliranju prozora i parketa. Ali kakva vam je korist od glancanja parketa ako živite u svinjcu? Naprosto za tu fazu još nije došlo vrijeme. Ona je dobra i hvale vrijedna, ali nije nadomjestak za sve ostale faze koje joj imaju prethoditi u valjano organiziranom procesu čišćenja.

“Glas srca” koji preferira dobro uređeno stanje vašeg energetskog sustava može, dakle, dovesti do favoriziranja tehnika koje preuranjeno postižu takvo harmonično stanje ali pod cijenu zamrzavanja duhovnog razvoja i bolnih integracijskih procesa. To ne znači da je harmonizacija loša stvar, ili da joj ne treba težiti; ali definitivno znači da treba izbjegavati pretjerano pojednostavljene pristupe uslijed kojih možete zaglaviti u poziciji iz koje je jedini izlaz sve razvaliti i krenuti od početka. Na početku, bojim se da vam prvo mora postati bitno gore, kako biste stvorili preduvjete da vam nakon neke točke može postajati bolje. Duhovnost nije linearni proces u kojem “svakog dana u svakom pogledu sve više napredujete”, nego kaotičan, skokovit proces u kojem ima vrlo malo očitih linearnosti – ljudi si to zamišljaju po sistemu razvijanja nekakvog duhovnog mira, pa tko je duhovno razvijeniji ima više duhovnog mira, ali stvari uopće tako ne funkcioniraju. Onaj tko je

razvijeniji može izgledati jako razvaljeno, s hrpom iznimno traumatičnih emocija koje pokušava preživjeti, i iznimno turbulentnom psihom, a manje razvijena osoba se može doimati poput smirenog sveca kojemu su ostale tek dvije-tri sitnice koje treba ispolirati meditacijom, ali izgled vara. Ovaj prvi može biti na pet minuta do prosvjetljenja a ovaj drugi može biti samo početnik koji je upao u neku od standardnih zamki na temu narcisoidnog samozavaravanja. Procjena duhovne razvijenosti drugih osoba (i, daleko važnije, vaše osobne) na temelju podrazumijevanja linearnosti procesa vrlo je opasan sport u kojem nema pobjednika. U prethodnim poglavljima sam opisao takve ne-linearne mehanizme u prirodi, gdje globalno zagrijavanje može proizvesti ledeno doba, i važno je shvatiti da unutar ljudske psihe stvari slično funkcioniraju, i da praktički nikad to ne funkcionira po pojednostavljenim mehanizmima na temu “ako je malo dobro, više je bolje”, i “ako želite biti svetac, trebate usvajati sve više svojstava sveca”. To su zamke uslijed kojih ljudi završe u raznim sektama u kojima se ili razočaraju u duhovnost ili se samozavaravaju u nedogled.

Ono što želim prenijeti jest shvaćanje da ne možete previše vjerovati svojim emocijama i dojmovima. Te stvari su važne, ali su najpodložnije greškama upravo na početku neke duhovne prakse, kad vam točnost najviše treba. Dakle kad bi vam najviše trebalo nekakvo kvalitetno vodstvo u obliku duhovnog kompasa koji pokazuje prema prosvjetljenju, okruženi ste s najviše jakih magnetskih polja i metalnih posuda koje kazaljku vašeg duhovnog kompasa usmjeravaju prema svemu i svačemu, a ponajmanje prema prosvjetljenju. Uslijed toga, ne možete sebi previše vjerovati, i uputa na “glas srca” nije najpametniji savjet koji ste u takvoj poziciji mogli dobiti. Isto tako, uputa na skeptično provjeravanje svega i svačega nije najpametniji savjet koji ste

mogli dobiti, budući da vam je sposobnost za provjeravanje jako ograničena stanjem vlastitog duhovnog tijela. Naime, ako vam je duhovno tijelo ispremrženo minskim poljem larvi koje enkapsuliraju traume, a vi se pokušavate kretati u ono malo slobodnog prostora, vi se zapravo stavljate u poziciju u kojoj pokušavate kao dijete nositi teret odraslog čovjeka. Očekivani rezultat je da ćete se slomiti. Naime, kvalitetne vrijednosne prosudbe traže hladnu glavu, a hladna glava traži integriranu dušu, odnosno morali biste već proći onaj dio duhovnog razvoja koji uključuje suočavanje s traumama i integraciju larvi u centralnu duhovnu masu, te harmonizaciju tog novootvorenog prostora na višoj energetskej razini – tek tada biste se našli u poziciji u kojoj možete objektivno vrednovati duhovne pojave, jer će one “zasvijetliti” u vašem čistom duhovnom tijelu čistim svjetlosnim notama koje odražavaju njihovu istinsku narav, umjesto da aktiviraju “mine” u vašem duhovnom skladištu učahurenih trauma i zala, ispremrženom s malo prohodnog područja ispunjenog znakovima upozorenja koji opominju na sve moguće sjebanosti po kojima bi vas netko mogao nagaziti ako vas malo jače pogleda. Uputa na slušanje vlastitog unutarnjeg glasa stoga je cirkularna, jer podrazumijeva postojanje mehanizama koje tek treba izgraditi, razumjeti zakonitosti po kojima funkcioniraju te ih primjeniti na kvalitativno i kvantitativno razlikovanje i vrednovanje različitih signala iz različitih izvora.

Nekako se ipak mora početi. Ako nećete nikome i ničemu vjerovati, sigurno je jedino da se nećete maknuti s mjesta. Zbog toga u duhovnom razvoju veliku važnost igra hrabrost, odnosno spremnost na rizik – dakako, unutar granica elementarne zdrave pameti.

Rizik u tom smislu ne znači raditi lude i besmislene stvari, recimo

baciti se pod tramvaj, napušiti se neke otrovne droge, otići pješice i bez novaca na put u neku egzotičnu zemlju, upisati se u neku sektu koju vodi lik u haljini okružen statistima iz filma “noć živih mrtvaca”. Zapravo, rizik koji imam na umu dao bi se bolje opisati načinom na koji funkcionira quicksort algoritam.

Vjerojatno najučinkovitiji algoritam za sortiranje funkcionira bitno različito od onoga što biste intuitivno pogodili. Intuitivni algoritam se zove “bubble sort”, i funkcionira po principu mjehurića koji se razvije na dnu boce s gaziranim pićem i postupno ispliva do vrha, odnosno do točke u kojoj pronalazi svoje mjesto. Dakle kad hoćete ustanoviti na koje mjesto na sortiranoj listi trebate smjestiti neki broj, krenete od početka liste, gdje su najmanji brojevi, i uspoređujete novi element s jednim po jednim elementom sve dok ne nađete neki koji je veći od njega. Onda svoj element smjestite ispod njega. Quicksort funkcionira bitno drugačije. Naime, quicksort algoritam koristi prečicu – uzme element sa sredine liste i tako podijeli listu na dva dijela. Ako je vaš element manji od srednjeg elementa, sigurno ga treba smjestiti negdje u prvu polovicu liste. Ako je veći, treba ga smjestiti u drugu polovicu. Samom tom činjenicom eliminirali ste potrebu za provjeravanjem polovice elemenata na listi. Taj proces ponavljate rekurzivno sve dok vam ne ostane jako mala “lista” od dva broja između kojih smjestite ovaj svoj. Algoritam je strašno brz – zamislite da morate ubaciti element na pravo mjesto u listi od deset tisuća elemenata. S quicksort algoritmom, prva provjera smanjuje listu na pet tisuća. Druga je smanjuje na 2500 elemenata. Treća na 1250, četvrta na 625, peta na 312, šesta na 156, sedma na 78, osma na 39, deveta na 19, deseta na 9, jedanaesta na 4, dvanaesta na 2 i tu imamo rješenje, u samo 12 koraka za listu od deset tisuća elemenata. U usporedbi, bubble sort bi mogao zahtijevati jako velik broj komparacija, očekivano nekoliko tisuća.

Očigledno je, dakle, da kad govorim o nužnosti rizika ne mislim na rizik lišen razuma i metodologije, nego na rizik kakav predstavlja dio quicksort algoritma, a koji tvori razliku između lošeg i dobrog algoritma. To je dakle dobar rizik. Loš rizik bi bio dizajn algoritma koji uključuje vjerojatnost nepostizanja rezultata, dakle da ne uspijete sortirati listu prije isteka zadanog vremena, u našem slučaju prije isteka ljudskog života. Dakle, recimo da u životu imate ograničeni broj eksperimenata koje možete napraviti. Svaki od tih eksperimenata, koji imaju za cilj ustanoviti je li ono što ispitujete “manje” ili “veće” od vašeg trenutno postavljenog kriterija za “dobro”, nužno traje neko vrijeme. Realistično, trajat će nekoliko mjeseci ili godina. Također realistično, ukoliko nađete to što tražite, trebat će vam neko vrijeme da temeljem toga od sebe nešto napravite, dakle pod pretpostavkom da ste uspjeli identificirati svoj cilj, treba vam opet neko vrijeme da ga postignete, pa si ne možete dopustiti algoritam kojim ćete ga tražiti šezdeset godina. Metoda kojom ispitujete jednu po jednu stvar zove se metoda grube sile, i najviše liči na bubble sort algoritam. Ako u svijetu postoji deset tisuća pojava koje želite kvalitativno i kvantitativno usporediti, a za svaku usporedbu vam treba tri mjeseca za stvaranje kvalitetnog uvida, a očekivani broj komparacija prije pogotka je $n/2$, to je pet tisuća puta tri mjeseca, odnosno 1250 godina – s takvim algoritmom ste mrtvi a da ništa niste našli niti ste postigli kakav cilj. Korištenjem quicksort algoritma, koji uključuje “educirani rizik”, to je 12 komparacija puta tri mjeseca, odnosno tri godine. To je daleko realističnije vrijeme i s tim se već može nešto početi.

Kako bi to u praksi izgledalo? “Quicksort” podrazumijeva brzo skakanje unutar poola raspoloživih mogućnosti kako biste se brzo a kvalitetno informirali o postojećim opcijama i njihovom sadržaju. Dakle pogledate zapadnu filozofiju, pogledate

istočnjačku filozofiju, odbacite zapadnjačku i koncentrirate se na istočnjačku, eliminirate trivijalne stvari poput šintoizma, ostanu vam hinduizam i budizam, pogledate zajedničke karakteristike i dobijete teoriju duhovne evolucije i zapravo imate dva jako dobra sustava čijem se proučavanju detaljnije posvetite bez raspršivanja fokusa na pizdarije poput zapadnjačke filozofije koja se dvije tisuće godina bavi bojom govna.

Onda pogledate kakve tehnike yoge postoje i vidite da postoje čisto fizičke, pa energetske, mentalne i emocionalne. Emocionalne reducirate na energetske budući da su emocije rezultat kretanja energije sustavom. Fizičke tehnike reducirate na energetske jer je poanta fizičkih vježbi potaći određeni tip kretanja energije sustavom. Mentalne tehnike ostaju kao zasebna kategorija koja je jako bitna jer mentalna stanja mogu usmjeravati energetske kretanje sustavom i nužna su za kvalitetno praćenje zbivanja te kao metoda provjere napretka. Ostaju vam dakle načini rada s energijom i različita mentalna i duhovna stanja koja su rezultat takvog rada, što u osnovi razotkriva yogu kao sustav energetskih tehnika s duhovnim ciljevima. Tu ste opet u par komparacija došli do biti stvari.

Onda imate metodu provjere učinkovitosti pojedinih tehnika. Loša metoda je sve osobno probati – to može biti opasno, kao što je opasno probati droge i suditi na temelju vlastitog iskustva. Bolje je pogledati iskustva onih koji su nešto probali pa vidjeti koji izgledaju bolje a koji lošije od prosjeka. Tu ste odmah uštedjeli ogromnu količinu truda i rizika i reducirali ste opcije na nekoliko dobrih i ogroman broj loših. Dakle pogledate koji sustavi imaju smisla, koja logika stoji iza njih, i onda to unakrsno provjerite s praktikantima koji na nešto liče, dakle želite vidjeti podudara li se vaša lista dobrih sustava s praksama čiji praktikanti su na vas

ostavili pozitivan dojam. U nekoj teoriji, već tu ste eliminirali najveću količinu gluposti i skoncentrirali ste svoje opcije na vrlo mali broj stvari koje su po svoj prilici sve na različite načine dobre, a nijedna nije baš potpuno beskorisna i luda. Naravno, težinsko vrednovanje pojava je tu jako bitno – ako vidite praktikanta nekog sustava koji je posebno impresivan, a njegov sustav vam intelektualno ne zvuči kao nešto što bi moglo proizvesti tako dojmljive rezultate, ima smisla dublje se uputiti u sustav jer vam je po svoj prilici promaklo nešto bitno, zbog čega vam se sustav činio manje dobrim nego što doista jest. S druge strane, moguće je da je ta osoba impresivna iz nekog drugog razloga, npr. rođena je kao prosvijetljena i nije prakticirala sustav kojem naizgled pripada.

U svakom slučaju, očite su prednosti educiranog pristupa pred metodom grube sile, odnosno neinteligentnog sukcesivnog isprobavanja svih pojava koje pred vas iskoče bez analitičkog pristupa koji bi te pojave pokušao klasificirati s ciljem optimizacije pretrage. U idealnom slučaju sama potraga bit će kombinirana s nekim oblikom prakse, dakle prakticirat ćete neke duhovne metode koje ste do tada naučili, a njihovi rezultati će poboljšati vaš uvid u problematiku i dodatno suziti područje unutar kojeg tražite odgovore. To vam je otprilike kao da prvo otkrijete Internet, onda otkrijete web, nakon toga otkrijete Google, na njemu tražite par stvari i otkrijete da se kao bitan izvor definicija javlja Wikipedija. Nakon toga odete na Wikipediju i tamo direktno tražite podatke. Samim time ste eliminirali najveću količinu smeća na Internetu – eliminirali ste svu pornografiju koja je smeće, sve web portale koji su smeće, sve blogove koji su smeće i Facebook koji je smeće. Ostao vam je dio Interneta na kojem su korisne stvari, a ako tamo nema dovoljno detalja, svejedno ćete naći dovoljno ključnih riječi da se pomoću njih i Googlea probijete do stručne literature u kojoj je to dobro opisano. Kako više stvari pregledavate, tako stječete

više iskustva na temelju kojeg možete kvalitetnije pregledavati i razlikovati pojave, tako da je sama potraga za pravim putem pravi put, dakle već i ona ima transformacijsku kvalitetu i predstavlja proces učenja. Kad ste došli do onoga što vas zanima, već ste vidjeli toliko gluposti i besmislica da imate jako dobru ideju o smjerovima koji *ne* sadrže odgovore koji vas zanimaju, a to je zapravo daleko bitnije nego bi čovjek pomislio. Naime, bez dobrog uvida u smeće teško ćete naučiti prepoznavati pogreške i zastranjenja, odnosno načine na koje *nije* dobro napasti neki problem. Nakon toga, broj načina na koji *jest* dobro napasti problem može se nabrojati na prste jedne ruke, dakle sa situacije u kojoj ne znate kamo biste se okrenuli reducirali ste problem na situaciju u kojoj i te kako dobro znate kako bi rješenje trebalo izgledati, dakle znate da ga ne treba tražiti ni u pički ni u kurcu ni u novčaniku ni u autu ni u kući ni u dominaciji nad ljudima ni u tome da vas ljudi vole, nego u nekoj od tri vrlo sofisticirane filozofije koje se međusobno ne razlikuju previše i vjerojatno su tri različita načina da se kaže istu stvar. Uglavnom, religije koje vam objašnjavaju da biste trebali osjećati krivnju zato što niste dovoljno vršili volju velikog bijelog majmuna na nebu neće visoko kotirati na vašoj listi mjesta na kojima se isplati tražiti istinu.

U svemu tome skupa “glas srca” možete protumačiti kao onaj kriterij komparacije pomoću kojeg pojave vrednujete kao “bolje” i “lošije”, jer taj kriterij nikad nije potpuno intelektualan i egzaktan – uvijek postoji “nešto” radi čega vam se “čini” da bi nešto imalo više smisla. Možete to zvati glasom srca ili nosom ili osjećajem za feeling, ali u svakom slučaju uvijek imate nekakav kompas, odnosno bullshit detektor koji vam govori da je nešto sranje a nešto bi moglo biti jako dobro. To “nešto” je uvijek funkcija vašeg osobnog duhovnog vektora i stupnja duhovne profinjenosti, pa će se tako svinja paliti na kukuruz, sponzoruša na novčanik,

matematičar na dobar dokaz a yogin na dragulj od vađre. Neke stvari je nemoguće previše ubrzati, dakle nemoguće je težiti ciljevima veće sofisticiranosti od one koju čini mogućom vaš trenutni duhovni ustroj, ali moguće je na takav način podesiti svoje gledanje na stvari da se sustavno izlažete sadržajima koji će povećavati suptilnost vašeg duhovnog ustroja, odnosno izbjegavati izlaganje sadržajima koji će vas duhovno degradirati. To su povratne sprege koje u razmjerno kratkom razdoblju otvaraju vrata mogućnostima koje su vam prije bile zatvorene, i zbog toga je razumno hodati svijetom otvorenih očiju i ostati otvoren prema onome što niste ni tražili ni očekivali. U pravilu, tek tamo vas čekaju prave stvari – u sferi koja vam ni na pamet ne bi pala u trenutku kad ste počeli istraživati.

Opasnost želje za sigurnim znanjem

Kad pogledam zapadnu filozofiju i zapadnu znanost, osjećam nevjericu u pogledu mogućnosti da su te dvije stvari mogle nastati u istom civilizacijskom kontekstu i podneblju, toliko su različite u svojoj biti i učincima. Naime, zapadna filozofija je jedna od najbeskorisnijih disciplina poznatih čovječanstvu. Zapadni filozofi su u stanju potrošiti ogromnu količinu riječi na detaljno i nevjerovatno sitničavo razglabanje terminologije i, u osnovi, cijela stvar liči na debelu knjigu od tisuću stranica u kojoj se na 999 stranica nalazi uvod, u kojem se zapravo ništa korisno ne kaže osim što se priprema teren za početak nekog konstruktivnog rada, dok na zadnjoj, 1000. stranici, gdje očekujete da se ima nalaziti nešto konstruktivno, imate popis korištene literature. Čitava stvar je tako nevjerovatno besmislena i glupava, da sam svojedobno s nevjericom čitao kapitalna djela zapadnih filozofa poput Kanta, Hegela i sličnih, pokušavajući doći do točke u kojoj ti ljudi bilo što jasno kažu, da bih na kraju naprosto bio prisiljen ustanoviti da tu nema ničega od vrijednosti. Ako kao svijetlu točku u cijeloj stvari moram navesti Wittgensteinove teze o tome da nijedna izjava nema značenje izvan konteksta, i da granice sposobnosti verbalne formulacije ideja označavaju granice svijeta u kojem živimo, onda postaje jasno na što mislim kad govorim o očajno elementarnoj razini cijelog tog područja. Cijela zapadna filozofija podsjeća na knjigu koja se želi baviti književnošću, a zapravo se bavi slovima i riječima, nikad ne dolazeći do točke da slova i riječi počne naprosto podrazumijevati i s te razine prijeđe na višu razinu apstrakcije na kojoj se nalazi književnost. U informatičkoj analogiji, to bi bilo analogno situaciji u kojoj su sve knjige o

softveru i programiranju napisane na način koji neprekidno i bez iznimke objašnjava električna stanja u hardveru, gdje očekujete da takvo nešto zauzima par stranica uvoda, gdje bi se naglasilo da je hardver temelj softvera, da tu postoje procesor, memorija, diskovi i izlazne jedinice, i da softver ne postoji u vakuumu i ne izvršava se na teoretskom nego na stvarnom hardveru koji ima neka fizikalna svojstva koja bi bilo mudro imati na umu, ali nakon tog uvoda očekujete da se počne pričati o varijablama, o logičkim grananjima, o proceduralnosti, o objektno orijentiranom dizajnu, da se navode praktični primjeri za svaku od tih stvari i da se demonstriraju različite paradigme dizajna aplikacije, te da se te stvari u različitim knjigama demonstriraju za specifične slučajeve različitih programskih jezika, a s ciljem da čitatelj stekne uvid u to što je programiranje, te da se s istim počne na praktičnoj razini baviti, pri čemu će mu dotične knjige poslužiti kao referentni priručnik. Kad umjesto toga naiđete na čitavu knjižnicu ispunjenu, od početka do kraja, knjigama koje su čisto mlaćenje prazne slame o stvarima koje nemaju nikakve vrijednosti niti su na bilo koji način upotrebljive, dakle ekvivalent su proširenog uvoda o bitnosti hardvera za softver, ali ne na tri stranice nego na tristo tisuća, mora vas obuzeti osjećaj koji je mene obuzeo kad sam počeo krčiti put kroz djela zapadne filozofije, s bolnim zaključkom da bezvredniju hrpu intelektualnog otpada u životu nisam vidio, i da autori tih knjiga, da nikad nisu rođeni, nikome ne bi nedostajali.

Tragedija zapadne filozofije sastoji se u tome što je na istom podneblju i iz istog kulturnog i civilizacijskog konteksta iznikla i zapadna znanost, koja je po pristupu i učincima dijametralno suprotna. Upravo je fantastično kako zapadna filozofija u dvije tisuće godina nije bitno odmakla od osnovnih teoretiziranja starih Grka, dok je znanost za petsto godina, od doba renesanse, odmakla od geocentričnog sustava do proučavanja protogalaksija u ranoj

formativnoj fazi svemira, od uljane lampe do lasera, od primitivnog dalekozora do svemirskih teleskopa, od početaka algebre do superračunala sposobnih za sudjelovanje na kvizovima i mobilnih telefona s kojima možete razgovarati, od volovske zaprege do robotskih sondi za istraživanje Marsa. Od situacije u kojoj je temelj “arheologije” bilo vjerovanje u biblijski potop došli smo do točke u kojoj možemo iz omjera izotopa u kostima fosiliziranih životinja znati što su jele, i analizom DNA iz kostiju neandertalaca ustanoviti u kolikoj mjeri su dotični sudjelovali u genomu modernog čovjeka. Napredak znanja i tehnologije je upravo nevjerovatan, toliko je golem da za njega ne postoji presedan u čitavoj povijesti ljudske vrste – a ta i takva znanost nastala je kao, u osnovi, “manje bitan” ogranak upravo one besmislene, beskorisne i autistične zapadnjačke filozofije čijoj sam uzaludnosti i promašenosti posvetio početak poglavlja. Naime, cijela znanost je nastala kao “sporedni” i “manje važni” ogranak čiste filozofije, po imenu “prirodna filozofija”, odnosno dio filozofije koji se bavi prirodom, fizičkim svijetom i pojavama u njemu. “Čista” filozofija s visine gleda na “prirodnu”, zato što postoji vjerovanje da se iz općenitih, idealnih koncepata može saznati daleko više o biti stvari i konačnim uzrocima svega, nego iz nečega što se smatra, u osnovi, tek grubom materijom, koja u najboljem slučaju može dati odgovor na pitanje “kako” i “koliko brzo” pada kamen, dok čista filozofija teži davanju odgovora na pitanje “zašto”.

Ono što se pokazalo u praksi, jest da je traženje odgovora na pitanje “zašto”, dakle na pitanje krajnjeg smisla, kojem oduvijek teži “čista filozofija”, zapravo puki artefakt ljudskog uma koji se na taj način sapliće o vlastitu samovažnost i pokušava smisliti neku akrobaciju kojom će objasniti sve stvari. Povijest ljudskih zabluda prepuna je takvih akrobacija, zbog kojih se čak i znanstvenici

pokrivaju po glavi od sramote. S druge strane, “prirodna znanost” kreće bez dubokih spoznajnih pretenzija. Ona želi znati “kako” stvari funkcioniraju, bez pretjerane želje za “zašto”, i to je razlog uobraženog prezira “čistih filozofa” prema znanstvenicima – filozofi, naime, teže “višim istinama”, njih ne zanima nešto tako prozaično kao što je padanje kamena, njih zanima odgovor na pitanje zašto je nešto, a ne ništa; njih zanima odgovor na pitanje o nepokrenutom pokretaču i prvobitnom uzroku, a ne o tome kako je od neke vrste gnjurca nastao pingvin adaptacijom za plivanje, ili kako je od neke vrste slične medvjedu nastala vrsta slična tuljanu, a od nje predak današnjih kitova. Za zapadnu filozofiju su to sve “niža pitanja”, nevrijedna viših i kvalitetnijih umova. Oni se, naime, bave ni manje ni više nego *smislom*. I u tom grmu leži zec, i to je razlog tako dramatične razlike u kvaliteti i postignućima filozofije i znanosti. Tamo gdje je filozofija dvije tisuće godina zurila u vlastiti pupak, tamo se znanost bavila praktičnim pitanjima, na temu kako pada kamen, kako vodič kojim teče struja proizvodi otklon magnetske igle, kako su kosti izumrlih životinja došle u stare geološke slojeve i kako točno svjetlost prolazi kroz predmete. Znanost se, za razliku od filozofije, bavila prozaičnim, konkretnim stvarima, s kojima se nešto konkretno može napraviti, koje se može mjeriti, usporediti, iz toga izvući zaključak i provjeriti njegovu valjanost pokusom. Filozofima je za svo to vrijeme primarni interes bio da ispadnu jako pametni, pišući milijunitu po redu disertaciju o boji govna.

Nakon duboke traume uzrokovane uvidom u potpunu nebitnost i beskorisnost zapadne filozofije, doživio sam pozitivni šok uslijed uvida u neka djela istočnjačke filozofije, koja sam našao u kutu police filozofskog dijela knjižnice, valjda onom koji je preostao nakon što su smještene sva kapitalna djela zapadne filozofije. Recimo to ovako: zapadna filozofija izgleda kao uradak slabog

uma plaćenog po kartici teksta, dok indijska filozofija izgleda kao kod programera plaćenog po učinku, dakle po tome da postigne što brži i pouzdaniji program u što manje linija koda, ali pisan tako da bude jasan, čitljiv i da ga drugi programer može održavati. Stvar je nebo i zemlja. Tamo gdje zapadna filozofija za svaku riječ rekurzivno postavlja pitanje “zašto”, u potrazi valjda za nekim konačnim “zašto” iza kojeg slijedi konačno “zato”, tamo indijska filozofija teoriji te vrste posveti kraći uvod, u kojem objašnjava što se tu želi postići, a ostatak teksta se svodi na “kako”, odnosno na ono što bi se u zapadnoj znanosti zvalo eksperimentom, s tim da je u indijskoj filozofiji “eksperiment” zapravo oblik osobne iskustvene reprodukcije znanja koje se želi prenijeti. Indijska filozofija vrlo mali svoj dio posvećuje uvjeravanju čitatelja i definiciji pojmova s kojima radi. Umjesto toga, ona teži reprodukciji kroz osobno iskustvo praktikanta, odnosno ne teži tome da vam objasni što je neka stvar “u svojoj biti”. Ona teži tome da vas dovede u poziciju izravne spoznaje stvarne biti stvari o kojoj se govori. Umjesto da vam objašnjava psihološku teoriju, takav sustav vam objasni tehnike pomoću kojih možete eksperimentirati s vlastitim umom i na temelju tih eksperimenata izvoditi zaključke koje pak opet možete provjeravati pokusima. Ukratko, to nije filozofija, u onom zapadnom smislu, nego čista znanost, odnosno duhovna tehnologija.

Malo je reći da sam takvim otkrićem bio oduševljen. Naime, kao fizičaru zapadna filozofija mi je bila nevjerojatno odbojna – tamo gdje fizičar teži nešto opisati na što jezgrovitiji način i sa što manje verbalnih ukrasa, filozofija je sposobna za nevjerojatno dugačka raspređanja o ničemu. Tamo gdje će fizičar bit govna iskazati kroz gustoću, tvrdoću, boju i oblik, tamo će filozofija raspređati o biti govna u nekakvom filozofskom traktatu o težnji prema čistoći kao odrazu ljubavi prema božanskom iz čega slijedi doživljaj govna

kao nepoželjne tvari. Fizika, dakle, uopće ne smatra da bilo što mora imati “smisao” različit od svojih posve prozaičnih svojstava. Isto tako, fizika je sklona naizgled složene pojave razbijati na jednostavne, recimo morske struje i vjetar je sklona objasniti termodinamički, tamo gdje je filozofija sklona gubiti se u psihološkoj reakciji na cjelinu fenomena koji kao cjelina postoji samo fiktivno. Možete, dakle, shvatiti zašto su se meni, koji sam odrastao na fizikalnom tumačenju pojava, s mentalnim sklopom koji vjetar doživljava kao izjednačavanje razlike u tlaku zraka uzrokovane različitom temperaturom tog plina, filozofiranja o “smislu” vjetra činila jednako smislenim kao i filozofiranja o smislu tople vode ili smislu crne boje. Naime, fizika nas uči tome da je pitanje smisla samo mentalni kaos koji prethodi jasnoj formulaciji problema i jasnoj analizi mehanizma koji daje odgovor na pitanje “kako”. Naime, ni vjetar ni topla voda ni crna boja nemaju “smisao” različit od njihovog dobrog fizikalnog opisa. Vjetar je kretanje plina uslijed razlike u tlaku, crna boja je neprecizno definiran niski albedo, a topla voda je neprecizno definirana razlika temperature vode u odnosu na apsolutnu nulu. Ukratko, većina pitanja o smislu rezultat je prividnih paradoksa unutar uma koji nije naučio ispravno formulirati stvari.

Pouka koju znanost daje filozofiji sastoji se, dakle, u pragmatičnom, kvantitativnom pristupu svakoj problematici. Znanost se ne zamara previše traženjem odgovora na pitanje “što je nešto u svojoj biti”. Znanost se više bavi odgovorom na pitanje “što se s tim konkretno da napraviti”. Dakle znanost uzme neku pojavu ili stvar, i gleda što se o njoj može doznati. Znanost uzme svjetlost, i ne pita “što je svjetlost u svojoj biti”, nego gleda kako se svjetlost lomi na obojene komponente uslijed prolaska kroz prizmu. Znanost gleda kako se svjetlost savija prilikom prolaska kroz leću, ili kako se reflektira od ogledala. Znanost gleda koliku energiju

sadrži svjetlost, odnosno gleda može li svjetlost zagrijati neki fluid i mjeri “koliko”. Znanost gleda može li foton izbiti elektron iz omotača nekog atoma i tako proizvesti struju. Znanost, mjereći takve “svjetovne” aspekte svjetlosti na kraju dolazi do točke da može reći jako puno toga o stvarnoj prirodi svjetlosti, daleko više nego je to uspjelo filozofiji kojoj se nije dalo baviti takvim prizemnim pitanjima nego je odmah krenula na ustanovljavanje “najdublje naravi svjetla”, i pritom se bavila zapravo ljudskim psihološkim reakcijama na svjetlost, a ne svjetlošću samom.

Pouka znanosti je, dakle, u tome da nema posebnog smisla cjepidlačiti oko terminologije i biti bitka, nego da je daleko korisnije gledati što se s nečim u praktičnom smislu može započeti, pa neka nas to odvede kamo mu drago – ili do spoznaje “istinske naravi”, ili pak do spoznaje da te “istinske naravi” zapravo nema. Razlika je, u praktičnom smislu, ogromna – yoga, primjerice, može krenuti od ideje “hajdemo pogledati čega tu ima”, dok filozofija uopće odbija ikamo krenuti dok se ne ustanovi čega tu ima i koja je tome “istinska narav”. Za očekivati je, dakle, da filozofija žvače praznu slamu i ne dolazi do ničega, a da je doista tako može se svatko uvjeriti uvidom u uratke filozofa.

Znanost je u stanju početi raditi s vrlo labavo definiranim pojavama – dovoljno je da se s nečim nešto može početi, i znanstvenik će tome dati neki provizorni naziv i početi s pokusima koji za cilj imaju ustanoviti narav fenomena. Primjerice, znanstvenik može uzeti pojam poput “vatre”, koji je labavo definiran kao “element”, na temelju toga može početi s istraživanjem i ustanoviti da se zapravo ne radi o nikakvom elementu, nego o opisu kemijskog procesa oksidacije, prilikom kojeg se oslobađaju energija i plinoviti nusprodukti, a “plamen” je zapravo pjesnički opis koji obuhvaća nekoliko odvojenih pojava. Dakle znanstvenik

može početi od pretpostavke da je vatra jedan od fundamentalnih, konstitutivnih elemenata u prirodi, i završiti zaključkom da se zapravo ne radi o nikakvom elementu nego o sintetičkom fenomenu, odnosno o opisu fizikalno-kemijskog procesa. Na sličan način stvarima pristupa yoga: njoj nije posebno bitno koja je istinska narav nekog od fenomena kojima se bavi. Bitno je da se s tim stvarima nešto može početi, i da su poznate uzročno-posljedične veze, dakle da se određene stvari dešavaju kad smirite um, ili da se um smiruje kad prakticirate određene vježbe disanja ili koncentraciju na određeni objekt. Koja je istinska priroda svega toga posve je irelevantno za početak prakse i postizanje rezultata, isto kao što je poznavanje istinske prirode gravitacije irelevantno za pokušaj skidanja jabuke s drveta trešenjem grane. Naravno da se stvar može fizikalno opisati kao unošenje kinetičke energije u sustav u obliku harmoničkih oscilacija koje uslijed inercije dovode do prekoračenja granične vrijednosti sile na peteljci jabuke, nakon čega jabuka u gravitacijskom polju Zemlje po formuli za slobodni pad nastavlja kretanje prema središtu Zemlje sve dok joj se na putu ne ispriječi čvrsto tlo, ali sve to je posve nebitno za praktično razumijevanje fenomena, koje posjeduje svako dijete koje u doba berbe trese granu jabuke dok plodovi ne počnu padati na tlo. Ukratko, da su krapinjonci puno filozofirali oko biti kamena i biti mamuta, umjesto da su eksperimentalno ustanovljavali na koje se sve načine kamen može upotrijebiti za ubijanje i trančiranje mamuta, izumrli bi. Možda nisu znali “istinsku narav” gravitacije, ali su znali da ako mamuta prestrašiš toliko da padne niz liticu, rezultat će biti njegov pad s velike visine na tvrdi predmet, koji će ubrzati njegovu transformaciju iz živog bića u odreske. Pouka je, dakle, da je posve beskorisno zamarati se pitanjima o “bitnoj naravi” fenomena izvan konteksta neposrednog istraživanja konkretnih svojstava tog fenomena.

Sad netko može ispravno primjetiti da je ovaj tekst zapravo filozofski traktat o bitnoj naravi i smislu određenih pojava, ali takva primjedba, koliko god naizgled ispravna, nakon malo dubljeg propitivanja pokazuje svoje slabosti. Naime, i indijska filozofija koju sam hvalio, te “prirodna filozofija”, kako je izvorno prozvano ono što danas znamo kao znanost, neki su oblik filozofije, odnosno misaone aktivnosti s ciljem ustanovljavanjem naravi i smisla stvari i pojava. Stvar je u tome da je tim stvarima moguće pristupiti na više različitih načina, a način koji prakticira zapadna filozofija je pogrešan, dok je način koji prakticira, primjerice, zapadna znanost, ispravan. Gruba analiza tekstova na način da se svi koji “napadaju” narav i smisao stvari i pojava klasificiraju kao filozofija predstavlja jednak oblik pogreške kao klasificiranje sado-mazohističkog seksa i silovanja u istu kategoriju, budući da i jedno i drugo kombinira seks i nasilje. U stvarnosti, sado-mazo seks je seks koji sadrži elemente nasilja, dok je silovanje nasilje koje kao instrument izživljavanja koristi seks, dakle radi se o potpuno različitim pojavama, čije su sličnosti, iako naizgled velike, zapravo potpuno sporedne. Znanost i budizam se mogu klasificirati kao oblici filozofije, ali tu se radi o fenomenima bitno različitim u odnosu na zapadnjačku filozofiju, i to različitim onoliko koliko se astrologija bitno razlikuje od astronomije i gatanje iz graha od botaničkog proučavanja sjemenki graha. Unatoč tome što se i u jednom i u drugom slučaju opažanje i mentalni procesi kombiniraju s ciljem izvođenja dubljih zaključaka o naravi predmeta promatranja, metodološke razlike i ciljevi s kojima se pristupa problematici mogu tvoriti toliko veliku razliku, da se u osnovi radi o dijametralno različitim fenomenima.

Konačna pouka je da informacije o istinskoj naravi nečega ostaju nedostupne onima koji na samom početku žele znati sve odgovore da bi uopće nešto počeli, bojeći se da će “pogriješiti”, odnosno

“odabrati krivi put”. U znanosti nema straha od krivog puta – sasvim je u redu imati potpuno krivu predodžbu o nečemu, sve dok metodološki korektno proučavate fenomen. U stvari, očekuje se da na početku ne znate sve, nego da istraživanje služi tome da nešto naučite, odnosno da otkrijete više o svojstvima i naravi predmeta proučavanja nego što ste znali na početku. Zbog toga u znanosti ne postoji koncept “neuspjelog eksperimenta”, odnosno svaki eksperiment koji je metodološki korektno proveden smatra se uspješnim, posve neovisno o tome je li potvrdio ili opovrgao izvornu tezu. Cilj, naime, nije dokazati da smo u pravu, nego ustanoviti što drži vodu a što je šuplje. Ako smo mislili da nešto drži vodu a dokazali smo da je šuplje, to nije neuspjeli eksperiment – to je i te kako uspješni eksperiment, jer smo saznali nešto novo, koliko god to bilo neugodno. Isto tako, znanost ne sjedi na dupetu u očekivanju savršenih sredstava. Kolumbo nije čekao da se izmisli brod s motornim pogonom ili avion kako bi ustanovio postoji li Amerika – naprosto je uzeo ono što mu je stajalo na raspolaganju i s tim napravio najbolje što se dalo. Newton nije čekao da netko napravi kalkulator kako bi formulirao diferencijalni i integralni račun. Kad nema na raspolaganju bager, znanost koristi lopatu. Cijela povijest znanosti zapravo je hvalospjev pragmatičnom pristupu i kritika filozofskog mentaliteta sklonog neaktivnosti sve dok se “sa sigurnošću ne ustanovi da je nešto dobro”. Zamislite da su svi yogini, koji su postigli prosvjetljenje, sjedili na dupetu dok se ne dokaže postoji li Bog i je li yoga učinkovita transformacijska metoda koja doista može voditi spoznaji. Pa ništa ne bi postigli. Igranje na sigurno naprosto nije nikakva spoznajna metoda – dapače, to je tek nevjerojatno učinkovit način gubitka vremena i traćenja života. Tko nema dovoljno petlje isprobati stvari čija priroda i učinci nisu poznati, naprosto će ostati u poziciji neznanja čak i kad netko drugi kraj njega isproba istu stvar i ustanovi njenu prirodu i učinke – ovaj prvi uvijek može reći da mu ne vjeruje i da

ništa od toga nije sigurno. Želja za time da budete sigurni prije nego nešto počnete odlika je budale, i siguran način da takvima i ostanete.

O skepsi, skepticima i podrugljivom sarkazmu Sotoninom

Opcije koje stoje na raspolaganju duhovnom istraživaču svode se, u osnovi, na pokušaj da se sa sigurnošću ustanovi što je stvarno i istinito prije nego se počne s praksom usmjerenom na dostizanje toga kao cilja, i “slijepo” prakticiranje neke od metoda koje se na prvi pogled čine razumnima i pružaju dobru vjerojatnost uspjeha, u nadi da će praksa otvoriti nove uvide u mehanizme koji u tom području funkcioniraju, te da će se nove opcije stvoriti putem.

Da prva opcija ne funkcionira možemo ustanoviti iz primjera zapadne filozofije, koja se bavi žvakanjem prazne slame i malo čim drugim. Isto tako, postoji svojevrsni pritisak od strane materijalista, koji pred istraživače duhovnosti postavljaju kriterije koji ne postoje ni u jednoj drugoj znanosti, i koji tek površnom promatraču zvuče znanstveno, a u stvarnosti su retorički trikovi. Tu mislim na insistiranje na razini dokaza koja je potpuno neprimjerena području istraživanja – tražiti od duhovnog istraživača da skeptiku demonstrira postojanje Boga ili barem stvarnost i objektivnost duhovnog iskustva zvuči razumno dok ne vidite takve iste “skeptike” u drugim područjima, koji traže da im se nakon svih savršenih i konačnih dokaza “demonstrira istinitost” slijetanja na Mjesec ili činjenica da su se avioni zabili u WTC i Pentagon. To je doslovno na razini da možeš laserom sa Zemlje pogoditi ogledalo ostavljeno na Mjesecu u Apollo misiji i izmjeriti odraz, i lunarnim orbiterom snimiti ostatke letjelica i tragove astronauta na Mjesecu i takvima neće biti dovoljno, nego će nastaviti smišljati svoje sulude teorije zavjere i nesuvislo bulazniti

– ali ne daju se oni zajebavat, nisu oni ovce da će slijepo vjerovati, oni su skeptici. Isto važi za idiote koji su u stanju vidjeti kako se avion zabija u zgradu a unatoč tome traže druge razloge zašto se zgrada srušila. Ma da, sigurno je u pitanju neka urota, nemojte vi vjerovati dokazima, neće vas nitko manipulirati, vi ste skeptici, niste vi ovce.

Takvi idioti me zapravo poprilično ljute i frustriraju, budući da su svi moji argumenti smišljeni s pretpostavkom postojanja razuma i želje za ustanovljavanjem istine na stani čitatelja, a takvi primjeri su nešto pred čim je razum bespomoćan i nijedan argument ne funkcionira. Kad se nađeš suočen s ludošću, ni s najboljim argumentima ne možeš napraviti ništa, jer ni najveći genije ne može smisliti tako dobar argument da ga zlonamjerni luđak ne bi mogao odbaciti i ismijavati. Ta točka bespomoćnosti razuma pred grubom silom idiotizma u meni stvara jaku frustraciju. Zamislite reakciju fizičara kad bi mu takav idiot rekao da ne vjeruje u postojanje elektrona i da njemu struja nije nikakav dokaz, niti mu je dokaz fotoelektrični efekt, nego bi htio da mu pod mikroskopom netko pokaže veliki elektron, po mogućnosti s oznakom “-” kao u knjizi iz fizike. Ta točka u kojoj fizičar ili pobjesni i prebije ga, ili sjedne i plače; e, to je moja reakcija na razne “skeptike”, koji su bez iznimke nesposobni shvatiti suptilnosti nekog područja ali nemaju nikakvih problema u odbacivanju svih ponuđenih dokaza.

U točki u kojoj netko tek razmišlja o tome u kojem smjeru bi se okrenuo i tražio odgovore, takvi luđaci mogu biti veliki izvor zbuđenosti i stvarati lažnu sliku o stvarnim opcijama koje mu stoje na raspolaganju. Naime, kad bi čovjek slušao takve “skeptike”, zaključio bi da se u toj sferi ništa sigurno ne zna, i štoviše, da nije pametno vjerovati onima koji vele da se zna, jer su čudaci i luđaci.

To u velikoj mjeri podsjeća na “rasprave” o efektu staklenika i globalnom zagrijavanju. Naime, na temelju članaka u medijima, čovjek bi stekao dojam da je to područje u kojem se ništa sa sigurnošću ne zna, u kojem postoje raznovrsne teorije i veliki konflikti unutar znanstvene zajednice, i da normalnom promatraču nema previše smisla ništa osim čekanja da se tu stvari razbistre. U stvarnosti, ta slika je posve pogrešna. Konfliktne izvještaje u medijima stvara propagandna industrija i lobističke grupe, a ne znanstvenici. U stvarnosti, znanstvena rasprava o tom pitanju se odvijala prije desetak godina, a u međuvremenu su iskrsli novi, savršeno konkluzivni dokazi koji za razliku od prethodnih crtaju iznimno jasne korelacije između atmosferskog sadržaja stakleničkih plinova i globalne temperature kroz zadnjih 400000 godina. Isto tako, statistike o globalnom rastu temperature neupitne su, kao i statistike o dramatičnom porastu udjela stakleničkih plinova u atmosferi od industrijske revolucije do danas. U znanstvenim krugovima, rasprava je završila, i sad se zapravo raspravlja o tome što ti podaci *znače*, dakle o tome je li ljudski input dovoljan da nadvlada pleistocenske glacijacijske efekte, kakav učinak će to sve imati na polarne kape i morske struje, i hoće li globalno zagrijavanje funkcionirati linearno, eksponencijalno ili će rastapanje leda privremeno uzrokovati dramatični ali kratkotrajni pad globalne temperature. Što se tiče medija, oni se ponašaju kao da se još vodi rasprava oko postojanja i uzroka globalnog zagrijavanja, i to nam pokazuje svu moć demagogije i laži. Nekim ljudima je to teško shvatiti, ali ljudi stvarno lažu. Postoje osobe koje svjesno govore neistine s ciljem stvaranja lažnog dojma, koji ima za cilj obmanjivanje ljudi, a radi nekog njihovog sebičnog, često upravo nevjerojatno sitničavog cilja. Takvi ljudi će stvarati privide – privid da pušenje nije štetno, privid da nafta ne uzrokuje efekt staklenika, privid da NDE iskustva ne dokazuju da mozak nije uzrok svijesti i da svijest nadživljava fizičku smrt, privid da

duhovna iskustva nemaju objektivno stvarni temelj, privid da nema dokaza da su ljudi bili na Mjesecu, privid da nema dokaza da su muslimani srušili Amerikancima one zgrade. Ljudi lažu, dovode u pitanje valjane dokaze i šire nestvarnu skepsu i sumnjičavost u istinu, a zato što ta istina narušava temelje njihove samovažnosti. To što je netko skeptičan ne mora značiti da je ono glede čega je skeptičan lažno, a ne mora čak značiti ni da on osobno vjeruje da je to lažno. Što vi mislite, da su likovi koje naftna industrija plaća da budu skeptični glede globalnog zagrijavanja doista skeptični, da doista u to sumnjaju? Skeptični su zato što im se isplati, ili zato što bi usvajanje istine narušavalo temelj na kojem su si izgradili život pa imaju jako puno razloga za vjerovanje u laži. Što mislite, da je duhanska industrija skeptična oko toga da cigaretni dim uzrokuje rak? Znaju oni jako dobro da ga uzrokuje, ali imaju puno koristi od toga da se to ne zna, da se to smatra upitnim. Isto važi i za duhovne istine, višestruko dokazane i potvrđene od strane stotina vjerodostojnih izvora. Nisu one upitne, nego puno lažljivaca ima puno osobnih razloga da se te stvari smatraju upitnima, pa će radije vjerovati u bilo kakvu suludu teoriju koja pruža bilo kakvo nesuvislo “alternativno objašnjenje”, nego u očiglednu istinu. Ako i ne vjeruju u to, imaju koristi od toga da drugi u to vjeruju, pa će svejedno takve teorije širiti i zagovarati. Ljudi lažu. To je istina koju treba prihvatiti i s njom se suočiti prije nego što krenemo u vrednovanje ponuđenih opcija.

U dvadesetom stoljeću materijalisti su se navikli nastupati iz pozicije u kojoj su oni ti koji nude i traže čvrste dokaze od “duhovnjaka”, dakle pozicija skeptika se obično poistovjećivala s pozicijom znanstvenog materijalista, ali ja već dulje vrijeme ponavljam da je to akcidentalno, da je takva situacija tek rezultat spleta okolnosti, i da je skepsa svojevrsna psihička bolest koja je samo slučajno identificirana s jednom pozicijom, dok se u

stvarnosti radi o destruktivnom poremećaju koji je inherentno neprijateljski prema spoznajnom procesu općenito i univerzalno je štetan – ne samo u duhovnosti, nego i u znanosti. Skepsa, naime, nije stanje sumnjičavosti prema upitnim stvarima. Skepsa je odbacivanje valjanih argumenata i dokaza uslijed vlastitih psihičkih perversija.

Kad sam taj argument prvi puta koristio, negdje krajem devedesetih, bilo mi je jasno da ga ljudi smatraju krajnje upitnim, ali u međuvremenu se na svijetu pojavio veliki broj psihotičnih pokreta i pojava koje savršeno ilustriraju moju poziciju. Osobe koje su skeptične prema tvrdnjama Iraka da ne posjeduje oružje masovnog uništenja i te potpuno istinite tvrdnje dočekuju sa sarkazmom i cinizmom. Osobe koje su skeptične prema tome da su Amerikanci sletili na Mjesec i koje tvrdnje o slijetanju dočekuju sa sarkazmom i cinizmom. Osobe koje su skeptične prema tome da pušenje uzrokuje rak, prema tome da CO₂ uzrokuje globalno zagrijavanje, prema tome da su muslimani srušili WTC i Pentagon – i uvijek skeptici nastupaju sa svojim karakterističnim sarkastičnim cinizmom koji je potpuno neovisan o kvaliteti ponuđenih dokaza. Dokazi su u pravilu savršeni, ali pozicija skeptika je uvijek ista – oni radi svojih unutarnjih psihoza odbacuju dokaze i traže nove, “prave”.

Najzabavnije u svemu je da su se na krivoj strani skepse našli upravo oni koji su prije koristili skepsu kao oružje protiv stvari koje im nisu odgovarale, dakle znanstvenici. Naime, u duhovnim krugovima je uvijek postojao problem koji se svodio na nepriopćivost i neprenosivost iskustva, dakle čak i kad je netko imao savršene dokaza da postoji transcendentalno, te dokaze nije mogao prenijeti drugima na potpuno uvjerljiv način, a čak i da je u nekim slučajevima uspio, skeptici bi samo svoju skepsu proširili na

sve ljude koji su dokaze smatrali uvjerljivima i tako “riješili problem”. Na potpuno jednaki način postupaju teoretičari zavjere koji naprosto sve koji ponude valjane dokaze koji obaraju njihove idiotarije proglašavaju sudionicima velike urote. Meni je taj psihološki mehanizam poznat, ali većini ljudi nije, budući da su lakovjerni i naivni, pa smatraju da je skepsa odraz želje za istinom zbog koje skeptik sumnja u upitne stvari.

Mogućnost da skeptik sumnja u upitne stvari je stvar puke slučajnosti. Ako netko sumnja u sve što mu ne odgovara u sustav i sve što narušava njegov osobni narcisoidni svjetonazor, čisto slučajno se može desiti da sumnja i u neke stvari koje doista jesu upitne, ali sumnja u upitne stvari nikad na bitan način ne određuje skeptika. Skeptika prije svega određuje sumnja u stvari koje narušavaju njegovu grandioznu predodžbu o vlastitoj poziciji i njegov sustav vrijednosti, unutar kojeg on ima bitno mjesto u poretku stvari. Mogućnost da takav skeptik sumnja u nešto što doista jest sumnjivo jednaka je mogućnosti da fanatični vjernik, koji vjeruje u potpune ludosti iz svojih emocionalnih pobuda, povjeruje u nešto za što nema očitih dokaza a što se u nekoj točki pokaže istinitim i korisnim. Tako primjerice jehovini svjedoci odbijaju transfuziju krvi iz svojih ludih razloga (smatraju, naime, da je u krvi duša i da će se transfuzijom krvi obredno onečistiti pred Jahvom jer krše njegovu zapovjed o ne-konzumiranju krvi), što im u nekim slučajevima može spasiti život, ako odbiju transfuziju krvi zaražene hepatitisom ili AIDSom, ali njihovo odbijanje se tek slučajno može pokazati kao dobra ideja. Isto tako, skepsa se tek slučajno i ponekad može pokazati kao dobra ideja, kad netko tko je univerzalno sklon pronalaženju svakakvih zavjera negdje doista i razotkrije neku stvarnu zavjeru, kao u slučaju likova koji inače vjeruju u guštore koji vladaju svijetom, ali ponekad im uspije razotkriti stvarne zavjere, poput one

farmaceutske industrije s cjepivima. Dakako, čak i kad uspiju razotkriti pravu zavjeru njihovo izlaganje je toliko obojeno različitim nepovezanim ludostima da time zapravo čine štetu svome cilju.

Problem sa skepsom je sljedeći. Recimo da postoje neke ozbiljne kvalifikacije za razumijevanje nekog fenomena – kvalifikacije koje nisu trivijalne. Recimo da Boga može vidjeti samo netko tko zadovoljava određene duhovne parametre, dakle radi se o osobi koja posjeduje razvijena visoka energetska tijela i kojoj se ta tijela nalaze u visokom stupnju pročišćenosti. To je posve razuman zahtjev budući da se radi o zahtjevu za dobrim stanjem perceptivno-kognitivnog organa; znanost postavlja slične zahtjeve. Ne možete gledati kroz mikroskop ako ste slijepi, i ne možete shvatiti neki dokaz ako ste mentalno zaostali. Dakle postoje nekakvi spoznajni i perceptivni uvjeti koje osoba mora zadovoljavati kako bi joj se neki argument ili dokaz mogao priopćiti. Primjerice, da bi netko shvatio zašto je kapsula broda Apollo otporna na užasno visoke razine zračenja u Van Allenovim pojasima, on mora biti u stanju razumjeti nešto fizike, dakle razumjeti razliku između elektromagnetskog i korpuskularnog zračenja. Naime, “zračenje” u Van Allenovim pojasima nije elektromagnetsko nego korpuskularno, odnosno radi se o visoko nabijenim elementarnim česticama koje mogu biti iznimno štetne, ali već i sloj aluminijske folije je dovoljan da ih većinu neutralizira. Već i metalnom folijom obloženi skafander astronauta dovoljan je da blokira većinu korpuskularnog zračenja, a kamo li višeslojna metalna kapsula. To dakle nije visokoenergetsko elektromagnetsko zračenje (npr. Roentgensko ili gama) od kojeg bi se trebalo štiti debelim olovnim zidovima, nego naprosto električki nabijene čestice, koje se lako zaustave običnom alu folijom. “Skeptici” takve stvari ne razumiju, i pojam “zračenja”

doživljavaju maltene religijski, pa im nemaju smisla stvari koje su inače sasvim razumne, a što im nema smisla, u to sumnjaju, zato što su skeptici vrlo bahate i umišljene osobe koje na situaciju u kojoj nešto ne razumiju ne reagiraju sa “jao, moje znanje je jako ograničeno, moram puno učiti kako bih ovo shvatio”, nego sa “ako ja ovo ne razumijem, onda je sigurno riječ o nekoj obmani ili laži koju sam ovakav pametan razotkrio, jer što ja ne znam, to nitko ne zna”. Dakle postoje nekakvi nužni uvjeti potrebni da bi nekome nešto objasnili. Ako je potrebno intelektualno shvaćanje, osoba kojoj objašnjavate mora imati dovoljno intelektualnih sposobnosti za shvaćanje i dovoljno skromnosti da svoje neshvaćanje protumači kao svoj problem, a ne problem onoga što mu se objašnjava, sve dok ne dođe do točke u kojoj stvori potpuno razumijevanje svih koncepata koje mu se objašnjava, ali u njima uoči stvarne propuste, u kojem slučaju će rezultat takvog konstruktivnog, educiranog propitivanja biti nova spoznaja. Isto tako, ako se radi o perceptivnom problemu, osoba kojoj nešto objašnjavate mora imati dovoljno skromnosti da shvati da ako ona nešto nije u stanju percipirati, da to nije dokaz da to ne postoji. Recimo da imate slijepca kojemu je sve povezano s vidom u domeni vjerovanja. Njemu velite da nešto vidite, i on vam vjeruje na riječ. To je za slijepca normalna pozicija, ali kad bi slijepac arogantno i sarkastično propitivao sve što mu se kaže, to bi se smatralo znakom psihopatologije. Problem nastaje kad oni koji vide postanu manjina.

Takva situacija ne zahtijeva posebnu količinu mašte. Ukoliko stvar proširimo na intelektualnu sferu, oni koji su u stanju potpuno shvatiti neko područje uvijek predstavljaju zanemarivu manjinu. Primjerice, klimatolozi koji su u stanju posve shvatiti sve koncepte povezane s globalnim zagrijavanjem predstavljaju takvu manjinu. Ostatak populacije se oslanja na objašnjenja iz medija, a sliku u

medijima kreiraju s jedne strane znanstvenici, koji pokušavaju ilustrirati svoje razumijevanje na razumljiv način, ali i lobisti, koji pokušavaju širiti laži i krive koncepte kako bi usporili širenje spoznaja koje im iz različitih osobnih razloga ne odgovaraju. Obični promatrač nije u poziciji da može verificirati iznesene tvrdnje, odnosno nalazi se u poziciji da mora povjerovati jednoj od strana, a tu je problem u tome što jedna strana može govoriti potpunu istinu, a druga strana može drsko i bezobrazno lagati, a argumenti objiju strana neupućenoj osobi mogu izgledati podjednako. Kad izađemo iz onog uskog kruga znanstvenika koji mogu verificirati tvrdnje i nešto istinski dokazati ili opovrgnuti, ulazimo u krug propagande, demagogije i politike, gdje više ne radimo s istinitošću tvrdnji, nego s njihovom uvjerljivošću. Bezobrazni, drski lažljivac u tom kontekstu ostavlja daleko uvjerljiviji dojam na neupućeni, neutralni auditorij od skromnog istinozborca, što možemo posvjedočiti gledajući predizborne kampanje političara, u kojima često pobjeđuje bezobrazniji lažljivac. Primjerice, kad je Bush vodio kampanju protiv Kerryja, problem na koji je naišao je da je Kerry odlikovani vijetnamski veteran a on je rat proveo izbjegavajući vojsku. Kako bi taj problem riješio, odlučio se pokrenuti bezobraznu, lažljivu kampanju u kojoj se hrpa plaćenika bavila iznošenjem laži i izmišljotina o Kerryjevom sudjelovanju u ratu, a ironija se sastoji u tome da su ti bezobrazni lažljivci na sav glas kreštali da ih zanima samo da se sazna istina, oni su borci za istinu, bitno im je da istina prevlada. Naravno, na kraju se istina i saznala – sve njihove tvrdnje su opovrgnute, neke i na sudu, a ta kampanja je postala sinonim za lažljivi spin. Ali istina se saznala kasno, i Bush je između ostalog i na temelju te laži dobio izbore. Prethodne izbore je dobio sličnim lažima, ocrtavajući Ala Gorea kao megalomana koji tvrdi da je izmislio Internet. Fora je bila ista – Al Gore je bio ugledni političar-intelektualac iza kojeg je stajalo mnoštvo

vrhunskih projekata, izeđu ostalog jako rano zagovaranje komercijalizacije sveučilišne računalne mreže u ono što je Gore nazvao “informatička superautocesta”, te rano zagovaranje potrebe za zaštitom okoliša i smanjenjem outputa stakleničkih plinova. Bush s druge strane iza sebe nije imao vrijednih projekata, i što mu je preostalo – lagati, naravno. Točke snage svog protivnika lažljivo je prikazao kao slabosti, a činjenicu da je Al Gore doista od opskurne sveučilišne mreže stvorio ono što je danas poznato kao Internet prikazao je kao suludo hvalisanje, naprosto time što je iskoristio nevjericu auditorija u mogućnost da je jedna osoba doista dala tako ogroman, kapitalan doprinos civilizaciji. I to funkcionira – ta vrsta propagande svakodnevno prolazi. Lažljivci, pozeri i pokvarenjaci svakodnevno ismijavaju zaslužne i vrijedne ljude; lažljivci i egomanijaci dovode u pitanje istinite i dokazane stvari. Upitne, sulude teorije se plasiraju kao neupitne istine, dok se istinite tvrdnje podvrgava nevjerojatnoj količini demagoških specijalnih efekata sa svrhom njihovog krivog prezentiranja općoj populaciji, koja nije sigurna što je istina. 97-98% klimatologa smatra da globalno zagrijavanje ima antropogeni uzrok. U medijima, stvara se umjetni dojam kontroverze, gdje se daje jednak tretman svim pozicijama, što čitatelja navodi na pogrešan zaključak da se o tom području u znanstvenim krugovima raspravlja i da je ono kontroverzno. To bi bilo analogno tome da se u školama podjednako podučavaju evolucija i “inteligentni dizajn”, i umjetno se stvara dojam podjednake valjanosti tih teorija, dok u stvarnosti “inteligentni dizajn” nema nikakvu vrijednost i radi se o pukoj religijskoj dogmi, a evolucija je znanstvena činjenica.

Ako su idiotarije poput “inteligentnog dizajna” u stanju konkurirati teoriji evolucije za mjesto u obrazovnom programu, ako se sulude teorije bliskoistočnih pastira iz brončanog doba smatraju temeljem javnog morala, ako idiotarije poput dovođenja slijetanja na Mjesec

u pitanje imaju ozbiljan tretman u medijima, trebam li uopće trošiti više riječi na ovo, ili možemo pitanje smatrati zaključenim?

Ljudi lažu. Ljudi iz svojih patoloških pobuda uvjeravaju druge u neistine, kleveću zaslužne i vrijedne osobe, osporavaju istinite teorije i dokaze, te namjerno uzrokuju zbunjenost onih za koje znaju da teško mogu osobno provjeriti bilo koju od iznesenih tvrdnji, i da će se naći u poziciji da moraju nekome vjerovati. Najviše, bojim se, lažu oni koji se bave “raskrinkavanjem”. Nažalost, ogromna većina laži je namjerno tako konstruirana da njihova ciljna publika nisu stručnjaci i upućeni, koji odmah vide da se radi o lažima, nego ogromna većina ljudi koja nije u poziciji takvog uvida. Sumnjivi likovi koji lažu o uzrocima globalnog zagrijavanja i u medijima stvaraju lažnu sliku nemaju za ciljanu publiku znanstvenike klimatologe. Naprotiv, oni klimatologe doživljavaju kao konkurenciju, kao jednu od strana koje svoju poziciju pokušavaju prezentirati masama. Na sličan način teoretičari zavjere NASA-u portretiraju ne kao nositelja istine o svemirskim letovima, nego kao upitan izvor koji laže i kojemu se ne smije ništa vjerovati, otprilike onako kako materijalisti portretiraju mistike, osobe s osobnim iskustvom transcendentalnog: kao luđake i osobe upitnih pobuda kojima se ne smije vjerovati i čije argumente treba odmah odbaciti kao sigurno lažne. Nažalost, u pitanjima duhovnosti su nas materijalisti navikli na tu vrstu spina u toj mjeri da rijetki to vide kao oblik bezobraznog laganja, ali onda na takav način, korištenjem potpuno istog tipa argumenata, netko osporava slijetanje na Mjesec – praktički identičnim argumentacijskim sredstvima koje koriste “skeptici” koji traže dokaze za postojanje bilo čega duhovnog, do razine da nude milijun dolara bilo kome tko im nešto dokaže. Ljudi, dajte shvatite da nekakav idiot i vjerski fanatik može nuditi milijun dolara da mu dokažete da je Zemlja okrugla i nitko nikad taj

milijun dolara neće dobiti, naprosto zato što se takav kladi u milijun dolara da može odbaciti apsolutno svaki ponuđeni dokaz, a odbacivanje dokaza je nevjerojatno laka stvar za koju vam ne treba ni dokaz ni opravdanje ni pamet – naprosto kažete da nešto nije dokaz i to vama nije dokaz. Probajte uvjeriti američkog kreacionista u teoriju evolucije ili “moon landing hoax vjernika” da su ljudi sletili na Mjesec pa ćete osobno iskusiti problem s kakvim se sreću posve autentični mistici kad nalete na sličnog luđaka koji od njih traži dokaze da postoji bilo što duhovno. Ja sam svojedobno koristio naprednu yogijsku tehniku kako bih druge ljude uveo u yogijsko stanje – to sam činio u javnosti, pred mnoštvom svjedoka, pred skepticima, nevjernicima i svakakvim likovima, između ostalog sam znao uvesti u više stanje skeptike koji su mi se trenutak prije rugali. Jedine osobe koje nisam bio u stanju uvesti u takvo stanje nisu one koje su skeptične, nego one koje imaju izvjesne karmičke specifičnosti radi kojih im je takvo iskustvo zabranjeno – ali u osnovi, netko je mogao biti takav profil da zna da sam tada bio vegetarijanac koji jedenje mesa smatra groznom, i preda mnom skupa sa svojim prijateljem, profesionalnim skeptikom, naruči ćevape kojih se preda mnom naždere izrugujući se duhovnosti i duhovnjacima, a ja ga pogledam u oči i napravim shaktipat zahvat od kojeg on doživi buđenje Kundalini i duhovno iskustvo, i ne samo to, nego vjerojatno i svi ostali za stolom dožive neki stupanj duhovnog iskustva, doduše manji od “mete”, i nakon toga jedan od tih “profesionalnih skeptika” u digitalnim medijima počne namjerno širiti laži o karakteru onoga čemu je svjedočio, kako bi planski obmanjivao onaj auditorij koji nije bio tamo pa može samo vjerovati ovome ili onome, pa živi u potpuno pogrešnom uvjerenju da tu postoji nekakva kontroverzica i upitne stvari. Meni je trebalo neko vrijeme da se uspijem pomiriti s činjenicom da postoje ljudi koji su do te mjere pokvareni, drski lažljivci i neprijatelji istine, da će druge planski i drsko uvjeravati

da je sporno nešto za što osobno sa apsolutnom sigurnošću znaju da je istinito. Doživio sam svojevrsni kulturni šok koji je promijenio moje vjerovanje da su ljudi bića koja prirodno teže većem dobru i istini, a da vjeruju u neistine samo zato što im istina nije demonstrirana. Kad bi osobno doživjeli transcendentalno i vidjeli apsolutni dokaz da se ne radi nečemu što postoji samo u nečijoj glavi, dakle da se radi o nečemu što je moguće prenijeti drugima i da je duhovno stvarna sila koja proizvodi stvarne učinke, i to ne na ljude podložne sugestiji nego i na drske cinične skeptike koji su toliko bezobrazni da yoginu vegetarijancu pred nosom žderu ćevape kako bi mu pokazali prezir prema svemu što je njemu sveto, mislio sam da bi se tu stavila točka na “i”, i da bi se s teoretiziranja o tome postoji li transcendentalno kao objektivna kategorija moglo prijeći na točku u kojoj svi primjenjuju yogijsku znanost s ciljem ostvarenja osobne spoznaje. S tom svrhom sam nekoliko godina demonstrirao različite dramatične stvari i to prije svega na osobama koje bi se moglo smatrati tvrdokornim skepticima. Apsolutno sve svoje tvrdnje sam dokazao, ništa nisam ostavio u domeni vjere – osim, dakako, toga da će i oni steći slične sposobnosti ukoliko budu vježbali yogu po mojem sustavu, što je nekome nemoguće dokazati budući da to mora sam postići. I doista, nekoliko učenika je došlo do tog stupnja da i sami, na temelju onoga što su od mene naučili, mogu napraviti transmisiju yogijskog stanja i uzrokovati buđenja Kundalini i neki stupanj duhovnog uvida. Zna li što je nevjerojatna ironija u svemu? Kad su takvi osposobljeni učenici, sposobni reproducirati stvari koje bi materijalisti smatrali posve nemogućima, otpali od višeg duhovnog standarda koji sam naučavao, nekoliko njih se pridružilo mojim neprijateljima koji su širili lažnu skepsu glede mojeg nauka i klevetali me na sve načine. Doslovno, osobe koje su sa sigurnošću znale da je sve što naučavam ispravno, koje ne samo da su vidjele što ja mogu, nego sam ih naučio reproducirati veliki dio toga,

preko noći su se pridružile krugu klevetnika koji ni manje ni više nego ismijavaju sve te stvari za koje oni osobno sa sigurnošću znaju da su istinite. Kad sam vidio prvih par takvih, “blažih” slučajeva, pokušao sam ih objasniti mogućnošću da netko nije stekao dovoljni uvid u stvarnost pa je njegov ego u stanju nadvladati takvu slabu informaciju i zamijeniti istinu lažima. Ali nakon što sam vidio učenike koji su bili inicirani do razine shaktipat gurua, koji su i sami praksom mojeg sustava yoge stekli sposobnosti koje se obično smatraju nadljudskima, kako nemaju nikakvog problema bezobrazno lagati i stvarati potpuno lažne percepcije, došao sam do točke u kojoj sam o ljudskoj psihi i naravi morao prihvatiti neke činjenice koje sam bio iznimno nesklon prihvatiti, i tu sam posve odustao od koncepta po kojem ljudi prirodno teže višim istinama, samo im ih treba na neosporan način demonstrirati. Ljudi lažu. Ljudima je njihova samovažnost daleko veći prioritet od bilo kakve istine. Ljudi su pokvareni, njihove duše su daleko sklonije prihvaćanju zla nego prihvaćanju dobra. Iskreno, doživio sam ogromno razočaranje u ljudsku prirodu kad sam se uvjerio kako bezobrazno, drsko i s kako zlim pobudama ljudi, koji o sebi misle kao o dobrim bićima, mogu lagati o stvarima za koje sa apsolutnom sigurnošću znaju da su dobre i istinite. Sarkastični cinizam s kojim se takva osoba sposobna rugati stvarima za koje sigurno zna da su autentične i dobre dao mi je neposredni uvid u Sotonino stanje svijesti. Nigdje nisam više naučio o Vragu nego gledajući ljude, a to je doista bolna spoznaja na koju nisam bio spreman.

Kraj

Netko se može s pravom pitati što je meni sve to skupa trebalo. Naime, pokušajem prenošenja svojeg znanja i sposobnosti drugima uvalio sam se jedino u ogromne količine nevolja, izgubio sam puno godina života i potrošio ogromne količine energije.

S jedne strane, lako je biti general poslije bitke. Moj pokušaj predstavljao je eksperiment koji je proizveo informacije koje mi prije njega nisu bile poznate, i do kojih se nije moglo doći na drugačiji način. Naime, čak i da sam vidio neki sličan primjer, ostala bi otvorena mogućnost da taj drugi yogin, koji je pokušao ljudima prenijeti znanje, nije za to imao adekvatnu čistoću, znanje ili vještinu, i da ljudima nije pokazao nešto dovoljno uvjerljivo da se na temelju toga mogu izvesti dalekosežni zaključci. Bez nekakve lažne skromnosti, ja obuhvaćam vrlo veliki stupanj duhovne moći, veliko poznavanje yogijske energetike i ljudske psihe, veliku sposobnost objašnjavanja te sposobnost improviziranja rješenja i fleksibilnog pristupa. Iskreno, ako ja nisam uspio, jako mi je teško zamisliti da netko drugi bi, i na temelju rezultata koje je moj pokušaj ostvario sada mogu formulirati daleko kvalitetniji model koji objašnjava stanje u svijetu. To vam je otprilike kao da imate studenta koji nikako ne uspijeva položiti neki ispit iz fizike na faksu i uvijek se izvlači na to da mu ne valja profesor. Onda stavite Richarda Feynmana da mu predaje fiziku, pa ako ga ni on nije u stanju ničemu naučiti, jasno je da problem nije u profesoru. Imam dojam da je glavni razlog zašto sam radio s ljudima taj što su “dečki gore” htjeli napraviti zadnji eksperiment i provjeriti kako “ovi dolje” reagiraju na mene, otprilike po onoj Isusovoj alegoriji s vinogradarevim sinom, gdje vlasnik vinograda

unajmi radnike da obrađuju njegov vinograd, i na kraju sezone pošalje sluge po urod. Radnici jednog prebiju, drugog ubiju a trećeg kamenuju. Onda vlasnik vinograda pomisli, "poslat ću im svog sina, njega će valjda poslušati", a ovi pomisle "odlično, ovo je nasljednik, idemo njega ubiti pa će sve biti naše". Dakle stvar je u tome da se "ovi dolje" uvijek vade na to da im Bog nije poslao dovoljno velike svece, proroke i avatare, jer da jest, oni bi sigurno povjerovali i obratili se, dakle Bog im je kriv što su oni zli. Naravno, kad Bog pošalje svece, ovi ih ismijavaju, kad im pošalje proroke, ovi ih kamenuju, a kad pošalje avatare, ovi ih ubiju. Dakle što je nešto bliže savrešenom odrazu Boga na Zemlji, ljudi to više mrze, tome se više rugaju i tome čine veća zla. To je rezultat koji je proizašao iz mojeg eksperimenta s podučavanjem ljudi – što je nauk savršeniji i što je čišća i veća duša koja ga iznosi, tim su poruge, klevete i mržnja upućeni prema tako manifestiranom Bogu veći i gori.

Taj test služi tome da se prije nadolazeće pralaye ljudima oduzme moguća izlika koja glasi da im nije pružena "prava" prilika i da traže "još jednu šansu". Koliko sam ja shvatio, ja sam bio zadnja šansa. Ako ja nisam uspio ništa s njima napraviti, konačni zaključak je da je njihova priroda posve zla i da je njihovo uništenje jedino pravedno. Koliko sam ja shvatio, uslijedit će neka ogromna katastrofa koja će zbrisati ljude s lica Zemlje, a nisam siguran ni da će Zemlja kao planet ostati. U tom trenutku, kad pralaya započne, ja ću biti u poziciji pokretom ruke otkloniti prijetnju, a moju odluku će oblikovati moje iskustvo s ljudima, dakle na temelju toga kako se ljudi do tog trenutka postave prema meni, ja ću ili pustiti da se nad njima vrši kozmička pravda, ili intervenirati u njihovu korist, ako zaključim da ih zbog njihove vrline treba poštediti. Naime, u tom trenutku će nestati embargo na određene vrste moći koji se nada mnom nalazi tijekom cijelog

mog života, a koji služi tome da ljudi dobiju priliku pokazati kako bi se oni postavili prema Bogu, kad ovaj nekim slučajem ne bi bio sveznajući i svemoćan, nego jedan od njih po svemu osim po veličini i sofisticiranosti duše. Moja puna moć onemogućila bi ih u iskazivanju njihovih stvarnih namjera i želja. Ipak, kad vrijeme suda prođe, i dođe doba izvršenja presude, taj embargo će nestati, i ja ću biti u poziciji suspendirati kaznu, koja će se nad njima vršiti slijedom kozmičke pravednosti. Ja ću biti u poziciji reći: "Ne. Ovi ljudi su me primili nezaštićenog, golog, bez oružja i zaštite. Pružili su mi utjehu i podijelili su sa mnom sve što imaju, prepoznajući me kao izvor svakog obilja. Odbacili su izmišljene bogove kojima su se u neznanju molili i usmjerili sve svoje molitve meni. Prepoznali su me kao predmet svih svojih istinskih težnji i cilj svojeg razvoja, i slijedom toga ulaze u novo doba svetosti i vrline koja će obilježiti njihovu daljnju sudbinu. Prepoznali su me kao istinskog gospodara svijeta i poklonili se preda mnom kao pred svojim kraljem, i stoga je nad njima moj zaštitnički blagoslov. Kako su oni podržali svoga kralja u vrijeme njegove ranjivosti i slabosti, tako sada njihov kralj, u svojoj svemoći, podržava njih u vrijeme njihove potrebe i daje im svoj blagoslov."

Smiješno, zar ne? Doista, jer ja nisam vaš kralj, nego predmet vaše mržnje i poruge. Da sam vaš gospodar i Bog, prepoznali biste me kao takvog. Budući da niste, nemam vam razloga dati blagoslov, jer niste moji. Dapače, vježbali ste se u raznim načinima da me pljujete, vrijeđate i omalovažavate, te ćete stoga u vrijeme koje dolazi, ovakvi oholi, bahati i bezobrazni kakvi jeste, morati naći načina da se sami izvučete iz onoga što vam slijedi. U vrijeme vaših smrtnih muka ja ću uživati u blaženstvu povratka onoga, što mi je oduzeto kako bi se vama pružila prilika da se iskažete. Vi ćete umirati slijedom prirodnog zakona, a ja ću gledati i reći: "dobro je".